

**Listing and Selling Homes
From San Jose to Sacramento**

JASSI GILL Broker/Owner
Ph: 510-304-9292
Refinance Now
@ZERO COST
Call Sukhi Gill: 510-207-9067
CA DRE Lic. #01180969

CA DRE #00966763

Golden State Realty
Please Contact For Commercial or Residential Needs
ਅਸੀਂ ਲੋਨ ਲੈਣ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
Call: Sohanpreet 'Sam' Chahal
Ph: 916-612-5773
email: samchahal@hotmail.com
Serving all over California

Sam Chahal
CA Lic. 01504071

Certified Insurance Agent
Global Green
INSURANCE AGENCY
ਹੈਲਥ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਫੋਨ: 510-487-1000
MANN@GGIABA.COM
Mann Insurance Brokers Inc.
4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587

Eighteenth Year of Publication ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 18, Issue 51, December 23, 2017 20451 N Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph: 847-359-0746, Fax: 847-705-9388
Email: punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਕਪਤਾਨੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ): ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ- ਪਟਿਆਲਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ 32 ਨਗਰ ਕੌਂਸਲਾਂ/ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਫੇਰੂ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ ਨੌਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਦੂਜਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਉਪ ਚੋਣ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਮੋਸ਼ੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਦੇ ਪੱਲੇ ਪਾਈ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਵਾਅਦਿਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਉਪਜੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਹੇ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਲੁੱਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਪੱਲੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੀ ਪਈ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ 51 ਸੀਟਾਂ ਉੱਤੇ ਚੋਣ ਲੜੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ 8 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਜਿੱਤ ਮਿਲੀ, ਜਦ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 29 ਸੀਟਾਂ ਉੱਤੇ ਚੋਣ ਲੜੀ ਤੇ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਸੀਟਾਂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਸਥਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਕੱਲੇ ਇਕੱਲੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਦੋ ਹਿੰਦਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੀਆਂ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜ ਰਹੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਤਾਂ ਖਾਤਾ ਵੀ ਨਾ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕੀ। 'ਆਪ' ਨੇ ਸਿਰਫ 43 ਵਾਰਡਾਂ ਉੱਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਇਕ ਵੀ ਸੀਟ ਪੱਲੇ ਨਹੀਂ ਪਈ।

ਪਟਿਆਲਾ ਨਿਗਮ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹਾਕਮ ਧਿਰ 60 ਵਿਚੋਂ 59 ਵਾਰਡਾਂ ਉੱਤੇ ਜੇਤੂ ਰਹੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਜਲੰਧਰ 'ਚ 65 ਅਤੇ

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਵੀ ਨਾ ਫਟਕਣ ਦਿੱਤਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ 64 ਸੀਟਾਂ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਨਗਰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ 414 ਵਾਰਡਾਂ 'ਚੋਂ ਕਾਂਗਰਸ 267 ਵਾਰਡਾਂ 'ਤੇ ਜੇਤੂ ਰਹੀ ਜਦੋਂਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 37, ਭਾਜਪਾ 15 ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਸਿਰਫ ਇਕ ਵਾਰਡ 'ਚ ਹੀ

ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕੀ। ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ 94 ਵਾਰਡਾਂ 'ਚੋਂ ਜੇਤੂ ਰਹੇ। ਤਿੰਨ ਨਿਗਮਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 225 ਵਾਰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 189 ਉੱਤੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ 11 ਵਾਰਡਾਂ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ 14 ਵਾਰਡਾਂ 'ਚ ਜੇਤੂ ਰਹੀ ਜਦੋਂਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਰਡ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਚੋਣ ਵਿਚ ਵੀ 10 ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੇਤੂ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ 85 ਵਾਰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਾਂਗਰਸ

ਨੂੰ 64, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ 7, ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ 6 ਅਤੇ 8 ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਾਰਡਾਂ ਵਿਚ ਜੇਤੂ ਰਹੇ। ਜਦੋਂਕਿ ਜਲੰਧਰ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੇ 80 ਵਾਰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਾਂਗਰਸ 'ਤੇ 65 ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਰਹੀ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ 5, ਭਾਜਪਾ 8 ਅਤੇ 2 ਵਾਰਡਾਂ

ਆਪ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਸੰਗਰੂਰ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਝੰਡੀ ਰਹੀ। ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਚ ਮੂਨਕ ਦੇ ਸਾਰੇ 13 ਵਾਰਡਾਂ 'ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੇਤੂ ਰਹੇ। 'ਆਪ' ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਇਕ ਦਹਾਕਾ ਕਾਬਜ਼ ਰਹੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਲਈ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਜਲੰਧਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਨਿਗਮਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਘੜਨ ਲਈ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਤਿੰਨ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਭਰੀ ਹਾਰ ਹੋਈ ਤੇ ਛੋਟੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਖਾਸ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸੱਤਾਕਾਲ ਦੇ ਪਿਛਲੇ 5 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਕਫ਼ੇ ਦੌਰਾਨ ਪੰਥਕ ਏਜੰਡਾ ਛੱਡ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵੋਟਰਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

9 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੱਡੀ ਮਾਰ ਪਈ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਮਿਊਂਸਪਲ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹੀ। ਸੀਨੀਅਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਦਾਰੋਮਦਾਰ ਅੱਜ ਵੀ ਬਾਦਲਾਂ ਦੁਆਲੇ ਹੀ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸੈਂਕਟ ਦੀ ਘੜੀ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਮਾੜੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਬਿਹਤਰ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਧਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਖੁੰਸ ਚਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਰਟੀ

ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨੇ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੀ ਪਾਈ ਹੈ।

'ਆਪ' ਦੀ ਕਮਾਨ ਮੁੜ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਹੱਥ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼ਹਿਰੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੁੱਦੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੀ ਹਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਵੱਡੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਚੋਣਾਂ 'ਆਪ' ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਲੜੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਜੋ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਮਾਨ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਈਕਮਾਡ ਨੇ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ ਨੂੰ 'ਆਪ' ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ, ਸਹਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲ ਉੱਠੇ ਹਨ।

2014 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ 'ਆਪ' ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ 20 ਸੀਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਉਪ ਚੋਣ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸ਼ਹਿਰੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਾਰ ਹੋਈ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮਾੜੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਅਤੇ ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਕੌਮੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਦਖਲ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ।

**We Do Real Estate in
Bay Area & Central Valley**
**We do loans anywhere
in California**

Cell: 408-816-0408
Tel: 209-918-6464
Fax: 866-594-4680
email: realtoramanhundal@gmail.com

AMANS.HUNDAL
Broker/Realtor/MBA
BRE# 01839828
NMLS# 162808
16 Corning Ave, Ste. 230, Milpitas, CA 92035
3819 Northern Oak Dr., Ceres, CA 95307
CDPE, SFR *LAR 2010, 2011, 2012 Masters Club
Masters Emerald Award 2010, 2011

**Fresh Sweets, Snacks & Food
Catering with portable Tandoor
for up to 10000 guests
Lunch - Dinner - Take Out - Banquets**

Toll Free 1-866-FOR-RAJA
www.rajasweets.com
msbains@rajasweets.com

Raja SWEETS & CATERING
AUTHORIZED CATERER FOR MAJOR 5-STAR HOTELS

Follow us on:
f t

Raja Sweets & Indian Cuisine
31853 Alvarado Blvd. Union City CA 94587
Ph. (510) 489-9100 Fax (510) 489-9111

Raja Indian Cuisine & Bar
1275 W Winton Ave. Hayward CA 94545
Ph. (510) 264-9300 Fax (510) 264-9345

ਹਰ ਮੌਕੇ ਜਿਵੇਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਜਨਮ ਦਿਨ, ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਪਰਟੀ ਲਈ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਤੱਕ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

Call Makhan Bains or Ravinder Singh for your next Party 1-866-FOR-RAJA www.RajaSweets.com

**Law Office of
Manpreet S. Gahra**

> ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸੇਵਾਵਾਂ
> ਫੈਮਿਲੀ ਲਾਅ
> ਬਿਜਨਸ ਲਾਅ

Criminal Defense (DUI, simple battery, domestic violence, immigration post-conviction relief)

Berkeley Office
2161 Shattuck Ave., 304, Berkeley
Ph: 510-841-4582 Fax: 510-217-6847

Sacramento Office
Call For Appointment
Ph: 916-970-5611
Email: manpreet@gahralaw.com

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ॥

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸੈਨ ਹੋਜੇ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਬਾਬਾ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਸਰਬੰਸਦਾਨੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਬਾਬਾ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਲਾਸਾਨੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ

ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋੜ ਮੇਲਾ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

22 ਦਸੰਬਰ 2017, ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ

ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ (ਸਵੇਰੇ 11:00 ਵਜੇ)

24 ਦਸੰਬਰ, 2017, ਐਤਵਾਰ

ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ (ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ)

ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ: ਸਵੇਰੇ 10:30 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਇਕ ਵਜੇ ਤੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੀਰਤਨ ਦੀਵਾਨ ਸਜੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਥ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ, ਕਥਾਵਾਚਕ ਅਤੇ ਢਾਡੀ ਜਥੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ, ਕਥਾ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨਗੇ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਸਰਵਣ ਕਰਵਾਉਣਗੇ। ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਾ ਵੀ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੇਗਾ।

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ: ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਇਕ ਵਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਜੀ

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ

ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੋਗੀ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਰਘਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਵੀ, ਮਨੀ ਜੈਲਦਾਰ, ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਲੂ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਮਿੱਠੂ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੰਬਰਦਾਰ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਾਓ, ਨਿਰਭੈਅ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਬਲਿਹਾਰ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਨੀਆ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੱਦੇ ਮਾਜਰਾ, ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਤੇਜੀ, ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ, ਦੀਪਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਝਾਮਪੁਰ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ, ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ, ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਰਘਵੀਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਡੀ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਪਵਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਭਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਤੇਜਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਵੀ, ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਬੋਲਾ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਮਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪਰਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਜੈਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਲੀਤ ਸਿੰਘ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਡੀ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ, ਦਿਨੇਸ਼ ਸੋਲੰਕੀ, ਦਿਲਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਬੈਂਸ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਲਗਣ।

ਬੇਨਤੀਕਰਤਾ: ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ, ਇਲਾਕਾ ਸ੍ਰੀ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ।

ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ: 408-648-6774, 408-628-9001, 209-456-0387

408-509-8052, 408-891-3515

ਕੈਦੀਆਂ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅਫਸਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਗੰਢਤੁਪ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਪੋਲ

ਬਠਿੰਡਾ: ਮਾਨਸਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ 'ਖਾਸ' ਕੈਦੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅਫਸਰ ਆਪਣੀ ਜੋਬ ਗਰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਮਾਨਸਾ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਭਲਾਈ ਅਫਸਰ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਕ ਕੈਦੀ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਫੜ ਲਿਆ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਹੋਰ ਕੈਦੀ ਗੌਰਵ ਦੇ ਭਰਾ ਤੋਂ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਅਤੇ ਇਕ ਚੈੱਕ ਲੈਣ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਤਾਮਕੋਟ ਮਾਨਸਾ ਮਾਰਗ ਉਤੇ ਪੁੱਜੇ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਥਾਣਾ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਮਾਨਸਾ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਜੇਲ੍ਹ ਭਲਾਈ ਅਫਸਰ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੈਦੀ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਰੇਜ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਗਤਾਣਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਪਤਤਾਲ ਵੀ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਭਲਾਈ ਵਿੰਗ ਦੀ ਛਾਣਬੀਣ ਕਰਨਗੇ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਫਸਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਨਸਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਮਾਰਕੇਡਾ ਦਾ ਕੈਦੀ ਗੌਰਵ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ 'ਚ 12 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਕੰਟੀਨ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਵਜੋਂ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੌਰਵ ਸਾਥੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਬਦਲੇ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ

ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ 'ਚ ਰੁਪਏ ਪਵਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਗੌਰਵ ਦਾ ਖਾਤਾ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬੈਂਕ ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਮਾਰਕੇਡਾ 'ਚ ਹੈ। ਉਸ ਸਾਥੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੋਂ 86,200 ਰੁਪਏ ਪਵਾ ਲਏ ਸਨ।

ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਭਗਤਾਣਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਕੈਦੀ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਰਾਹੀਂ ਗੌਰਵ ਤੋਂ ਇਸ ਬਦਲੇ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਮੰਗੀ। ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਗੌਰਵ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਵਾਪਸ ਮੰਗੇ। ਗੌਰਵ ਨੇ ਇਸ ਬਦਲੇ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇਣਾ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਪਵਾਈ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਚੈੱਕ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਕੈਦੀ ਗੌਰਵ ਦਾ ਭਰਾ ਰਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਮਾਨਸਾ ਲਾਗੇ 86,200 ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੈੱਕ ਅਤੇ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਨਕਦ ਲੈ ਕੇ ਪੁੱਜਿਆ ਸੀ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਰਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਇਹ ਰਾਸ਼ੀ ਤੇ ਚੈੱਕ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਪਾਸੇ ਬੈਠੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਭਲਾਈ ਅਫਸਰ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੈਦੀ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ।

ਬਿਹਾਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਤੋਹਫਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਿਤਿਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ 351ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਪਟਨਾ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਾਗ ਨੇੜੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਾਰਕ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਲ ਲੀਲਾ ਵਿਖੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਆਮਦ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਪੁੱਜੇ ਸਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਲ ਲੀਲਾ ਵਿਖੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤੇ ਲੰਗਰ ਵਾਸਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਲੰਗਰ ਛਕਿਆ ਤੇ ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਬਿਹਾਰ ਸਰਕਾਰ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਾਗ ਵਿਖੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਾਰਕ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਫੰਡ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਉਸਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਸੁੰਦਰ ਲੈਂਡ ਸਕੇਪਿੰਗ ਅਤੇ ਬੇਸਕੀਮਤੀ ਪੱਥਰ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਦਿੱਤੇ।

ਅਤਪ੍ਰੀਤਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ 'ਚ ਸਾਰਜੈਂਟ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਤਪ੍ਰੀਤਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸਾਰਜੈਂਟ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਏਗਾ। ਅਤਪ੍ਰੀਤਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਵੰਬਰ 2007 ਵਿਚ ਬਾਰੂਵੀਂ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਅਗਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪਿਟਸਬਰਗ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚੋਂ ਅਕਾਊਂਟਿੰਗ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਕਰਨ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸੀ ਆਨ ਹਿਊਮਨ ਸੋਰਸਿਜ਼ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਮਾਸਟਰ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਅਤਪ੍ਰੀਤਇੰਦਰ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਸਰੀਰਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਬਾਅਦ ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਅੱਵਲ ਦਰਜੇ 'ਚ ਪਾਸ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਮਜ਼ੂਰੀ 'ਚ ਫੌਜੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ।

ਅਤਪ੍ਰੀਤਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਗੱਲ ਧਾਰ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਦਿਨ ਰਾਤ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ।

ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਮੁਲਤਵੀ

ਜਲੰਧਰ: ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਜਨਵਰੀ 2018 ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਮਾਰਚ, 2018 ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵਰਲਡ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਮੀਟਿੰਗ ਮਗਰੋਂ ਸ੍ਰੀ

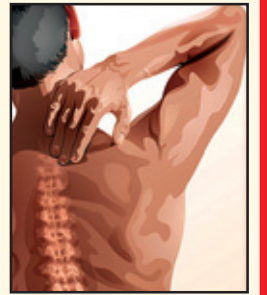
ਹੰਸਪਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕਾਨਫਰੰਸ ਲਈ ਤਿਆਰੀਆਂ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰਾਂ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਆ ਰਹੇ ਡੈਲੀਗੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀਜ਼ਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਾਨਫਰੰਸ ਹੁਣ ਮਾਰਚ, 2018 ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Jammu Chiropractic

ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਕਮਰ, ਗਰਦਨ, ਗੋਡਿਆਂ, ਸਿਰ ਦਰਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਜਾਂ ਪੱਠਿਆਂ ਦੇ ਦਰਦ ਨੇ ਸਤਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ?

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਦਰਦ ਤੋਂ
ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

We Accept Personal Injury (PI) Cases

Contact:

Dr. Baljit Jammu

Doctor of Chiropractic

Ph: 510-940-8236

40000 Fremont Blvd., Suite H
Fremont, CA 94538

HIGH QUALITY PICTURE
HD TVI, SDI, IP

We install anywhere in California
NEW TREND IN SECURITY SYSTEM
ULTRA HIGH DEFINITION
MOTORIZED LENS

Call Sukhpal for your next security solution purchase
2 YEAR WARRANTY

vista
CCTV TECHNOLOGY
SOLUTION PROVIDER COMPANY
661-586-5080
commvision@sbcglobal.net

PERSONAL INJURY ATTORNEYS
LAW OFFICES OF MANPREET S. BAINS
LAW OFFICES OF WILLIAM E. WEISS
AN ASSOCIATION OF LAW FIRMS

Offering Joint Representation at No Additional Cost
No Fees Unless Recovery for Your Injuries is Made

Car Accidents • Motorcycle and Bicycle Accidents • Bus and Truck Accidents
Injured Pedestrian • Wrongful Death • Brain and Head Injuries • Burn Injuries
Spinal Cord Injuries • Fractures and Joint Injuries • Construction Injuries • Civil Rights

RECENT RECOVERIES OBTAINED:*

- \$4,000,000 Settlement for Motor Vehicle Accident
- \$10,100,000 Confidential Settlement for Motorcycle/Truck Accident
- \$4,200,000 Judgment for Premises Liability/Assault

*Past Performance Not a Guarantee of Future Results

Personal Injury matters are time sensitive!

For a free consultation, please call (510) 474-0028
E-mail: BainsWeiss@gmail.com

Serving the Bay Area and Beyond • Offices in San Francisco and Union City

ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਬੁਰਛਾਗਰਦੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਈ ਮਾਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਤੇ ਕੌਂਸਲ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ ਤੇ ਕੁੱਟਮਾਰ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸੱਤਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਚੋਣੇ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਤਾਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਤੱਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੁਹਰਾਇਆ। ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ ਇਸ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਬਾਹਰੋਂ ਬੁਲਾਏ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ, 'ਆਪ' ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੋਲਿੰਗ ਏਜੰਟਾਂ ਨੂੰ ਖਦੇਤ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਥਾਈਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ। ਕੁਝ ਥਾਈਂ ਝੜਪਾਂ ਵੀ ਹੋਈਆਂ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੇਅਰ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਜਾਜ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਹੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫਾਂਗਾ ਦੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਵੀ ਲੱਥੀਆਂ। ਵਾਰਡ 14 ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਰਕਰਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਇਕ ਮਹਿਲਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਮੁੱਕੀ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੈਮਰੇ ਖੋਹ ਲਏ।

ਵਾਰਡ 58 ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਗੁਰਮੁਖ ਫਿਲੌਂ ਨੂੰ ਬੂਥ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵਤਨ ਦਿੱਤਾ। ਵਾਰਡ 14 ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਿੱਟੂ ਚੱਠਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਨੌਂ ਵਜੇ ਹੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ 12 ਵਜੇ ਤੱਕ ਜੂਝਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਵਾਰਡ ਵਿਚ ਬਿੱਟੂ ਚੱਠਾ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਰਚਿਨ ਡਕਾਲਾ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਵਿਚ ਕਈ ਝੜਪਾਂ ਹੋਈਆਂ।

ਉਧਰ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਵਾਲੇ ਵਾਰਡ ਨੰਬਰ 34 ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਪਾਲ ਜੁਨੇਜਾ ਨੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਲੱਕੀ ਜੁਨੇਜਾ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਦਸ ਕੁ ਵਜੇ ਹੀ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰ ਕੇ ਆ ਗਏ। ਜੁਨੇਜਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਪੋਲਿੰਗ ਬੂਥਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰ ਲਏ ਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਮੇਤ ਪੋਲਿੰਗ ਏਜੰਟਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ।

ਸ਼ਹਿਰੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਬੂਥਾਂ ਉਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਚੱਲੇ ਇੱਟਾਂ ਰੋੜੇ

ਵਧੀਕੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਮੋਰਚਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਤੁਰਤ ਪਿੱਛੋਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲੈ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਵਫਦ ਪੰਜਾਬ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦਫਤਰ ਪੁੱਜ ਗਿਆ। ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਪਟਿਆਲਾ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੀ ਚੋਣ ਰੱਦ ਕਰ ਕੇ ਮੁੜ ਤੋਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਵਫਦ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਕਈ ਬੂਥਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨਾਲ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਥੇ ਚੋਣ ਦੁਬਾਰਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਵਫਦ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਧਰਨਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਵਾਰਡ ਨੰਬਰ 46 ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਚੋਣ ਲੜੇ ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਮੇਅਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ

ਸਾਬਕਾ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ 'ਆਪ' ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਤੇ ਆਇਆ ਤਰਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਵਿਚੋਂ ਛਾਂਗੇ ਸੂਬਾਈ ਕਨਵੀਨਰਾਂ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਘੁੱਗੀ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੇਪੁਰ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਸੁਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਰੋਇਆ ਹੈ। ਤਿੰਨਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ 'ਆਪ' ਵੱਲੋਂ ਉਲੀਕੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਪਿਤ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰੇ ਸਨ, ਪਰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਭਟਕ ਕੇ ਜਿਥੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਭੱਠਾ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਸਾਰੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੋਚ ਦਾ ਵੀ ਘਾਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਹੰਕਾਰ, ਨਲਾਇਕੀ ਤੇ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਰਸ਼ ਤੋਂ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ।

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚਕਾਰ ਤਕਰਾਰ ਹੋਇਆ। ਵਾਰਡ ਨੰਬਰ 5 ਦੇ ਮੇਅਰ ਫਲਾਵਰ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਗੁਮਟਾਲਾ ਵਿਚ ਬਣੇ ਬੂਥ ਨੰਬਰ ਇਕ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਏਜੰਟ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਦੋ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਬਹਿਸ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਤਣਾਅ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੋਲਿੰਗ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਰੁਕੀ ਰਹੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਇਹ ਸਰਾਸਰ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉਪਰ ਲੋਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਹੀ ਕੋਸ਼ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ

ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲ ਕੀਤੇ ਧੌਕਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਜਵਾਬ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਧਰਨਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲੱਗ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹੱਕ ਮੰਗ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਉਤੇ ਤਸੱਦਦ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਗਵਾਚੁੱਕੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਤੇ ਕੌਂਸਲ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸ਼ਰੇਆਮ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸ਼ਰੇਆਮ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ: ਮਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸ਼ਰੇਆਮ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਤੇ ਸੂਬਾ ਸਹਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਤਾ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ 10 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਭੁਗਤੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਗੜ੍ਹ

ਬਠਿੰਡਾ: ਤਖਤ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ

ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਭਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਨਗਰ ਪੰਚਾਇਤ, ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਦੀ ਹੋਈ ਚੋਣ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਈ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਈ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕਦੇ ਪੰਥਕ ਅਲੰਬਰਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਦਲ ਦਾ ਵਜੂਦ ਰੋਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹੀ ਹਿੱਤ 'ਚ ਭੁਗਤਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਗਜ਼ ਨਹੀਂ ਭਰਨ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਕਈਆਂ ਦੇ ਰੱਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ। ਫਿਰ ਬੂਥਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਾਂਗਰਸ ਉਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲ ਉਹ ਵੀ ਇਹੀ ਸਭ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪੀੜਤ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਅਕਾਲੀ ਦਲ।

ਗੁਜਰਾਤ 'ਚ ਮੁੜ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਘਾਬਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨ

ਬਠਿੰਡਾ: ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨ ਸਿਆਸੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਆਸ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਮੁੜ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਮੁਰਝਾ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟ ਅਬਝਾਸਾ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਪੀ.ਜਫੇਜਾ ਨੂੰ ਜਿਤਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਸੱਤਾ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹੱਥ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹਨ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮਰਹੂਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਲਾਲ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੇ ਸਾਲ 1964 ਵਿਚ 'ਜੈ ਜਵਾਨ ਜੈ ਕਿਸਾਨ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ

ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਹੁਤੇ ਕਿਸਾਨ ਗੁਜਰਾਤ ਛੱਡ ਕੇ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਭੁੱਜ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਕਿਸਾਨ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮੁੜ ਸੱਤਾ

ਵਿਚ ਆਉਣ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਨਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਬਲਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚ ਭੈਅ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਭੁੱਜ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤੱਤੀ ਵਾਅ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦਿਆਂਗੇ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੱਛ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਅਬਝਾਸਾ ਸੀਟ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕਾਂਗਰਸ ਜਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ 28 ਕੇਸ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਭੂ-ਮਾਫੀਆ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਹੇ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਆਸ

ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਭੂ-ਮਾਫੀਆ ਦੇ ਹੱਸਲੇ ਵਧ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਕੱਛ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕੁਨਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਤੇ ਹੀ ਟੋਕ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਲੋਰੀਆ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮੁੜ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਨੇਤਾ ਹੀ ਭੂ-ਮਾਫੀਆ ਦੀ ਪਿੱਠ ਥਾਪਤ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਬਝਾਸਾ ਸੀਟ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿਤਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਮਗਰੋਂ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਸਾਨ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਐਤਕੀਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚ ਗੁੱਸਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਅਬਝਾਸਾ ਸੀਟ ਤੋਂ ਮੁੜ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਜਿਤਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੂਨ ਪਸੀਨਾ ਡੋਲ੍ਹ ਕੇ ਆਬਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਭੂ-ਮਾਫੀਆ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਹਤੱਪਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਆਵੇਗੀ ਹੁਣ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉਤੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਮਾਣਮੱਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਗ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰੇਗੀ।

ਛੇਤੀ ਹੀ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕਰੇਗੀ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਿਚ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰੇਗਾ।

ਈ-ਰਾਹਦਾਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਆਈ.ਟੀ. ਨੈਟਵਰਕ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ, 2018 ਤੋਂ ਮੁਲਕ ਭਰ ਵਿਚ ਈ-ਵੇਅ ਬਿੱਲ (ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਰਾਹਦਾਰੀ) ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਈ-ਵੇਅ ਬਿੱਲ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ.ਐਨ. ਪੋਰਟਲ ਤੋਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਈ-ਵੇਅ ਬਿੱਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਧੀਨ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ ਉਤੇ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਅਗਾਊਂ ਆਨਲਾਈਨ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਈ-ਵੇਅ ਬਿੱਲ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਵਿਲੱਖਣ ਈ-ਵੇਅ ਬਿੱਲ ਨੰਬਰ (ਈ.ਬੀ.ਐਨ.) ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਸਪਲਾਇਰ, ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਨੇ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਲਾਮੀ

ਜਲੰਧਰ: 1982 ਦੀਆਂ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਸੋਨੇ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਸਟਾਰ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਅੱਗੇ ਆਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮਾਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਮਾਰੀ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਰਾਸ਼ੀ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਦੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਨਾਈਟ ਰਾਈਡਰਸ (ਕੇ.ਕੇ.ਆਰ.) ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੇ.ਕੇ.ਆਰ. ਨੇ ਇਹ ਰਾਸ਼ੀ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਖਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਕੇ ਮੱਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਿਡਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਣ

ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ

ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ

ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਿੰਗ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨੇ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਇਕਲੌਤਾ ਭਾਰਤੀ ਬਾਕਸਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਂਪੀਅਨ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਨਾਲ ਰਿੰਗ ਵਿਚ ਦੋ-ਦੋ ਹੱਥ ਕੀਤੇ ਸਨ।

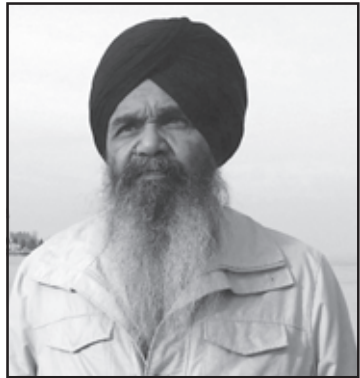
ਖੇਡ ਲੇਖਕ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਰਫੀਨ ਸਵਰਗਵਾਸ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਇਕਬਾਲ ਜੱਬੋਵਾਲੀਆ): ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹਵਾ ਉਡੀ ਸੀ ਕਿ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਰਫੀਨ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੜਾ ਦੁੱਖ ਲੱਗਾ। ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ। ਇਜ਼ਕਿਅਤਾਂ ਉਹਦੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਫੋਨ ਕੀਤਾ। ਫੋਨ ਕੁਦਰਤੀ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚੁੱਕਿਆ। ਸਾਰਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁਛਿਆ। ਉਡੀ ਹਵਾ ਬਾਰੇ ਸੁਣ ਕੇ ਬੜਾ ਹੱਸਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ, ਮੈਂ ਹਾਲੇ ਨਹੀਂ ਮਰਨਾ, ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਬੜਾ ਕੁਝ ਲਿਖਣੈ।" ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਤਮੰਨਾ ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਿਆ। ਉਹ 73 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਨ।

ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਖਾੜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ। ਪੈਦਲ, ਸਾਇਕਲ, ਸਕੂਟਰ ਜਾਂ ਬੱਸਾਂ 'ਚ ਬਹਿ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕਦੇ ਘੋਲ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਜੀਵਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਰਿਆਣਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਪੁਰਾਣੇ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਿਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਅਦਾਕਾਰ ਸੁਹੇਲ ਖਾਨ (ਸਲਮਾਨ ਦਾ ਭਰਾ) ਵਲੋਂ ਪਹਿਲਵਾਨ ਗਾਮੇ ਬਾਰੇ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਫਿਲਮ ਵੀ ਰਫੀਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। 8-10 ਕਿਤਾਬਾਂ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਖਾੜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਛਪ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਤੇ 8-

10 ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਖਰੜਾ ਅਣਛਪਿਆ ਲਿਖਿਆ ਪਿਆ ਹੈ।

2010 ਤੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਕੁਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਡੈਲਸ (ਟੈਕਸਸ) ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਬੇਟਾ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡਾ ਰਹਿੰਦਾ

ਹੈ। ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਵਾਨ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਡੇਢ ਘੰਟਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਬਾਰੇ ਫੋਨ 'ਤੇ ਗੱਲ ਚੱਲੀ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਲੋੜ-ਲਾਲਚ ਦੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਘਾਟਾ ਦੱਸਿਆ। ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਰਫੀਨ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਸਨਿਚਰਵਾਰ 23 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਭੋਗ ਵੀ ਉਸ ਦਿਨ ਹੈ। ਬੇਟੇ ਕੁਲਰਾਜ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ 972-612-9570 ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ 175 ਕਰੋੜ ਵਿਚ ਪਿਆ ਡੇਰਾ ਵਿਵਾਦ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਪੌਣੇ ਦੋ ਸੌ ਕਰੋੜ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੈ। ਵੱਡਾ ਖਰਚਾ ਕੇਂਦਰੀ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਬਲਾਂ ਦਾ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਾਹੌਲ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਫੌਜ ਸੱਦਾਈ ਪਈ ਸੀ। ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਹੁਣ ਮਿਲਟਰੀ ਉਪਰੇਸ਼ਨ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਨੂੰ ਫੌਜ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਉੱਤੇ ਆਏ ਖਰਚੇ ਦੇ ਬਿੱਲ ਭੇਜੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਧਰੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਬਲਾਂ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਦੇ ਵੀ ਬਿੱਲ ਵੀ ਭੇਜੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 21 ਅਗਸਤ ਤੋਂ 20 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਬਲਾਂ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਵਿਚ ਵੇਰਵੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕੇਂਦਰੀ ਨੀਮ ਬਲਾਂ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਉੱਤੇ ਕੁੱਲ 169.34 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਰਚਾ ਆਇਆ ਹੈ। 75 ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ 21 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ 10 ਕੰਪਨੀਆਂ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੀਆਂ ਵੀ ਤਾਇਨਾਤ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 13 ਕੰਪਨੀਆਂ 14 ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ 20 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਡੇਰਾ ਵਿਵਾਦ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਫੌਰੀ 1.94 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਡਾਂਗਾਂ, ਸ਼ੀਲਡਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕਰਨੀ ਪਈ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਬਲਾਂ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਉੱਤੇ 89.39 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਰਚਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਕੇਂਦਰੀ ਬਲਾਂ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਫੂਡ

ਭੱਜਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ ਰਾਮ ਰਹੀਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਦੀ ਮੂੰਹ ਬੋਲੀ ਬੇਟੀ ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਅਹਿਮ ਖੁਲਾਸੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ 'ਚ ਉਸ ਦੇ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਕੰਪਲੈਕਸ ਪੰਚਕੂਲਾ ਤੋਂ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚੋਂ ਫਰਾਰ ਕਰਵਾਉਣ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਣ ਉੱਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਤਖਤਾ ਪਲਟ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਯੋਜਨਾ ਸੀ। ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਖਿਲਾਫ ਫੈਸਲਾ ਆਉਣ ਦੀ ਸੂਰਤ 'ਚ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਕੰਪਲੈਕਸ ਪੰਚਕੂਲਾ ਵਿਚੋਂ ਭਜਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਡਰਾਈਵਰ ਫੂਲ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪੀ.ਐਸ.ਓ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪੀ.ਐਸ.ਓ. ਕਰਮਜੀਤ ਦੀ ਲਾਈ ਗਈ ਸੀ। 25 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਖਿਲਾਫ ਸਾਧਵੀ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 17 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਡੇਰੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਅਤੇ ਅਦਿੱਤਿਆ ਇੰਸਾ ਨੇ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰ ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਸੀ।

ਪੁੱਜੇਕਰਾਂ ਤੇ ਪਾਣੀ ਉੱਤੇ 3.91 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਰਚਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਜੋ ਵਾਹਨ ਲਏ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਿੱਲ ਵੀ 4.47 ਕਰੋੜ

ਰੁਪਏ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਵੱਡਾ ਖਰਚਾ ਤੇਲ ਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਡੇਰਾ ਵਿਵਾਦ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ 5.97 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਇਕੱਲੇ ਤੇਲ ਉੱਤੇ ਖਰਚੇ ਪਏ।

ਸਾਬਕਾ ਅਕਾਲੀ ਵਜ਼ੀਰ ਵੀ ਆਏ ਬਹੁ-ਕਰੋੜੀ ਸਿੰਜਾਈ ਘਪਲੇ ਦੇ ਲਪੇਟੇ ਵਿਚ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਬਹੁ-ਕਰੋੜੀ ਸਿੰਜਾਈ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੋ ਸਾਬਕਾ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਠੇਕੇਦਾਰ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ, ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਪਾਕ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਬੇਪਰਦ ਕਰਨ 'ਚ ਸਹਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਵੱਲੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਸਿੰਜਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਮੁੱਖ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਦੌਰਾਨ ਦੋ ਸਾਬਕਾ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਠੇਕੇਦਾਰ ਉੱਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਵੈਲੀ ਨਜ਼ਰ ਹੋ ਗਈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਹੀ ਠੇਕੇਦਾਰ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕੁੱਲ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੀਮਤ ਮੁਤਾਬਕ 60 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੰਮ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਅਣਦਖੀ ਕਰਦਿਆਂ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ

ਅਨੁਸਾਰ ਪੜਤਾਲ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬੋਰੋ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ 4.50 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 300 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਿਆ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ 'ਗੱਠਜੋੜ' ਕਾਰਨ ਸਿੰਜਾਈ ਘੁਟਾਲੇ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਰਗੜਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਸਿੰਜਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਪੜਤਾਲ ਦੌਰਾਨ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਨੀਅਰ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਫਸਰਾਂ, ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ, ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ

ਦਾ ਆਦਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸੂਬੇ 'ਚ ਸੱਤਾ ਤਬਦੀਲੀ ਬਾਅਦ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵੱਲੋਂ ਬੇਪਰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਘੁਟਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੰਜਾਈ ਘੁਟਾਲੇ 'ਚ ਇਕ ਠੇਕੇਦਾਰ ਰਾਤੋਂ ਰਾਤ ਅਰਬਪਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਸਗੋਂ ਇਕ ਅਹਿਮ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਵਿੰਗ ਦੇ ਚੀਫ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਤਾਇਨਾਤੀਆਂ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਵੀ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਘੁਟਾਲੇ ਬਾਅਦ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦਰਮਿਆਨ ਧੜੇਬੰਦੀ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਫਸਰਾਂ ਦਾ

ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਘੁਟਾਲੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਕਾਢ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਿੰਜਾਈ ਘੁਟਾਲੇ ਦੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੋ ਸੀਨੀਅਰ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਪਾ ਨੂੰ ਸਿੰਧ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਛੱਡੇ ਮਾਰ ਕੇ ਵਧਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ

ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਲ 2006-07 ਦੌਰਾਨ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ ਮਹਿਜ਼ 4.74 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕਿਰਪਾ ਹੋਈ ਕਿ 2016-17 ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਆਮਦਨ 300 ਕਰੋੜ ਤਕ ਅੱਪੜ ਗਈ।

ਬੇਅਦਬੀ ਕਾਂਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਮੁਕੰਮਲ

ਪਟਿਆਲਾ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੇ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਚਾਹਲ ਤੇ ਕਕਰਾਲਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਦ ਹਰ ਥਾਂ ਜਾ ਕੇ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਤਹਿ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਰੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਜੁੜ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਜਲਦ ਹੀ ਪੂਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੂਤ ਛੁੱਟ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਹਰ ਬਾਰੀਕੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

1816 Main Ave., Sacramento CA, 95838

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

- *ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
- *ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੋਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
- *ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
- *2-3 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕੰਪਨੀ ਲਈ
ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ
ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 42 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ
ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਟਰੱਕ ਤੇ ਟਰੇਲਰ
ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi
Office: (866) 933-3038
Balhar S. Ranu Cell: 916-502-7733

Punjab Times

Established in 2000
18th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Editor:

Amolak Singh Jammu

Astt. Editors:

Jaspreet Kaur

Kuljeet Singh

Our Columnists

Ashok Bhaura

Tarlochan Singh Dupalpur

Baljit Basi

Major Kular

California:

Shiara Dhindsa

Photographer

661-703-6664

Sacramento

Gurbarinder Singh Raja

916-533-2678

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ

ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 100 ਡਾਲਰ

ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਗੁਜਰਾਤ 'ਚ ਠੰਢੀ ਪਈ ਮੋਦੀ ਲਹਿਰ

ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ: ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੇ ਮੋਦੀ ਦੀ ਜੇਤੂ ਲਹਿਰ ਠੰਢੀ ਪੈਣ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਭਾਜਪਾ 22 ਸਾਲਾ ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 100 ਤੋਂ ਥੋੜੇ ਆ ਗਈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਜੱਦੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚੋਂ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਨਤੀਜੇ ਮਿਲਣੇ 2019 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਸਿਆਸੀ ਫੇਰਬਦਲ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 99 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਸਬਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਜਦ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ 80 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਵੱਡੀ ਟੱਕਰ ਦੇਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੀ।

ਯਾਦ ਰਹੇ, ਗੁਜਰਾਤ ਚੋਣ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਬਾਨਾਮ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਲੜੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੋਦੀ ਨੇ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਤਾਣ ਲਾਅ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਦੇ ਗੁਜਰਾਤ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਪੁੱਜਣ ਮਗਰੋਂ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਚੋਣ ਸੀ। ਇਹ ਸਿੱਧੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੀ। ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਦਾ 150 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਸੀ, ਪਰ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਉਭਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪਾਟੀਦਾਰ ਤੇ ਦਲਿਤ ਆਗੂਆਂ ਹਾਰਦਿਕ ਪਟੇਲ, ਅਲਪੇਸ਼ ਠਾਕੁਰ ਤੇ ਜਿਗਨੇਸ਼ ਮੇਵਾਨੀ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਤਕੜੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ 80 ਸੀਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਜਦ ਕਿ 2012 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਸ

ਹਿਮਾਚਲ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ

ਰਾਜ ਦਾ ਅੰਤ

ਸ਼ਿਮਲਾ: ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਵਾਪਸੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। 68 ਮੈਂਬਰੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ 44 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵੀਰਭੱਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਚੋਣ ਲੜਨ ਵਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 21 ਸੀਟਾਂ ਉੱਤੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿੱਤੇ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਪ੍ਰੇਮ ਕੁਮਾਰ ਧੂਮਲ ਨੂੰ ਸੁਜਾਨਪੁਰ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਨੇ 3500 ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਧੂੜ ਚਟਾ ਦਿੱਤੀ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਕੋਲ 36 ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਕੋਲ 26 ਸੀਟਾਂ ਸਨ।

ਦਾਗੀ ਕਾਨੂੰਨਸਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਾਗੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਵਿਧਾਨਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹੁਣ ਖੈਰ ਨਹੀਂ। ਦਾਗੀ ਕਾਨੂੰਨਸਾਜ਼ਾਂ ਖਿਲਾਫ ਫੌਜਦਾਰੀ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੇ ਛੇਤੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ 12 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਅਜਿਹੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ/ਵਿਧਾਨਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1581 ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਤਕਰੀਬਨ 13,500 ਫੌਜਦਾਰੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੱਕ ਚੱਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਰਾਜਸੀ ਫਾਇਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਰਾਜਨੇਤਾਵਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਰਾਜਸੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 2014 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਜਨਤਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਅਚਾਨਕ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ

ਕੋਲ 61 ਸੀਟਾਂ ਸਨ।

ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਵੱਡੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਇਹ ਰਹੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਡਨਗਰ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਉੱਝਾ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ 85 ਵਿਚੋਂ 26 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੇਖਣਾ ਪਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਦੇ ਗੁਜਰਾਤ ਮਾਡਲ ਦੀ ਫੂਕ ਨਿਕਲ ਗਈ। ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਸਮਝ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਦੂ ਹੁਣ ਗੁਜਰਾਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਤੋਂ

ਉਤਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੂਜੇ ਪੜਾਅ ਦੇ ਮੱਤਦਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਫਿਰਕੂ, ਵੱਧ ਟਕਰਾਵਾਦੀ ਬਣਾਇਆ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਵੱਲੋਂ ਮੋਦੀ ਨੂੰ 'ਨੀਚ' ਆਖਣਾ ਵਾਲਾ ਬਿਆਨ ਭਗਵਾ ਧਿਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਰਾਸ ਆਇਆ। ਮੋਦੀ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਉਥੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇ 16 ਵਿਚੋਂ 15 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਲਈਆਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਗੈਰ ਹਿੰਦੂ ਹੋਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕਣਾ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਪਿਆ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਦੀ ਟੀਮ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਸੰਗਰੂਰ: ਪਿੰਡ ਰੱਤੋਕੇ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਦੀ ਨੁਹਾਰ ਬਦਲਣ ਵਿਚ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਜੁਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਸਦਕਾ ਜਿਥੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਦਿੱਖ ਚਮਕਣ ਲੱਗੀ ਹੈ ਉਥੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਹੌਸਲਾ ਅਫ਼ਜ਼ਾਈ ਕਰਨ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਪੁੱਜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਪਿੰਡ ਰੱਤੋਕੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਟੀਮ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਪੁਖਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਪੁੱਜੇ। ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਦੀ

ਟੀਮ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਤੇ ਯੰਗ ਸਿੱਖ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋਈਆਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਲ ਭੇਟ ਕਰ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਏਜੰਟ ਦੇ ਧੱਕੇ ਚੜ੍ਹੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਮੌਤ

ਅਜਨਾਲਾ: ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਲਈ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਗਏ ਪਿੰਡ ਲੰਗੋਮਾਹਲ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ (23 ਸਾਲ) ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਿੰਨ ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਇਕੱਲਾ ਭਰਾ ਸੀ। ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰੀਬ ਡੇਢ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਏਜੰਟ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਬਾਹਰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਦਿਵਾਏਗਾ, ਪਰ ਉਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।

ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ. ਆਗੂ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੁੜਮਾਈ ਦੀ ਚਰਚਾ

ਟੋਰਾਂਟੋ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਉਭਰਦੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰ ਦੀ ਕੁੜਮਾਈ ਦੇ ਚਰਚੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉੱਤੇ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਸਮਾਗਮ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ 'ਚ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ. ਆਗੂ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਕਿਰਨ ਸਿੰਧੂ (ਗਿਨੂੰ) (27) ਸ਼ਗਨਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ 'ਚ ਦਿੱਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਵੀਡੀਓ ਵਿਚ ਇਹ ਜੋੜਾ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਾਂ ਉੱਤੇ ਨੱਚਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੰਸਟਾਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਪੇਜ 'ਜੰਗੀਰੋ' ਦੀਆਂ ਪੋਸਟਾਂ ਵਿਚ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਕਿਰਨ ਨੂੰ ਇਕ ਵਿਆਂਦਤ ਜੋੜੇ ਵਜੋਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਜੰਗੀਰੋ' ਗੁਰਕਿਰਨ ਸਿੰਧੂ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਲੜੀ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਐਤਵਾਰ ਹੋਏ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਜਗਮੀਤ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਜੇਮਜ਼ ਸਮਿੱਥ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਮੰਗੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਆਹ ਦੀ ਰਸਮ ਆਖਿਆ ਸਗੋਂ ਇੰਨਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮਿਲਣੀ ਸੀ। ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ 'ਰੋਕਾ' ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉੱਤੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਖੂਬ ਵਧਾਈਆਂ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਗਗਨਦੀਪ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੁੜੀ ਦੇ ਘਰ ਉਸ ਨੂੰ 'ਰੋਕੇ' ਦੀ ਰਸਮ ਲਈ ਬੁੱਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਵਕੀਲ 38 ਸਾਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਇਸੇ ਸਾਲ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਐਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਦਾ ਨੇਤਾ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਦੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਪੰਜ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਰਤੀ ਬੰਦ

ਲਾਹੌਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ 500 ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਰਤੀ ਬੰਦ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਮਛੇਰਿਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ 996 ਨਾਗਰਿਕ ਬੰਦ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 527 ਭਾਰਤੀ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤਿਵਾਦ, ਕਤਲ, ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਤੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਸਮੇਤ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤਹਿਤ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬੰਦ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਕੈਦੀਆਂ 'ਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਮਛੇਰਿਆਂ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਰਬ ਸਾਗਰ ਵਿਚੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਰਬ ਸਾਗਰ 'ਚ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਲ ਸਰਹੱਦ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਆਮ ਹੀ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਮਛੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਹੱਦ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਫੜ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੱਟ ਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀ ਵੱਲੋਂ 55 ਭਾਰਤੀ ਮਛੇਰੇ ਫੜੇ ਗਏ ਹਨ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਰੁਤਬੇ ਸਬੰਧੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਤੇ ਰਾਜਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਹਦਾਇਤ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਉਂਜ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਿਆ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਿਸ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਐਡਵੋਕੇਟ ਬੀਰੇਂਦਰ ਸਾਂਗਵਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ 1931 ਵਿਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਫਾਂਸੀ ਲਾਏ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਤੇ ਰਾਜਗੁਰੂ ਨੂੰ 'ਸ਼ਹੀਦ' ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੱਕ ਬਣਦਾ ਹੈ।

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਵਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ

ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ

ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ

ਬਾਦਲਾਂ ਤੇ ਕੈਪਟਨ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦੀ ਮੁੜ ਚਰਚਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਨੌਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਦਾਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਰਾਜਸੀ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ 'ਸਿਆਸੀ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀਆਂ' ਦੀ ਚਰਚਾ ਭਾਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚਲੇ ਵੱਡੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਬੈਠੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਰੁਤਬੇ ਹੀ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇ, ਸਗੋਂ ਸਿਆਸੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਹੁਣ ਦਾ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਸੰਸਥਾ ਪੰਜਾਬ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਚੋਣ ਬੋਰਡ (ਐਸ.ਐਸ.ਬੋਰਡ) ਹੈ। ਇਸ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਲਈ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਰਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਸ.ਐਸ. ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਕਲਰਕਾਂ, ਡਰਾਈਵਰਾਂ

ਅਤੇ ਕਰ ਤੇ ਆਬਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਰਗ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਰੰਭੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਹੀ ਰਵਾਇਤ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਬੋਰਡਾਂ ਅਤੇ ਨਿਗਮਾਂ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰ ਕੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ

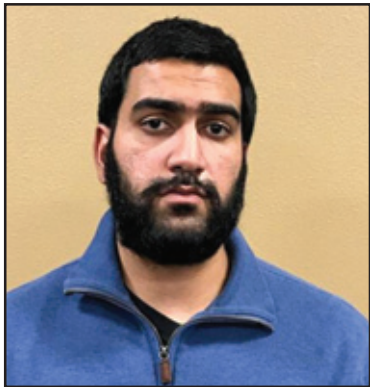
ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਤੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਵੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 16 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਅਰੋੜਾ ਜੋ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਾਇਮ

ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੋਰਡਾਂ ਅਤੇ ਨਿਗਮਾਂ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵੀ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਠੰਢੇ ਬਸਤਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਸ.ਐਸ.ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਭੰਗ ਨਾ ਕਰਨਾ ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਹਲਕਿਆਂ ਅੰਦਰ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਐਸ.ਐਸ.ਬੋਰਡ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਦੀ ਭਿਣਕ ਲੈਣ ਲਈ ਭਰਤੀ ਦਾ ਸਫ਼ਿਦੂਲ ਪ੍ਰਸ਼ੇਨਲ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿਤ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਭਾਗ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਫ਼ਿਦੂਲ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਮੁਤਾਬਕ ਐਸ.ਐਸ. ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਹਨ ਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਧਵਨ, ਦਰਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੇਠੂਮਜਾਰਾ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾਲਮ, ਨਰਿੰਦਰ ਪਰਮਾਰ, ਅਸ਼ੋਕ ਲੂਬਾ, ਜਤਿੰਦਰ ਕਾਲਰਾ ਅਤੇ ਡਾ. ਰਚਨਾ ਸ਼ਰਮਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖਤ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਐਸ.ਐਸ.ਬੋਰਡ ਵਰਗੇ ਅਦਾਰੇ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਫਿਲਹਾਲ ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਧਰਮਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜੱਸੜ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਬਿਊਰੋ): ਇਥੋਂ ਲਾਗਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਮਡੇਰਾ ਦੇ ਟੈਕਲ ਬੈਂਕਸ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਲੰਘੀ 13 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਈ ਰੌਬਰੀ ਦੌਰਾਨ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹਲਾਕ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੰਜਾਬੀ

ਸਾਵੀਰੰਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ

ਨੌਜਵਾਨ ਧਰਮਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜੱਸੜ (20) ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ੱਕੀ ਦੋਸੀ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਨਿਵਾਸੀ ਸਾਵੀਰੰਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ (24) ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਵੀਰੰਤ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਡੇਸਟੋ ਨਿਵਾਸੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਰਾਜ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ (22) ਦੇ ਚਾਚੇ ਦਾ ਪੁੱਤ ਹੈ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਧਰਮਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜੱਸੜ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਪਿੰਡ ਖੇਬਤਾ (ਫਗਵਾੜਾ) ਸੀ। ਉਹ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਆਇਆ ਸੀ।

ਮਡੇਰਾ ਕਾਉਂਟੀ ਦੇ ਸ਼ੈਰਿਫ ਜੇ ਵਾਰਨੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਵੀਰੰਤ ਅਠਵਾਲ ਡਕੈਤੀ ਅਤੇ

ਕਤਲ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਮਡੇਰਾ ਕਾਉਂਟੀ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਅਜੇ ਜਮਾਨਤ ਨਹੀਂ ਰਖੀ ਗਈ।

ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਕਾਉਂਟੀ ਸ਼ੈਰਿਫ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮਾਡੇਸਟੋ ਵਾਸੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਡੀ ਯੂ ਆਈ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ 15 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਚੋਰੀ ਕੀਤੇ ਪਿਸਤੌਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡਰੱਗ ਵੀ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਇਕ 38 ਕੈਲੀਬਰ ਦੀ ਗਨ ਮਿਲੀ ਜੋ ਕਤਲ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਹੁਣ ਡਕੈਤੀ ਅਤੇ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਮਾਨਤ ਇਕ ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਰਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਡਕੈਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕੀ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਸਿਗਰਟਾਂ ਦੇ ਕਈ ਵੱਡੇ ਡੱਬੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨਕਦੀ ਲੁਟ ਲਈ ਸੀ।

ਭਾਰਤੀ ਮੁਲ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਾਈਬਰ ਹਮਲੇ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਭਾਰਤੀ ਮੁਲ ਦੇ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੈੱਟਵਰਕ ਉੱਤੇ ਵੱਡਾ ਸਾਈਬਰ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਐਲਾਨ 13 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਦੇ ਪਾਰਸ ਬਾਸ (21) ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਸਾਥੀਆਂ ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ ਦੇ ਜੋਸੀਆ ਵਾਈਟ (20) ਤੇ ਲੁਸੀਆਨਾ ਦੇ ਡੈਲਟਨ ਨੌਰਮਨ (21) ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਰਵਰ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੈਲਫੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੌਂਕੀਨ ਖਬਰਦਾਰ!

ਲੰਡਨ: ਸਮਾਰਟਫੋਨਾਂ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤੀਆਂ ਸੈਲਫੀਆਂ ਲੈਣ ਵੀ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਾੜ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ 'ਚ ਹੋਏ ਅਧਿਐਨ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਯੂਕੇ ਦੀ ਨੌਟਿੰਘਮ ਟਰੈਂਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਤਿਆਗਰਾਜਾਰ ਸਕੂਲ ਆਫ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ 2014 ਵਿਚ ਮੀਡੀਆ 'ਚ ਆਈ ਉਸ ਰਿਪੋਰਟ ਮਗਰੋਂ ਅਧਿਐਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਅਮਰੀਕੀ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਸੈਲਫੀਆਂ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਾੜ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਸੈਲਫੀਆਂ' ਖਿੱਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵਤੀਰੇ ਸਬੰਧੀ ਪੈਮਾਨਾ 'ਬਣਾਇਆ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੈਮਾਨੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 400 ਪ੍ਰਤੀਭਾਗੀਆਂ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਮਗਰੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦਿਨ 'ਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਛੇ ਵਾਰ ਸੈਲਫੀਆਂ ਖਿੱਚ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਪਾਉਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਤਰਨਾਕ ਰੁਝਾਨ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ।

ਹੁਣ ਪੁਲਿਸ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛ ਸਕੇਗੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜਾਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੁਲਿਸ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਜਾਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਤੋਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿਚੋਂ ਜਾਤ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕਾਲਮ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰੀ ਹੈ।

ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਕਾਊ ਹੈ

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਦੀ ਇਕ ਬਿਜ਼ੀ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਚਲਦਾ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਕਾਊ ਹੈ

ਆਮਦਨ 50-60 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਮਹੀਨਾ

ਤਿੰਨ ਸਬਵੇਅ ਅਤੇ ਇਕ ਡੇਲੀ ਡਿਲੀਸ਼ੀਅਸ ਵੀ ਵਿਕਾਊ ਹਨ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਸੈਮ ਚਾਹਲ
ਫੋਨ: 916-612-5773

sam@samchahal.com
Broker Associate (01504071)
Golden State Realty

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਲੋੜ ਹੈ

ਮੈਡੀਸਨ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ 'ਢਾਬਾ' ਲਈ ਅਨੁਭਵੀ ਤੰਦੂਰੀਏ, ਹੈਲਪਰ, ਵੇਟਰ ਅਤੇ ਡਿਸ਼ ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
ਫੋਨ: 262-391-7666

ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਜੇ ਥੱਕ ਗਏ ਹੋ ਤਾਂ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਫੋਨ (408) 687-1899

Gurdeep Singh Sandhu

Homeopathic Practitioner/Consultant Since 1973
DHMS-Gold Medalist, BAMS, MDEh.- India

Well Experienced as:

Director, Principal, Professor and Chief Medical Officer in Medical Colleges and Hospitals of Punjab (India)
Practice Under State of California Act SB 577
EX Member: The California Homeopathic Society
National Center For Homeopathy- USA

Live on Jas TV

Saturday 9:30AM and Sunday 4PM (Pacific Time)

7021 Village Park Way, Dublin, CA 94568

Gurdeep Singh Sandhu

Email:
Homeomedicine@yahoo.com

ਹੋਂਦ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮੁੜ ਪੰਥਕ ਏਜੰਡੇ ਵੱਲ ਤੁਰਿਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਪੰਥਕ ਏਜੰਡੇ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜਨ ਵਾਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਮੁੜ ਪੰਥਕ ਏਜੰਡਾ ਅਪਨਾਉਣ ਲਈ 97ਵਾਂ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਮਗਰੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਰਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਦਫਤਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਦਫਤਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹੋਈ ਨਮੋਸ਼ੀਜਨਕ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਮੁੜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁੜ ਪੰਥਕ ਏਜੰਡੇ ਵੱਲ ਪਰਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜਬਰ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਥੇ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ 2020 ਵਿਚ 100

ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਦੂਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੱਜ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

‘ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ’ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਨਮੋਸ਼ੀਜਨਕ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਫਰਵਰੀ 2017 ਦੀਆਂ ਸੂਬਾਈ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਇਹ ਮਹਿਜ਼ 15 ਸੀਟਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵੋਟ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਵੀ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਖਿਲਾਫ ਦੋਹਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਰੱਖਣ ਦੇ ਦੋਸ਼

ਜਲੰਧਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖ ਪਾਰਟੀ ਦੱਸ ਕੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਾਰੇ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਪਾਰਟੀ (ਇੰਡੀਆ) ਦੇ ਕੌਮੀ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖੇੜਾ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਧੋਖੇ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 14 ਦਸੰਬਰ 1920 ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਮਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀਆਂ, ਇਸ ਲਈ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 1951 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਹਦਾਇਤ 'ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਕੱਤਾ ਨੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਾਰਟੀ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਲੜਦੀ ਹੈ ਪਰ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦਿੱਲੀ ਚੋਣਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਦਾਇਤਾਂ ਹਨ ਕਿ ਸਿਰਫ ਧਾਰਮਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹੀ ਇਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

2012 ਦੀਆਂ ਸੂਬਾਈ ਚੋਣਾਂ ਦੇ 34.73 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੇ 25.2 ਫੀਸਦੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ 1975 ਦੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਰਗੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਵੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਲਈ ਡੱਟ ਕੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਪਣੀ ਹਾਰ ਉਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਦਿਲੀ ਨਾਲ ਆਤਮ ਚਿੰਤਨ ਕਰੇਗਾ, ਪਰ

ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹਾਰਨ ਤੋਂ 8-9 ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਅਜੇ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਛਿਮਾਰੀ ਅੰਦਰ ਹੀ ਮੋਹ ਭੰਗ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫਰਜ਼ੀ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫਰਜ਼ੀ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਸਰਵੇ ਦੌਰਾਨ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੋਈ ਇਕ ਲੱਖ 22 ਹਜ਼ਾਰ ਫਰਜ਼ੀ ਪੈਨਸ਼ਨਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਰਵੇ ਦਾ 5 ਫੀਸਦੀ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹਾਲੇ ਬਾਕੀ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਪਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਉਕਤ ਸਰਵੇ ਕਾਰਨ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਗਰਲੇ 8 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਲਈ ਵੱਡੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹਨ। ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰੀ ਰਜੀਆ ਸੁਲਤਾਨਾ ਵੱਲੋਂ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਸਰਵੇ ਦਾ ਕੰਮ ਤਕਰੀਬਨ 95 ਫੀਸਦੀ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਰਕਮ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ: ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਐਸ.ਟੀ.ਐਫ. ਖੁਦ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚ ਆਈ

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਬਣਾਈ 'ਸਿੱਟ'

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਵਧੀਕ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਅਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਾਇਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ (ਐਸ.ਟੀ.ਐਫ.) ਦੇ ਮੁਖੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਅਤੇ ਮੋਗਾ ਦੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਰਾਜਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਦਰਮਿਆਨ ਚੱਲ ਰਹੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਾਜਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਵੱਲੋਂ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਸਬੰਧੀ ਦਰਜ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਰੈਂਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਿਧਾਰਥ ਚਟੋਪਾਧਿਆਏ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ (ਸਿੱਟ) ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਾਇਮ ਐਸ.ਟੀ.ਐਫ. ਲਈ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਹੈ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਧੀਕ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਤੇ ਐਸ.ਟੀ.ਐਫ. ਮੁਖੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ

ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਉਤੇ ਉਂਗਲ ਉਠਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਗਿਆ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਠਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਰੋਕਣ ਲਈ ਐਸ.ਟੀ.ਐਫ. ਕਾਇਮ ਕਰ ਕੇ ਵਧੀਕ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਮੁਖੀ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਦੀ

ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟੀਮ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਫਤਰ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਐਸ.ਟੀ.ਐਫ. ਨੇ ਵੱਡੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਹੁਣ ਬਰਖਾਸਤ) ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਸਮੇਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਚ

ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਅਤੇ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ 12 ਜੂਨ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 1 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਐਸ.ਟੀ.ਐਫ. ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਜੋਂ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਬਰਖਾਸਤ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੋਗਾ ਦੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਰਾਜਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਐਸ.ਟੀ.ਐਫ. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਰਾਜਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਭੱਜ-ਨੱਠ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਇਸ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਕਿਸੇ ਨਿਰਪੱਖ ਏਜੰਸੀ ਜਾਂ ਅਫਸਰ ਤੋਂ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਯਾਤਰੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤੇ ਘਰੇਲੂ ਯਾਤਰੂਆਂ ਦੀ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ 2 ਲੱਖ ਤੋਂ ਟੱਪ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਘਰੇਲੂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 73.7 ਫੀਸਦੀ ਵਧੀ ਹੈ। ਅਕਤੂਬਰ 2016 ਵਿਚ ਘਰੇਲੂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 91706 ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਅਕਤੂਬਰ 2017 ਵਿਚ ਵਧ ਕੇ 159311 ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਯਾਤਰੂਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ-ਦਿੱਲੀ ਉਡਾਣ ਉਤੇ ਸਫਰ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ 113546 ਸੀ, ਜਦ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ-ਮੁੰਬਈ ਉਡਾਣ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 29376 ਯਾਤਰੂਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ ਉਤੇ ਸੀ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਕਾਸ ਮੰਚ ਦੇ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸਮੀਪ ਸਿੰਘ ਗੁੰਮਟਾਲਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ 7 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ 868162 ਯਾਤਰੂਆਂ ਨੇ ਘਰੇਲੂ ਉਡਾਣਾਂ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਗਿਣਤੀ 567738 ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵਾਧਾ 52 ਫੀਸਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਧਾ ਇੰਡੀਗੋ ਅਤੇ ਵਿਸਤਾਰਾ ਵੱਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ, ਮੁੰਬਈ, ਜੰਮੂ, ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਅਤੇ ਬੰਗਲੋਰ ਲਈ ਉਡਾਣਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਨਅਤਾਂ ਨੂੰ ਸਸਤੀ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਥਾਂ ਮਿਲੀ ਲਾਰਿਆਂ ਦੀ ਪੰਡ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਮੰਤਰੀ ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸਨਅਤ ਨੂੰ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਬਿਜਲੀ ਦੇਣ ਦੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕੀਤੇ ਐਲਾਨਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰਾਜ ਭਰ ਵਿਚ ਸਨਅਤੀ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਬਿਜਲੀ ਬਿੱਲ ਮਿਲੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦਰਾਂ 7.70 ਤੋਂ 8.10 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਪੀ.ਐਸ.ਈ.ਆਰ.ਸੀ.) ਨੇ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਦਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਨਅਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਬਿਜਲੀ ਮਿਲੇਗੀ। ਇਹ ਐਲਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦਾ ਖਰਚਾ ਓਟਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਖਜ਼ਾਨਾ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਮਾਲੀਆ ਮਿਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਾ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਬਿਜਲੀ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਸਨਅਤੀ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ 6.55 ਤੋਂ 6.75 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਬਿੱਲ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਇਹ ਦਰਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ 6.22 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਨਾਲੋਂ

ਵੋਟਾਂ ਵੇਲੇ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਨਾਲ ਘਿਰੀ ਸਰਕਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਜੇ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਸਨਅਤ ਨੂੰ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਬਿਜਲੀ ਦੇਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 2400 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਪਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਏਨੀ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਸਬਸਿਡੀ ਦਾ ਬੋਝ ਘਟਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ। ਸਾਲ 2017-18 ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਦਰਾਂ ਐਲਾਨਣ ਮਗਰੋਂ ਸਨਅਤੀ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਹਿਲੇ ਬਿੱਲ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਉਪਰ ਦੱਸੀ ਦਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਸਿਟੀ ਡਿਊਟੀ, ਇਨਫਰਾਸਟ੍ਰਕਚਰ ਡਿਊਟੀ ਤੇ

ਮਿਊਂਸਪਲ ਸੈਂਸ ਵੀ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਜਿਹੜਾ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਉਤੇ 20 ਫੀਸਦੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਸਨਅਤੀ ਗੈਸ ਇਕਾਈ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਇਕ ਮੋਹਰੀ ਸਨਅਤਕਾਰ

ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਬਿੱਲਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਘੇਰਿਆ। ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ ਦਰਾਂ ਵਾਲੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਬਿੱਲ ਭੇਜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਬਿੱਲ 5 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਭੇਜੇ ਜਾਣਗੇ।

ਆਰ.ਐਸ. ਸਚਦੇਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਬਿਜਲੀ ਬਿੱਲ ਔਸਤਨ 11 ਲੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਨਵੰਬਰ ਵਿਚ 13.50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਸਨਅਤੀ ਇਕਾਈ ਵਿਸਤਾਰ ਦਾ ਹੁਣ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਾ ਫੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਰਫ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਖਰਚ ਹੀ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਦੀ ਕੁੱਲ ਲਾਗਤ ਦਾ 70 ਫੀਸਦੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Seeking a suitable match for Green card holder, Registered Nurse (RN) girl. 28, 5'-2". Caste no bar. Boy should be well educated, US citizen or green card holder. Ph: 317-712-7190

49-52

Wanted suitable boy for Sikh Ahluwalia beautiful girl, 30, 5'-1", B.Com, MBA from a reputed family, working as an assistant professor. Upper caste no bar. Contact, Ph: 91-98141-09225 or e-mail: Paulsangeeta@yahoo.co.in

49-

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Ramgariah family looking for a suitable Ramgariah match for their U. S. born son, Sr. Financial Analyst 34 years, 5'-10". Please contact: jsnov1973@aol.com

51/4

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸੈਣੀ ਸਿੱਖ ਉਮਰ 31 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'-8" ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਲੜਕੇ ਲਈ ਸੋਹਣੀ-ਸੁਨੱਖੀ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤਲਾਕਸੂਦਾ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 319-670-8892

49-50

Wanted suitable girl for clean shaven Sikh Rajput (Rathore) boy 29, 5'-9", B.E., MBA (USA). Working in Chicago on H1B visa. Both sisters married and settled in the USA. Contact, Ph: 91-98150-34814 or singhmatri8@gmail.com

47-50

Saini Sikh clean shave boy, 27, 6', M.Sc. Bio Technology doing BDS in Chandigarh, seeks suitable Saini/Jatt Sikh girl in medical field. Family well settled in the USA. Please contact, Ph: 516-503-9541

44-51

‘ਛਣਕਾਟਾ ਵੰਗਾਂ ਦਾ’ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 7 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ

ਫਰੀਮਾਂਟ (ਬਿਊਰੋ): ਇੱਕੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਵਲੋਂ ਆਉਂਦੀ 7 ਜਨਵਰੀ, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਇਕ ਵਜੇ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਪੈਰਾਡਾਈਜ਼ ਬਾਲਰੂਮ (4100 ਪਰਿਆਲਟਾ ਬੁਲਵਾਰਡ) ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ‘ਛਣਕਾਟਾ ਵੰਗਾਂ ਦਾ’ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰਾਂ ‘ਤੇ ਹਨ।

ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਲੋਕ ਗਾਇਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਵਿਰਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗਾਇਕਾ ਸੋਨਾ ਵਾਲੀਆ, ‘ਛੋਰਾ ਹਰਿਆਣੇ ਕਾ’ ਫੇਮ ਸੱਤੀ ਸਤਵਿੰਦਰ, ‘ਵਾਇਸ ਆਫ ਪੰਜਾਬ’ ਫੇਮ ਗਾਇਕਾ ਹਰਗੁਣ, ਸੱਤੀ ਪਾਬਲਾ, ਅਨੂਪ ਚੀਮਾ, ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਵੀਸ਼ਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧਵਾਂ ਦਾ ਪੇਂਡਰਾ ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਕਰਸ਼ਣ ਹੋਣਗੇ। ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਉਤੀਸਾ ਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਜਥਾ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬੀ

ਰੰਗ ‘ਚ ਰੰਗੀਆਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੀਆਂ। ਕਾਮੇਡੀ ਕਿੰਗ ਭਜਨਾ ਅਮਲੀ ਦੀ ਹਾਸਰਸ ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਨਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦੇ ਮਲਵਈ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਗਿੱਧਾ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣੇਗਾ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਦਾਖਲਾ ਫੀਸ ਨਹੀਂ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਚਾਲਕ ਅਸ਼ੋਕ ਭੋਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਕਲੀਆਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਦੀ ਬੇਟੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮਾਣਕ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰੀ, ਕੈਨੇਡਾ

‘ਚ ਪੰਜਾਬ ਭਵਨ ਉਸਾਰਨ ਵਾਲੇ ਸੁੱਖੀ ਬਾਨ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ ਜਦਕਿ ਰਾਜਾ ਸਵੀਟਸ ਦੇ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਮੂਾਂ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ‘ਚ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟ ਵਾਲੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿੰਘ, ਹਿਊਸਟਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਵਾਨ ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਓਹਾਇਓ ਤੋਂ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਰੀਨੋ ਤੋਂ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਗੋਸਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫੋਨ: 510-695-4836 ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦਾ 14ਵਾਂ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਅਗਲੇ ਵਰ੍ਹੇ 15 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ

ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ (ਬਿਊਰੋ): ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦਾ 14ਵਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਅਗਲੇ ਵਰ੍ਹੇ 15 ਸਤੰਬਰ, ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਲੱਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਲੱਛਰ ਦੀ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਲਾਸ ਬੈਨੋਸ ਦੀ ਟੀਮ ਸਮੇਤ ਛੇ ਵੱਡੀਆਂ ਕਲੱਬਾਂ 14ਵੇਂ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਬਣਨਗੀਆਂ।

ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਮਲਕੀਤ

(ਮਾਈਕ) ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ ਹੋਣਗੇ। ਉਘੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਕੀਲ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਨਗੇ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਐਸ ਅਸ਼ੋਕ ਭੋਰਾ ਨਾਲ ਫੋਨ: 510-415-3315 ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

To Advertise with Punjab Times
Call: 847-359-0746

ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ: ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੜਿਆ ਡੰਗ ਟਪਾਊ ਨੀਤੀ ਵਾਲਾ ਰਾਹ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸ਼ਤ, ਜੋ 14 ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਦੀ ਤਰੀਕ ਵੀ ਲੰਘ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਕਿਸ਼ਤ ਅਗਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਹੀ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹਨ। ਪਹਿਲ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਿਹਾਤੀ ਵਿਕਾਸ ਫੰਡ ਅਤੇ ਮਾਰਕੀਟ ਫੀਸ ਇਕ-ਇਕ ਫੀਸਦੀ ਵਧਾ ਕੇ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ।

ਲਗਭਗ 16 ਸੌ ਕਰੋੜ ਮਿਲ ਵੀ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਰੀਬ 5600 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਗਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਾਈ ਅਤੇ ਪੰਜ ਏਕੜ ਤੋਂ ਘੱਟ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਲੇ 10.22 ਲੱਖ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਦੋ-ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਲਈ 9500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਬਾਰੇ ਕੀਤਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁਣ ਅਸਲੀ ਤੱਥ ਆਉਣ ਉੱਤੇ

ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਹਿਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਹੀ 3600 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਕਰਜ਼ੇ ਘਟ ਕੇ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਤੱਕ ਰਹਿ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰਾ ਮਾਮਲਾ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ

ਪਹਿਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਦੀ ਤਰੀਕ ਵੀ ਲੰਘੀ

ਵੱਧ ਨਾਲ ਵੀ ਨਿਬੇੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿਚ ਖਾਤਿਆਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਉੱਤੇ ਹੋਰ ਫੇਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਦੇ ਵੀ ਆਸਾਰ ਹਨ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਬਾਰੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 17 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬੈਂਕਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਫਾਰਮ ਭਰ ਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਡਿਪਟੀ

ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਬਣਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਬੈਂਕ ਬਰਾਂਚਾਂ ਅੱਗੇ ਚਪਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਤਰਾਜ਼ ਵਗੈਰਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਭੇਜਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਫਿਲਹਾਲ ਅਜੇ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਲੱਗਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਬਾਰੇ ਬਣੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਜੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਰਜ਼ਾ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਏ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਤਿੰਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ।

Prince's Barber Shop

37477 Fremont Blvd, suite C, Fremont, CA 94536

Men & Children's Hair Cut

*Threading
*Men's Facials
*Custom Designing
*Line-ups

*Custom Text
*Hair Coler
*Shave &
*Head Massage

ਫੁੱਲ ਟਾਈਮ ਬਾਰਬਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ 13 ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ

Business hours:

Mon thru Thursday 9am to 6pm (Appointment only)
Friday, Sat- Sunday- 9am to 6pm (Walk in only)
(Tuesday Closed)

Cell: (510)-677-9942
Shop: (510)-505-9605

www.princebarbershop.com

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼, ਲੈਬਰੋਪ

ਪਿਛਲੇ 9 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਇੱਕੋ ਛੱਤ ਥੱਲੇ

SAME DAY

ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ
ਸਾਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ

DPF Cleaning ਅਤੇ Baking
ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

STOCKTON ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ

ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ALIGNMENT SHOP
• 3 Axle Alignment \$199
• Trailer Alignment \$150

Special Price for Truck Wash
Grand Opening

• 8 Drive Tires For \$3300 Kelly KDA
• Two Steer Tire Michelin \$1150
Including Balancing (22.5 LP)

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦੀ
ਨਵੀਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨ STOCKTON ਵਿਚ
HIGHWAY 4 ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਜ਼ਦੀਕ
1950 E Miner Ave.
Stockton, CA 95205

Ph: 209.547.9210

FAX: 209.547.9211

www.gfbontime.com, raj@gfbontime.com

REPAIR SHOP

ਟਰੱਕ ਤੇ ਟਰੇਲਰ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ Oil Change, Brakes, Engine Work, Tune Up, Transmission & Clutch ਆਦਿ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ Truck Alignment ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 50 ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ-ਭੁੱਲ੍ਹੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ, ਟਰੱਕ-ਟਰੇਲਰ Wash ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।

TEL: 209.547.9210

FAX: 209.547.9211

REGISTRATION SERVICES

ਟਰੱਕਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਮਿਟ ਜਿਵੇਂ IFTA, CA#, MCP, 2290, ICC, BOC III, NM & Kentucky Permit, DOT Fuel Tax, Corporation Filling ਅਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟਾਂ Same Day Service ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਪਲੇਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ DOT Compliance, DOT Audit ਵਿਚ ਵੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

TEL: 209.982.9996

FAX: 209.982.9997

2 ਦਸੰਬਰ 2017 ਦੇ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ ਛਪੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖ "ਸੂਰਜ ਦੀ ਅੱਖ: 'ਮਹਾਰਾਜਾ' ਤੇ 'ਮਨੁੱਖ' ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ" ਵਿਚ ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨੀਕ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਕੱਟੜ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਰ ਫੈਸਲਾ ਗੁਰਮਤੀ ਰਾਹੀਂ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਪਨਾਇਆ। ਉਂਜ, ਉਸ ਵਿਚ ਰਾਜਿਆਂ ਵਾਲੇ ਗੁਣ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਸਾਦਗੀ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਜੇ ਉਹ ਬਾਜ਼ ਵਾਲੀ ਅੱਖ ਨਾ ਰੱਖਦਾ ਤਾਂ ਜਨਰਲ ਵੈਂਡੂਰਾ (1794-1858), ਜਨਰਲ ਅਲਾਰਡ (1785-1839), ਕਲਾਇਡ ਕੂਰ (1793-1880), ਜਾਂ ਪਾਓਲੋ ਮਾਰਤੀਨੋ (1791-1850) ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਦੇ ਨਾ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਇਹ ਕਦੇ ਨਾ ਭੁਲੀਏ ਕਿ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਵੀ ਅਵੱਲੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮਨਫੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਨੱਚਣ

ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਗੁਰਾਇਆ
ਫੋਨ: 301-653-7029

ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਮੇਰਾ 'ਤੇ ਉਹ ਫਿਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੁਲਬਾਰਾ ਉਸ ਦੀ ਬਹਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੀ। ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਜਦ ਦਿਨ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨਾਲ ਇਕ ਮਿਕ ਹੋਣ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਿਥੇ ਵੀ ਕਿਤੇ ਬਾਹਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਜਾਂ ਸੈਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਉਸ ਦੇ ਟਹਿਲੀਏ ਉਸ ਦੇ ਚੌਕਤਾ ਮਾਰਨ ਲਈ ਚਟਾਈ ਵਿਛਾ ਦਿੰਦੇ, ਜਿਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਉਹ ਅਫੀਮ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵੱਲ ਸੁਨੇਹੇ ਲਿਖਵਾ ਕੇ ਭੇਜਦਾ। ਸ਼ਾਮ ਵਕਤ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਮਹਿਫਿਲ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਯੂਰਪੀ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੌਬਾ ਤੌਬਾ ਕਰ ਉਠਦੇ।

ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਵਧਾਈ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਲੋਤੇ ਪਾਣੀ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਹਿਲਜੁਲ ਤਾਂ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਦੇਖਾ-ਦੇਖੀ ਹੋਰ ਵੀ ਸੁਚੇਤ, ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸੋਚ ਦੇ ਧਾਰਨੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਉਠਾਉਣਗੇ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਨਾਵਲ 'ਢਾਹਵਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਿੰਗਰੇ' ਅਤੇ 'ਮਹਾਬਲੀ ਸੂਰਾ' ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਗਵਾਹ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਜਾਣਬੁਝ ਕੇ 'ਸੂਰਜ ਦੀ ਅੱਖ' ਵਿਚ ਮਿਰਚਾਂ ਨਹੀਂ ਧੂੜੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਯਕੀਨਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਰੋਤਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਰਤਾ ਨਿੱਠ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰੀਏ।

ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ

‘ਸੂਰਜ ਦੀ ਅੱਖ’ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ

ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਸੀ, ਸ਼ੁਕਰਚੱਕੀਆ ਮਿਸਲ ਦੇ ਬਾਨੀ ਸਨ। 1716 ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਉਪਰੰਤ ਕੁਝ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਲਈ ਛੱਡ ਗਏ। ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨੌਧ ਸਿੰਘ (ਮੌਤ 1753) ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ (ਮੌਤ 1774) ਮਗਰੋਂ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ (1760-1792) ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪ (ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ) ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਸੰਭਾਲੀ। ਸ਼ੁਕਰਚੱਕੀਆ ਮਿਸਲ ਉਦੋਂ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੀਂਦ ਦੇ ਗਜ਼ਪਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵਧ ਗਈ। ਕਨ੍ਹਈਆ ਮਿਸਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜੈ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੜਕਣ ਲੱਗੀ। ਜਦੋਂ ਵੀਵਾਲੀ ਮੌਕੇ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਆਉਣ ਲਈ ਸੁਨੇਹੇ ਭੇਜੇ ਤਾਂ ਜੈ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਸਗੋਂ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 'ਭਗਤੀਆ' ਤੱਕ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, ਭਾਵ ਨੱਚਣ ਵਾਲਾ। ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਦੋ ਲੜਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਪਹਿਲੀ ਮਜੀਠੇ ਲਾਗੇ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਨੌਸ਼ਹਿਰਾ ਵਿਚ। ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਜੈ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਾਰ ਹੋਈ। ਅਖੀਰ ਜੈ ਸਿੰਘ ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡ-ਛੱਡ ਕੇ ਬਟਾਲੇ ਲਾਗੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਆਖਰੀ ਸਮਾਂ ਗੁੰਮਨਾਮੀ ਵਿਚ ਬਿਤਾ ਗਿਆ।

ਜਦ 1792 ਵਿਚ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ, ਉਦੋਂ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ (1780-1839) 12 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਸੀ। ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਦੀਆਂ ਝੜਪਾਂ ਵੇਖ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੜਾਈਆਂ ਨੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਘੋੜ-ਸਵਾਰ ਅਤੇ ਤਲਵਾਰਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਮਾਹਿਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੱਦ-ਕਾਨ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਕਰੀਬ 5 ਫੁੱਟ 4 ਇੰਚ ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਮੱਥਾ ਬਹੁਤ ਚੌੜਾ ਸੀ। ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਚੇਚਕ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਖੱਬੀ ਅੱਖ ਖੋਹ ਲਈ। ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਮਾਤਾ ਦੇ ਦਾਗ ਸਨ। ਉਹ ਜੱਟਾਂ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਦਾ, ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਪੁੱਠੇ-ਸਿੰਧੇ ਪੰਗੇ ਲੈਂਦਾ। ਉਹ ਕੌਰਾ ਅਨਪੜ੍ਹ ਸੀ, ਪਰ ਜਦ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸਾਹੀ ਦਰਬਾਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨੇ ਸਿੱਖ ਲਏ ਸਨ।

ਮੈਨੂੰ 'ਸੂਰਜ ਦੀ ਅੱਖ' (ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ

ਘਿਰਿਆ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਵਲ) ਵਿਚ ਅੱਖ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਜੇ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਛਪੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕੁ ਨੇ ਪੜ੍ਹੀ, ਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨੇ ਦੇਖਾ-ਦੇਖੀ, ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਪੜਚੋਲ ਦੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਲਾਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਆਹੀ ਕੱਢ ਮੁਕਾਈ, ਬੜਾ ਅਰੰਭਾ ਹੋਇਆ। ਆਖਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹੜਾ ਨਵਾਂ ਸਲਮਾਨ ਰਸਦੀ ਵਾਲਾ 'ਸਟੈਨਿਕ ਵਰਸਜ਼' ਵਰਗੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਲੋਚਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਯੂਰਪੀ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੇ ਪੰਜਾਬ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਕਾਲ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ, ਕਿ 'ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਪਿਛੇ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵਾਂ', ਚਿੱਟੇ ਕਾਗਜ਼ ਕਾਲੇ ਕਰ ਸੁੱਟੇ। ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਲੇਖਕ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਏ। ਮਿੱਤਰੇ! ਕਦੇ ਤੁਹਾਡੀ ਵਾਰੀ ਵੀ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ!

ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਉਹ ਜੰਮਦਿਆਂ ਹੀ ਰਾਜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਂਜ, ਉਸ ਨੇ ਮਹਿਜ਼ 17 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਦਰਬਾਰ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਦੀ ਮਿਣਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ 1799 ਵਿਚ 19 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰੇ ਸ਼ਾਹੀ ਕਿਲ੍ਹੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ 40 ਸਾਲ ਦੇ ਰਾਜ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਸਾਬਤ

ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਵੱਡਾ ਸ਼ਾਹ-ਸਵਾਰ, ਤਲਵਾਰ-ਨੇਜੇ ਦਾ ਧਨੀ, ਲਗਾਤਾਰ 10-10 ਘੰਟੇ ਘੋੜੇ ਦੀ ਪਿੱਠ ਦਾ ਸਵਾਰ ਸੀ। ਉਹ ਇਨਸਾਫਪਸੰਦ, ਹਰ ਧਰਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਹਲੀਮੀ ਦਾ ਪਾਤਰ, ਰੱਬ ਤੋਂ ਡਰਨ ਵਾਲਾ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਅਤੇ ਬੇਸਹਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੋਚ, ਦੂਰ-ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬਾਹੂਬਲ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੀ ਹਕੂਮਤ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਇੰਗਲੈਂਡ, ਫਰਾਂਸ, ਰੂਸ, ਚੀਨ ਤੱਕ ਹੋਣ ਲੱਗੀ।

ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿਜ਼ 6.5 ਫੀਸਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਨਾਲ 53 ਫੀਸਦੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਤੇ 34.8 ਫੀਸਦੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲ-ਮਿਲਾ ਕੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਜੁਗਤ ਸਿਖਾਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਨਸਾਫ ਦੇ ਤਰਾਜ਼ੂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਾਣ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਉਗਰਾਹੁਣ ਲਈ ਫੌਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ। ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਫਸਲਮਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਮਾਲੀਆ ਮੁਆਫ ਜਾਂ ਘੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਜ਼ਾ-ਏ-ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਹਾਦਰਾਂ ਦਾ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਵੀ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਮਹਾਰਾਜਾ' ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ (ਅਗਰ ਯੂਰਪੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ) ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਰੱਬੀ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਰਜਾ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੁਖ-ਤਕਲੀਫ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਜਦ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾ ਆਪਾਂ ਜੰਗਲ ਸਾਫ ਕਰ ਕੇ ਪੱਕੇ ਰਾਹ ਬਣਾਈਏ ਅਤੇ ਦਰਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਪੁਲ ਉਸਾਰੀਏ ਤਾਂ ਅੰਗਿਉ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ, "ਕੀ ਗੱਲ, ਤਾਂ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫੌਜ ਬਿਨਾ ਰੋਕ-ਟੋਕ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਆ ਸਕੇ।" ਜੰਗਲ ਸਾਫ ਕਰਨਾ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਜਿਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਜੰਗਲਾਂ ਅੰਦਰ ਗੁਰੀਲਾ ਯੁੱਧ ਨੀਤੀ ਹੀ ਕਾਰਗਰ ਸੀ।

ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੱਡੇ

ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ

ਆਕਾਰ ਵਿਚ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਫੌਜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੜਫ ਸੀ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਫਿਰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੁਤਬੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ; ਜਿਵੇਂ ਫਕੀਰ ਅਜ਼ੀਜ਼-ਉਦ-ਦੀਨ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ, ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਇਮਾਮ-ਉਦ-ਦੀਨ ਤੇ ਨੂਰ-ਉਦ-ਦੀਨ ਤੋਪਖਾਨੇ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਹਰ ਸੁਖਾਵਾਂ ਮਾਹੌਲ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦਾ ਆਕਾਰ ਵੱਡੇ ਬੋਹੜ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਘਾਹ-ਫੂਸ ਦੇ ਸਿਵਾਏ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਾ ਉਗ ਸਕਿਆ। ਜੇ ਕੁਝ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਇਆ, ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

ਆਉ, ਹੁਣ ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ ਦੇਖੀਏ:

ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਹਾਂ ਯੋਧਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਤੇਜ਼ ਪਰਤਾਪ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਮੁਹਰੇ ਹੋ ਕੇ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਲੜਨ-ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਜੁਝਾਰੂ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਪਲਿੰਗ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲ ਕੁਝ ਇੰਦਾਂ ਸੀ:

ਚਹੁੰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਮਹਾਂ ਉਮੰਗ,

ਇਸਤਰੀਆਂ ਤੇ ਘੋੜੇ ਅਤੇ ਹਕੂਮਤ ਤੇ ਜੰਗ।

ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁਦ ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਕਲੋਂ ਕਰੂਪ ਸੀ, ਪਰ ਸੁਹਣੇ ਰੰਗ-ਰੂਪ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਸ਼ੈਦਾਈ ਸੀ। ਚੰਗੀ ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਅਫੀਮ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਸਨ। ਸੁੰਦਰ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਨਾਚ-ਗਾਣੇ ਅਤੇ ਘੁੰਗਰੂਆਂ ਦੀ ਮਸਤ ਆਵਾਜ਼ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜ਼-ਮਸਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਨ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਦਾਸੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਚੋਖੀ ਸੀ। ਸੱਤ ਪੁੱਤਰ ਸਨ ਜੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੇਂਟੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਬਜਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ-ਮੁਹੱਬਤ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਹੁੰਦੀ, ਵੈਰ ਤੇ ਸ਼ਰੀਕਾ ਆ ਗਿਆ। ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਤੇ ਜੋ ਬਚਿਆ ਸੀ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਈ ਲੋਕ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ੱਕੀ ਔਲਾਦ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਇੰਗਲੈਂਡ ਲੈ ਗਏ। ਬੇਵਸੀ, ਇਕੱਲ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਗਰੀਬੀ ਵਾਸੇ ਦੌਰਾਨ 22 ਅਕਤੂਬਰ 1893 ਨੂੰ ਪੈਰਿਸ ਦੇ ਇਕ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

‘ਤੇਰ ਦਿੱਤਾ ਲਾਲਾਂ ਨੂੰ’ ਨਾਲ ਕਮਲਜੀਤ ਨੀਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ

ਕਰੀਬ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਮਲਜੀਤ ਨੀਰੂ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਪਿਛੋਂ

ਮੁੜ ਸੰਗੀਤਕ ਬਰੂਹਾਂ 'ਤੇ ਨਰੋਏ ਪੈਰੀਂ ਦਸਤਕ ਦੇਣ ਲਈ ਆ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਕੇ 'ਰੂੜਾ ਮੰਡੀ ਜਾਵੇ' ਨਾਲ ਉਹ ਲੋਕ ਗਾਇਕਾ ਬਣਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੱਖ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾਤੇ 'ਤੇ ਆਇਆ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪੰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਫਰੋਲਦਾ ਨੀਰੂ ਦਾ ਗੀਤ 'ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਸਿਹਰੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਨਾ ਗਾਈਆਂ ਘੋੜੀਆਂ, ਤੇਰ ਦਿੱਤਾ ਲਾਲਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾ ਕੇ ਮਾਏ ਜੋਤੀਆਂ' ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਨੀਰੂ

ਪ੍ਰਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਮੋਹ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਨੀਰੂ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਰੰਗ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਪਰਤਦੀ ਦਿਸਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਲੰਬੀ ਚੁੱਪ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੜਕਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮੇਲਿਆਂ 'ਚ ਰੱਜ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਖੱਟਣ ਵਾਲੀ ਨੀਰੂ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਹਰਜੀਤ ਗੁੱਡੂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੀਤ ਦਾ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਸੰਗੀਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਗੁੱਡੂ ਲਈ ਮੁੜ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਪੌੜੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਦੁਬਾਰੇ ਚੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕਰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਉਚੀਆਂ ਉਡਾਰੀਆਂ ਭਰਨ ਲਈ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਵੇਖਦੇ ਨੇ। ਕਮਲਜੀਤ ਨੀਰੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਇਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੰਬੀ ਉਡਾਰੀ ਭਰਨ ਦੀ ਚਾਹਤ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਪਤੀ ਕੈਪਟਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ ਇਸ ਗੀਤ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕਾ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਸਿਰ ਜੋੜ ਕੇ ਤੁਰੇ ਹਨ। ਨੀਰੂ ਨੂੰ ਦੋਹਰਾ ਲਾਭ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ 'ਧੰਨ ਤੇਰੀ ਸਿੱਖੀ' ਅਤੇ 'ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਂ' ਵਰਗੇ ਹਿੱਟ ਗੀਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਗੀਤਕਾਰ ਹਰਵਿੰਦਰ ਓਹਤਪੁਰੀ ਨੇ ਹੀ ਇਹ ਗੀਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਕਈ ਲੋਕ ਜਦੋਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਕੇ ਬੋਲਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਬਹੁਤ ਬੋਲਦੇ ਨੇ। ਇਹੀ ਆਸ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਨੀਰੂ 'ਤੇਰ ਦਿੱਤਾ ਲਾਲਾਂ ਨੂੰ' ਨਾਲ ਮੁੜ ਆਪਣੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਜਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਵੇਗੀ।

-**ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ**

ਆਸ ਪਿਆਸੀ ਪਿਰ ਕਉ ਲੋੜੀ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥
ਸੂਰੀ ਮਹਲਾ ੫

ਗ੍ਰਿਹੁ ਵਸਿ ਗੁਰਿ ਕੀਨਾ
ਹਉ ਘਰ ਕੀ ਨਾਰਿ॥
ਦਸ ਦਾਸੀ ਕਰਿ ਦੀਨੀ ਭਤਾਰਿ॥
ਸਗਲ ਸਮਗ੍ਰੀ ਮੈ ਘਰ ਕੀ ਜੋੜੀ॥
ਆਸ ਪਿਆਸੀ ਪਿਰ ਕਉ ਲੋੜੀ॥
ਕਵਨ ਕਹਾ ਗੁਨ ਕੰਤ ਪਿਆਰੇ॥
ਸੁਖਤ ਸਰੂਪ ਦਇਆਲ ਮੁਰਾਰੇ॥
ਰਹਾਉ॥
ਰਹਾਉ ਦੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂਦੇਵ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਸਖੀ ਉਸ ਕੰਤ ਭਾਵ ਪਤੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਮੈਂ ਵਰਣਨ ਕਰਾਂ, ਉਸ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਕਿਹੜੀ ਸਿਫਤ ਕਰਾਂ; ਹੇ ਸਖੀ ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਪ੍ਰਭੂ ਜੋ ਸੁਖਤ ਹੈ, ਸੁਚੱਜਾ ਹੈ, ਸੁੰਦਰ ਹੈ, ਸੋਹਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਮੇਰਾ ਕੰਤ ਹੈ, ਉਹ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਹੈ।
ਸਤੁ ਸੀਗਾਰੁ ਭਉ ਅੰਜਨੁ ਪਇਆ॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਤੰਬੋਲੁ ਮੁਖਿ ਖਾਇਆ॥
ਕੰਗਨ ਬਸਤੁ ਗਹਿਨੇ ਬਨੇ ਸੁਹਾਵੇ॥
ਧਨ ਸਭ ਸੁਖ ਪਾਵੈ ਜਾਂ ਪਿਰੁ ਘਰਿ ਆਵੈ॥
ਗੁਣ ਕਾਮਣ ਕਰਿ ਕੰਤੁ ਰੀਝਾਇਆ॥
ਵਸਿ ਕਰਿ ਲੀਨਾ ਗੁਰਿ ਭਰਮੁ ਚੁਕਾਇਆ॥
ਸਭ ਤੇ ਉਚਾ ਮੰਦਰੁ ਮੇਰਾ॥
ਸਭ ਕਾਮਣਿ ਤਿਆਗੀ ਪ੍ਰਿਉ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਮੇਰਾ॥
ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਸੂਰੁ ਜੋਤਿ ਉਜੀਆਰਾ॥
ਸੇਜ ਵਿਛਾਈ ਸਰਧ ਅਪਾਰਾ॥
ਨਵ ਰੰਗ ਲਾਲੁ ਸੇਜ ਰਾਵਣ ਆਇਆ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਪਿਰ ਧਨ ਮਿਲਿ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ॥
ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਸਖੀ ਨਾਲ ਪਤੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਉਡੀਕ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਸਖੀ ਉਸ ਖਸਮ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰਾਹੀਂ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਘਰ ਮੇਰੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਇਸ ਘਰ ਦੀ ਮਾਲਿਕ ਬਣ ਗਈ ਹਾਂ। ਮਾਲਕ ਨੇ ਦਸਾਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀਆਂ ਦਾਸੀਆਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਚੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਘਰ ਵਿਚ

ਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਆਸ ਅਤੇ ਤਾਪ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਂ।

ਕਵਨ ਕਹਾ ਗੁਨ ਕੰਤ ਪਿਆਰੇ॥

ਸੁਖਤ ਸਰੂਪ ਦਇਆਲ ਮੁਰਾਰੇ॥

ਰਹਾਉ॥

ਰਹਾਉ ਦੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂਦੇਵ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਸਖੀ ਉਸ ਕੰਤ ਭਾਵ ਪਤੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਮੈਂ ਵਰਣਨ ਕਰਾਂ, ਉਸ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਕਿਹੜੀ ਸਿਫਤ ਕਰਾਂ; ਹੇ ਸਖੀ ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਪ੍ਰਭੂ ਜੋ ਸੁਖਤ ਹੈ, ਸੁਚੱਜਾ ਹੈ, ਸੁੰਦਰ ਹੈ, ਸੋਹਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਮੇਰਾ ਕੰਤ ਹੈ, ਉਹ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਹੈ।

ਸਤੁ ਸੀਗਾਰੁ ਭਉ ਅੰਜਨੁ ਪਇਆ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਤੰਬੋਲੁ ਮੁਖਿ ਖਾਇਆ॥

ਕੰਗਨ ਬਸਤੁ ਗਹਿਨੇ ਬਨੇ ਸੁਹਾਵੇ॥

ਧਨ ਸਭ ਸੁਖ ਪਾਵੈ ਜਾਂ ਪਿਰੁ ਘਰਿ ਆਵੈ॥

ਹੇ ਸਖੀ ਪ੍ਰਭੂ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹੁਣ ਮੈਂ ਸੁੱਚੇ ਆਚਰਣ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਭੈ ਡਰ ਦਾ ਮੈਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰਮਾ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਹਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਹੀ ਉਚਾ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਪਾਨ ਮੈਂ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਖਾਧਾ ਹੈ। ਹੇ ਸਖੀ, ਹੁਣ ਕੰਗਣ, ਸੋਹਣੇ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਗਹਿਣੇ-ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪਿਆਰੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ, ਸੁਹਾਵਣੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਆ ਵੱਸਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੀਵ ਇਸਤਰੀ ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਗੁਣ ਕਾਮਣ ਕਰਿ ਕੰਤੁ ਰੀਝਾਇਆ॥

ਵਸਿ ਕਰਿ ਲੀਨਾ ਗੁਰਿ ਭਰਮੁ ਚੁਕਾਇਆ॥

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਸਭ ਤੇ ਉਚਾ ਮੰਦਰੁ ਮੇਰਾ॥

ਸਭ ਕਾਮਣਿ ਤਿਆਗੀ ਪ੍ਰਿਉ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਮੇਰਾ॥

ਹੇ ਸਖੀ, ਗੁਰੂ ਨੇ ਜਿਸ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਭਟਕਣਾ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਕਰ ਕੇ ਰਿਝਾ ਲਿਆ ਭਾਵ ਖੁਸ਼ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਟੁਟੇ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ ਨੂੰ ਵੱਸ ਵਿਚ ਵੀ ਕਰ ਲਿਆ। ਹੇ ਸਖੀ, ਉਸ ਮਾਲਕ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਹਿਰਦਾ ਰੂਪੀ ਮੰਦਿਰ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚਾ ਭਾਵ ਸਾਰੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਪਿਆਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿਰਫ ਮੇਰਾ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਸੂਰੁ ਜੋਤਿ ਉਜੀਆਰਾ॥

ਸੇਜ ਵਿਛਾਈ ਸਰਧ ਅਪਾਰਾ॥

ਨਵ ਰੰਗ ਲਾਲੁ ਸੇਜ ਰਾਵਣ ਆਇਆ॥

ਜਨ ਨਾਨਕ ਪਿਰ ਧਨ ਮਿਲਿ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ॥

ਹੇ ਸਖੀ ਉਸ ਮਿਹਰਬਾਨ ਕੰਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹ ਪਿਆ ਹੈ, ਅੰਦਰ ਜੋਤਿ ਜਗ ਪਈ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਕੰਤ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੀ ਸੇਜ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹੇ ਸਖੀ, ਉਹ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ ਲਾਲ ਪ੍ਰੀਤਮ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਸੇਜ ਉਤੇ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਸ ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਪਿਰ ਭਾਵ ਪਤੀ, ਧਨ ਭਾਵ ਇਸਤਰੀ, ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਆਤਮਕ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੀ ਹੈ, ਸੁਖ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।

-**ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ**

ਫੋਨ: 916-687-3536

‘ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੈਕੂਲਰ’ ਹੋਣ ਦੇ ਵਹਿਮ ਹੇਠ ਹੈ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ

ਹੱਥਲੀ ਲਿਖਤ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਇਸ ਲਈ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਸਰੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਭੁਗਤਣ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਬਿਨਾ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਮਰ ਦੇ 14ਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਵੇਖੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ ਵੀ ਬੋਲਦਾ ਸੁਣ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਤ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਵੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਸਿਰਾਂ ਉੱਤੇ ਲੰਘ ਗਏ ਸਨ। ਸਿਆਸੀ ਸੂਝ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤਾ ਕੁਝ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਿਆ, ਪਰ ਉਦੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਵੇਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ, ਸਿਆਸੀ ਤੋਹਮਤਾਂ ਦੀ ਏਨੀ ਵਾਛਕ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖੀ, ਜਿੰਨੀ ਇਸ ਵਾਰੀ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਘੱਟ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤੀ ਤੇ ਬਹੁਤਾ ਕੌਣ ਵਰ੍ਹਿਆ, ਕਹਿ ਸਕਣਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਉਂਜ਼ ਸਿਆਣੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣੇ ਸਨ ਕਿ ਜਿਸ ਦਾ ਜਿੰਨਾ ਰੁਤਬਾ ਉਚਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਓਨੀ ਵੱਧ ਠਹੁੰਮੇ ਅਤੇ ਅਕਲ ਨਾਲ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਇਹ

ਮਣੀ ਸ਼ੰਕਰ ਅੱਈਅਰ

ਆਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਤੋਂ ਸੀ, ਪਰ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਭੁਲਾ ਕੇ ਦੁਸਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਮੁਗਲ-ਵੰਸ਼ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦੇਣਾ ਇਸੇ ਦੀ ਇੱਕ ਵੰਨਗੀ ਸੀ। ਦੂਸਰਾ ਮੌਕਾ ਉਹ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਛੋਹ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਉੱਤੇ ਗਵਾਂਢੀ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ‘ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਰਗੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨ’ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ। ਜਿਸ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਛੇਤੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸਨ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹਾਮਿਦ ਅਨਸਾਰੀ ਵੀ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦਾ ਇੱਕ

ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀ ਵੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕ ਲਿਆ, ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਗਏ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਸਫਾਈਆਂ ਦੇਣ ਵਿਚ ਉਲਝ ਗਏ। ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਗੱਲ ਉਛਾਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਰਾਤੀਂ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਮਣੀ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਬੜੇ ਨੀਵੇਂ ਪੱਧਰ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਮਣੀ ਸ਼ੰਕਰ ਦੀ ਉਹ ਟਿੱਪਣੀ ਵਾਹਯਾਤ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਰਫ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਤੇ ਜਦੋਂ ਏਨੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਾ ਬਣੀ ਤਾਂ ਸਸਪੈਂਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਕੰਮ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਂਜ਼ ਏਦਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ-ਫੱਟ ਲੀਡਰ ਬੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਜਦੋਂ ਵੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਕੰਨਾਂ ਤੱਕ ਮੂੰਹ ਪਾਝ ਕੇ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਆਣਾ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਏਦਾਂ ਦੇ ‘ਸਿਆਣੇ’ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ!

ਮੈਂ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਪੈਂਤੜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਨਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇਸ ਮੌਕੇ ਇਹ ਕਹੇ ਬਿਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਪੁਚਾਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਸੈਕੂਲਰ ਫੋਰਸਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਸੈਕੂਲਰ ਫੋਰਸਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣੇ ਇਹ ਗੱਲ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਛੱਤੀ ਨੁਕਸ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਅੱਜ ਵਾਲੇ ਮੋੜ ਤੱਕ ਆ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਇਹ ਗੱਲ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਜਦੋਂ ਪਿਛਲੇ ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਿਰ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਜਵਾਬ ਮੰਗ

ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਹਾਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਹੋਏ, ਇੱਕ ਮੀਡੀਆ ਚੈਨਲ ਦੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਕਾਲੀ ਤੇ ਕੁਝ ਕਾਂਗਰਸੀ ਖਹਿਬੜਦੇ ਵੇਖੇ ਸਨ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਸੱਜਣ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮਿਹਣਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਨੀਂਹ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਫਿਰ ਸਾਰਾ ਮਾਹੌਲ ਵਿਗਾੜ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਆਗੂ ਕੰਨੀ ਕੱਟ ਗਏ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਦਿਨ ਯਾਦ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਗੈਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਰਕਾਰ ਬਣਵਾਈ ਗਈ ਤੇ ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਵਰਗਾ ਬੰਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਉਸ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣਿਆ। ‘ਸਿੱਖ ਹੋਮਲੈਂਡ’ ਵਾਲਾ ਨਾਅਰਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਲੱਗਾ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਟੁੱਟਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸੇ ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਉਦੋਂ ਹੱਸਦੇ ਸਨ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਇਸ ਚਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਨਾਅਰੇ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹਿਰਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਆਪ ਸੈਕੂਲਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ

ਨਟਵਰ ਸਿੰਘ

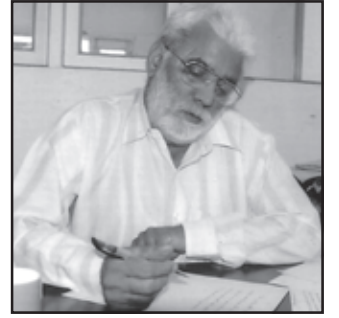
ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਆਪਣੀ ਬੁੱਕਲ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਕਦੇ ਫੂਕਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਹਾਲੇ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹਨ।

ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਹੋਰ ਹੈ। ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਨ ਮੌਕੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਾਂ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੂਤਘਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦਿਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਸੱਦਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸੀ, ਪਰ ਸਮਾਗਮ ਪਿੱਛੋਂ ਖਾਣਾ ਖਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੂਤਘਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਰਕਾਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਇੱਕ ਨਾ ਇੱਕ ਦਿਨ ਭਾਜਪਾ ਰਾਜ ਆਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਏਦਾਂ ਕਹੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਵੱਡੇ ਅਹਿਲਕਾਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਭਾਰਤ

ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਆਗੂ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਹ ਰਾਜਦੂਤ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਖੁਦ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਆਗੂ ਜਾ ਬਣਿਆ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ। ਜਾਣਕਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨਹੀਂ, ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਸੈਲ ਹੈ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਅਸੀਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਵੇਲੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚੋਂ ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਬੰਦੇ ਨਿਬੜੇ ਦੀ ਘੜੀ ਛੱਡ ਪਾਰ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜੇ ਸਨ।

ਕੀ ਇਹ ਗੱਲ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ? ਅੱਜ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵੀ ਕਿਹੜੀ ਕਿਸੇ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਚੱਲਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਤੱਤਾਂ ਲਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ! ਏਦਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਤੱਤ ਖਾਸ ਮੌਕਾ ਚੁਣਦੇ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਭੱਠਾ ਬਿਠਾਉਣ ਲਈ ਏਦਾਂ ਦਾ ਪੈਂਤੜਾ ਵਰਤਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਾਸਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਡੋਕਲਾਮ ਵਿਚ ਚੀਨ ਨਾਲ ਬੜੀ ਤਣਾਓ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੇ ਰਾਜਦੂਤ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਖਬਰ ਫੈਲ ਗਈ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ‘ਚ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਧਾਰਨ ਮਿਲਣੀ ਕਹਿ ਕੇ ਟਾਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਰਾਹੁਲ ਨੇ ਉਹ ਮੌਕਾ ਚੁਣਿਆ ਕਿਉਂ ਸੀ, ਇਹ ਮਿਲਣੀ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਮਗਰੋਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦੀ? ਮਣੀ ਸ਼ੰਕਰ ਅੱਈਅਰ ਦੀ ਜਿਸ ਮੀਟਿੰਗ ਨੇ ਹੁਣ ਆਖਰੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਰਗਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਮੌਕਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ? ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਟਵਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਦੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਇਰਾਕ ਨਾਲ ਅਨਾਜ ਬਦਲੇ ਤੇਲ ਦੇ ਸਕੈਂਡਲ ਵਿਚ ਫਸਣ ਪਿੱਛੋਂ ਅਹੁਦਾ ਛੱਡਣ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਹੁਦਾ ਛੱਡਣ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਘੇਰੀ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਛੱਡਦੇ ਸਾਰ ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਸੈਨਤ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖਣ ਬੈਠ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਹਿਰੂ-ਗਾਂਧੀ ਖਾਨਦਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਈ ਕੁਝ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਸੰਭਲ ਕੇ ਕੁਝ ਲਿਖਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਰਾਹੁਲ ਦੇਵੇਂ ਮਾਂ-ਪੁੱਤਰ ਉਚੇਚੇ ਉਸ ਕੋਲ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਮੰਨਣ ਬਦਲੇ ਅਗਲੀ ਵਾਰੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਜਗਤ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਟਿਕਟ ਦੇ ਕੇ ਵਿਧਾਇਕ ਬਣਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਾਂਗਰਸੀ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਲੀਡਰ ਨਟਵਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਮਣੀ ਸ਼ੰਕਰ ਅੱਈਅਰ ਨੂੰ ਏਨਾ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਇਸ ਚਰਚਿਤ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸੱਦ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਕਿੱਸੇ ਗਿਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਂ ਖੁਦ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹਨ।

ਜਿਹੜਾ ਰੰਗ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਸੁਲੱਖਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਰੰਗ ਨਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਇਹ ਆਖਰੀ ਵਾਰੀ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਆਮ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਫਿਰਕੂ ਤੇ ਸੈਕੂਲਰ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਨੂੰ ਚੁਣਨਾ ਹੈ, ਪਰ ਸੈਕੂਲਰ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ-ਸਾਰ ਸੈਕੂਲਰ ਬਣ ਕੇ ਤਾਂ ਵਿਖਾਵੇ। ਉਸ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਨਾਂ ਹੈ, ਜੋ ਕਦੇ ਸੈਕੂਲਰ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਪੈਂਤੜੇ ਵਾਲੀ ਵੀ; ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨਾਲ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੌ ਵਾਰ ਸੋਚਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਅਖਾਣ ਹੈ, ‘ਬੇਵਕੂਫ ਦੀ ਬਰਾਤੋ ਜਾਣ ਨਾਲੋਂ ਅਕਲਮੰਦ ਦੀ ਅਰਬੀ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਬਿਹਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ’ ਇਸ ਅਖਾਣ ਵਿਚ ਦਮ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਵਕਤ ‘ਬੇਵਕੂਫਾਂ ਦੀ ਬਰਾਤ’ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ‘ਚ ਫਸੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਅੱਜ ਜਿਹੜੀ ਜਿੱਲ੍ਹਣ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੈਕੂਲਰ ਧਿਰ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਫਸਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਹੁਣ ਵੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਝਾਕਦੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰੇਗੀ, ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਕਈ ਭਥੀਖਣ ਆਪਣੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆ ਜਾਣਗੇ। ਉਂਜ਼ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਮਣੀ ਸ਼ੰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਜੋਗੀ ਰਹੀ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ

ਸੰਨ 1699 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਹਰੇਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਅਭਿਲਾਖੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, “ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਹਾਡਾ ਪਿਛਲਾ ਕਰਮ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਜਨਮ ਖਤਮ ਹੋਇਆ। ਅੱਜ ਤੁਹਾਡਾ ਨਵਾਂ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਾਂ ਹੋਣਗੇ, ਵਾਸੀ ਤੁਸੀਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਹੋਵੋਗੇ।” ਕਿਸੇ ਕਲਾਸਿਕ ਗੁਰਮਤਿ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਜੀ ਲਈ ਬੇਅਦਬੀਪੂਰਨ ਇਕ ਵਾਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।

ਲੇਖਕ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਕ ਲਫਜ਼ ਦਿੱਭਤਾ-ਦਿੱਭ ਗਲਤ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਮੂਲ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਿਵਯ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਦਿੱਭ ਜਾਂ ਦੈਵੀ ਤਾਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦਿੱਭ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਦਿਵਯ ਮਾਇਨੇ ਆਕਾਸ਼, ਰੌਸ਼ਨੀ ਹੈ; ਇਸੇ ਤੋਂ ਦੇਵਤਾ ਬਣਿਆ-ਦੇਵਤਾ ਮਾਇਨੇ ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਵਸਨੀਕ। ਅਨਜਾਣ ਲੋਕ ਦੇਵ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਉਪਾਧੀ ਜਾਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਨਾਲ ਦੇਵ ਦੀ ਥਾਂ ਸਾਹਿਬ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨਹੀਂ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਵੇਂ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ। ਇਸੇ ਸੰਕੀਰਣ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਕੁਝ ਲੋਕ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਦੇਵਾਂ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੇ, ਅਗਿਆਨਵੱਸ ‘ਕੌਰ’ ਪਿਛੇਤਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰ ਜੈਸਾ ਨਾਹੀ ਕੇ ਦੇਵ॥

ਜਿਸੁ ਮਸਤਕਿ ਭਾਗ ਸੁ ਲਾਗਾ ਸੇਵ॥

(ਭੈਰਉ ਮਹਲਾ 5, ਪੰਨਾ 1142)

-ਡਾ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪਨੂੰ

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।

RJ Cargo Inc.

ਡਰਾਈਵਰ, ਓਨਰ ਆਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਟੀਮ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

IN, OH, KY To NJ, NY, PA

Pays .44 Cents/Mile

IN, OH, KY To CA,

AZ, TX, CO, KS, MO,

AR, FL, GA

And Back Pays .42 Cents/Mile

ਟਰੱਕ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਡੇਢ ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹੋਵੇ

ਇੰਡੀਆਨਾ ਤੋਂ ਲੋਡ ਚੁੱਕ ਕੇ ਇੰਡੀਆਨਾ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਕੈਨਟੱਕੀ ਤੇ ਓਹਾਇਓ ਛੱਡ ਕੇ ਆਉਣ ਤੇ ਵਾਪਸ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। .50 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ

ਅਸੀਂ ਹਰ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ 1099 ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਰੋਕ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 317-702-2803 ਜਾਂ 317-215-4536

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 23 ਦਸੰਬਰ 2017

ਚੋਣਾਂ, ਲੋਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ

ਇਹ ਹਫ਼ਤਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਚੋਣਾਂ ਹੋ ਕੇ ਹਟੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮਿਊਂਸਪਲ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ ਸਭ ਨੂੰ ਇਲਮ ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ੋਰ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪ ਬਣ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਜਿਥੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਕੰਬਣੀ ਛਿੜੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਟੱਕਰ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਗਈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਕੁਝ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਚੋਣ ਪਿੜ ਦੀ ਸਫ਼ਬੰਦੀ ਇਕਦਮ ਬਦਲ ਗਈ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮਿਊਂਸਪਲ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਨੇ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤਿਆ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਹੀ ਜਿੱਤਦੀ ਆਈ ਹੈ। ਦਾਅਵੇ ਭਾਵੇਂ ਇਹੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਭੈਅ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ, ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਿਹੜਾ ਸੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਮੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸੱਤਾ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਵਧੀਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਰੱਜ ਕੇ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਂਜ ਸਾਨੂੰ ਦੇ ਇਸ ਭੇੜ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁੱਦਾ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਹੈ। 2014 ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸੇ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਬੜੀ ਭਰਵੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਉਤੇ ਹੀ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ 400 ਤੋਂ ਉਪਰ ਵਾਰਡਾਂ ਵਿਚ ਚੋਣ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਸਿਰਫ ਇਕ ਵਾਰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕੀ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ, ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਲੇਸ਼ ਨੇ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਖਹਿੜਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਕੇਂਦਰੀ ਲਭਿਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜੋ ਅਸਫਲ ਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਈ। ਦੂਜਾ, ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਵੱਲ ਉਕਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਇਕ ਨੁਕਤੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹੁਣ ਵਾਲਾ ਨਤੀਜਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਇਸ ਨਮੋਸ਼ੀ ਭਰੀ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬੇਬੇ ਰੁਝੇਵੇਂ ਹਨ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਅਤੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੀਹ ਉਤੇ ਲਿਆਉਣਗੇ, ਇਹ ਵੀ ਸੋਚਣ-ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਭਾਜੜਾਂ ਪੁਆ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ 70 ਵਿਚੋਂ 67 ਸੀਟਾਂ ਉਤੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਕੇ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੋਆ ਅੰਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੈਂਠ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਥੇ ਪਾਸੇ ਪਲਟ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਫਿਰ ਇਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਦਾਈਆ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਸੀ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਹੀ ਬਣ ਸਕੀ। ਹੁਣ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਦਮ ਹੁਣ ਟੁੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ 'ਚ ਅਸਲ ਵਿਚ, ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਲਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਚੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਆਸੀ ਲਾਮਬੰਦੀ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੁਆਲੇ ਕੇਂਦਰਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਗੁਜਰਾਤ ਮਾਡਲ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੋਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ ਹੈ।

ਇਕ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਦੂਜੇ ਗੇੜ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਪਛੜ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਧਰੁਵੀਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਉਤੇ ਆ ਗਏ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਮਿਊਂਸਪਲ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਹ ਨੀਤੀ ਕਾਰਗਰ ਵੰਗ ਨਾਲ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸੇ ਨੂੰ ਅਜਮਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਹਰ ਸੁਹਜ-ਸਲੀਕਾ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰ ਕੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਦੀ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਤਿੱਖੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਵੱਕਾਰ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਰੋਲਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲੱਗੇ, ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਬੇਹੱਦ ਵੀਠਤਾਈ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਘੋਖਦਿਆਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਭਲਾ ਕੀਤਾ ਵੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਹੁਣ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਅਤੇ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਦੇ ਕਦਮ ਅਗਾਂਹ ਹੀ ਹੈ। ਇੰਨੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਅਗਾਂਹ ਵਧ ਰਹੀ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਡੱਕਣ ਲਈ ਇੰਨੀ ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਧਿਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਫਿਲਹਾਲ ਤਾਂ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚੋਂ ਨਾਦਾਰਦ ਹੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਅਤੇ ਹਨੇਰਗਰਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਬੰਨ੍ਹ-ਸੁਬ ਬਣ ਜਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਐਨ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਸੀ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਹਾਜ਼

ਜ਼ਮੀਰ ਰਹੇ ਲਾਈਵ!

ਬੁਰਾ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਏ ਰੋਜ਼ ਐਸਾ, ਚੰਗੇ ਭਲਿਆਂ ਦਾ ਦਿਲ ਜੋ ਤੋੜ ਦੇਵੇ। ਚਮਕ ਦਮਕ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਛੱਡਦੀ ਨਾ, ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ 'ਚੋਂ ਅਕਲ ਨੂੰ ਰੋੜ੍ਹ ਦੇਵੇ। ਧੱਧਾ ਵੱਜਦਾ ਜਦੋਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਦਾ, ਸਿੱਧੇ ਰਸਤਿਓਂ ਪੁੱਠੇ ਨੂੰ ਮੋੜ ਦੇਵੇ। ਸ਼ਾਂਤ ਚਿੱਤ ਸ਼ਰੀਫ ਜਿਹੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ, ਮੱਥਾ ਨਾਲ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦੇ ਜੋੜ ਦੇਵੇ। ਸਿਦਕ ਤੋੜਨੇ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਨੇ, 'ਕੱਲੇ ਵੈਰੀ ਪੁਰਾਣੇ ਨਹੀਂ 'ਫਾਈਵ' ਯਾਰੇ। ਫੇਸਬੁੱਕ 'ਤੇ ਹੋਈਏ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਈਏ, ਰੱਖੋ ਸਦਾ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਲਾਈਵ ਯਾਰੇ!

ਭਾਰਤੀ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਮੋਦੀ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੱਤਾ

ਐਤਕੀਂ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬੜਾ ਦਿਲਚਸਪ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜੇਤੂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵੱਡੀ ਵੰਗਾਰ ਪੇਸ਼ ਆਈ। ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਵਿਚਰ ਰਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਹਾਲ ਬੇਹੱਦ ਮਾੜਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਥੇ ਜਿਗਨੇਸ਼ ਮੇਵਾਨੀ, ਹਾਰਦਿਕ ਪਟੇਲ ਅਤੇ ਅਲਪੇਸ਼ ਠਾਕੁਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ। ਇਸ ਵੰਗਾਰ ਦਾ ਖੱਫ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ ਦਿਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਘੜੀਸਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਦੀ ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਤਿੱਖੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਹੋਈ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀ ਫਕੀਰ ਅਜੀਜ਼ੁਦੀਨ ਦੇ ਵੰਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਤੇ ਕਲਾ ਸਮੀਖਿਅਕ ਐਫ.ਐਸ. ਅਜੀਜ਼ੁਦੀਨ ਨੇ ਇਸ ਬਾਬਤ ਬੜੀ ਖਰੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਚੁਣਾਵੀ ਲੜਾਈਆਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲੜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਜਰਾਤ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਵਾਰ ਇਹੋ ਕੁਝ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤੀਆਂ ਅੰਦਰਲੇ 'ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ' ਨੂੰ ਹਲੂਣਾ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੱਤਾ ਮੁੜ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਅਸਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸਾਮ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ

ਐਫ.ਐਸ. ਅਜੀਜ਼ੁਦੀਨ

ਤੋਂ ਖਤਰੇ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਹੁਣ, ਗੁਜਰਾਤ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਡਰਾਇਆ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਿਲਕੁਲ ਉਵੇਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਲਈ ਕਈ ਦਾਨਵੀ ਦੁਸ਼ਮਣ, ਜਿਵੇਂ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ, ਇਰਾਨ, ਸੀਰੀਆ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਕਿਰਗਿਜ਼ਾਨ, ਮੈਕਸੀਕੋ ਅਤੇ ਡੋਮੋਕਰੈਟਿਕ ਪਾਰਟੀ। ਟਰੰਪ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਸਿਰਦਰਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇਕ ਸਿਰਦਰਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਉਹ ਹੈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਧੁੰਧਾਧਾਰ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ੇਖੀਮਾਰ ਜਵਾਬਾਂ ਤਕ ਕਈ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ ਉਹ ਵੱਧ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਤੇ ਕਾਰਗਰ ਇਲਾਜ ਨੇੜੇ ਪੁੱਜਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ।

ਸੂਝਵਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਲਈ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਹਾਲੀਆ ਗਿਰਾਵਟ ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਹ ਗਿਰਾਵਟ ਆਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਸਥਾਈ ਵੱਲ ਵਧ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਅਦਾਕਾਰ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਰ ਜਾਵੇਦ ਅਖ਼ਤਰ ਵਰਗੇ ਭਾਰਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇਣ ਲਈ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕਰਨੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ 'ਸੁਪਨੇ' ਨੂੰ ਏਨਾ ਡੂੰਘਾ ਦਫਨਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਦੀ ਗੂੰਜ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਤਾਉਂਦੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ 'ਤੇ ਹੁਣ ਉਂਗਲ ਨਹੀਂ ਉਠਦੀ। ਹੁਣ ਵਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ, ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੁਣ ਆਪਣੇ 'ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ' ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲੋਂ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਤੋੜਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਗਸਤ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹਿਜ਼ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨੀ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਰੁਖਸਤੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਤਕ ਹਿੰਦ-ਪਾਕ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦੀ ਸ਼ਾਹਦੀ ਭਰੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਇਸ ਜਹਾਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕੁਲਦੀਪ ਨਈਅਰ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਲੇ ਫ਼ਾਸਲੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਪੁਲ ਵਾਂਗ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਬੋਚ-ਬੋਚ ਕੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਦੇ ਹਨ। ਮਣੀ ਸ਼ੰਕਰ ਅਈਅਰ ਨੇ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਾਲੀ 'ਬੋਤਲ' ਅੱਧੀ ਖਾਲੀ ਮੰਨਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅੱਧੀ ਭਰੀ ਮੰਨ ਕੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਵੱਕਾਰ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾਇਆ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਅਜਿਹੀ ਤਿਲੁਕੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨਾਲ ਖੁਦ ਵੀ ਤਿਲੁਕ ਗਏ।

ਹਫ਼ਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤਕ ਭਾਜਪਾ ਮਣੀ ਸ਼ੰਕਰ

ਅਈਅਰ ਨੂੰ ਹਿਕਾਰਤ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਕੌੜੀ, ਪਰ ਸੱਚੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਤੋਂ ਡਰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਬਾਰੇ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਨਿਝੱਕ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਜਿਹੜੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਬੋਲਣਾ ਤਾਂ ਲੋਚਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਬੋਲਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਰਹੂਮ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਅਤੇ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਸੀ। ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੇਬਾਕ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਰਪੂਰ ਲੇਖ ਲਿਖੇ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੀ ਘਸੀ-ਪਿਟੀ ਲਫ਼ਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਦੁਰਕਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ

ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਉਹ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਭਾਰਤੀ ਵਾਂਗ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋਲਬਾਣੀ ਅਕਲਮੰਦ, ਪਰ ਬੜਬੋਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਵਰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

6 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਈਅਰ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਖੁਰਸ਼ੀਦ

ਸੂਝਵਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਲਈ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਹਾਲੀਆ ਗਿਰਾਵਟ ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਹ ਗਿਰਾਵਟ ਆਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਸਥਾਈ ਵੱਲ ਵਧ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਅਦਾਕਾਰ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਰ ਜਾਵੇਦ ਅਖ਼ਤਰ ਵਰਗੇ ਭਾਰਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇਣ ਲਈ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕਰਨੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ 'ਸੁਪਨੇ' ਨੂੰ ਏਨਾ ਡੂੰਘਾ ਦਫਨਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਦੀ ਗੂੰਜ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਤਾਉਂਦੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ 'ਤੇ ਹੁਣ ਉਂਗਲ ਨਹੀਂ ਉਠਦੀ। ਹੁਣ ਵਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ, ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੁਣ ਆਪਣੇ 'ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ' ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲੋਂ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਤੋੜਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਹਿਮਦ ਕਸੂਰੀ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਕਸਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਲਈ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਆਪਣੇ ਨਿਵਾਸ 'ਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਜਿਹੇ ਸੂਝਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਸੀ ਜਿਥੇ ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਦੀ ਸੁਣਦਾ ਨਹੀਂ। ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਸ੍ਰੀ ਅਈਅਰ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਕਸੂਰੀ ਨੇ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਮੰਚ 'ਤੇ ਸਾਂਝੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਅਈਅਰ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਲਈ 'ਨੀਚ ਆਦਮੀ' ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪੰਗਾ ਪੈਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਘੜੇ ਅਈਅਰ 'ਤੇ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤੇ। ਅਈਅਰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਅੜੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਚੇਲੇ (ਹੁਣ ਗੁਰੂ) ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ (ਮੌਜੂਦਾ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ) ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੁਕਣਾ ਪਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲਾ ਤੀਰ ਉਦੋਂ ਵੱਜਾ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਲਈ ਅਈਅਰ ਵੱਲੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗ ਲੈਣਾ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਿਟਾਇਰਡ ਸੀਨੀਅਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਜਰਨੈਲ ਦੇ ਟਵੀਟ (ਜੋ ਪੋਸਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ) ਨੂੰ ਵੀ ਵਰਤਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਹਿਮਦ ਪਟੇਲ ਨੂੰ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਕਿਹਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਕ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸਾਬਕਾ ਜਰਨੈਲ, ਪਟੇਲ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਓਨੀ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਟਰੰਪ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਵਾਦਾਂ 'ਚ ਘਿਰੇ ਦੋਸਤ ਨਾਈਜੀਲ ਫਰਾਂਸ ਨੂੰ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿਚ ਯੂ.ਕੇ. ਦੇ ਦੂਤ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਸੂਈ ਕਈ ਪਾਸੇ ਘੁਮਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਈਅਰ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਕਸੂਰੀ ਦੇ ਮਾਣ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਡਿਨਰ ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਗਈ ਸੀ; ਉਹ ਵੀ ਉਦੋਂ, ਜਦੋਂ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਰੇ ਮਹਿਮਾਨ ਮੁੱਖ ਭਾਰਤੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਥਲ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਦੀਪਕ ਕਪੂਰ, ਸਾਬਕਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਕੇ. ਨਟਵਰ ਸਿੰਘ, ਚਾਰ ਸਾਬਕਾ ਸਫੀਰ ਸਲਮਾਨ ਹੈਦਰ, ਟੀ.ਸੀ.ਏ. ਰਾਘਵਨ, ਸਰਤ ਸਭਰਵਾਲ, ਕੇ. ਸ਼ੰਕਰ ਵਾਜਪੇਈ ਅਤੇ ਚਿਨਮਯ ਘਰੇਖਾਨ, ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਾਮਿਦ ਅੰਸਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਅਈਅਰ ਨੂੰ ਲਾਰਡ ਹੈਲੀਫੈਕਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ (ਬੇੜੇ ਵੱਖਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ) ਤੋਂ ਦਿਲਾਸਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਪਾਰਟੀ ਬਾਕੀ ਦੀ ਕੌਮ ਵਿਰੁਧ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ।" ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਦਾ ਬਦਨੁਮਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ 26/11 ਦੇ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਜੀਕਲ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨੂੰ ਅਣਗੋਲਿਆ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਇਕ ਡੂੰਘੀ ਸੋਚ ਸੀ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰੋਮਨ ਕਵੀ ਹੋਰੇਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ 'ਸੂਝ-ਵਿਹੂਣੀ ਤਾਕਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੂੰਹ ਪਰਨੇ ਡਿੱਗਦੀ ਹੈ'।

ਕੋਬਾਦ ਗਾਂਧੀ ਮਾਮਲਾ: ਫਰਜ਼ੀ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਅਮੁੱਕ ਜੇਲ੍ਹਬੰਦੀ

ਕੋਬਾਦ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਸਤੰਬਰ 2009 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਠ ਸਾਲ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸਾੜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਰਿਹਾਅ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਨਵੇਂ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੱਥਕੜੀ ਲਾ ਕੇ ਮੁੜ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਡੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਦਰਜ ਕੀਤੇ (ਫਰਜ਼ੀ) ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਚ ਬਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਪਰ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਆਉਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਫਰਜ਼ੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਕਤ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸਾੜਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ਾ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲੀਆ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 12 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਕੋਬਾਦ ਗਾਂਧੀ ਦੀ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: +91-94634-74342

ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਮਹਿਜ਼ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਹੀ ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰ ਝਾਰਖੰਡ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਵਿਚ ਜਕੜ ਲਿਆ।

ਕੋਬਾਦ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ 20 ਸਤੰਬਰ 2009 ਨੂੰ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਟੇਟ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਵਲੋਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਕ ਬੱਸ ਸਟਾਪ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਪ੍ਰਾਸਟੇਟ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਉਥੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਉਹ ਸਾਲ ਵੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮਾਓਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਆਦਿਵਾਸੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਮਾਓਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ 'ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 'ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਗਰੀਨ ਹਿੱਟ' ਤਹਿਤ ਵਿਆਪਕ ਜੰਗ ਵਿਚ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਟੇਟ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਝੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਪਿਛੋਕੜ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਬਾਦ ਉਪਰ ਫਰਜ਼ੀ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਸਟੇਟ ਵਲੋਂ ਮਾਓਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਤਾਣਾਬਾਣਾ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਥਿਆ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕਹਾਣੀ ਇਹ ਘੜੀ ਗਈ ਕਿ ਕੋਬਾਦ ਗਾਂਧੀ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਤਾਣਾਬਾਣਾ ਉਸਾਰ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅੰਦਰ ਸਟੇਟ ਵਿਰੁਧ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹਿੰਸਕ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਕਿ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਮਸਤੈਦੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਨਾਕਾਮ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਾਲ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਤਾਣੇਬਾਣੇ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ 'ਅੰਦਰੂਨੀ ਖਤਰੇ' ਵਿਰੁਧ ਜੰਗ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਹਾਸਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਖ਼ੁਦ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿੰਦੇਬਰਮ ਵਲੋਂ ਜ਼ੋਰਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰੀ ਗਈ। ਹੋਰ ਵੀ ਘਿਨਾਉਣਾ ਪੱਖ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਟਰੋਲ ਵਾਲੇ ਮੀਡੀਆ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਜਮਾਤੀ ਖ਼ਸਲਤ ਅਨੁਸਾਰ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਘੜੀ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਸਨਸਨੀਖੇਜ਼ ਬਣਾ ਕੇ ਹੁਬ ਹੁਬ ਕੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕੋਬਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਕੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਮੀਡੀਆ ਕੋਈ ਸ਼ਰਮ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੇਗਾ?

ਗੰਭੀਰ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਕੋਬਾਦ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਕਈ ਦਿਨ ਉਨੀਂਦਰਾ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਮਾਨਸਿਕ ਤਸੀਹੇ ਦਿੰਦੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਨਾਰਕੇ

ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਦੂਨ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਐਲਫਿੰਸਟਨ ਕਾਲਜ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਗੂ ਕੋਬਾਦ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਤਬਦੀਲੀਪਸੰਦ ਚਿੰਤਕ ਹੋਣਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸਾੜਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਇਕ ਅਮੀਰ ਪਾਰਸੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਲੰਡਨ ਤੋਂ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੋਬਾਦ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਆਖਰ ਸਮਾਜੀ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜਿਊਣਯੋਗ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਲੈਣਾ 'ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ' ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ। ਅੱਠ ਸਾਲ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਪਿਛੋਂ ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਅਧਿਆਏ ਉਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਟੈਸਟ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਲਟਕਾਈ ਗਈ। ਆਖਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੀਹ ਦੇ ਕਰੀਬ ਫਰਜ਼ੀ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਜੋ ਬਿਨਾ ਕਸੂਰਵਾਰ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦਸ-ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਟੇਟ ਵਿਰੁਧ ਜੰਗ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਭਤਕਾਉਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀਆਂ ਸੰਗੀਨ ਤੋਂ ਸੰਗੀਨ ਧਾਰਾਵਾਂ ਲਗਾਈਆਂ

ਮਾਮਲੇ ਵਿਚੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਜਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲਦੇ ਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਦਿਖਾ ਕੇ ਤੁਰੰਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਸੈਂਕੜੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬੇਲਾਅਲਾ ਪਦਮੋਕਾ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਹੋਈ ਜੋ ਦਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸੜ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਦਮੋਕਾ ਉਪਰ ਵੀ ਕਤਲਾਂ ਸਮੇਤ ਮਾਓਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਤਾਣੇਬਾਣੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ

ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਜੇ 14 ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਬਾਕੀ ਸੀ।

ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੀ ਚੇਰਲਪਲੀ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕ ਸੀ. ਨਰਸੀ ਰੈਂਡੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਕੇ ਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਸਤ 2005 ਵਿਚ ਹੱਤਿਆ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ 1999 ਵਿਚ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਦੁਦਿਲਾ ਸ਼੍ਰੀਪਦ ਰਾਓ ਦੇ ਕਤਲ

ਕੋਬਾਦ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਨੋਟ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 'ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. 2010 ਤੋਂ ਲਟਕੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੱਤ ਸਾਲ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ, ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਰਿਹਾਈ ਹੋਣ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਕੈਦੀ ਵਜੋਂ ਅਣਮਿਥੇ ਵਕਤ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਡੱਕਣ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ।' ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਫਰਜ਼ੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੋਬਾਦ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖਤਰਨਾਕ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਉਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਜਰਮਨੀ, ਤੁਰਕੀ, ਫਿਲਪੀਨਜ਼, ਬੈਲਜੀਅਮ, ਪੀਰੂ ਅਤੇ ਨੇਪਾਲ ਦੀਆਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਮਾਓਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਬਤਾ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ, ਕਰਨਾਟਕ, ਕੇਰਲ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਦੱਖਣੀ-ਪੂਰਬੀ ਖੇਤਰੀ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਵਜੋਂ ਮਾਓਵਾਦੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਤਾਲਮੇਲ ਰੱਖਣ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵੀ ਲਗਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਗੰਭੀਰ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਲੋੜੀਂਦੇ ਇਲਾਜ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦੀਆਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੱਕਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖ ਕੇ ਅੱਠ ਸਾਲ ਤਕ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਪੰਜ-ਸੱਤ ਸਾਲ ਗੁਜ਼ਰ ਜਾਣ। ਜਦੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਬਾਓ ਪੈਣ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤੀ ਅਮਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਪੁਲਿਸ ਬਾਕੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਅੰਦਰ ਸਬੰਧਤ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਭਗੋਤਾ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਵਾਰੰਟ ਕੱਢੀ ਰੱਖਦੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਕ

ਕਰਨ ਵਰਗੇ 10 ਫਰਜ਼ੀ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਕ ਮਾਮਲਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਖ਼ੁਦ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸੀ!

ਕੋਬਾਦ ਉਪਰ ਵੀ ਇਸੇ ਮਨਜ਼ਾ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਫਰਜ਼ੀ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਈ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਜਾ ਕੇ ਇਕ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਅਦਾਲਤੀ ਅਮਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਵਾਰ ਵਾਰ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਦੇ ਕੇ ਇਹ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ।

ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਮਾਮ ਪੇਸ਼ਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਿਵੇਂ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਮ ਹੀ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਜਿਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਅਦਾਲਤੀ ਅਮਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ, ਫਰਜ਼ੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਲਾਏ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਦੀ ਪੋਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਕ ਇਕ ਕਰ ਕੇ ਖੁੱਲ੍ਹਦੀ ਗਈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਉਹ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਦਰਜ ਫਰਜ਼ੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚੋਂ ਬਰੀ ਹੋ ਗਏ। ਜੂਨ 2016 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਪਟਿਆਲਾ ਹਾਊਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉਪਰ

ਅਤੇ 2008 ਵਿਚ ਜੀ.ਕੇ. ਵੀਡੀ ਬਲਾਕ ਵਿਚ ਕੰਘਾ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਅੱਠ ਗਰੇਅ ਹਾਊਡਜ਼ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਸੁਣਵਾਈ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਭਲੀਭਾਂਤ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਬਾਦ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਦੂਰ ਦਾ ਵੀ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤੀ ਬੋਸਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਕੋਬਾਦ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਉਪਰ ਐਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵੀ ਦਰਜ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਦੇ ਗਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਸਾਲ ਅਪਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਠ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿਜਾਗ (ਵਿਸ਼ਾਖਪਟਨਮ) ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਬਰੀ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲ ਗਈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮ ਮੁਤਾਬਕ, 12 ਦਸੰਬਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਜਾਗ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹਬੰਦੀ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਅਜੇ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਝਾਰਖੰਡ ਪੁਲਿਸ ਗਿਣੀ-ਮਿਥੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਬੈਠੀ ਸੀ।

ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਕੋਬਾਦ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ 'ਨੀਮ-ਆਜ਼ਾਦੀ' ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਡਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਜੇ ਸੱਤ ਮਾਮਲੇ ਬਾਕੀ ਹਨ ਜੋ ਦਸ-ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਉਹ ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਵਿਚ ਅੱਚਮਪੇਟ (ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਲਾਗੇ) ਵਿਚ ਇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਗਏ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਟੇਟ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਅਤੇ ਝਾਰਖੰਡ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਟੀਮ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮਪਲੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਗਜ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ

2007 ਦੇ ਇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣ ਰਾਹੀਂ ਤੁਰੰਤ ਬੋਕਾਰੋ ਲੈ ਗਏ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਬਾਕੀ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉਪਰ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਬੋਕਾਰੋ ਦੇ ਐਸ.ਪੀ. ਅਨੁਸਾਰ, ਕੋਬਾਦ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ: ਸੰਨ 2000 ਵਿਚ ਸੈਂਟਰਲ ਇੰਡਸਟ੍ਰੀਅਲ ਸਕਿਊਰਿਟੀ ਫੋਰਸ ਦੇ ਛੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ 2006-07 ਵਿਚ ਨਵਾਡੀਹ ਪੁਲਿਸ ਬਾਣੇ ਦੀ ਹੱਦ ਅੰਦਰ ਬਾਰੂਦੀ ਸੁਰੰਗ ਧਮਾਕੇ ਵਿਚ 15 ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ; ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਕੋਬਾਦ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਨੋਟ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 'ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. 2010 ਤੋਂ ਲਟਕੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੱਤ ਸਾਲ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ, ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਰਿਹਾਈ ਹੋਣ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਕੈਦੀ ਵਜੋਂ ਅਣਮਿਥੇ ਵਕਤ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਡੱਕਣ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ।' ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਫਰਜ਼ੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੋਬਾਦ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਇਕ ਹੋਰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਾਰਕੁਨ ਤੁਸ਼ਾਰ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉਪਰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਮਾਓਵਾਦੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲਹਿਰਾਂ ਉਪਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਤਰੀਕੇ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਇਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਟੇਟ ਅਤੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜਮਾਤ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਹੀ ਬਣਾਏ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਆਮ ਹੀ ਧੱਸੀਆਂ ਉਡਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਨਕਸਲੀ/ਮਾਓਵਾਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ, ਸਵੈਨਿਰਣੇ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੀਆਂ ਕੌਮੀਅਤਾਂ, ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਧੌਂਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮੁਸਲਿਮ ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ, ਦਲਿਤਾਂ, ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹੱਕ-ਜਤਾਈ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੇ ਤਮਾਮ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਹਿੰਸਿਆਂ ਉਪਰ ਧੜਾਧੜ ਫਰਜ਼ੀ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੱਕਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾੜਨਾ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਵਲੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਟਿੱਚ ਸਮਝਣ ਦੀ ਆਹਲਾ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਅੱਜ ਤਕ ਪੁਲਿਸ ਇਕ ਵੀ ਹਿੰਸਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੋਬਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਅਤੇ ਐਸੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਸੂਰਵਾਰ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਦੀ ਦਰ ਨਾਂ-ਮਾਤਰ ਹੀ ਹੈ।

ਮਹਿਜ਼ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣਾ ਖ਼ੁਦ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਕਈ ਹਾਈਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਕੋਬਾਦ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਈਬਾਬਾ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਰਾਹੀ, ਹੇਮ ਮਿਸ਼ਰਾ ਆਦਿ ਜਮਹੂਰੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਉਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਫ਼ੈਸਲੇ ਉਲੰਘ ਕੇ ਇਕ ਸਥਾਨਕ ਜੱਜ ਨੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਡੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਟੇਟ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਫਰਜ਼ੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਫਸਾਉਣਾ, ਇਕ ਪਿੱਛੋਂ ਇਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਰੀ ਹੁੰਦੇ ਜਾਣਾ, ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਏ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬਰੀ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਆਖਰਕਾਰ ਅੱਠ-ਦਸ ਸਾਲ ਬਾਦ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਰਿਹਾਈ ਹੋਣਾ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਮਾਓਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਤੇ ਕੌਮੀਅਤ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਟੇਟ ਦਾ ਆਮ ਦਸਤੂਰ ਹੈ। ਮਾਓਵਾਦੀ ਕੈਦੀਆਂ ਉਪਰ ਇਸ ਮਨਜ਼ਾ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਫਰਜ਼ੀ ਮਾਮਲੇ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਕਤ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸੜਦੇ ਰਹਿਣ।

ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਕੋਬਾਦ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ 'ਨੀਮ-ਆਜ਼ਾਦੀ' ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਡਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਜੇ ਸੱਤ ਮਾਮਲੇ ਬਾਕੀ ਹਨ ਜੋ ਦਸ-ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਉਹ ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਵਿਚ ਅੱਚਮਪੇਟ (ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਲਾਗੇ) ਵਿਚ ਇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਗਏ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਟੇਟ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਅਤੇ ਝਾਰਖੰਡ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਟੀਮ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮਪਲੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਗਜ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 2007 ਦੇ ਇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣ ਰਾਹੀਂ ਤੁਰੰਤ ਬੋਕਾਰੋ ਲੈ ਗਏ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਬਾਕੀ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉਪਰ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਬੋਕਾਰੋ ਦੇ ਐਸ.ਪੀ. ਅਨੁਸਾਰ, ਕੋਬਾਦ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ: 2000 ਵਿਚ ਸੀ.ਆਈ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਛੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ 2006-07 ਵਿਚ ਨਵਾਡੀਹ ਪੁਲਿਸ ਬਾਣੇ ਦੀ ਹੱਦ ਅੰਦਰ ਬਾਰੂਦੀ ਸੁਰੰਗ ਧਮਾਕੇ ਵਿਚ 15 ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।

ਈ-ਟਰੱਕਿੰਗ ਸੋਲਿਊਸ਼ਨ ਟਰੱਕ ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਲਾਂਚ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਬਿਊਰੋ): ਟਰੱਕ ਡਿਸਪੈਚ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੌਖਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਟਰੱਕਿੰਗ ਇੰਡਸਟਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਉਘੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਕ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ ਨੇ ਇੱਕ ਈ-ਟਰੱਕਿੰਗ ਸੋਲਿਊਸ਼ਨ ਟਰੱਕ ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ

ਹੈ, ਜੋ ਲੰਬੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਇਥੇ ਇੰਡੀਆ ਓਵਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿੱਚ ਲਾਂਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰੀ ਜੇ ਸਹੀ ਟੂਲ ਕੋਲ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅੱਗਾ ਦੌੜ ਪਿੱਛਾ ਚੌੜ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਬਿਜਨਸ ਉਨਾ ਚਿਰ ਵਾਧੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਨਫੇ-ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕੰਪਨੀ ਮਾਲਕਾਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਪੇਪਰਲੈਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਸਿਰਦਰਦੀ ਘਟਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਇਹ ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਡਰਾਈਵਰ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਭਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲੋਡ ਲਾਹੁਣ ਅਤੇ ਬਿਲਿੰਗ ਕਰਨ ਤੱਕ ਦਾ ਸੌਖਾ ਤੇ ਸਰਲ ਤਰੀਕਾ ਹੈ, ਇਸ ਨਵੇਂ ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਵਿੱਚ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਟਰੱਕਰ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਪੇ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਸੁਝਾਓ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦੇ ਟਰੱਕਰ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਈ-ਟਰੱਕਿੰਗ ਸੋਲਿਊਸ਼ਨ ਟਰੱਕ ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਲਾਂਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿੱਤਾ।

ਐਮਟਰੈਕ ਟਰੇਨ ਲੀਹੋਂ ਲੱਥਣ ਕਾਰਨ 3 ਮੌਤਾਂ, ਸੌ ਜ਼ਖਮੀ

ਸਿਆਟਲ, ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ (ਬਿਊਰੋ): ਸਿਆਟਲ ਤੋਂ ਪੋਰਟਲੈਂਡ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਐਮਟਰੈਕ ਟਰੇਨ ਹਾਈਵੇਅ ਆਈ-5 'ਤੇ ਡੂਪੋਂਟ ਨਜ਼ਦੀਕ ਬਣੇ ਇੱਕ ਪੁਲ ਤੋਂ ਲੀਹੋਂ ਲਹਿ ਕੇ ਹਾਈਵੇਅ 'ਚ ਡਿੱਗ ਪਈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 3 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ 100 ਦੇ ਕਰੀਬ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਟਰੇਨ 'ਚ 5 ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਸਮੇਤ ਕੁੱਲ 83 ਜਣੇ ਸਵਾਰ ਸਨ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਐਮਟਰੈਕ ਟਰੇਨ ਫਰੀਵੇਅ 'ਤੇ ਬਣੇ ਪੁਲ ਉੱਤੇ ਲੰਘ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਉਹ ਲੀਹੋਂ ਲੱਥ ਗਈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ

ਗੱਡੀ ਦੇ ਕਈ ਡੱਬੇ ਪੁਲ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਲਟਕ ਗਏ। ਹਾਦਸੇ ਕਾਰਨ 65 ਟਨ ਪੈਸੇਜਰ ਰੇਲ ਕਾਰਾਂ ਹਾਈਵੇਅ 'ਤੇ ਉਲਟੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਇੱਕ ਡੱਬਾ ਪੁਲ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰੇਲ ਦੇ ਕੁਲ 13 ਡੱਬੇ ਲੀਹੋਂ ਲੱਥ ਗਏ ਸਨ।

ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਕਾਰਨ ਇੰਟਰਸਟੇਟ ਹਾਈਵੇ-5 ਉੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਦੋ ਟਰੈਕਟਰਾਂ-ਟਰੇਲਰਾਂ ਸਮੇਤ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਪੰਜ ਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਫਰੀਵੇਅ 5 ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਬੰਦ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਦਿੱਕਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਗੁਰੂਘਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲੀ

ਫਰੀਮਾਣ (ਬਿਊਰੋ): ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਬੇ-ਏਰੀਆ ਨੂੰ ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ 2018 ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਸਿਟੀ ਵਲੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਤਿੰਨ ਏਕੜ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂਘਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਰਮੇਸ਼ ਮਦਾਰਾ, ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ, ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਸ਼ਿਵ ਸੰਧੂ, ਜਨਰਲ ਸੈਕਟਰੀ ਸੰਤੋਖ ਸਰੋਆ ਅਤੇ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਹੀ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਹੀ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਹੀ, ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਸੈਪਲੇ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਝੱਲੀ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਢਾਂਡਾ, ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਸੁੰਡਾ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਮ ਲੁਭਾਇਆ, ਮਹਿੰਦਰ ਮਧਾਰਾ, ਰਾਮ

ਧੰਨ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੋਮੀ ਨੇ ਤਨ, ਮਨ ਤੇ ਧਨ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ।

12 ਦਸੰਬਰ ਦੀ ਹੋਈ ਕੌਂਸਲਰ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਹਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਸੁਖਰਾਜ ਚੌਪੜਾ, ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ ਚੰਬਰ, ਮਿਸਟਰ ਢਿੱਲੋਂ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਅਮਰੀਕ ਚੰਦ ਲਾਖਾ, ਬਲਵੀਰ ਬਿੰਦ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਨੀ,

ਹਰਮੇਸ਼ ਸਿੰਧੂ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਬੀ ਨੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਲਈ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ ਚੰਬਰ ਫੋਨ: 510-953-9800 ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਫੋਨ: 510-299-6418 ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ ਮਡੇਰਾ ਕਾਉਂਟੀ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਿਯੁਕਤ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਬਿਊਰੋ): ਇਸ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਪੂਰੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਨਾਂ ਚਮਕਾਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਕੜੀ ਵਿੱਚ ਮਡੇਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਉਘੇ ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ

ਨੂੰ ਮਡੇਰਾ ਕਾਉਂਟੀ ਦਾ ਪਲੈਨਿੰਗ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਡੇਰਾ ਕਾਉਂਟੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੇ ਉਹ ਪਹਿਲੇ

ਭਾਰਤੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਡੇਰਾ ਏਅਰਪੋਰਟ ਲੈਂਡ ਯੂਜ਼ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਮਡੇਰਾ ਅਸੈਸਮੈਂਟ ਅਪੀਲਜ਼ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ।

ਪੇਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਪਰਮਜੀਤ ਨਿੱਝਰ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਮਡੇਰਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਪਿੰਡ ਸ਼ੇਖ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ 7 ਲੱਖ ਦਾ ਡਾਕਾ

ਤਰਨ ਤਾਰਨ: ਪਿੰਡ ਨੌਰੰਗਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਐਕਸਿਸ ਬੈਂਕ ਦੀ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿੱਚੋਂ ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਲੁਟੇਰੇ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਕਰੀਬ 7 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਨਗਦੀ ਲੁੱਟ ਕੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਤਿੰਨ ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੇ ਦਿੱਤਾ, ਜਦ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਥੀ ਬੈਂਕ ਦੇ ਬਾਹਰ ਆਈਕੋਨ ਫੋਰਡ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ।

ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬੈਂਕ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹਵਾਈ ਫਾਇਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਨਗਦੀ ਲੁੱਟਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਕੈਮਰੇ ਦੀ ਸਕਰੀਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਲੈਪਟਾਪ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ। ਲੁਟੇਰੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਸੇਲ ਅਫਸਰ ਰਾਹੁਲ ਸ਼ਰਮਾ ਦਾ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਵੀ ਖੋਹ ਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਕੈਮਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਵਿਚੋਂ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦੀ ਫੁਟੇਜ ਲੈ ਕੇ ਬੈਂਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ

'ਤੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ। ਦੋ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਕੋਲ ਪਿਸਤੌਲ ਤੇ ਇੱਕ ਕੋਲ ਬੰਦੂਕ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੈਂਕ ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਨੋਕ ਉੱਤੇ ਕੈਸ਼ ਸਬੰਧੀ ਪੁੱਛਿਆ ਅਤੇ ਦੋ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੇ ਨਗਦੀ ਵਾਲੇ ਕੈਸ਼ਿਨ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਉਥੇ ਪਏ 7 ਲੱਖ 25 ਹਜ਼ਾਰ 710 ਰੁਪਏ ਲੁੱਟ ਲਏ।

ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੇ ਜਦ ਹਵਾਈ ਫਾਇਰ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਬੈਂਕ ਦਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੋਨਾਲੀ ਬੰਦੂਕ ਲੋਡਿੰਗ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬੈਂਕ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਬੈਂਕ ਦੇ ਸੇਲ ਅਫਸਰ ਰਾਹੁਲ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀ ਬੋੜੀ ਬਹੁਤੀ ਮੁਸਤੈਦੀ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਲੁੱਟ ਦੀ ਘਟਨਾ ਟਲ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅੱਜ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਚੌਧਰ

ਲਾਹੌਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੋਲੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਜਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ, ਪਸ਼ਤੋ ਨੂੰ ਦੂਸਰਾ, ਸਿੰਧੀ ਨੂੰ ਤੀਸਰਾ ਅਤੇ ਬਲੋਚੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਚੌਥਾ ਸਥਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਬਣਦਾ ਹੱਕ, ਸਨਮਾਨ ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜੱਦੋਂ ਜਹਿਦ ਕਰ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਦਰ ਅਹਿਮਦ ਰਜ਼ਾ ਖਾਂ ਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਾਬਰ ਜਲੰਧਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਵਿੱਚ 7.57 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕ ਉਰਦੂ, 44.15 ਫੀਸਦੀ ਪੰਜਾਬੀ, 14.1 ਫੀਸਦੀ ਸਿੰਧੀ, 15.42 ਫੀਸਦੀ ਪਸ਼ਤੋ, 3.57 ਫੀਸਦੀ ਬਲੋਚੀ, 10.53 ਫੀਸਦੀ ਸਰਾਇਕੀ ਅਤੇ 4.66 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕ ਹੋਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਉਕਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੂਬਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 75.23 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬੀ, 4.51 ਫੀਸਦੀ ਉਰਦੂ, 0.13 ਫੀਸਦੀ ਸਿੰਧੀ, 1.16 ਫੀਸਦੀ ਪਸ਼ਤੋ, 0.66 ਫੀਸਦੀ ਬਲੋਚੀ, 17.36 ਫੀਸਦੀ ਸਰਾਇਕੀ ਤੇ 0.95 ਫੀਸਦੀ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਬੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ

ਹਨ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਹਿਮਦ ਰਜ਼ਾ ਖਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕਦੇ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟਣਗੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਨਰਸਰੀ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਾਬਰ ਜਲੰਧਰੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਵਾਲੇ ਸਲੂਕ ਲਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ

ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਉੱਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਕੂਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ, ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ, ਬਾਬਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ, ਸ਼ੇਖ਼ ਫਰੀਦ, ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਆਦਿ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਫੀ ਕਲਾਮ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

TRUCK STOP 40

SAYRE, OK 73662

ਰੋਟੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਈ ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮਕੈਨਿਕ ਅਤੇ ਮਕੈਨਿਕ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

ਫੋਨ: 832-512-7172 ਜਾਂ 580-447-9366

ਖੇਤੀ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕਾਂ ਨੇ ਵਾਹਣੀ ਪਾਏ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਡਿਫਾਲਟਰ

ਬਠਿੰਡਾ: ਖੇਤੀ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕਾਂ ਨੇ ਨਾਮਵਰ ਡਿਫਾਲਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਹਣੀ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਡਿਫਾਲਟਰ ਬੈਂਕ ਮੈਨੇਜਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਹਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੜ੍ਹਨ ਦਿੰਦੇ ਜੋ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਖੋਫ ਖਾਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਡਿਫਾਲਟਰਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਅੱਗੇ ਲਾਏ ਧਰਨਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਡਿਫਾਲਟਰ ਧੜਾ ਧੜਾ ਚੈਕ ਕੱਟ ਕੇ ਖੇਤੀ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਵੱਡੇ ਡਿਫਾਲਟਰ ਹੁਣ ਬਦਨਾਮੀ ਦੇ ਡਰੋਂ ਹਰ ਹੀਲਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਖੇਤੀ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ 'ਗੁਪਤ ਰਿਪੋਰਟ' ਨੇ ਵੱਡੇ ਲੀਡਰ ਬੇਪਰਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ

ਬਦਨਾਮੀ ਦੇ ਡਰੋਂ ਧੜਾ ਧੜ ਮੋੜਨ ਲੱਗੇ ਕਰਜ਼ਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਖੇਤੀ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੇ ਡਿਫਾਲਟਰਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਅੱਗੇ ਧਰਨੇ ਮਾਰਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਪਿੱਛੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਦਸੂਹਾ ਸਰਕਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੇਤੀ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕ ਦਸੂਹਾ ਨੂੰ 20 ਲੱਖ ਦਾ ਚੈਕ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਖੇਤੀ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕ ਦੇਵੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਰਫ਼ਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ 32 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੈਕ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਜਥੇਦਾਰ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਕਲਿਆਣਵਾਲੀ ਵੱਲੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 90 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬੈਂਕ ਕਰਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾ ਦਿੱਤੇ। ਦੇਵੀਗੜ੍ਹ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਹੀ ਬੱਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ 23 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੈਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਡਸਕਾ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਹਿਰਾਗਾ ਬੈਂਕ ਨੂੰ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੈਕ ਸੌਂਪਿਆ। ਪਿੰਡ ਚਨਾਲੋਂ ਦੇ ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਇਸੇ ਡਰੋਂ ਪੰਜ ਲੱਖ ਦਾ ਚੈਕ ਖਰੜ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂ ਕਿ 'ਆਪ' ਦੇ ਆਗੂ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ 10 ਲੱਖ ਦਾ ਚੈਕ ਇਸ ਬੈਂਕ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਨੱਪੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਭ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਇਸ ਗੁਪਤ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ, ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਪਿਲਾਫ ਪਹਿਲੀ ਦਫ਼ਾ ਬੈਂਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਡੰਡਾ ਖੜਕਾਇਆ ਹੈ। ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਟਰਾਂਸਪੇਰੈਂਟ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰਥਲਾ ਦਾ ਨਾਂ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਉਭਰਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰ ਖੇਤੀ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕ ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੇ 61 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇਤਾ ਰਮਨ ਭੱਲਾ ਨੇ ਖੇਤੀ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕ ਪਠਾਨਕੋਟ ਦਾ 19 ਲੱਖ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮੋੜਿਆ ਹੈ।

ਸਾਬਕਾ ਐਮ.ਪੀ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਆਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੜਕੇ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮ ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 11 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮੋੜਿਆ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ 'ਆਪ' ਆਗੂ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਲਾ 30 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਡਿਫਾਲਟਰ ਹੈ ਜਿਸ ਪਿਲਾਫ ਹੁਣ ਸਮਾਣਾ ਬੈਂਕ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇਗਾ। ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਓ.ਐਸ.ਡੀ. ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ 33 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਡਿਫਾਲਟਰ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਚੰਦਮਾਜਰਾ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਸਾਥੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਦੋਣ ਕਲਾਂ ਨੇ ਕੰਬਾਈਨ 'ਤੇ ਲਿਆ ਕਰਜ਼ਾ

ਨਹੀਂ ਮੋੜਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ 17 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁਹਾਲੀ ਦਾ 'ਆਪ' ਆਗੂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਹਾਰਿਆ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ ਡਿਫਾਲਟਰ ਹੈ। ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਵੱਲ ਰੋਪੜ ਬੈਂਕ ਦਾ 8 ਲੱਖ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵੱਲ 9 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਖੇਤੀ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕ ਖਰੜ ਦਾ 9 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਡਿਫਾਲਟਰ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਰਕਲ ਦਸੂਹਾ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਸੂਹਾ ਬੈਂਕ ਦਾ 57 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਡਿਫਾਲਟਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾ ਨੇ ਰਾਮਪੁਰਾ ਬੈਂਕ ਦੇ 12 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਨਹੀਂ ਮੋੜੇ ਹਨ।

ਮਾਲਿਆ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਭਾਰਤੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ!

ਲੰਡਨ: ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਹਵਾਲਗੀ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਵਾਦਤ ਸ਼ਰਾਬ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਵਿਜੇ ਮਾਲਿਆ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੈਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾਫ-ਸਫਾਈ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ

ਹੁੰਦੀ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਲਿਆ ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਆਰਥਰ ਰੋਡ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ 12ਵੇਂ ਬੈਰਕ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੰਤੋਸ਼ਜਨਕ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 9000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਮਾਲਿਆ ਦੀ ਹਵਾਲਗੀ ਦੀ ਜਾਰੀ ਸੁਣਵਾਈ ਚਾਰ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ।

Home Loans

The perfect Home Loan is waiting for you!

- First Time Home Buyers
- Refinance at lower rates
- Pre- Approvals
- Down as low as 1%.

(Restrictions Apply)

- Hard Money Loans

ਅੱਜ ਹੀ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

Ph: 510-415-2368

Manjit Gill
Cal Bre# 01700446
NMLS# 358965

Alliance Bay Funding Inc.

31080 Union City Blvd, #201, Union City, CA 94587

MJSB Transportation

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵੀ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Wanted Owner Operators and Experienced Drivers.

Long and Local Routes, all 50 states. Drivers: 42 cents to 50 cents per mile.

ਮਿਹਨਤੀ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਨੂੰ
ਬੋਨਸ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ

Owner Operators: With own Truck/Trailer get 92% of gross (8% Dispatch+ Insurance). Using company trailer get 80% of gross.
Fuel Discount: 25 Cents To 40 Cents Per Gallon @ Pilot, Flying J, TA And Petro.
Direct deposit available.

- ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਟਰੱਕ ਦੇ ਲੋਡ ਬੁਕ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਡਿਸਪੈਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ (ਤੁਸੀਂ 6000 ਤੋਂ 8000 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਹਫ਼ਤੇ ਕਮਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਗਾਰੰਟੀ)
- ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੋਵੇ (ਨਵੇਂ ਲਾਈਸੈਂਸ ਵਾਲੇ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਵੀ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਵਾਸਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ)
- ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਟਰੱਕ ਜਾਂ ਟਰੇਲਰ ਫਾਇਨਾਂਸ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੋਵੇ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

ਗਗਨ ਸਿੰਘ 917-518-5125
ਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ 469-235-3077

ਟਾਈਟਲਰ ਖਿਲਾਫ ਗਵਾਹੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦੇ ਦੇ ਸਿੱਖ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ,

ਨਵੰਬਰ 1984 ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਖਿਲਾਫ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਮੁਖੀ ਨੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਕਲਮਬੰਦ

ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਥੇ ਕਾਂਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ ਕਲੱਬ ਵਿਚ ਪੀਰਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਟਾਈਟਲਰ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾ 164 ਤਹਿਤ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੋਗਾ) ਪਿੰਡ ਦਾ ਮੂਲ ਵਾਸੀ ਹੈ ਤੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਨ ਦਾ ਡਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਰਹਿੰਦਾ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਭਾਰਤ ਆ ਕੇ ਟਾਈਟਲਰ ਖਿਲਾਫ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ, 1984 ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੁਲ ਬੰਗਸ ਵਿਖੇ ਟਾਈਟਲਰ ਨੂੰ ਭੜਕੀ ਭੀੜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਅਤੇ 'ਖੂਨ ਦਾ ਬਦਲਾ ਖੂਨ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਬੀਤਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਗਠਿਤ ਸਿੱਟ ਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਗਵਾਹਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨਵ ਨਿਯੁਕਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਦਾ ਰਾਹ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਟਾਈਟਲਰ ਖਿਲਾਫ ਮਾਣਹਾਨੀ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਗਵਾਹੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਬਾਰੇ ਇਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਟੀਵੀ ਚੈਨਲ ਉੱਤੇ ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਵੱਲੋਂ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਐਚ.ਐਸ. ਫੁਲਕਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪਟਿਆਲਾ ਹਾਊਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਗਵਾਹੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ। ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਫੁਲਕਾ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ 6 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਇਕ ਹੋਰ ਗਵਾਹ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ। ਸ੍ਰੀ ਫੁਲਕਾ ਨੇ ਟਾਈਟਲਰ ਖਿਲਾਫ ਇਹ ਕੇਸ ਟੀਵੀ ਸ਼ੋਅ ਦੌਰਾਨ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਮਗਰੋਂ ਲੁਪਿਆਣਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਥੇ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਲਈ ਫਾਈਲ ਰੱਦ ਹੋਣ 'ਤੇ ਆਤਮਦਾਹ

ਸਰਹਾਲੀ ਕਲਾਂ: ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦੀ ਚਾਹਤ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਦੇਖ ਸਰਹਾਲੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਕੇ ਆਤਮਦਾਹ ਕਰ ਲਿਆ। ਪੂਰਨਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਬਾਰਵੀਂ ਪਾਸ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਆਈਲੈਂਟ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਲਈ ਫਾਈਲ ਲਾਈ ਸੀ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਫਾਈਲ ਰੱਦ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਉਹ ਕਾਫੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਰਹਿਣ ਲੱਗੀ। ਜਦੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਘਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਪੂਰਨਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਖੁਦ ਉਤੇ ਤੇਲ ਪਾ ਕੇ ਅੱਗ ਲਾ ਲਈ। ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਦੇ ਲੋਕ ਅੱਗ ਬੁਝਾ ਕੇ ਪੂਰਨਦੀਪ ਨੂੰ ਸਰਹਾਲੀ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਗਏ, ਜਿਥੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਝੁਲਸੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਜਿਣਸੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਕੀਤੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਾਕਮ ਰਿਪਬਲੀਕਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਡੈਨ ਜੋਨਸਨ ਨੇ ਜਿਣਸੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਜੋਨਸਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹਨ। 56 ਸਾਲਾ ਜੋਨਸਨ ਨੇ ਕੇਂਟਕੀ ਵਿਚ ਮਾਉਂਟ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਦੇ ਇਕ ਪੁਲ ਉਤੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬੰਦੂਕ

ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਟਕੀ ਦੇ ਇਕ ਸਥਾਨਕ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੋਨਸਨ ਨੇ ਸਾਲ 2012 'ਚ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ 17 ਸਾਲ ਦੀ ਇਕ ਲੜਕੀ ਦਾ ਜਿਨਸੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਲੜਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਟੀ ਦੀ ਦੋਸਤ ਸੀ। ਜੋਨਸਨ ਨੇ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਨਵਰੀ 2013 'ਚ ਉਸ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਫੋਸਬੁੱਕ ਉਤੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਰਾਤ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਸਾਊਦੀ ਤੋਂ ਪਰਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਦਰਦਨਾਕ ਦਾਸਤਾਨ

ਨੂਰਪੁਰ ਬੇਦੀ: ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਗਏ ਨੂਰਪੁਰ ਬੇਦੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮਵਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਪਰਤ ਆਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨੌਜਵਾਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਮਵਾ ਆਬਾਦੀ ਬਾਹਤੀਆਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਜੇ ਕੁਮਾਰ ਪੁੱਤਰ ਸਗਲੀ ਰਾਮ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸੋਮਨਾਥ ਤੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਪੁੱਤਰ ਚੰਨਣ ਰਾਮ ਨੰਗਲ ਦੇ ਇਕ ਏਜੰਟ ਰਾਹੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮਾਂਗਾ ਸਰਾਏ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਨੌਜਵਾਨ ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਟਰਾਲਾ ਡਰਾਈਵਰੀ ਲਈ 17 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਸਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨੋਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਦੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਬੰਧੂਆ ਮਜ਼ਦੂਰ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਹੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਮਾਪਿਆਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਈ।

ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਸਦਕਾ ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਪੰਜਾਬ ਪਰਤ ਆਏ ਹਨ। ਚਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਵਾਪਰੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਟੈਕਸੀ 'ਚ ਆਇਆ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਅਣਦੱਸੀ ਥਾਂ ਉਤੇ ਇਕ ਤਬੇਲੇ ਦੇ ਮਾਲਕ

ਕੋਲ ਛੱਡ ਆਇਆ। ਤਬੇਲੇ ਦਾ ਮਾਲਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੰਧੂਆ ਮਜ਼ਦੂਰ ਬਣਾ ਕੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕੁੱਟਮਾਰ ਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਬਲਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਪੀੜਾ ਪਹੁੰਚਦੀ ਸੀ। ਚਾਰੇ ਇਕ ਰਾਤ ਉਥੋਂ ਭੱਜ ਗਏ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲਾ ਸਾਥੀ ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁੜ ਤਬੇਲੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਨੌਜਵਾਨ ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਕਤ ਤਿੰਨਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਸਬੰਧੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਲਈ ਤਬੇਲੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ

ਜ਼ਮੀਨ ਘੁਟਾਲੇ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਟਾਲਾ

ਮੁਹਾਲੀ: ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਵੱਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਗਰ ਸੁਧਾਰ ਟਰੱਸਟ ਦੇ 32 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਘੁਟਾਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਮੁੜ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਹੋਏ।

ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਰਾਹੀਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦੇ ਕੇ ਨਿੱਜੀ ਪੇਸ਼ੀ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਮੰਗੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਕੈਪਟਨ ਵਿਰੁੱਧ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ ਬਣਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਕੀਲ ਸਮੇਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਉਧਰ, ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਪੜਤਾਲੀਆ ਰਿਪੋਰਟ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਏਜੰਸੀ ਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਮਿਲੀਭੁਗਤ: ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ

ਮੁਹਾਲੀ: ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਰੱਤੀ ਭਰ ਵੀ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬਹਾਨੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਰਾਹੀਂ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਹੋਰ ਮੋਹਲਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 20 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ

ਅੱਗੇ ਟਾਲ ਦਿੱਤੀ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਕਿ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਕੇਸ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰ ਕੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਜਾਂਚ ਕਰ ਕੇ ਪੜਤਾਲੀਆ ਰਿਪੋਰਟ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਸੀ।

ਮਿਆਂਮਾਰ 'ਚ ਮਾਰੇ 6700 ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਮੁਸਲਮਾਨ

ਵਾਕਾ: ਮਿਆਂਮਾਰ ਵਿਚ ਅਗਸਤ ਵਿਚ ਭੜਕੀ ਹਿੰਸਾ ਦੌਰਾਨ 6,700 ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਸਥਾ ਮੈਡੀਸਨਸ ਸੈਂਸ ਫਰੰਟੀਅਰਸ (ਐਮ.ਐਸ. ਐਫ.) ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਮਿਆਂਮਾਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ 400 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ।

ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨ ਮੁਤਾਬਕ ਮਾਰੇ ਗਏ 6,700 ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ 730 ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਸਨ। ਐਸ.ਐਸ.ਐਫ. ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ

ਵਿਚ ਲੋਕ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ।

ਐਮ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਿਡਨੀ ਵੇਂਗ ਮੁਤਾਬਕ 59 ਫੀਸਦੀ ਬੱਚੇ ਰਾਈਫਲ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਮਾਰੇ ਗਏ, 15 ਫੀਸਦੀ ਸੜ ਕੇ ਮਰੇ। ਸੱਤ ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਮੌਤ ਕੁੱਟਮਾਰ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬੁੱਧਗਿਣਤੀ ਮਿਆਂਮਾਰ 'ਚ 25 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਰਖਾਇਨ ਸੂਬੇ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਫੌਜ ਦੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਉਤੇ ਇਕੱਠੇ

ਹਮਲੇ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਚ ਇਹ ਹਿੰਸਾ ਭੜਕੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਫੌਜ ਨੇ ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਬੁੱਧਗਿਣਤੀ ਪਿੰਡਾਂ ਉਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਸੀ। ਮਿਆਂਮਾਰ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਢਾਲ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਗਈ। ਜਦਕਿ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੇ ਫੌਜ ਉਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ।

ਟਰੰਪ ਵੱਲੋਂ ਐਚ-1ਬੀ ਵੀਜ਼ਾ ਹੋਲਡਰਾਂ ਨੂੰ ਝਟਕਾ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਓਬਾਮਾ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਐਚ-1ਬੀ ਵੀਜ਼ਾ ਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਦੀ ਮਿਲੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਸਬੰਧੀ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਉਤੇ ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਦਮ ਨਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ

ਭਾਰਤੀ ਕਾਮੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਾਲ 2015 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਦੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਐਚ-1ਬੀ ਵੀਜ਼ਾ ਧਾਰਕ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਐਚ-4 ਆਸ਼ਰਿਤ ਵੀਜ਼ੇ ਉਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ। 2016 ਵਿਚ 41 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਐਚ-4 ਵੀਜ਼ਾ ਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਾਲ ਜੂਨ ਤੱਕ 36 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਐਚ-4 ਵੀਜ਼ਾ ਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਦਾ ਹੱਕ ਮਿਲਿਆ।

ਐਚ-1ਬੀ ਵੀਜ਼ਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੁਨਰਮੰਦ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਬਹੁਤੇ ਕਾਮੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਚੀਨ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਹੋਮਲੈਂਡ ਸਕਿਊਰਿਟੀ ਵਿਭਾਗ (ਡੀ.ਐਚ.ਐਸ.) ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਾਜ਼ਾ ਨਿਯਮ ਵਿਚ ਐਚ-1ਬੀ ਵੀਜ਼ਾ ਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਐਚ-4 ਵੀਜ਼ਾ ਧਾਰਕ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸਬੰਧੀ ਡੀ.ਐਚ.ਐਸ. ਦੀ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਮਨੀਲਾ 'ਚ ਹੱਤਿਆ

ਫਰੀਦਕੋਟ: ਪਿੰਡ ਵਾਂਦਰ ਜਟਾਣਾ ਦੇ 27 ਸਾਲਾ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਮਨੀਲਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤਮ੍ਹਰੰਗ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹੈਪੀ ਢਿੱਲੋਂ ਨੌਂ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਮਕਾਰ ਲਈ ਮਨੀਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਮਨੀਲਾ ਵਿਚ ਫਾਈਨਾਂਸ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਕੰਮ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਮੌਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਗੜ੍ਹਸੰਕਰ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨਵਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤੁਰਕੀ ਤੋਂ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਗਰੀਸ ਦਾ ਬਾਰਡਰ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਗੜ੍ਹਸੰਕਰ ਦੇ ਵਾਰਡ 12 ਦਾ ਵਾਸੀ ਨਵਜੀਤ ਸਿੰਘ (28) ਪੁੱਤਰ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਏਜੰਟ ਰਾਹੀਂ 22 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਗਰੀਸ ਲਈ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੌਜਵਾਨ ਦੇ ਪਿਤਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਏਜੰਟ ਨਵਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਗਰੀਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਨਵਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਗਰੀਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਤੁਰਕੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੁਰਕੀ ਤੋਂ ਗਰੀਸ ਦਾ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਨਵਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੇਦਭਰੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਹੋਰ ਅੰਗਾਂ ਉਤੇ ਅੱਗ ਲਗਾ ਕੇ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ। ਭੱਜੇ ਹੋਏ ਨੌਜਵਾਨ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਟਕਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕੈਂਪ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ, ਜਿਥੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੁੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਕਤ ਤਬੇਲੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਕਤ ਤਬੇਲੇ ਦਾ ਮਾਲਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਕੇ ਸਾੜ ਦੇਣ ਦੀ ਧਮਕੀ, ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰ ਕੇ, ਗੱਡੀਆਂ ਅੱਗੇ ਭਜਾ ਕੇ ਤੇ ਹੋਰ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਤੌਰ ਬੰਧੂਆ ਮਜ਼ਦੂਰ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਵਾਪਸ ਪਰਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਗਲੀ ਰਾਮ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਨੌਜਵਾਨ

ਤਰਲੋਚਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਉਕਤ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਬੇਲੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਕੇ ਛੁਡਾਉਣ ਬਦਲੇ ਉਸ ਨੂੰ 5 ਲੱਖ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ (30 ਹਜ਼ਾਰ ਰਿਆਲ) ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਉਪਰੰਤ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸੀ ਹੋਈ। ਮਾਪਿਆਂ ਤੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਰੋਸ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਕਤ ਸਮੁੱਚੀ ਰਕਮ ਮਾਪਿਆਂ ਤੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਕੇ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਭੇਜੀ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

7 1:00PM
JANUARY
2018

ENTRY
FREE

Amrita Virk

Satti Satwinder

Hargun

Sona Walia

Bhajna Amli

Dance Krishna Academy

It is a presentation of

IKKI INTERNATIONAL ENT. INC

ਛੱਟਕਾਟਾ ਵੰਗਾਂ ਦਾ-2018
CHHANKATA WANGAN DA

4100, PERALTA BLVD FREMONT CA. 94536

ਵਲੈਤੀ ਗਜ਼ਲ ਦਾ ਰੰਗ ਤੇ ਰੂਪ

ਤਾਨਿਆ ਵੈਲਜ਼ ਦੀ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਸਰਗਮ

ਉਰਦੂ ਦੀ ਨਫਾਸਤ ਅਤੇ ਨਖਰੇ ਤੋਂ ਕੌਣ ਵਾਕਿਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਪਰ ਐਤਕੀਂ ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਉਰਦੂ ਬਾਰੇ ਸਜਾਏ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਕੁੜੀ ਨੇ ਗਜ਼ਲਾਂ ਦੀ ਮਹਿਫਲ ਲਾਈ ਤਾਂ ਸਭ ਹੈਰਾਨ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ 'ਹਮਕੋ ਟੁਮਕੋ' ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ-ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਵਲੈਤ ਗਜ਼ਲ ਗਾਇਕਾ ਤਾਨਿਆ ਵੈਲਜ਼ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ

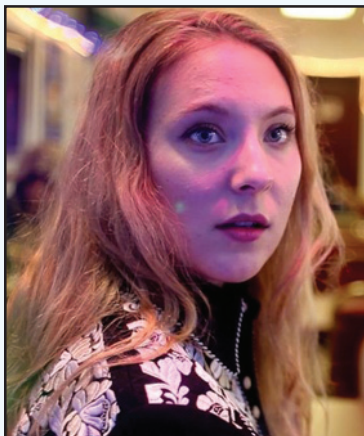
ਜਗਤਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਛੇਤੀਆਂ ਤਾਂ ਸਭ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈਆਂ।

ਤਾਨਿਆ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਦੰਗ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਵਾਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣੇ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਏ। ਉਹ ਮਹਿਜ਼ ਦਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਗੁਰੂ ਪੰਡਿਤ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਧਕਤੋ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਬਾਰੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਨਾਤਾ ਦਿਨ-ਬਦਿਨ ਪੀਡਾ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਖੁਦ ਗਜ਼ਲਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਤੋਂ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗਜ਼ਲ ਰਾਹੀਂ ਸੁਰਾਂ ਛੇਤੀ ਕੇ ਉਹ ਅਨੰਦ ਮੁਗਧ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਲਈ ਗਜ਼ਲਾਂ ਗਾਉਣਾ ਕਿਸੇ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਵੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ!

ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਫੈਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਫੈਜ਼ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਦੇ ਹੋਰ ਉਮਦਾ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦਾ ਕਲਾਮ ਨੂਰ ਜਹਾਂ, ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ, ਟੀਨਾ ਸਾਨੀ, ਨਾਇਰਾ ਨੂਰ ਵਰਗੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਤਾਨਿਆ ਵੈਲਜ਼ ਜਦੋਂ ਫੈਜ਼ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵਾਕਿਆ ਹੀ... ਸੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਘੰਟੀਆਂ ਵੱਜਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਇਸ ਸਫਰ ਬਾਰੇ ਉਹ ਹੁੱਥ ਕੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗਜ਼ਲਾਂ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਰੱਜ ਰੱਜ ਕੇ ਗਜ਼ਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ। ਗਜ਼ਲ ਗਾਇਕਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ ਨਾਉਂ ਉਹਦੀ ਜ਼ਬਾਨ 'ਤੇ ਬਿਰਕਿਆ। ਫਿਰ ਨਾਇਰਾ ਨੂਰ, ਮਧੁਰਾਨੀ, ਨੂਰ ਜਹਾਂ... ਉਸ ਨੇ ਇਕੋ ਸਾਹ ਕਈ ਨਾਂ ਗਿਣਾ ਛੱਡੇ। ਤਾਨਿਆ ਨੇ ਗਜ਼ਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੁਗਮ (ਲਾਈਟ) ਸੰਗੀਤ, ਨੁਮਰੀ ਅਤੇ ਭਜਨਾਂ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਤਾਨਿਆ ਵੈਲਜ਼ ਪੱਛਮੀ ਸਾਜ਼ ਵੀ ਖੂਬ

ਵਜਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇੰਟਰਨੈਟ ਉੱਤੇ ਵੀ ਉਹਦੀਆਂ ਪੱਛਮੀ ਸਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਬਬੇਰੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਸਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨੂੰ

ਵਲੈਤੀ ਗਜ਼ਲ ਗਾਇਕਾ ਤਾਨਿਆ ਵੈਲਜ਼ ਦਾ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਇਕ ਅੰਦਾਜ਼।

ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸਾਥੀ ਰਹੀ, ਪਰ ਇੰਨੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪਿਆਨੋ ਹਰਮੋਨੀਅਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਨਾ ਭਰ ਸਕੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਬੰਸਰੀ, ਸਹਿਨਾਈ, ਸਾਰੰਗੀ, ਸਿਤਾਰ ਤੇ ਸਰੋਦ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਹਨ। ਤਬਲੇ ਦਾ ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਤਾਨਿਆ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਜੋ ਸਕੂਨ ਭਾਰਤ ਪੁੱਜ ਕੇ ਕਿਤੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਕੂਨ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ। ਇਹੀ ਅਹਿਸਾਸ ਗਜ਼ਲ ਗਾਉਂਦੇ ਵਕਤ ਜਾਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਅੰਦਰ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਤਰਬਾਂ ਛਿੜਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਰਦੂ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਬਾਰੇ ਤਾਨਿਆ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਕਤ ਤਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੁਣਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਛੇਤੀ ਹੀ ਹੱਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਦਾ ਉਰਦੂ ਉਚਾਰਨ ਕਮਾਲ ਦਾ ਹੈ। ਅੱਧਾ ਮੇਲਾ ਤਾਂ ਉਹ ਉਰਦੂ ਉਚਾਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਲੁੱਟ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦਾ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਜਾਦੂ ਨਾਲ। ਸੱਚਮੁੱਚ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਜਾਦੂ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ; ਜਾਂ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਵਲੈਤੀ ਪਿਛੋਕੜ ਦਰਸ਼ਕ ਜਾਂ ਸਰੋਤੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚੀ ਲਿਜਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 31 ਦਸੰਬਰ 2017 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-305

ਚੁੱਲ੍ਹਿਆਂ ਮੋਹਰੇ ਸੇਕਣ ਵਾਲੀ ਹੋਊ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੌਜ ਮਾਣੀ।
ਮੂਲੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਦੇਖ ਰੋਟੀਆਂ ਆ ਜਾਊ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਣੀ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-303

ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ ਰੁੱਸ ਕੇ ਤੁਰਾਂ ਗੀ
ਆਪਣੀ ਬਣੀ ਨਬੇਤੀ ਜਾਈਏ।
ਰੱਖ ਪਤੀਲਾ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਉਪਰ
ਤੋਤ ਕੇ ਡੱਕੇ ਝੋਕਾ ਲਈਏ।
ਕਾਹਨੂੰ ਐਵੇਂ ਸਿਆਪਾ ਪਾਇਆ
ਸੋਚ ਸੋਚ ਕੇ ਹੁਣ ਪਛਤਾਈਏ।

-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧਰ

ਛਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾ ਛੱਜ 'ਚ ਛੱਟਦੇ
ਲੋਕੀਂ ਜੂਨ ਬੁਰੀ ਹੈ ਕਹਿੰਦੇ।
ਚੁੱਲ੍ਹੇ-ਚੌਂਕੇ ਦਾ ਸੀੜੀ ਸਿਆਪਾ
ਸਿਰਫ ਛੱਡੇ ਹੀ ਸਹਿੰਦੇ।
ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਧੀ ਨਾ ਮਾਰੇ ਕੋਈ
ਸ਼ਾਇਦ ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਵੇ।
ਫਿਰ ਨਾ ਭੰਡੀ ਹੋਵੇ ਕਿਸੇ ਦੀ
ਨਾ ਕੋਈ ਛੜਾ ਹੱਥ ਜਲਾਵੇ।

-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ, ਬੰਗਾ

ਸੱਥ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਮੱਤ ਸੀ ਮਾਰੀ
ਝੁਰਦੇ ਤੁਰ ਗਏ ਮਾਈ-ਬਾਪ।
ਹੁਣ ਆਪ ਪਕਾਵੇਂ, ਆਪੇ ਖਾਵੇਂ,
ਬੁੱਢੇ ਵਾਰੇ ਬਣ ਜਾਊ ਸੰਤਾਪ।

-ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਅਜੋਕੇ ਯੁਗ 'ਚ ਹਰ ਕੋਈ ਛਤਿਆਂ ਵਰਗਾ
ਬਣ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ
ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਨਾ ਮਿਲਾਵੇ।
ਲੋਕ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਜੰਮਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ

ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਛਤਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਦੀ ਜਾਵੇ।
-ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ

ਰੱਬਾ! ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਤਕਦੀਰ ਲਿਖ ਦਿੱਤੀ
ਚੁੱਲ੍ਹਾ-ਚੌਂਕਾ ਸਾਂਭਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ
ਲੱਕੜਾ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦਾ
ਰੋਟੀ ਪੱਕੀ, ਚਾਹ ਬਣੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ।

-ਜਗਜੀਤ ਕੌਰ ਤੂਰ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਚੁਗਲ ਖੋਰ ਨੇ ਚੁਗਲੀ ਕਰਤੀ,
ਮੁੰਡਾ ਤਾਂ ਬਈ ਗੰਢਾ ਖਾਂਦੇ।
ਰੱਜ ਨਹੀਂ ਬਸ ਉਸ ਦਿਨ ਖਾਂਦੇ,
ਜਿਸ ਦਿਨ ਬੋੜੀ ਪੀ ਕੇ ਆਉਂਦੇ।
ਰੱਜ ਦਾ ਪਿਆਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ,
ਉਦੋਂ ਪੀਂਦੇ, ਜਦ ਜੂਆ ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਉਂਦੇ।
ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਾਲੇ ਮੁੜ ਗਏ ਸੁਣ ਕੇ,
ਤਾਹੀਉਂ ਚੁੱਲੇ ਵਿਚ ਹੱਥ ਮਚਾਉਂਦੇ।

-ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਫਿਪਾਲੀ, ਬਠਿੰਡਾ

ਛਤਿਆਂ ਦੀ ਜੂਨ ਬੁਰੀ, ਕਹਿੰਦੇ ਲੋਕ ਸਿਆਣੇ
ਹਰ ਕੋਈ ਟਿੱਚਰਾਂ ਕਰੇ-ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਨਿਆਣੇ।
ਮਨ ਦੀਆਂ ਸੱਧਰਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਰਹੀਆਂ
ਦੋਸ਼ ਕਿਸ ਨੂੰ ਛੜਾ ਦੇਵੇ।
ਕੁੱਲੀ, ਗੁੱਲੀ ਤੇ ਜੁੱਲੀ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹ
ਵੱਟੇ ਬੇੜੀਆਂ 'ਚ ਪਾਵੇ।

-ਕੈਲਾਸ਼ ਠਾਕੁਰ, ਨੰਗਲ ਟਾਊਨਸ਼ਿਪ

ਛੱਡੇ ਛੱਡੇ 'ਚ ਵੀ ਫਰਕ ਹੈਗਾ
ਕਈ ਸਰਕਾਰੀ ਵਜ਼ੀਰ ਛੱਡੇ
ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲੂਹੰਦੇ ਤਵਿਆਂ 'ਤੇ।
ਜਨਾਨੀਆਂ ਡਰਦੀਆਂ ਲੰਘਣ ਉਸ ਪਾਸੇ
ਦੇਖਦੀਆਂ ਜਦ ਛੜਾ ਹੈ ਇਕੱਲਾ।
ਝੋਕੇ ਛਿਟੀਆਂ ਮਾਰ ਫੂਕਾਂ ਲਾਹੁੰਦਾ ਦੁਪੜਾ।
ਮਸਤ ਹੋ ਗਾਉਂਦਾ ਢੋਲਾ
ਲਾ ਪੈਗ ਚੌਥਾ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ ਲੈ ਹੱਥ ਕਿਰਪਾਨ।

-ਦਰਸ਼ਨਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਛੱਡੇ ਤਾਂ ਰੱਬ ਦਾ ਰੂਪ ਹੁੰਦੇ ਨੇ
ਦਿਲ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਮਾੜੇ।
ਕੀ ਹੋਇਆ ਸਾਡਾ ਵਿਆਹ ਨਾ ਹੋਇਆ
ਪਰ ਹਾਲੇ ਅਸੀਂ ਹੈਗੇ ਕੁਆਰੇ।
ਚੰਗਾ ਖਾਈਦਾ, ਚੰਗਾ ਪੀਂਦੇ ਆਂ।
ਟੋਹਰ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਆਂ।

-ਗੋਰਾ ਪ੍ਰਜਾਪਤ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ

ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਚਿਤਰਿਆ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ

ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 1733 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1753 ਤਕ, ਵੀਹ ਸਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਕੀਤੀ। ਚਿਤਰਕਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਦੁਤੀ ਚਿੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਿੱਤਰ ਦਾ ਆਕਾਰ ਤੇਜ਼ੀ ਇੰਚ ਗੁਣਾ ਤਰਤਾਲੀ ਇੰਚ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਰਚਨਾ ਕਾਲ 1961 ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਧਾੜਵੀ, ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਪੁੱਛਦੇ, “ਇਹ ਰਹਿੰਦੇ ਕਿਥੇ ਹਨ, ਸੌਂਦੇ ਕਿਥੇ ਹਨ?” ਤਾਂ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਦੱਸਦਾ, “ਇਹ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ‘ਤੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ-ਸੌਂਦੇ ਹਨ।” ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਉਸੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਅਨੁਰੂਪ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਘੋੜੇ ਦੀ ਪਿੱਠ ਉੱਪਰ ਸਵਾਰ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਵਿਧੀ ਹੋਰ ਕਿਰਤਾਂ ਤੋਂ ਹਟਵੀਂ ਹੈ। ਇਥੇ ਦੋ ਮੁੱਖ ਇਕਾਈਆਂ ਹਨ: ਘੋੜਾ ਅਤੇ ਸੂਰਬੀਰ। ਦੋਵੇਂ ਇਕਾਈਆਂ ਚਿੱਤਰ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਲਈ ਵੀ ਅਹਿਮ ਹਨ। ਘੋੜਾ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਨਵਰ ਵਜੋਂ ਚਿੱਤਰ ਦਾ ਅੰਗ ਨਹੀਂ। ਇਹ

ਜਗਤਾਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: +91-98990-91186

ਤਤਕਾਲੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਧੁਰਾ ਹੈ। ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ, ਜਾਂ ਮੂਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਲਕੀਰੀ ਖਾਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਾਂ ਕੀ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਮਾਡਲ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ? ਅਜਿਹੀ ਜਗਿਆਸਾ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਹ ਕਮੀ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਘੋੜਸਵਾਰ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਰੂਪ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ? ਕੀ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉਤਰ ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਰਤ ਸੀਮਾ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਓ, ਖਾਸ ਸਮੇਂ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਹਿਤ ਲੜ ਰਹੇ ਸਮੂਹ ਵਾਸਤੇ ਸਮਾਂ ਸਥਾਨ ਬੇਮਾਨੇ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਖਿਣ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਫਸਣਾ ਮੌਤ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਕਲਣਾ ਜੀਵਨ। ਇਉਂ ਇਕ-ਦੋ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਤਾਂ ਨਿੱਤ ਦੀ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਇਹ ਚਿੱਤਰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਕਿਸੇ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ। ਚਿਹਰੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਦਗੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਘਮਸਾਣਾਂ ਦੀ ਛੱਬ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਖਾਕਾ ਵੀ ਹੈ। ਅੱਖਾਂ ਵੀਰ ਪੁਰਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਤਤਕਰੇ ਵਾਂਗ ਦਰਸ਼ਕ ਸਨਮੁੱਖ ਹਨ।

ਘੋੜਸਵਾਰ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਧੁੱਪ-ਛਾਂ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਂ ਦਿਨ ਦੇ ਸਿਖਰ ਦੇ ਲਾਗੇ ਦਾ ਹੈ। ਦਿਨ ਵੇਲਾ ਸੂਖਮ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਲੁਕਣਗਾਹ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਜੰਗਲ ਜਾਂ ਝਾੜੀਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੀ ਆਸ-ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹਾਲਾਤ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਧੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸਵਾਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਪਲਾਂ-ਖਿਣਾਂ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚੀ ਗਈ। ਉਸੇ ਅਨੁਰੂਪ ਚਿਹਰਾ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਘੋੜੇ ਦੀ ਖਿੱਚੀ ਲਗਾਮ ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨੂੰ ਵੀ ਉਧਰ ਹੀ ਮੋੜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਤ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਚਿੱਤਰ ਚਿਤਰਨ ਨੂੰ ਉਤਮ ਕੋਣ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਹਲਕਾ ਜਿਹਾ ਖੱਬੇ ਵੱਲ ਘੁੰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਡਲ ਦੀ ‘ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ’ ਉਘਾੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਰ ਉਪਰ ਸੁੱਚਾ ਸਫੈਦ ਉਪਰ ਕੇਸਰੀ ਰੰਗ ਦਾ ਦੁਮਾਲਾ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਉਪਰ ਲੋਹ-ਚੱਕਰ ਸਜੇ ਹਨ। ਦੁਮਾਲੇ ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਸਫੈਦ, ਸੋਭਾਵੰਤ ਕਲਗੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਬੰਦੇ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਤਾਕਤ ਹੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਲਈ ਲਲਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦਾ ਲਿਬਾਸ ਵੀ ਮੁਗਲ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਅੱਖ ਦੀ ਕਿਰਕਿਰੀ ਬਣਦਾ ਰਿਹਾ। ਸਿਰ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ ਕਲਗੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ

ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ ਇਹ ਚਿੱਤਰ

ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਆਰਟਿਸਟ ਵੱਲੋਂ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ (1697-1753) ਦਾ ਚਿੱਤਰ 1961 ਵਿਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 1733 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1753 ਤਕ ਵੀਹ ਸਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਨੈਣ-ਨਕਸ਼ ਬਹੁਤ ਗੂੜ੍ਹੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਚਿੱਤਰ ਬਾਰੇ ਸ. ਜਗਤਾਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਅੰਦਰ ਧੜਕਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਵੀ ਸੁਣਾ ਛੱਡੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਇਕਾਈ ਹੈ। ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਰੋਹਬ ਨੂੰ ਸਫੈਦ ਭਰਵਾਂ ਦਾਹੜਾ ਗੰਭੀਰਤਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਚਿੱਤਰ ਵਾਲਾ ਰੂਪ ਹਕੀਕਤ ਦੇ ਕਰੀਬ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੀ ਚਿਹਰਾ ਮੋੜਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮੁੱਚਾ ਦਾਹੜਾ ਉਸ ਦਿਸ਼ਾ

ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣਿਆਂ-ਪਰਾਇਆਂ ਦੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਜਾਂ ਮਰਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਕੋਮਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੂਰਬੀਰ ਦੀ ਦਿੱਖ ਵਿਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਕਰੂਰਤਾ ਦੀ ਝਲਕ ਨਹੀਂ। ਸਭ ਹੋਣੀਆਂ ਨੇ

ਆਰਟਿਸਟ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਇਆ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚਿੱਤਰ।

ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਹੇਠਲਾ ਹਿੱਸਾ ਅਜੇ ਵੀ ਮੂਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਾਲਤ ਹਵਾ ਦੀ ਗਤੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਇਉਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਵਸਤਰਾਂ ਅਤੇ ਕਲਗੀ ਵਿਚ ਵੀ ਹਰਕਤ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ। ਚਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਸਥਿਰਤਾ ਦਾ ਆਪਣਾ ਮਕਸਦ ਹੈ। ਸਥਿਰਤਾ ਪੱਥਰ ਜਿਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੱਥਰ ਜਿਹੀ ਸਥਿਰਤਾ ਨਿਰਜਿੰਦ, ਕਠੋਰ, ਨਿਰਭਾਵ, ਕਰੂਰਤਾ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਿਰਤਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਜਿਹੜੀ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੀ ਸੂਹ ਮਿਲਣ ਸਮੇਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਕਿਸੇ ਆਹਟ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੁਦ ਨੂੰ ਉਸ ਹਾਲਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਢਾਲਣ ਦੀ ਹਾਲਤ।

ਮੱਥੇ ਦੀਆਂ ਹਲਕੀਆਂ ਤਿਉੜੀਆਂ ਥੱਲੇ ਸੁੰਗੋੜੀਆਂ ਸਿਆਹ ਭਵਾਂ ਹੇਠ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਡੂੰਘੀਆਂ, ਰੋਹ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਫਰੇਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਿੱਧਾ ਦੇਖ ਰਹੀਆਂ। ਦੇਖਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਰਾਹ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ। ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਪਿੱਛੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਹੈ। ਕੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਯੁੱਧ ਖੇਤਰ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ?

ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਤੇਜ ਪ੍ਰਚੰਡ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਖ ਦਾ ਭੈ ਵੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚਿਤਰੇ ਨੇ ਉਸੇ ਅਨੁਰੂਪ ਰੰਗ ਅਤੇ ਬੁਰਜ਼ ਸੁਮੇਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰਚਿਆ ਹੈ। ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਰੋਹਬ-ਦਾਬ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਾਰੀਕਬੀਨੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ। ਦੁੱਖ-ਤਕਲੀਫ, ਮੌਸਮਾਂ ਦੀ ਮਾਰ, ਲੜਾਈਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ,

ਮਿਲ ਕੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਦਿੱਖ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾਪਣ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਚਿਤਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਚਿੱਤਰ ਮੁਤਾਬਿਕ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਉਮਰ ਉਤਰਾਅ ਵੱਲ ਦੀ ਹੈ। ਉਮਰ ਦਾ ਸਰੀਰ ਉਪਰ ਸਪਸ਼ਟ ਦਿਖਵਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਿਆ, ਚਿੱਤਰ ਇਹੋ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਚਿਤਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਨੋ-ਸ਼ੌਕਤ ਅਨੁਰੂਪ ਸਜਾਇਆ-ਸੰਵਾਰਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਚੋਲੇ, ਜੋ ਰੇਸ਼ਮੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਪਰ ਬਾਰੀਕ ਸੁਨਹਿਰੀ ਧਾਗੇ ਦੀ ਕਢਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੂਰਬੀਰ ਦੇ ਠਾਠ ਅਤੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਹਾਂ; ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਲਿਖਦੇ-ਸੋਚਦੇ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਉਸ ਘਟਨਾ ਵੱਲ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ‘ਨਵਾਬੀ’ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

ਘੋੜਸਵਾਰ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖੱਬੇ ਵੱਲ ਕਮਰਬੰਦ ਨਾਲ ਕਿਰਪਾਲ ਲਟਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਦਮਦਮ ਮੁੱਠ ਇਸ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਵਟ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਕਿਰਪਾਲ ਜੋ ਵਾਰ ਕਰਨ ਹਿਤ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਲੋਹ ਕਵਚਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮਨੁੱਖ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਲੜਾਈ ਵੇਲੇ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਅਹਿਮ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਲੋਹ ਜਾਂ ਮੋਟੇ ਚਮੜੇ ਦੇ ਕਵਚਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ

ਛਾਤੀ, ਮੋਢਿਆਂ, ਬਾਹਾਂ ਉਪਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਾਰੂ ਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਲੋਹ ਕਵਚ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਕਲਗੀ-ਸਜੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਰੰਗ ਗੂੜ੍ਹਾ ਭੂਰਾ ਹੈ। ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਘੋੜੇ ਸਿਰ ਕਲਗੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸ ਰਹੀ। ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਘੋੜਾ ਸਾਧਾਰਨ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ। ਖੱਬੇ ਵੱਲ ਦੀ ਆ ਰਹੀ ਲੋਅ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਦੇਖਣ ਯੋਗ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਾ ਤਾਂ ਘੋੜੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਆਕਾਰ ਕੈਨਵਸ ਫਰੇਮ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਸਵਾਰ ਦੀ ਪੂਰੀ ਦੇਹੀ ਦਿਖਦੀ ਹੈ। ਘੋੜੇ ਦਾ ਵਰਣ ਲਗਪਗ ਇਕ ਜਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਸਵਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਚਿਤਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਈ ਰੰਗਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੇਡਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਯੋਧੇ ਦੇ ਅਤਿ ਕਰੀਬ ਦੇ ਵਸਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਅਸਤਰ-ਸ਼ਸਤਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਵਾਹਕ। ਇਥੇ ਵਾਹਕ (ਘੋੜਾ) ਆਪਣੇ ਸਵਾਰ ਦੇ ਕਹੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਹਦਾ ਪਤਾ ਤਦ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਾਡੀ ਨਜ਼ਰ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਘੁੱਟ ਕੇ ਫੜੀ ਲਗਾਮ ਉਪਰ ਜਾ ਟਿਕਦੀ ਹੈ। ਸੰਭਵ ਹੈ ਜਿਸ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਘੋੜੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਹੈ, ਲਗਾਮ ਦੀ ਖਿੱਚ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹੈ।

ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਕਿਰਤ ਵੀ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪੇਂਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਿੰਘ ਦਾ ਏਕਲ ਰੂਪ ਵੀ ਰਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਚਿੱਤਰ ਨਾ ਤਾਂ ਏਕਲ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੂਹਿਕ। ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੈਮਰੇ ਨੂੰ ਇਕ ਇਕਾਈ ਉਪਰ ਇਕਾਗਰ ਕਰ ਕੇ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚੀ ਜਾਵੇ।

ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਸਮੂਹ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਅਗਵਾਈ ਤਾਂ

ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਰਟਿਸਟ ਪੁੱਤਰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਿੱਤਰ।

ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀ ਸਰੋਤ ਸਿੱਖ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਚਿੱਤਰੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਚ ਯੋਧੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਘੋੜਸਵਾਰਾਂ ਦਾ ਕਾਫਲਾ ਤੁਰਿਆ ਆਉਂਦਾ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗਜੂਆਂ ਦੇ ਲਿਬਾਸ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਵਿੱਥ ਆਪਸੀ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਮੋਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘੋੜਸਵਾਰਾਂ ਹੱਥੀਂ ਨੇਜੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਖਰੀ ਖਾਲਸਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਝੁਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਉਸ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਕੁਝ ਕਣ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜੋ ਜਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਉਪਰ ਹੋਇਆ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤ ਅਮਨ-ਚੈਨ ਦਾ ਪਰਤੋਂ ਇਸ ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ‘ਨੰਗੇ ਧੜ’ ਲੜਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਪੈਦਲ ਹੀ ਲੜਦੇ ਸਨ; ਹੁਣ ਉਹ ਹਾਲਤ ਨਹੀਂ। ‘ਨਵਾਬੀ’ ਦਾ ਅਸਰ ਇਕ ਬੰਦੇ ਤਕ ਸੀਮਿਤ ਨਾ ਰਹਿ ਕੇ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖਾਂ ਤਕ ਫੈਲਿਆ। ਕੈਨਵਸ ‘ਤੇ ਖੱਬੇ ਵੱਲੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਸੱਜੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ-ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਖੁਦ ਪ੍ਰਗਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਚਿੱਤਰ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈ। ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਖਾਸ ਹੈ।

ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਮਨਦੀਪ ਦੀ ਲੱਕੜ ਵਾਲੀ ਕਾਰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ‘ਚ ਵੀ ਛਾਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਮਨਦੀਪ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਲੱਕੜ ਦੀ ਕਾਰ ਦੇ ਚਰਚੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਚੈਨਲ ਨੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮ ਦੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਸ ਕਾਰ ਨੂੰ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਮਨਦੀਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇੰਜਣ ਤੇ ਪਹੀਆਂ ਆਦਿ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਬਾਕੀ ਸਭ ਲੱਕੜੀ ਦਾ ਹੈ। ਮਨਦੀਪ ਦੀ ਇਹ ਕਾਰ ਤਕਰੀਬਨ 110 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਦੌੜਦੀ ਹੈ।

ਮਨਦੀਪ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਜਾਣ ਲਈ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕੰਮ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਮੁਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮਾਰੂਤੀ 800 ਸੀ.ਸੀ. ਦੇ ਇੰਜਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਲੱਕੜ ਦੀ ਇਹ ਕਾਰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ। ਆਪਣੇ ਇਸ ਕਾਰਨਾਮੇ ਨਾਲ ਅਮਨਦੀਪ ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਹੀਰੋ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ

ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੋਕ ਕਾਰ ਬਾਰੇ ਖੜ੍ਹਾ-ਖੜ੍ਹਾ ਕੇ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਤਾਰੀਫ਼ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਮਨਦੀਪ ਦੀ ਮਾਂ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਇਸ ਕਾਮਯਾਬੀ ਤੋਂ ਖੁਸ਼

ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਨਦੀਪ ਨੇ ਕਾਫੀ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਲੱਕੜ ਦੀ ਕਾਰ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰੌਸ਼ਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਮਨਦੀਪ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਦੀ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤੀ ਕਾਰ ਬਣਾਵੇ ਜਿਸ ਦੀ ਦਿੱਖ ਵਿੰਟੇਜ ਕਾਰ ਜਿਹੀ ਹੋਵੇ। ਅਮਨਦੀਪ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰਨਗੇ।

ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮੰਡੀ ਵਜੋਂ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਛਾਣ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਮੰਡੀ ਵਜੋਂ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਏਮਜ਼ ਹਸਪਤਾਲ ਵੱਲੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕਰਵਾਏ ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ 7500 ਕਰੋੜ ਦੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਵਿਕਦੇ ਹਨ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਫੜੇ ਗਏ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ 'ਚੋਂ 37 ਫੀਸਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੀ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੌਤਾਂ 'ਚ ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸੇਵਨ ਦਾ 5ਵਾਂ ਕਾਰਨ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂਕਿ ਆਬਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ 5500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਵੇਚੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਲ 5100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਵੇਚੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਬੀਤੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਉਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਵਿਕ ਰਿਹਾ ਨਸ਼ਾ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਹੈ। ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੁਝ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕਲੰਕ ਲਗਾਇਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਬਣੇ ਮਾਲ ਖਾਨਿਆਂ 'ਚ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਨਸ਼ੇ ਨੂੰ ਚੋਰੀ ਕਰ ਕੇ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਉਤੇ ਹੋਏ ਪਰਚੇ ਇਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ 4 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ 9 ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਪੰਜਾਬ

ਕਾਬੂ ਕੀਤੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 37 ਫੀਸਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ

ਅੰਦਰ ਨਸ਼ਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟੁਕੜੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਉਤੇ ਸ਼ਿਕੰਜਾ ਕੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਧੁਨੰਤਰਾਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮਾਲ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਤਸਕਰਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਖਾਨਾਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਲਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅੱਜ ਵੀ ਚਿੱਟਾ, ਸਮੈਕ, ਗੋਲੀਆਂ ਆਦਿ ਜਿਉਂ ਦੀਆਂ ਤਿਉਂ ਹੀ ਵਿਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਗਰਕ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੋਗਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪਿੰਡ ਦੌਲੇ ਵਾਲਾ,

ਨੂਰਪੁਰ ਹਕੀਮਾਂ ਅਤੇ ਮਾਹਲਾ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ 'ਚ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਨ, ਜਿਥੋਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਵਿਚੋਂ 70-80 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮੋਹਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਰਨੀਆਂ ਉਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਆਮ ਹੀ ਘੁੰਮਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਲਸ਼ਕਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਪਹੁੰਚ

ਪਟਿਆਲਾ: ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਆਪਣੇ ਆਕਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਅਤੇ ਡਿਊਟੀ 'ਚ ਅਣਗਹਿਲੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੋ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਕਟਹਿਰੇ 'ਚ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਜੈਪੁਰ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 10 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਲਸ਼ਕਰ ਦੇ ਅੱਠ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਅਤਿਵਾਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬੰਦ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ ਦਾ ਸ਼ੱਕਰ ਉਲੂ ਅਤਿ-ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਲੀ ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਇਕਬਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਨ ਜਦੋਂਕਿ ਬਾਕੀ ਲਸ਼ਕਰ ਮੈਂਬਰ ਭਾਰਤ 'ਚ ਹੋਰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਨ।

ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫੋਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਆਪਣੇ ਆਕਾਵਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਜ਼ਬੋਬਦੀ ਲਈ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਲਸ਼ਕਰ ਕਮਾਂਡਰ ਵਾਲਿਦ ਉਰਫ ਵਿੱਕੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਉਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਰੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਅਲਰਟ ਬਾਅਦ

ਸਖਤੀ ਕਰ ਕੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਦਾ ਰੂਟ ਬਦਲਿਆ : ਸ਼ਸ਼ੀਕਾਂਤ

ਜਲੰਧਰ: ਸਾਬਕਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ (ਜੇਲ੍ਹਾਂ) ਸ਼ਸ਼ੀਕਾਂਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਧਾਈ ਸਖਤੀ ਕਰ ਕੇ ਜਿਥੇ ਸਰਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਨਸ਼ੇ ਆਉਣ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਰੁਕ ਗਈ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੁਣ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਨੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਪੁਣਛ ਅਤੇ ਉਤੀ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਰਸਤੇ ਨਸ਼ੇ ਲਿਆ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਨਵਾਂ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰ ਮੁਜ਼ੱਫਰਾਬਾਦ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਪੁਣਛ, ਉਤੀ ਸਰਹੱਦ ਤੋਂ ਹੈਰੋਇਨ ਲੈਂਘਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਹੋਰ ਰੂਟਾਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਬਰਮਾ, ਕੰਬੋਡੀਆ ਤੋਂ ਪੁਰਬੀ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈਰੋਇਨ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਕੋਲਕਾਤਾ ਤੋਂ ਹੋ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਿੰਡ ਦੌਲੇ ਵਾਲਾ ਦੇ 400 ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਉਤੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ 125 ਦੇ ਕਰੀਬ ਔਰਤਾਂ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਨੂਰਪੁਰ ਹਕੀਮਾਂ 'ਚ 250 ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਲੋਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਮਾਹਲਾ 'ਚ 300 ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਹਨ। ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਲਈ ਬਦਨਾਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਬਾਹਰਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਬਾਈਕਾਟ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਆਪਣੇ ਧੀ-ਪੁੱਤ ਦਾ ਵਿਆਹ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਕਤ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰ

ਮਜਬੂਰੀ ਵੱਸ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਧੀ-ਪੁੱਤ ਵਿਆਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਦੌਲੇ ਵਾਲਾ ਵਿਚ ਵਿਕ ਰਿਹਾ ਸ਼ਰੇਆਮ ਚਿੱਟਾ, ਸਮੈਕ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ 4 ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਪਰ ਕੋਈ ਸਿੱਟਾ ਨਾ ਨਿਕਲਦਾ ਵੇਖ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਚੌਕੀ ਚੁੱਕਣੀ ਪਈ। ਉਕਤ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਇਸ ਕਦਰ ਘਰ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ, 13-14 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕੁਝ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਜਵਾਨ ਲੜਕੀਆਂ ਇਸ ਦੀ ਲਪੇਟ 'ਚ ਆ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਗਵਾ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ 'ਓਟ' ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ੇ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰ ਵਿਚ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਇਕ 'ਓਟ' ਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

'ਆਊਟ ਪੋਸਟ ਓਪੀਐਡ ਅਸਿਸਟੈਂਸ ਟਰੀਟਮੈਂਟ' (ਓਟ) ਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸੂਬੇ 'ਚ ਪਹਿਲਾ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਆਦੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਸਮੈਕ, ਅਡੀਮ, ਹੈਰੋਇਨ ਆਦਿ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਆਦੀ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਤਰਨ ਤਾਰਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਮੋਗਾ ਵਿਚ ਪਾਇਲਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਸੈਂਟਰਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗਣੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਖਲਾਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਡਾ. ਰਾਣਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਤਹਿਤ ਸੂਬੇ ਦੇ 22 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਪੈਂਦੇ ਸਬ-ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਹਸਪਤਾਲ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਹੈਲਥ ਸੈਂਟਰਾਂ ਵਿਚ 100 ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ 'ਓਟ' ਸੈਂਟਰ ਖੁੱਲ੍ਹਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੈਂਟਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉਣ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਡਾਕਟਰ, ਕਾਊਂਸਲਰ, ਸਟਾਫ ਨਰਸ, ਡਾਟਾ ਐਂਟਰੀ ਉਪ੍ਰੋਟਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੈਂਟਰਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ ਮਰੀਜ਼ ਆਵੇਗਾ, ਨੂੰ ਇਕ ਯੂਨੀਕ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮਰੀਜ਼ ਇਸ ਨੰਬਰ ਦੇ ਜਰੀਏ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ 'ਓਟ' ਸੈਂਟਰ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਸੈਂਟਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿਵਲ ਸਰਜਨ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਹੇਠ ਚੱਲਣਗੇ।

ਕਾਰ ਖੋਹ ਕੇ ਭੱਜ ਰਹੇ ਦੋ ਗੈਂਗਸਟਰ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਹਲਾਕ, ਤਿੰਨ ਕਾਬੂ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪਿੰਡ ਗੁਲਾਬਗੜ੍ਹ (ਬਠਿੰਡਾ) ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਵਿੱਕੀ ਗੋਂਡਰ ਗਰੇਹ ਦੇ ਦੋ ਗੈਂਗਸਟਰ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਕ ਫੱਟੜ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਠਿੰਡਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਦੋ ਹੋਰ ਗੈਂਗਸਟਰ ਦਬੋਏ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਭੁੱਚੇ ਖੁਰਦ ਨੇਤਿਉਂ ਬਠਿੰਡਾ-ਬਰਨਾਲਾ ਸੜਕ ਉਤੇ ਫਾਰਚੂਨਰ ਗੱਡੀ ਖੋਹ ਕੇ ਪੰਜ ਗੈਂਗਸਟਰ ਵਾਇਆ ਤੁੰਗਵਾਲੀ ਫਰਾਰ ਹੋਏ ਸਨ। ਭੁੱਚੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਿੰਡਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਵਾਰਦਾਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਗੁਲਾਬਗੜ੍ਹ ਕੋਲ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਕਰ ਲਈ।

ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਤਿੰਨ ਗੈਂਗਸਟਰ ਗੰਭੀਰ ਜਖਮੀ ਹੋ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਗੈਂਗਸਟਰ ਪ੍ਰਭਦੀਪ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਦੀਪ ਵਾਸੀ ਮਾਮੁਖੇੜਾ (ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ) ਅਤੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਮੰਨਾ ਵਾਸੀ ਮੈਟਰੋ ਸਿਟੀ ਅਬੋਹਰ ਇਲਾਜ ਦੌਰਾਨ ਦਮ ਤੋੜ ਗਏ। ਗੈਂਗਸਟਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਅਬੋਹਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਤੇ ਹਸਪਤਾਲ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਗੈਂਗਸਟਰ ਸ਼ੇਰਾ ਖੁੱਬਣ ਦੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਿੰਦਾ ਵਾਸੀ ਆਲਮਗੜ੍ਹ

(ਅਬੋਹਰ) ਅਤੇ ਗੁਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੰਦਾ ਵਾਸੀ ਕਮਾਲਵਾਲਾ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜ ਗੈਂਗਸਟਰ ਸ਼ੇਰਾ ਖੁੱਬਣ ਦੀ ਮੌਤ ਮਗਰੋਂ ਗੋਂਡਰ ਗੈਂਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਚੋਰੀ ਦੀ ਸਕਾਰਪੀਓ (ਪੀਬੀ 02 ਸੀਐਕਸ 8395) ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਪੰਜ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਭੁੱਚੇ ਖੁਰਦ ਨੇਤਿਉਂ ਫਾਰਚੂਨਰ ਗੱਡੀ (ਪੀਬੀ 13 ਆਰ 2222), ਜੋ ਸੁਨਾਮ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੀ, ਖੋਹੀ। ਇਸ ਵਾਰਦਾਤ

ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਉਤੇ ਪੂਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਰੈੱਡ ਅਲਰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਗੁਲਾਬਗੜ੍ਹ ਨੇਤਿਉਂ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ।

ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਉਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ, ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਵਾਹਨ ਨੂੰ ਲੱਗੀਆਂ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬਚਾਅ ਵਿਚ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ 'ਚ ਤਿੰਨ ਗੈਂਗਸਟਰ ਜਖਮੀ ਹੋ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਗੈਂਗਸਟਰ ਮੈਕਸ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ

ਪੁਲਿਸ ਉਤੇ ਜਾਣਬੁਝ ਕੇ ਮਾਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼

ਬਠਿੰਡਾ: ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਦੋ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਮੰਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਉਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਬੁਝ ਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਫੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਗੋਡਿਆਂ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਜਿਉਂਦਾ ਫੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ 13 ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਮੰਨਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੜਕਾ ਕੋਈ ਗੈਂਗਸਟਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਉਤੇ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਅਤੇ ਕੁੱਟਮਾਰ ਦੇ ਝੂਠੇ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਭਦੀਪ ਬੀ.-ਟੈਕ ਸੀ। ਉਹ ਸਤੰਬਰ 2017 ਵਿਚ ਗਲਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। 16 ਸਤੰਬਰ 2017 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਉਤੇ ਇਕ ਠੇਕਾ ਲੁੱਟਣ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਮਾਰੇ ਗਏ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸੀ ਵਿੱਕੀ ਗੋਂਡਰ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਗੈਂਗਸਟਰ ਵਿੱਕੀ ਗੋਂਡਰ ਵੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਗੋਂਡਰ ਸਾਈਆਂ ਨਾਵ ਸਫੈਦ ਸਕਾਰਪੀਓ ਕਾਰ (ਪੀ.ਬੀ. 02 ਸੀ.ਐਕਸ. 8395) ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭੁੱਚੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਟੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ।

ਇਲਾਜ ਦੌਰਾਨ ਦਮ ਤੋੜ ਗਏ। ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਇਕ 9 ਐਮ.ਐਮ. ਪਿਸਤੌਲ, .32 ਬੋਰ ਪਿਸਤੌਲ ਅਤੇ .315 ਬੋਰ ਪਿਸਤੌਲ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਅਸਲਾ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਖਮੀ ਗੈਂਗਸਟਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਬਾਣਾ

ਅਬੋਹਰ ਅਤੇ ਬਹਾਵ ਵਾਲਾ ਵਿਚ ਕਤਲ ਸਮੇਤ ਤਿੰਨ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ 27 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਅਬੋਹਰ ਤੋਂ ਅਦਾਲਤੀ ਪੇਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਗੈਂਗਸਟਰ ਮੰਨਾ ਤੇ ਦੀਪ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਫਰਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗੱਲ ਐ, ਭੁੱਲਣਾ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਪੈ ਜਾਵੇ ਪਰ ਵਕਤ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਕੁਝ ਕੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੁਣੀ ਗਈ ਚਾਦਰ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਦੀਵਾਰ 'ਤੇ ਸਦਾ ਲਈ ਲਟਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਢਾਡੀ ਕਲਾ ਜਿਉਂਦੀ ਹੀ ਰਹੇਗੀ ਤੇ ਜੇ ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਵੰਗੀਆਂ ਵੀ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਨਾਲ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਗਾ ਕੇ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਅਮਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਤੁਲਨਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਪਰ ਤੱਥ ਹੀ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਾਲੀ ਜਿਹੜੀ ਪਿੰਚ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਉਹੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਦੀ ਸੀ।

ਚੱਲੋ! ਜੇ ਘੜੀ ਪਲ ਲਈ ਢਾਡੀ ਕਲਾ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਤੇ ਵਿਰਸੇ ਵੱਲ ਅੱਖ ਮੀਚ ਲਈਏ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਝੱਟ ਦੇਣੀ ਮੰਨ ਲੈਣੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ ਸ਼ੌਂਕੀ ਸਰਵ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਗਵੱਈਆਂ ਵਾਂਗ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਵਿਚਰਿਆ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਢਾਡੀ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੇਡੀਓ ਨੇ ਬੁਲਾ ਕੇ ਗਵਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਸ਼ੌਂਕੀ ਹੀ ਸੀ; ਜੇ ਭਲੇ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀਆਂ 'ਤੇ ਬੁਕਿੰਗ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ ਸ਼ੌਂਕੀ ਨੂੰ। ਉਹਦੀਆਂ ਵਿਹਲੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਪੁੱਛ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਰੱਖੀਆਂ। ਅਹੁ ਜਾਂਦਾ ਸ਼ੌਂਕੀ, ਅਹੁ ਚਲੇ ਗਿਆ ਸ਼ੌਂਕੀ, ਕੱਲ੍ਹ ਮੇਜਰ ਸਿਹੂ ਦੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਭਲਕੇ ਬਲਾਚੋਰ ਐ, ਅੱਜ ਮਹਿਲਪੁਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਵਾਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਐ। ਸੁਰਜਣ ਸਿਹੂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਵੀ ਸ਼ੌਂਕੀ ਹੀ ਆ ਰਿਹੈ, ਤਖ਼ਤਪੁਰੇ ਦੇ ਜੋਤ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਵੀ-ਏਦਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜੁਬਾਨ ਤੋਂ ਨਿੱਤ ਟਪਕਦੇ ਸਨ।

ਢਾਡੀ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਰਟੈਂਡਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਨੇ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਿਰਜ਼ਾ ਤੇ ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾਂ ਢੱਡ ਸਾਰੰਗੀ 'ਤੇ ਵੀ ਗਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਢਾਡੀਆਂ ਦੀ ਚੰਗੇ ਮਾਝੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਸੁੱਧ-ਬੁੱਧ ਨਾ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸ਼ੌਂਕੀ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਨ੍ਹਾ ਹੀ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਯਾਦ ਰਹੇਗੀ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੀ ਢਾਡੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਮਾਹਿਲਪੁਰ (ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ) ਸ਼ੌਂਕੀ ਮੇਲਾ ਲੱਗਿਆ ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਸਾਹ ਸੂਤੀ ਬੈਠੀ ਢਾਡੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਸਿਖਰ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ।

ਢਾਡੀ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਦੀ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੁਰਘਟਨਾ ਵਰਗੀ ਘਟਨਾ ਮੇਰੇ ਚੇਤੇ ਵਿਚ ਫਸੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਚਾਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਦੱਬੀ-ਘੁੱਟੀ ਰੱਖਾਂ। ਇਹ ਸ਼ਰੀਕੇਬਾਜ਼ੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਈਰਖਾ ਵੀ, ਹਉਮੇ ਵੀ, ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਮੇਰਾ ਭਰਮ ਵੀ। ਲਾਇਆ ਤਾਂ ਢਾਡੀ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ ਨੇ ਬਹਾਨਾ ਸੀ ਪਰ ਪਿੱਛੋਂ ਸੱਚ ਜਿਹਾ ਮੂੰਹੋਂ ਵੀ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਸਾਲ 1992 ਵਿਚ ਸ਼ੌਂਕੀ ਮੇਲਾ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਟਰੱਸਟ ਦਾ ਮੈਂ ਮੁਖੀ ਸਾਂ। ਸੀਤਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸ਼ੌਂਕੀ ਐਵਾਰਡ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਸੀਂ ਉਹਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਲਏ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਕਰ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਮਾਡਲ ਗ੍ਰਾਮ ਸਥਿਤ ਉਹਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਮੈਂ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਦੇਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਸਿਹਤ ਹੁਣ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਮੈਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਾਂਗਾ। ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਆਇਆ ਵੀ ਨਾ।

ਲਿਖਣ ਕਰਕੇ ਵੀ, ਢਾਡੀ ਕਲਾ ਕਰਕੇ ਵੀ ਸੀਤਲ ਮੈਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਕਲਾ ਦਾ ਹੱਜ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੇਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਸਾਲ, ਯਾਦ ਚਿੰਨ ਤੇ ਕੁਝ ਨਗਦੀ ਜਦੋਂ ਉਹਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਘਰੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਧੁੱਪੇ ਲੇਟਿਆ ਉਠ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੱਥ ਜੋੜੇ ਤਾਂ ਉਹ ਬੋੜ੍ਹਾ ਰੁੱਖਾ ਬੋਲਿਆ, 'ਅਸ਼ੋਕ ਤੈਨੂੰ ਉਸ ਦਿਨ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਿਹਤ ਨਾ ਠੀਕ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਸੀ। ਪੁੱਤਰਾ ਇਹ ਐਵਾਰਡ ਮੈਂ ਲੈਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ

ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਣ ਸਕਣਾ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ

ਕਿਉਂਕਿ ਗਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਸ਼ੌਂਕੀ ਚੰਗਾ ਸੀ ਪਰ ਗਾਉਂਦਾ ਅਵਾ ਤਵਾ ਵੀ ਰਿਹਾ, ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਢਾਡੀ ਮੰਨਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ, ਚਿੰਤਕ ਤੇ ਪੰਥ ਦਾ ਢਾਡੀ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹਾਂ, ਇਹ ਝੱਗਾ-ਚੁੰਨੀ ਜਿਹੜਾ ਤੂੰ ਸ਼ਗਨਾਂ ਵਾਲਾ ਲਿਆਇਐ, ਆਏ ਮੋਤ ਕੇ ਲੈ ਜਾ।' ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਝਟਕਾ ਲੱਗਦਾ ਪਰ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸੀਤਲ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਆਪ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

ਪਰ ਉਂ ਕਲਾ ਤਾਂ ਕਲਾ ਈ ਹੈ, ਇਹਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਖਿੱਚੀ ਫਿਰਨਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਦੇ ਕਦੇ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਹੋਣ। ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਮਸਾਂ ਦਸ ਕੁ ਸਾਲ ਦਾ ਹੋਵਾਂਗਾ, ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੌਂਕੀ ਨਾਂ ਸੁਣਿਆ, ਫਿਰ ਨਾਲ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹਦੇ ਗਾਏ ਢਾਡੀ ਰੰਗ। ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੁੰਦਾ ਸੀ-ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ, ਉਹ ਸ਼ੌਂਕੀ ਦਾ ਸ਼ੈਦਾਈ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਚਾਰ ਬੰਦੇ 'ਕੱਠੇ ਬੈਠੇ ਹੁੰਦੇ, ਉਹਦੇ ਤੋਂ ਸ਼ੌਂਕੀ ਸੁਣਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ। ਉਹ ਮੰਡੀ ਦਾਣੇ ਸੁੱਟਣ ਗਿਆ ਸ਼ੌਂਕੀ ਦੇ ਤਵੇ ਖਰੀਦ ਲਿਆਉਂਦਾ। ਅਸੀਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿਆਣੇ ਉਹਨੂੰ 'ਆ ਗਿਆ ਸੱਜਣੀ' ਕਹਿ ਕੇ ਛੇੜਿਆ ਕਰਦੇ ਪਰ ਉਹ ਖਿੰਝਦਾ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਸ਼ੌਂਕੀ ਦਾ ਇੱਕ ਗੀਤ ਹੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਗਾਈ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਉਹਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਔਲ ਪੈ ਗਈ ਸੀ। ਗੀਤ ਸੀ, 'ਸੱਜਣੀ ਹੱਸ ਕੇ, ਹੱਸ ਕੇ ਬੋਲ।'

ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਮੈਂ ਢਾਡੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਜੀਅ ਭਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ 'ਤੇ ਫਿਰ 'ਸ਼ੌਂਕੀ ਮੇਲਾ' ਲਾਇਆ, ਅੱਠ ਸਾਲ।

ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਜੇ ਸ਼ੌਂਕੀ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਕਲਾਕਾਰ ਵਜੋਂ ਸਥਿਤੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, 'ਰੁਕ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਭੱਤਾ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੁਆਣੀਆਂ ਦੀ ਕਦਮ ਚਾਲ, ਹਲ ਛੱਡ ਬੰਨ੍ਹਿਆ 'ਤੇ ਬਹਿ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਬੱਕੇ ਟੁੱਟੇ ਜਿਮੀਂਦਾਰ, ਸਕੂਲਾਂ-ਕਾਲਜਾਂ 'ਚੋਂ ਭੱਜ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਪਾੜ੍ਹੇ, ਬਨੇਰਿਆਂ 'ਤੇ ਆਣ ਬਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ ਬੀਬੀਆਂ, ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਚੀਂ-ਚੀਂ, ਵਿਆਹੁੰਦਤ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਮੁਕਲਾਵਾ ਅਤੇ ਸੁੰਨੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ ਕਰਫਿਊ ਵਾਂਗੂ ਗਲੀਆਂ ਤੇ ਤੀਆਂ ਦੇ ਤ੍ਰਿੰਝਣ ਜਦ 'ਆ ਜਾ ਭਾਬੀ ਝੂਟ ਲੈ ਪੀਘ ਹੁਲਾਰੇ ਲੈਂਦੀ' ਵਰਗੇ ਰਿਕਾਰਡ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰਾਂ 'ਤੇ ਵਜਦੇ ਸਨ।

ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਗਤਸ਼ੰਕਰ ਤੋਂ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਓ ਤਾਂ ਚੌਥੇ ਕਿਲੋਮੀਟਰ 'ਤੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਪਿੰਡ ਹੈ ਗੋਲੀਆਂ, ਸੈਨ ਹੋਜੇ ਵੱਸਦੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ ਦਾ, ਜੋ ਪਹਿਲਿਆਂ 'ਚ ਚੰਗਾ ਲੇਖਕ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹੈ, ਪਿੰਡ ਭੱਜਲਾਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਭਾਅ 'ਚ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਭੋਰੇ ਬਾਰੇ ਨੌਰਾ-ਭੋਰਾ 'ਕੱਠੇ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਇਵੇਂ ਗੋਲੀਆਂ ਭੱਜਲਾਂ ਕਰਕੇ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੀਘ ਵਾਲੇ ਗੀਤ 'ਚ 'ਸੱਚ ਦੇ ਬੋਲ ਸੁਣਾ ਗਿਆ ਭੱਜਲਾਂ ਵਾਲਾ ਸ਼ੌਂਕੀ' ਇਸ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪਿੰਡ ਭੱਜਲਾਂ 'ਚ ਪਿਤਾ ਸਰਦਾਰ ਮੂਲਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਇੱਕ ਜਿਮੀਂਦਾਰ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਨੇ 15 ਅਗਸਤ 1916 ਨੂੰ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਦਿਨ ਮਹਾਨ ਢਾਡੀ ਤੇ ਗਵੱਈਆ ਬਣੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਦਿਨ ਵੀ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜੇ ਕਲਾ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਮੁਕੱਦਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਤਾਅਲੁਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਫਿਰ ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਕੋਰੇ ਕਾਗਜ਼ ਵਰਗਾ ਅਨਪੜ੍ਹ ਸ਼ੌਂਕੀ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਗੀਤ ਤੇ ਰਚਨਾਵਾਂ ਅੰਦਰ ਦਿਲ ਦੀ ਬਹੀ 'ਤੇ ਹੀ ਲਿਖਦਾ ਗਿਆ, ਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਉਹਨੂੰ ਜੁਬਾਨੀ ਯਾਦ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਪੀਆਂ-ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਸੰਭਾਲ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕੰਮ ਉਹਦੀ ਵਾਰਿਸ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੀ ਔਲਾਦ ਨੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਦੇ ਅਮਰ ਗੀਤ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਵਰਗੀ ਥਾਂ ਹੀ ਲੈ ਚੁੱਕੇ ਹਨ:

-ਛੋਟੇ ਲਾਲ ਦੇ ਪਿਆਰੇ,
ਵਿਛੜੇ ਸਰਸਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ
ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਦੁਲਾਰੇ,
ਚਮਕੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਨੂਰ।

ਮਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦੇ ਦਾਦੀ ਜੀ,
ਘਰ ਹੁਣ ਕਿਤਨੀ ਕੁ ਦੂਰ।

-ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਹੇਠ ਆਣ ਕੇ
ਦਿੱਤੀ ਪੂਰਨ ਸੀ ਅਲਖ ਜਗਾ।

-ਸਾਹਿਬਾਂ 'ਵਾਜਾਂ ਮਾਰਦੀ
ਕਹਿੰਦੀ ਉਠ ਖਾਂ ਮਿਰਜਿਆ ਯਾਰ।

-ਫੜ੍ਹਾਂ ਫੋਕੀਆਂ ਬਬੇਰੇ ਲੋਕੀ ਮਾਰਦੇ
ਕੋਈ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਬੋਲ ਪੁਗਾਉਂਦੇ।

-ਚਿੰਨੀਆਂ ਦਰਦਾਂ ਦੀਆਂ
ਅਸਾਂ ਲਿਖ ਸੱਜਣਾਂ ਵੱਲ ਪਾਈਆਂ।

-ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਨਦੀ ਵਿਚ ਤਰਦੇ
ਮਰਨੇ ਨਾ ਡਰਦੇ।

-ਚੜ੍ਹਿਆ ਚੇਤ ਚਿੱਤ ਲੱਗੀ ਉਦਾਸੀ
ਆਈ ਜਵਾਨੀ ਝੱਲ ਮਸਤਾਨੀ।

-ਸਾਵਣ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤੀਆਂ ਆਈਆਂ
ਪਿੱਪਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੀਘਾਂ ਪਾਈਆਂ।

-ਰਾਂਝਾ ਆਖੇ ਹੀਰ ਨੂੰ
ਗੱਲ ਸੁਣ ਮੁਟਿਆਰੇ।

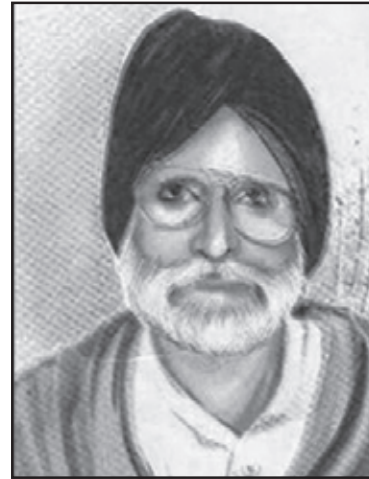
-ਤਾਅਨੇ ਆਸ਼ਕ ਦੇ ਦਿਲ ਕਰ ਗਏ
ਘਾਇਲ ਮਸ਼ੂਕ ਦਾ।

ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਬੋਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਭਾਅ 'ਚੋਂ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਖਿਸਕਣਗੇ। ਉਕਤ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਏਦਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਇੱਕ ਢਾਡੀ ਕਈ ਥਾਂ ਲੋਕ ਸ਼ਾਇਰ ਤੇ ਕਈ ਥਾਂ ਪੂਰਾ ਰੁਮਾਂਟਿਕ ਹੋ ਕੇ ਰੰਗ ਰੰਗੀਲਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਦੀ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਸ਼ੌਂਕੀ ਦੀ ਮਾਣਕ ਨਾਲ ਜੋ ਗੱਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਸੰਗੀਤ ਵਿਗਿਆਨ 'ਚ ਸੁਰ ਰੱਖ, ਜਿਹੜਾ ਮਰਜ਼ੀ ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਰੱਖ-ਕਾਲਾ ਰੱਖ ਜਾਂ ਚਿੱਟਾ, ਅਤੇ ਲੋਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹਾਈ ਪਿੱਚ 'ਤੇ ਬੁਲੰਦੀ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਸੀ। ਸ਼ੌਂਕੀ ਜਦੋਂ ਗਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਹੇਕ ਕੱਢਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮਾਈਕ ਪਾਟਣ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਉਹਦੇ ਆਖਰੀ ਦਮ ਤੱਕ ਇਸ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਲੋਹੜੇ ਤੇ ਕਹਿਰ ਦਾ ਰਸ ਮਨਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਆਚਾਰ-ਗੰਢੇ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਵੀ ਉਹ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰ ਨਾਲ ਚੀਖਾਂ ਕਢਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਅੰਕੜਾ ਇਤਿਹਾਸ ਇੱਕ ਸ਼ੌਂਕੀ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਠੀਕ ਹੈ, ਹਿੰਦੀ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਲਤਾ ਤੇ ਰਵੀ ਦੀ ਇੱਕ ਥਾਂ ਹੈ, ਗਜ਼ਲ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮ ਅਲੀ ਤੇ ਜਗਜੀਤ ਦੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਉਸਤਾਦ ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ, ਪਰ ਇੱਕ ਢਾਡੀ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕਲਾ ਪੱਖੋਂ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਸ਼ੌਂਕੀ ਵਾਂਗ

ਤਿੰਨ ਗੁਣ-ਆਪੇ ਲਿਖਣਾ, ਆਪੇ ਗਾਉਣਾ ਤੇ ਆਪੇ ਲੈਕਚਰ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਵੀ ਉਹਦਾ ਆਪਣਾ ਸੀ, ਉਹਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਦੇ ਡਰੋਂ ਦੇ ਅੱਖਰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ।

ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸ਼ੌਂਕੀ ਨੇ ਢੋਲਕ ਤੇ ਵਾਜੇ ਨਾਲ ਗਾਇਆ। ਬੱਬਰਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹਦਾ ਪਹਿਲਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਬੱਬਰਾਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸੀ, 'ਪੰਥ ਰੰਗੀਲੇ ਨੇ ਧੁੰਮਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਾਈਆਂ।' ਸਿਆਲਕੋਟੋਂ ਗੁੜਤੀ ਲੈਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹਨੇ ਢੱਡ ਵਜਾਉਣੀ ਸਿੱਖ ਲਈ ਅਤੇ ਸਰਵਣ

ਮਰਹੂਮ ਢਾਡੀ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ

ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਿੰਡਾ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਪਹਿਲਾ ਢਾਡੀ ਜਥਾ ਬਣਾਇਆ। ਸ਼ੌਂਕੀ ਉਹ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਣਿਆ, ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਮਸਤ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਗਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ।

ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਐਚ. ਐਮ. ਵੀ. ਨੇ ਕੋਲੰਬੋ ਦੇ ਟ੍ਰੇਡਮਾਰਕ ਹੇਠ ਉਹਦੇ 138 ਪੱਕੇ ਰਿਕਾਰਡ ਭਰੇ। ਪਹਿਲਿਆਂ 'ਚ ਸਨ: -ਦੋ ਤਾਰਾ ਵੱਜਦਾ ਵੇ ਰਾਂਝਣਾ ਨੂਰ ਮਹਿਲ ਦੀ ਮੋਰੀ।

-ਮੁੰਡੇ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੇ
ਤੇ ਮਰਦ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਰਾਂ।

-ਨੀ ਵਾਹ ਧਰਤੀਏ ਪੰਜਾਬ ਦੀਏ।

-ਆ ਮੁੰਡਿਆ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਦਿਆ
ਆ ਕੁਤੀਏ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੀਏ।

-ਦੇਸ਼ ਮੇਰੇ ਦੀ ਬਾਂਕੀ ਜੋਤੀ
ਰਲ ਮਿਲ ਪੀਘ ਚੜਾਵੇ!

ਇਹ ਹੈਰਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਢਾਡੀ ਵਜੋਂ ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇ ਕੇ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਰੈਵੇਨਿਊ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਹੀ ਸੀ।

ਦੁਆਬੇ 'ਚ ਜੰਮ ਕੇ, ਸਿਆਲਕੋਟੋਂ ਰਾਗ

ਵਿੱਦਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਮਾਝੇ, ਮਾਲਵੇ, ਦੁਆਬੇ ਤੇ ਪੁਆਧ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮੋਹ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦੀ ਸੁਰਮਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੇਖੀ ਪਰ ਉਹਨੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਮੋਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਉਹ ਸ਼ੌਂਕੀਨ ਰਿਹਾ, ਗਲਾਸੀ ਉਹ ਘਰ ਦੀ ਕੱਢੀ ਹੋਈ 'ਚੋਂ 'ਜੱਟਾਂ ਵਾਂਗ' ਗੰਢਾ ਭੰਨੂ ਕੇ ਵੀ ਲਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਘਰ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੁਆਰਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਕਲਾਕਾਰ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਮਾਈ ਤੇ ਇਨਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੌਂਕੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਸਧਾਰਨ ਸੁਆਣੀ ਬੀਬੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਸਾਲ 1980 ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਸਵਰਾਜ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਲਫ਼ਮਣ ਸਿੰਘ ਚੋਪੜਾ ਤੇ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਬਿੰਡਾ ਦੇ ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਨ ਗਿਆ ਤੇ ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਉਹਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਵਾਂਗ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ, ਬੀਬੀਆਂ ਬੱਚੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪੁੱਜਦੀਆਂ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਮੁੜਿਆ ਤਾਂ ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਪੰਥ ਦਾ ਢਾਡੀ, ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਗਾਇਕ ਕਲਾਕਾਰ ਤੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਾਇਰ 14 ਅਗਸਤ 1981 ਨੂੰ 65 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰੇ ਸਦਾ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੁਪਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਜਦੋਂ 1989 ਵਿਚ ਮੈਂ ਸ਼ੌਂਕੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਟਰੱਸਟ ਬਣਾ ਕੇ ਮਾਹਿਲਪੁਰ 'ਚ ਸ਼ੌਂਕੀ ਮੇਲਾ 28 ਤੇ 29 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਸਰਦਲ ਸਿਕੰਦਰ, ਹੰਸ ਰਾਜ ਹੰਸ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਪੰਛੀ ਤੇ ਗਮਦੁਰ ਅਮਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਹਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਰੀਲ 'ਸੱਜਣਾਂ ਦੂਰ ਦਿਆ' ਟਾਈਟਲ ਹੇਠ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਦੁੱਖ ਕਿ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿਭਾਗ ਅਜਿਹੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਕੋਈ ਯਤਨ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ।

ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜਦੀ ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਉਹਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸੰਭਾਲ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਉਹਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਲੱਗਦੇ ਸ਼ੌਂਕੀ ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲੀ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਛੁੱਟੀ ਕਰਨੀ ਪਈ ਪਰ ਉਹ ਮੇਲਾ ਵੀ ਪਰਿਵਾਰ ਬਚਾ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਸ਼ੌਂਕੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਸਨ-ਵੱਡਾ ਸਵਰਾਜ, ਫਿਰ ਪ੍ਰਗਟ ਤੇ ਛੋਟਾ ਜਸਪਾਲ। ਪ੍ਰਗਟ ਤੇ ਸਵਰਾਜ ਨੇ ਸ਼ੌਂਕੀ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ ਕੇ ਢਾਡੀ ਜਥਾ ਬਣਾਇਆ ਪਰ ਸ਼ੌਂਕੀ ਤਖੱਲਸ ਦੀ ਖੱਟੀ ਨਾ ਮਿਲੀ। ਸਵਰਾਜ ਬੇਵਕਤੀ ਤੁਰ ਗਿਆ, ਭਾਰੀ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਨੂੰ 'ਕੱਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਤੇ ਜਸਪਾਲ ਕੋਲ 'ਮੈਂ ਸ਼ੌਂਕੀ ਦਾ ਬੇਟਾ ਹਾਂ' ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ।

ਸੱਚੀ ਸ਼ੌਂਕੀ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਵਿਚਰਿਆ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ ਕੋਲ ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਧਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸ਼ੌਂਕੀ ਮਹਾਨ ਸੀ ਤੇ ਮਹਾਨ ਢਾਡੀ ਹੀ ਰਹੇਗਾ।

ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਦੀ ਢਾਡੀ ਕਲਾ ਦਾ ਵਾਰਸ

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਢਾਡੀ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੋਤਾ ਧਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਵੀ ਢਾਡੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਧਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਦਾ ਜਨਮ 27 ਸਤੰਬਰ 1992 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਭੱਜਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਖੇ ਪਿਤਾ ਢਾਡੀ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ। ਦਾਦਾ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਵਾਂਗ ਧਰਮਵੀਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸਕੂਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਬਹੁਤੀ ਰਾਸ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ੌਂਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਧਰਮਵੀਰ ਨੂੰ ਜਵਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਨੇ ਸੋਲੇ ਗਾਇਕੀ ਵੱਲ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ।

ਉਸ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਤਾਲੀਮ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਕੋਲੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਸਮਝ, ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਅਤੇ ਵੱਡ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਢਾਡੀ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਪਕੜ ਬਣਾਈ। ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਤੇ ਤਾਇਆ ਸਵਰਾਜ

ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਹੀ ਉਹ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ। 2014 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਲਿਖੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਸੋਲੇ ਐਲਬਮ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ

ਧਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ

ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾਈ।

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਤੇ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਸਦਕਾ ਆਪਣੀ ਖਾਨਦਾਨੀ ਵਿਰਾਸਤ ਢਾਡੀ ਕਲਾ ਦਾ ਪਰਚਮ ਫੜ੍ਹ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਉਹ ਆਪਣਾ ਢਾਡੀ ਜਥਾ ਬਣਾ ਕੇ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗਾਇਕ ਮਨਮੋਹਨ ਵਾਰਸ, ਕਮਲ ਹੀਰ ਤੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਸੰਗਤਾਰ ਨੇ ਨਿਜੀ ਰੁਚੀ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਹੇਠ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਚਨਾ 'ਅਨੰਦਪੁਰ ਲਾਇਆ ਹੋਲਾ' ਧਰਮਵੀਰ ਅਤੇ ਢਾਡੀ ਜਥੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਫੋਕ ਸਟਾਰ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਇਸ ਸਾਲ ਹੋਲੇ ਮੁਹੱਲੇ ਮੌਕੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਗੀਤ ਨੂੰ ਸਰੋਤਿਆਂ ਤੋਂ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ।

ਧਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਾਦਾ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹੀ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ।

-ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਸੋਹੀ

ਫੋਨ: 91-98764-74671

ਦੇਹ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਤਿਫਲ ਤਸੱਲੀਆਂ ਤੇ ਨਾਰੀ ਸਰੋਕਾਰ

ਅਧਿਆਤਮਕਤਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਲਿੰਗ ਭੇਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜੋ ਤੱਥ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ, ਮਰਦ ਅਤੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨੀ ਵਜੂਦ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਇਕਾਈਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਲੈਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਪੱਕੀ ਵੰਡ ਲਗਾਤਾਰ ਮਾਦਾ-ਚੰਗਿਆਈਆਂ ਅਤੇ ਨਰ-ਚੰਗਿਆਈਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਕਿ ਮਾਂ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪਿਉ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਕਿਉਂ ਰਹੀ ਹੈ?

ਨਰ-ਮਾਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੰਡ ਨਾਲ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵੰਗਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਆਧਾਰ “ਹਰਿ ਤੁਮ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਰਖੀ ਤਾ ਤੂ ਜਗ ਮਹਿ ਆਇਆ” ਹੈ। ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਨੇ ਇਸ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦਾ ਨਰ - ਨੈ ਰੇ ਟਿਵੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦਿਆਂ ਜਨਮ

ਪ੍ਰੋ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: +91-93163-01328

ਆਧਾਰਤ ਸਮਾਜਕ ਵੰਡੀਆਂ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਕਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ:

ਗੁਰੂਤੀ ਕਬੀਰ ਜੀ ਕੀ॥
ਗਰਬ ਵਾਸ ਮਹਿ ਕੁਲ ਨਹੀ ਜਾਤੀ॥
ਬ੍ਰਹਮ ਬਿੰਦੁ ਤੇ ਸਭ ਉਤਪਾਤੀ॥੧॥
ਕਹੁ ਰੇ ਪੰਡਿਤ ਬਾਮਨ ਕਬ ਕੇ ਹੋਏ॥
ਬਾਮਨ ਕਹਿ ਕਹਿ ਜਨਮੁ ਮਤ ਖੋਏ॥੧॥
ਰਹਾਉ॥

ਜੋ ਤੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬ੍ਰਹਮਣੀ ਜਾਇਆ॥
ਤਉ ਆਨ ਬਾਟ ਕਾਹੇ ਨਹੀ ਆਇਆ॥੨॥
ਤੁਮ ਕਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹਮ ਕਤ ਸੂਦ॥
ਹਮ ਕਤ ਲੋਹੁ ਤੁਮ ਕਾ ਦੁਧ॥੩॥

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੇ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਕਿ ਨਰ ਅਤੇ ਨਾਰੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਨਵ ਸਿਰਜਤ ਸੋਸ਼ਿਤ ਮਾਡਲ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਨਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਦੇਹੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੈਮਟਿਕ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਛੱਡੋ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਨਾਰੀ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਕ ਲੋੜਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤਕਤਾ ਵਿਚ ਢਾਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਨਾਰੀ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਣ ਦੇ ਬਿੰਬ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸਮਾਦੀ ਉਸਾਰ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਰ ਤੇ ਨਾਰੀ ਦੀਆਂ ਕੋਟੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਨਾਰੀ-ਸ਼ਕਤੀ ਦੀਆਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਇਕਹਿਰੀਆਂ ਉਤਮਤਾਵਾਂ, ਨਾਰੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਵਿਸਮਾਦੀ ਸੂਰ ਵਿਚ ਸਿਰਜਣ ਵਾਸਤੇ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਭਾਰਤੀ ਧਰਮ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਨਾਰੀ ਨੂੰ ਤਾਤਨਯੋਗ ਵਰਗ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤਾਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਸੁਧਰਿਆ ਹੋਇਆ ਨਾਰੀ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਣ ਦਾ ਉਸਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਸਕਿਆ, ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਅਤੇ ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਵਰਗੇ ਸਿੱਖ ਪਾਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਰਹਿ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੁਦਰਤੀ/ਸੁਭਾਵਕ ਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਨ ਦੀ ਸਿੱਖ ਜੁਗਤਿ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਤੁਰਨ ਦਾ ਸਾਹਸ ਅਤੇ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ “ਪੰਜਾਬ ਸਾਰਾ ਜੀਂਦਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ‘ਤੇ’” ਕਿਹਾ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਾਰੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਨਾਰੀ ਨੂੰ ਸਮਾਜਕਤਾ

ਆਦਿ ਕਾਲੀਨ ਭਾਰਤੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਚ ਨਾਰੀ ਨੂੰ ਜੁੱਤੀ ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਤਾੜਨ ਕੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਹਿ ਕੇ ਛੁਟਿਆਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਹੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ‘ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ’ ਆਖ ਕੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਰੁਤਬਾ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਹਿਲ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੇ ਉਚੇਰੇ ਸਥਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ “ਨਾਰੀ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ, ਪਰ ਨਾਰੀ ਦਾ ਅਧਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੇ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਿਲਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।” –ਸੰਪਾਦਕ

ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਸਮਾਜਕਤਾ ਦੇ ਹਾਸੀਏ ‘ਤੇ ਧੱਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਅਤੇ ਨਾਰੀ ਸਮਾਜਕਤਾ-ਦੋਹਾਂ ਨਾਲ ਵਧੀਕੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਗੁਰਸਿੱਖ ਸੰਗਯਾ ਨਰ ਅਤੇ ਨਾਰੀ-ਦੋਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਿਵੇਂ ਲਾਵਾਂ ਵਿਚ “ਪਲੇ ਮੈ ਤੈਡੇ ਲਾਗੀ” ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਬੱਝ ਰਹੇ ਨਰ ਤੇ ਨਾਰੀ ਨੂੰ ਇਕ ਇਕਾਈ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਮਕਾਲੀਨ ਸਮਾਜਕਤਾ ਵਿਚ ਨਾਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਆਮ ਬੰਦੇ ਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋ ਗਏ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਬੰਧਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਮੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਨਾਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਹੀ ਬੰਦਾ ਸਮਾਜਕ ਇਕਾਈ ਬਣਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲਹੂ ਦੇ ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਤ ਪਛਾਣ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਂਵਾਂ, ਧੀਆਂ ਅਤੇ ਭੈਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਨੂੰ ਆਮ ਨਾਰੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਏ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਨਾਰੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਦੇਹੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਅਗੇ ਲੰਘ ਕੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

‘ਘਰ ਹੀ ਮਾਹਿ ਉਦਾਸ’, ‘ਗ੍ਰਿਹ ਹੀ ਮਾਹਿ ਉਦਾਸ’, ‘ਗਿਰਸਤ ਉਦਾਸ’ ਅਤੇ ‘ਗ੍ਰਿਹਸਥ ਮਹਿ ਸੋਈ ਨਿਰਬਾਨ’ ਦੇ ਬਾਣੀ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਮਤੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਹਸਥ ਇਕਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਰ ਤੇ ਨਾਰੀ ਇਸ ਦੀ ਧੁਰੋਹਰ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਨਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰੋਕਾਰ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜਕਤਾ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਮਾਤਰਤਵ ਵਜੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਏ ਬਿਨਾ ਨਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਲੱਭੇ ਜਾ ਸਕਦੇ।

ਜਿਹੜਾ ਨਾਰੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪੱਛਮ ਨੇ ਨਾਰੀ-ਮੁਕਤੀ (Woman-lib) ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਬ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੁਹਾਗਣ-ਦੁਹਾਗਣ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਾਡਲ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਮਲ ਅਤੇ ਅਮਲ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪਦਾਰਥਕਤਾ ਵਿਚ ਵਿਚਲਿਨ ਨਿਹਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਅੱਗ ਨੂੰ ਅੱਗ ਨਾਲ ਬੁਝਾਉਣ ਵਰਗੇ ਨਿਕਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪੂਰਬੀ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪੱਛਮੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਵਿਆਕਰਣ ਸਰੀਰਕ ਲੋੜਾਂ ਦੁਆਲੇ ਅਜੇ ਵੀ ਘੁੰਮੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੂਗਲ ਕਰੋ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਾਤਰਤਵ (Motherhood) ਅਤੇ ਪਿਉ ਵਿਚੋਂ ਪਿਤਾਤਵ (Fatherhood) ਮਨਫੀ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਫੱਟਿਆਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਸੂਰ ਵਿਚ ਮਾਤਰਤਵ ਨੂੰ ਪਤਨੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਕੇ ਕੇਵਲ ਮਾਤਰਤਾ ਮਾਂ ਬਣ ਸਕਣ ਦੇ ਯੋਗ ਅਵਸਥਾ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨਾਰੀ ਦਾ ਨਾਰੀ ਆਦਰਸ਼ ਹੋਣਾ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਪਰ ਨਾਰੀ ਦਾ ਨਾਰੀਤਵ (Womanhood)

ਹੀ ਨਾਰੀ ਨੂੰ ਨਾਰੀ ਆਦਰਸ਼ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਲਤੀ ਅਤੇ ਮੁਟਿਆਰ ਨੂੰ ਜੋ ਨਾਰੀਤਵ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਾਂਗੇ ਤਾਂ ਨਾਰੀਤਵ ਦਾ ਉਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਾਂਗੇ, ਜੋ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਉਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ।

ਨਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਨਾਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਨਾਰੀ ਮਿੱਥ ਦੀ ਈਸਾਈ ਪਰੰਪਰਾ ਨਾਰੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਥਾਂ ਬੰਦਾਮੁਕਤ ਨਾਰੀ ਸਿਆਸਤ (Woman Liberation) ਹੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਾਂ ਬਣਨ ਦੇ ਭੈਅ ਨੇ ਸਮਾਜਕਤਾ ਦੀ ਚੂਲ ਨੂੰ ਹੀ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਮਾਤਾ ਜੀ ਨਾਰੀਤਵ ਦੇ ਦਿੱਭ-ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਸਮਾਜਕਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਬ ਸਮਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਸਮਾਜਕਤਾ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਾਸਤੇ ਕੰਮ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਨਾਰੀ ਮਰਦ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿਆਖਿਅਤ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਨਾਰੀ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਸਰੋਕਾਰ ਗੁੰਮ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੇ ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿ ਨਾਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਦੇਹਮੁਖੀ ਜਾਂ ਲਿਬਿਡਨਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਭ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵਿਧੀ ਵਿਚ ਉਰਜਿਤ ਹੋ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਨਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਅਤੇ ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਏ ਹਨ।

ਦੇਹ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਤਿਫਲ ਤਸੱਲੀਆਂ ਮਾਨਵੀ ਜਗਿਆਸਾ ਨੂੰ ਵਿਸਮਾਦੀ ਸੋਧ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੇ ਮਾਦਾ-ਚੰਗਿਆਈਆਂ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਅਤੇ ਨਾਰੀ-ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀ ਨਿਹਿਤ-ਸ਼ਕਤੀ (Inherent) ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਰ-ਚੰਗਿਆਈਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਹੀਤ-ਸ਼ਕਤੀ (Acquired Power) ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਦਿੱਭ ਦਾ ਮਾਡਲ ਵਿਚ ਢਲ ਜਾਣਾ ਸੰਭਾਵਨਾ (Hope) ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਗਤਿ (Strategy) ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸਿਧਾਂਤਕ ਧਰਾਤਲ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਇਆ। ਕੁਆਰਾ ਡੋਲਾ ਤੋਂ ਖਾਲਸਾ ਮਾਤਾ ਤੱਕ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਥੇ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ-ਸਿੱਖਿਆ, ਕਰਮ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਯੋਗਦਾਨ।

ਲੋੜੀਂਦੀ ਵਿਦਿਆ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਉਹ ਇਸ ਭਾਂਤ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਹਾਣ ਦਾ ਵਰ ਲੱਭਣ ਦਾ ਫਿਕਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਾਂ ਦੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਣ ਲਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੀ ਹੋਈ ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਦੀ ਸਮਾਜਕਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸੂਰ ਵਿਚ ਉਸਰ ਰਹੀ ਸਿੱਖ ਨਾਰੀ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।

ਕੁਆਰਾ ਡੋਲਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਬਿੰਬ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇੰਦ੍ਰਿਅਵੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਪਣਾ, ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਭਤਾ ਦੇ ਪੈਡਿਆਂ

ਵਿਚੋਂ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣਾ, ਆਮ ਸਿੱਖ ਦਾ ਗੁਰੂ ਰੰਗ ਵਿਚ ਹਲੂਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਚੋਣ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਸਮਰਪਣ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਚੂਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨਾ। ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਰ ਤਲੀ ‘ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਨਿਛਾਵਰ

ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਾਂ ਦਾ ਕਰਮ ਖੇਤਰ ਗੁਰੂ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵੀ ਵਿਲੱਖਣ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਿਲ ਵਜੋਂ ਗੁਰੂ ਦਿੱਭਤਾ ਦੀ ਅਰਧੰਗਣੀ ਹੋ ਕੇ ਨਵੀਂਆਂ ਵੰਗਾਰਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਆਰੇਪਨ ਤੋਂ ਮਾਤਰਤਵ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਣ ਵਾਂਗ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਹੀ ਦਾ ਰੂਹ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਬੁੱਧੀ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਣ ਦੀ ਥਾਂ ਰੂਹ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਸਾਖੀ 1699 ਨੂੰ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਸਮਾਦੀ ਸੂਰ ਵਿਚ ਉਸਰਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੇਹੀ ਹੱਦਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘਣਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਹੁੰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਛੋਹਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਪਰਵਾਹ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਾਂ ਦਾ ਕਰਮ ਖੇਤਰ ਗੁਰੂ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵੀ ਵਿਲੱਖਣ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਿਲ ਵਜੋਂ ਗੁਰੂ ਦਿੱਭਤਾ ਦੀ ਅਰਧੰਗਣੀ ਹੋ ਕੇ ਨਵੀਂਆਂ ਵੰਗਾਰਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਆਰੇਪਨ ਤੋਂ ਮਾਤਰਤਵ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਣ ਵਾਂਗ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਹੀ ਦਾ ਰੂਹ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਬੁੱਧੀ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਣ ਦੀ ਥਾਂ ਰੂਹ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਤੀਜਾ ਪੜਾਅ ਗੁਰੂ ਮਹਿਲ ਤੋਂ ਖਾਲਸਾ ਮਾਤਾ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਅਗਵਾਈ

ਵਿਚ (1708 ਤੱਕ) ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ (1708 ਤੋਂ 1731 ਤੱਕ) ਵੰਡ ਕੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਦੇਹ ਦੀ ਬਿਨਸਣਹਾਰਤਾ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਦੀ ਅਬਿਨਸਣਹਾਰਤਾ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਬਿੰਬ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ੁਭ ਕਰਣੀ ਨੂੰ ਕਾਮਣਿ ਆਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ (ਨਿਜ ਭਗਤੀ ਸੀਲਵੰਤੀ ਨਾਰ॥ ਪੰਨਾ 370)। ਇਸ ਨੂੰ “ਕਰਿ ਸੇਵਾ ਸਤ ਪੁਰਖ ਸਤ ਪੁਰਖੁ ਮਨਾਇਆ॥ ਗੁਰਿ ਆਣੀ ਘਰ ਮਹਿ ਤਾ ਸਰਬ ਸੁਖ ਪਾਇਆ॥” (ਪੰਨਾ 371) ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਕੇ ਕਿਰਪਾ-ਪਾਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਤੁਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਮੁਤਾਬਕ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਹੋਵਾ ਰਹੇ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਰਾਹੀਂ ਨਾਰੀ ਅਤੇ ਬਿੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ-ਉਸਾਰ ਵੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੀ ਸੀ। ਜੀਵ-ਵੱਥ ਨੂੰ ਨਾਰੀ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਲਿੰਗ-ਮੁਲਕ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਤੁਰ ਸਕਣ ਦੀ ਸਪੇਸ ਸਦਾ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ

ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਵਾਸਤੇ ਸਿਮਰਨ, ਕਿਰਪਾ, ਅਰਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਗਤੀ ਵਿਧੀਆਂ ਕੰਮ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਬੀਜ ਦੀ ਸਫੁਟਣ ਵਿਧੀ ਦੁਆਰਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਫੁੱਟਦਾ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਪੁੰਗਰਦਾ ਅਤੇ ਵਿਗਸਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ।

ਨਾਰੀ ਦੀ ਇਹ ਨਿਹਿਤ ਉਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾਲ ਸੋਧਿਆਂ ਨਿਭ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਨੂੰ ਉਸ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਅਜੇ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਉਹ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹਜ਼ੂਰ ਵਿਚ ਹਲੂਲ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਹਲੂਲ ਹੋ ਸਕਣ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਵਿਧੀਆਂ-ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਸਮਕਰਮਕਤਾ ਸਭ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਹੀ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਖਾਲਸਾ ਮਾਤਾ ਦੀ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ ਸਨ।

ਨਾਰੀ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ, ਪਰ ਨਾਰੀ ਦਾ ਅਧਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੇ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਿਲਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦੇਹੀ ਦੇ ਛਿਣ-ਭੰਗਰ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਵਿਧੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦੇਹੀ ਦੇ ਵਿਸਮਾਦੀ ਅਨੰਦ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸਕਰਮਕਤਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਅਜੇ ਅਸੀਂ ਤੁਰਨਾ ਹੈ।

ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਕਮਾਲ

ਸਮਾਂ ਆਪਣੀ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਅੱਗੋਂ ਰੋਕ ਸਕੇਗਾ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮੇਂ ਸਬੰਧੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਰਹੀ ਵਾਸਤੇ ਘੱਤ ਸਮੇਂ ਨੇ ਇੱਕ ਨਾ ਮੰਨੀ।
ਫੜੁ ਫੜੁ ਰਹੀ ਧਰੀਕ ਸਮੇਂ ਖਿਸਕਾਈ ਕੰਨੀ।
ਤਿਰਖੇ ਆਪਣੇ ਵੇਗ ਗਿਆ ਟੱਪ ਬੰਨੇ ਬੰਨੀ।
ਉਨ ਸੰਭਲ ਸੰਭਾਲ ਇਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ

ਕਰ ਸਫਲ ਉਡੰਦਾ ਜਾਵੰਦਾ।
ਇਹ ਠਹਿਰਨ ਜਾਚ ਨਾ ਜਾਣਦਾ,
ਲੰਘ ਗਿਆ ਨਾ ਮੁੜ ਕੇ ਆਵੰਦਾ।

ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਣ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਤਾਂ ਕੀਤੇ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੀ ਲੋਕਾਈ 2017 ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖਣ ਤੇ ਸਾਲ 2018 ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ ਆਖਣ ਅਤੇ ਹਰ ਇਕ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਆਸਾਂ ਉਮੀਦਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਦੀਆਂ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਲ 2018 ਦਾ ਕੈਲੰਡਰ ਜੇਬ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ।

ਬੜਾ ਹੀ ਆਸਾਨ ਢੰਗ ਹੈ। ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਾਦੂਈ ਅੰਕੜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਅੰਕੜੇ ਨੂੰ ਜਿਸ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਦਿਨ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਜੋੜ ਦਿਉ ਅਤੇ ਜੋੜ ਨੂੰ 7 ਨਾਲ ਵੰਡ ਦਿਉ ਜੋ ਪੂਰਾ ਵੰਡਿਆ ਜਾਵੇ ਅਰਥਾਤ ਬਾਕੀ ਸਿਫਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਐਤਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੇ ਬਾਕੀ ਇੱਕ ਆਵੇ ਤਾਂ ਸੋਮਵਾਰ, ਜੇ ਬਾਕੀ ਦੋ ਆਵੇ ਤਾਂ ਮੰਗਲਵਾਰ, ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬੁਧਵਾਰ, ਚਾਰ ਆਵੇ ਤਾਂ ਵੀਰਵਾਰ, ਪੰਜ ਆਵੇ ਤਾਂ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਅਤੇ ਜੇ ਬਾਕੀ ਛੇ ਆਵੇ ਤਾਂ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜਨਵਰੀ ਅਤੇ ਅਕਤੂਬਰ ਲਈ ਸਿਫਰ।
ਫਰਵਰੀ, ਮਾਰਚ ਅਤੇ ਨਵੰਬਰ ਲਈ ਤਿੰਨ।
ਅਪ੍ਰੈਲ ਅਤੇ ਜੁਲਾਈ ਲਈ ਛੇ ਹੈ।
ਸਤੰਬਰ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ ਲਈ ਪੰਜ ਹੈ।
ਮਈ ਲਈ ਇੱਕ, ਅਗਸਤ ਲਈ ਦੋ ਅਤੇ ਜੂਨ ਲਈ ਚਾਰ ਹੈ।
ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ 2018 ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਦਿਨ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਰਤੀਬ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ।

**-ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਟਕਪੂਰਾ
ਡੋਅਟਨ, ਓਹਾਇਓ**

ਫੋਨ: 585-305-0443

ਕੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਜ਼ਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਹੈ?

ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨੇ

ਕੁਝ ਲੇਖਕ ਬਾਰੇ

ਲੇਖਕ ਜਨਾਬ ਮੁਸਤਫਾ ਡੋਗਰ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਵੱਲਾ ਵੇਰਕਾ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਜਿਲ੍ਹਾ ਸਿਆਲਕੋਟ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਦੀ ਤਹਿਸੀਲ ਪਸਰੂਰ ਦੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਜਾ ਵੱਸੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਜਨਾਬ ਡੋਗਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਰਥ ਸਾਸ਼ਤਰ ਵਿਚ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਥਲੇ ਮਜ਼ਮੂਨ ਉਤੇ ਖੋਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਨ 2000 ਤੋਂ 2006 ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਲੇਖਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਅਰਥ ਸਾਸ਼ਤਰ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਮੋਹ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਵੱਲ ਲੈ ਭਰਿਆ।

ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੀ ਕੌਮਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਸਿੱਦਕ, ਦਲੇਰੀ ਤੇ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਬਰੂ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੌਮਾਂ 'ਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਸ਼ੁਮਾਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਪੰਨਿਆਂ 'ਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਹੈ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਮੁਗਲ ਦੌਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਦੌਰ। ਮੁਗਲਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁਲ ਪਾ ਕੇ ਵੀ ਵੇਖ ਲਏ ਪਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਖਤਮ

ਗੁਲਾਮ ਮੁਸਤਫਾ ਡੋਗਰ ਯੂ. ਕੇ.

ਫੋਨ: +44 78781-32209
E-mail: kotroy@hotmail.co.uk

ਲਿਪੀਅੰਤਰ:ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ
ਫੋਨ: 91-98555-03224
ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 91-95010-11799

ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਸਗੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲ੍ਹਾ 'ਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੀਰ ਮੰਨੂ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਾਵਤ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਰਹੀ ਹੈ:

ਮੰਨੂ ਸਾਡੀ ਦਾਤਰੀ ਅਸੀਂ ਮੰਨੂ ਦੇ ਸੋਏ,
ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸਾਨੂੰ ਵੱਢਦਾ
ਅਸੀਂ ਦੂਣ ਸਵਾਏ ਹੋਏ।

ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਹਕੂਮਤ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਦਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੂਜੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਆਟੇ 'ਚ ਲੂਣ ਮਾਤਰ ਹੀ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ, ਉਲਟਾ ਇਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹਾਸੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕਣ ਦੀਆਂ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਹੀ ਘੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਜ਼ਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ: ਇੰਗਲੈਂਡ 'ਚ ਮੇਰੇ ਕੁੱਝ ਸਿੱਖ ਦੋਸਤ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਕਸਰ ਮੇਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਕਿ 1947 ਈ. 'ਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਹਕੂਮਤ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲਣ ਪਿਛੋਂ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਕੌਮ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ 'ਚ ਸਿੱਖ ਨੇਤਾ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੱਕ ਪੈਂਫਲਿਟ ਛਾਪਿਆ, ਜਿਸ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ ਸੀ।

ਮੇਰੇ ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਠੀਕ ਸੀ ਜਾਂ ਗਲਤ। ਮੇਰਾ ਮਕਸਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਬੀਲੇ ਜਾਂ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਕੀ ਸੀ? ਇਸ ਖਾਤਰ ਕੀ ਕੀ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਉਦੋਂ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਜ਼ਰਾਇਮ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ 'ਚ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ? ਮੈਂ ਜੇ ਤੱਥ ਤੇ ਅੰਕੜੇ ਜ਼ਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਹੋਣ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ

ਸੰਨ 1947 'ਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲਣ ਪਿਛੋਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਕੌਮ ਆਖੇ ਜਾਣ ਨੇ ਸਿੱਖ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਡੂੰਘੀ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਈ ਸੀ। ਤੇ ਇਸੇ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਜਨਾਬ ਮੁਸਤਫਾ ਡੋਗਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹਸਤੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, “ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਕਿਤੇ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵੀ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕੁਝ ਢੰਗ ਤੇ ਮਨਹੂਸ ਵਹਿਮ ਭਰਮ ਸਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਫਿਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ, ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ।” –ਸੰਪਾਦਕ

’ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਿਛੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਕਰਾਰ ਦੇਣਾ ਕਿਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ!

ਇਸ ਬਾਬਤ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੱਕ ਕਿੱਸਾ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਗਈ। ਦਾੜ੍ਹੀ 'ਚ ਚਿੱਟੇ ਵਾਲਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਦਾੜ੍ਹੀ 'ਚ ਕਾਫੀ ਵਾਲ ਚਿੱਟੇ ਹੋ ਗਏ ਨੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਈ ਤੋਂ ਕਢਵਾ ਲਵੇ। ਉਸ ਵਕਤ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਕਰਨ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਓ ਵਾਲ ਰੰਗਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿਚਲੇ ਨਾਈ ਕੋਲ ਗਿਆ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, ਮੇਰਾ ਵਿਆਹ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤੇ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਿਚਲੇ ਚਿੱਟੇ ਵਾਲ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੋਚਨੇ ਨਾਲ ਪੁੱਟ ਦੇ ਜਾਂ ਕੈਂਚੀ ਨਾਲ ਕੱਟ ਦੇਹ। ਨਾਈ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਦਾੜ੍ਹੀ 'ਚ ਚਿੱਟੇ ਵਾਲ ਇੰਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ ਕਿ ਬਹੁਤ ਵਕਤ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਾਈ ਨੇ ਉਸਤਰਾ ਫੜਿਆ ਤੇ ਸਾਰੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਕੁਤਰ ਕੇ ਉਸ ਬੰਦੇ ਦੀ ਤਲੀ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਏਨਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈਗਾ, ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਚਿੱਟੇ ਵਾਲ ਕੱਢ ਲੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮੈਂ ਤੱਥ ਤੇ ਅੰਕੜੇ ਕੱਢ ਕੇ ਧਰ ਦੇਣੇ ਹਨ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਿੱਖ ਜ਼ਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਸਨ? ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਜ਼ਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਯਮ: ਕਿਸੇ ਕਬੀਲੇ ਜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਐਲਾਨਣ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਹੀ ਕੰਮ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਕਿਸੇ ਕਬੀਲੇ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਹੋ ਤੇ ਉਹ ਕਬੀਲਾ ਜ਼ਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਕਿਸੇ ਕਬੀਲੇ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਤੇ ਉਹ ਕਬੀਲਾ ਜ਼ਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਲਿਸਟ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲੇ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਫਿਰ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਹ ਏਨੀਆਂ ਸਦੀਆਂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ 'ਤੇ ਹਕੂਮਤ ਕਰਨ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੇ। ਇੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮਿਸਟਰ ਫੈਨਸੀ ਪਾਰਕਸ ਨੇ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖੀ ਹੈ, 'ਵੰਡਰਿੰਗ ਆਫ ਏ ਪਿਲਗਰਿਮ ਇਨ ਰਿਸਰਚ ਆਫ ਦੀ ਪਿਕਚਰਜ਼' 1840 ਈ. 'ਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਜੋ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਜ਼ਰਾਇਮ ਦੀਆਂ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵੀ ਛਾਪਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇੱਕ ਲਿਸਟ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਿਸ 'ਚ ਇਸਤਿਹਾਰੀ ਮੁਜਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦਰਜ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 'ਚੋਂ ਜੁਰਮ ਛੱਡ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਮਰ ਚੁਕੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਵੀ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਬਾਣਿਆਂ 'ਚ ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਓ, ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਵੇਖੀਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਪਿਆ।

ਠੱਗ: ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਇੱਥੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਜੁਰਮ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਠੱਗੀ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਜੁਰਮ ਸੀ। ਠੱਗ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ 'ਚ ਵੀ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਠੱਗੀ ਦਾ ਢੰਗ ਤਰੀਕਾ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਵਕਤ ਠੱਗੀ ਦੀਆਂ ਬੜੀ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਹੁੰਮਾਂ ਸਨ। ਠੱਗਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜਥੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਮਿਲ ਕੇ ਠੱਗੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਸਨ। ਠੱਗਾਂ ਦੇ ਗਿਰੋਹ ਦਾ ਇੱਕ ਮੁਖੀਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ। ਠੱਗੀ ਮਾਰਨ

ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਢੰਗ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਜੋਰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਨਾਲ ਠੱਗੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮਾਰਦੇ। ਠੱਗੀ ਮਾਰਨ 'ਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰੋਲ ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਬੰਦੇ ਦਾ ਕਤਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪਿਛੇ ਨਾ ਛੱਡਦੇ। ਇਹ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੱਲਦਾ ਕਿ ਕਤਲ ਕੌਣ ਕਰ ਗਿਆ। ਠੱਗਾਂ ਦੀਆਂ ਟੋਲੀਆਂ 'ਚ ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਠੱਗਣ ਲਈ ਮਾਲਦਾਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਉਸ ਵਕਤ ਲੋਕ ਕਾਫਲਿਆਂ 'ਚ ਸਫਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਠੱਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਫਲਿਆਂ 'ਚ ਘੁੱਸ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਮਾਲਦਾਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੂੰ ਘੇਰ ਕੇ ਰੁਮਾਲ ਨਾਲ ਗਲਾ ਘੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੰਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਠੱਗਾਂ 'ਚ ਹਰ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਫਿਰਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਏਨਾ ਨੇ ਠੱਗੀ ਦੇ ਅਕੀਦੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਇਸਲਾਮ ਧਰਮ 'ਚੋਂ ਲਏ ਸਨ। ਇਹ ਬੁਆਣੀ ਦੇਵੀ ਨਾਂ ਦੀ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਤੇ ਉਹਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰਦੇ ਸਨ।

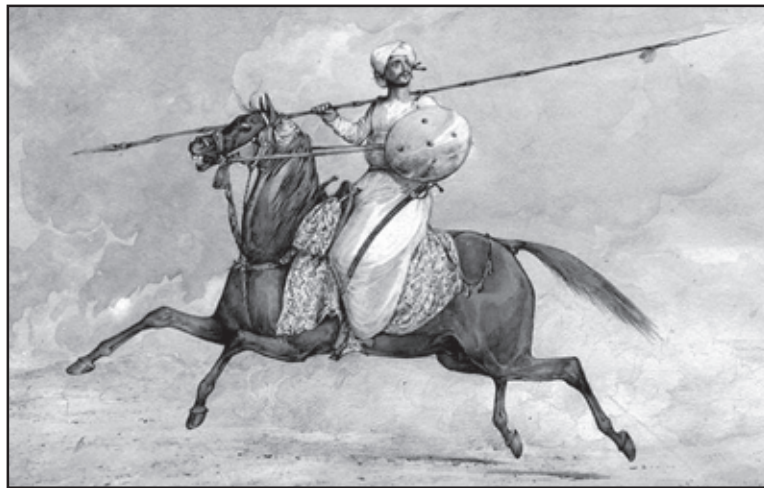
ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਲਾਰਡ ਹੇਸਟਿੰਗਜ਼ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਰਨਲ ਵਿਲੀਅਮ ਸਲਮਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਠੱਗਾਂ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ 1840 ਈ. 'ਚ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ, 'ਰਿਪੋਰਟਸ ਆਨ ਦਾ ਠਗਸ' ਭਾਵ ਠੱਗਾਂ ਦੇ ਗੈਰਾਂ 'ਤੇ ਰਿਪੋਰਟ। ਰਿਪੋਰਟ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ। ਜਾਰਜ ਪ੍ਰਿੰਸ ਵੀ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਦੀ 'ਸਟਰੈਂਜਲੈਸ' 'ਚ ਠੱਗਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਟਰੈਂਜਲੈਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਗਲਾ ਘੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ 1841 ਈ. 'ਚ ਲਿਖੀ ਗਈ, ਇਸ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਠੱਗ ਖੁਦ ਇੱਕਸ਼ਾਫ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਬੰਦੇ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਹਿਰਾਮ ਠੱਗ ਆਖਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 941 ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਸਨ। ਅਮੀਰ ਅਲੀ ਠੱਗ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 900 ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੰਦੇ ਕਤਲ ਕੀਤੇ।

ਅਤੇ ਜੋਗੀਆਂ ਦੀ ਲੁੱਟਮਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ।

ਅਵਧ ਰਿਆਸਤ 'ਚ ਠੱਗਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਜਾਂ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਜ਼ੋਮਜ਼ ਪੈਟਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਲਿਆ। ਜਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਰ ਲਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਿ ਜਦ ਤੱਕ ਇਸ ਖਿੱਤੇ 'ਚ ਜੁਰਮ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਨਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਹਕੂਮਤ ਕਰਨ 'ਚ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਠੱਗੀ ਦੇ ਇਸ ਜ਼ਰਾਇਮ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ 'ਚ ਕਰਨਲ ਵਿਲੀਅਮ ਸਲਮਨ ਨੇ ਇਹ ਕੰਮ ਬਾਖੂਬੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਠੱਗ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੱਗਾਂ ਦੇ ਗਿਰੋਹਾਂ 'ਚ ਵਾਤ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਨਕਲੀ ਠੱਗ ਸਬੰਧਤ ਠੱਗ ਗਿਰੋਹਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲੱਗੇ। ਇਹ ਜਾਅਲੀ ਠੱਗ ਆਪਣੇ ਕੰਮ 'ਚ ਕਾਫੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਏ।

ਅਜੋਕੇ ਦੌਰ 'ਚ ਵੀ ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਲਹਿਰ ਚੱਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਉਸ 'ਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਏਜੰਟ ਵਾਤ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਵਿਲੀਅਮ ਸਲਮਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਦੋ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ। ਜਿਸ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਸੀ 'ਰਿਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਰਿਕਲੈਕਸ਼ਨ ਆਫ ਐਨ ਇੰਡੀਅਨ ਆਫੀਸਰ' ਜੋ 1840 ਈ. 'ਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ। ਦੂਸਰੀ ਕਿਤਾਬ ਸੀ, 'ਰਿਪੋਰਟਸ ਆਨ ਦਾ ਠਗਸ' ਜੋ 1840 ਈ. 'ਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ। ਠੱਗਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਾਡੀ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਚ ਭਰਪੂਰ ਵਾਧਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਠੱਗਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟੋਲੇ 'ਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਬਲਕਿ ਇਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਹਿੰਦੂ। ਸਿੱਖ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਦਲੇਰ ਤੇ ਸੂਰਬੀਰ ਕੌਮ ਹੈ, ਦਲੇਰ ਆਦਮੀ ਠੱਗੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਲੁੱਟਮਾਰ ਭਾਵੇਂ ਕਰ ਲਵੇ।

ਪਿੰਡਾਰੀ: ਪਿੰਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ

ਉਸ ਵਕਤ ਸੂਰਤ-ਏ-ਹਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕ ਕੰਮਾਂ-ਕਾਰਾਂ ਲਈ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਤੇ ਰਸਤੇ 'ਚ ਠੱਗ ਆਪਣੀ ਚੁੰਗਲ 'ਚ ਫਸਾ ਕੇ ਲੁੱਟ ਲੈਂਦੇ, ਤੇ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਲਾਸ਼ ਰਸਤੇ 'ਚ ਹੀ ਦਫਨਾ ਦਿੰਦੇ। ਕਤਲ ਹੋਏ ਆਦਮੀ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖੁਰਾ-ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਭਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੰਦਾ ਗਿਆ ਕਿੱਥੇ? ਫਰੰਗੀਆ, ਬੁਧੂ, ਖੰਬੋਲੀ, ਜਮਾਲਦੀਨ ਤੇ ਸਾਹਬ ਖਾਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਠੱਗ ਸਨ। ਫਰੰਗੀਆ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਲਾਕੇ 'ਚ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਠੱਗ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਵਧ ਰਿਆਸਤ 'ਚ 10 ਠੱਗਾਂ ਪਿਛੇ 9 ਮੁਸਲਮਾਨ ਠੱਗ, ਦੋਆਬੇ ਦੇ ਏਰੀਏ 'ਚ 5 ਠੱਗਾਂ ਪਿਛੇ 4 ਹਿੰਦੂ ਠੱਗ, ਰਾਜਪੂਤਾਨਾ 'ਚ 4 ਠੱਗਾਂ ਪਿਛੇ 3 ਹਿੰਦੂ ਠੱਗ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਬੰਗਾਲ, ਬਿਹਾਰ, ਉੜੀਸਾ 'ਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਠੱਗਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਬਤ ਬਰਾਬਰ-ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਸੀ। ਠੱਗ ਗਿਰੋਹਾਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਠੱਗਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹਦਾਇਤ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ

ਨੂੰ 1689 ਈ. ਤੋਂ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ 20 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਤੱਕ ਸੀ। ਇਹ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 30 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 40 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਲੁੱਟਮਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜੇ ਹਕੂਮਤੀ ਫੌਜਾਂ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਜਥਿਆਂ 'ਚ ਵੰਡ ਲੈਂਦੇ। ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੀ ਫੌਜ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਜਥੇ ਮਗਰ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੂਸਰੇ ਜਥੇ ਦਾ ਫੌਜ ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ, ਉਹ ਜਥਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਹਾੜ ਤੇ ਜੰਗਲ ਵਰਗੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਰਸਤੇ ਹੀ ਚੁਣਦਾ, ਜਿੱਥੇ ਜਾਣ ਲਈ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਰੀ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਪਕੜ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮਿਥੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਜਥੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਜਿੱਥੇ ਠੱਗ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਧੋਖੇ ਅਤੇ ਫਰੇਬ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੇ ਸਨ, ਉਥੇ ਪਿੰਡਾਰੀ ਆਪਣੀ ਤਲਵਾਰ ਦੇ

ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ ਲੁੱਟਮਾਰ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਾਲਮ ਸਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਵੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਰੀਆਂ 'ਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੌਮਾਂ ਤੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਮਸਲਨ ਰੋਹਿਲੇ, ਪਠਾਣ, ਮਰਹੱਟੇ, ਅਫਗਾਨ ਪਠਾਣ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵੀ ਬੋੜੀ ਬਹੁਤ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮੁਗਲ ਹਕੂਮਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੈਨਿਕ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿਲ ਕੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲੱਭ ਲਿਆ, ਪਿੰਡਾਰੀਆਂ ਵਾਲਾ। ਪਿੰਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਮਰਹੱਟੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਮਰਾਠਾ ਸਰਦਾਰ ਮਲਿਹਾਰ ਰਾਓ ਨੇ ਪਿੰਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਝੰਡਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨਹਿਰੀ ਝੰਡਾ ਆਖਦੇ ਸਨ। ਮਰਹੱਟੇ ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਵੀ ਜਾਂਦੇ, ਪਿੰਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਾ ਲੈਂਦੇ। ਪਿੰਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਇੱਕ ਮੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰੀਆ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਿੰਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਖੀ ਸੀ, ਗਾਜ਼ੀ ਖਾਂ। ਗਾਜ਼ੀ ਖਾਂ ਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ-ਗਰਦੀ ਖਾਂ ਤੇ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਖਾਂ ਹੋਏ ਜੋ ਪਿੰਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਟੋਲਾ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਦੇ ਰਹੇ। ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਗਰਦੀ ਖਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਲਾਲ ਖਾਂ ਤੇ ਅੱਗੇ ਉਸ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਇਮਾਮ ਬਖਸ਼ ਵੀ ਪਿੰਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਬਣੇ। ਇੰਜ ਇਹ ਕੰਮ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਮਰਹੱਟੇ ਜਰਨੈਲ ਰਾਓ ਹੋਲਕਰ ਦੇ ਇੱਕ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤਾਰਾ ਬਖਸ਼ ਨੇ ਪਿੰਡਾਰੀਆਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਬਹੁਤ ਲੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ। ਟੱਕੂ ਖਾਂ ਤੇ ਬਹਾਦਰ ਖਾਂ ਵੀ ਪਿੰਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਆਗੂ ਹੋਏ ਹਨ। ਬਹਾਦਰ ਖਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੀਤੂ ਖਾਂ ਮੈਵਾਤੀ ਨੇ 12 ਹਜ਼ਾਰ ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਲੈ ਕੇ ਪਿੰਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਰੀਆਂ 'ਚ ਇੱਕ ਐਸਾ ਬੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕੋਲ 8 ਹਜ਼ਾਰ ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਤੇ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਪੈਦਲ ਸੈਨਿਕ ਸਨ। ਇਸ ਪਿੰਡਾਰੀ ਸਰਦਾਰ ਦਾ ਨਾਂ ਅਮਿਰ ਖਾਂ ਸੀ ਜੋ ਅਫਗਾਨੀ ਤੇ ਤੁਰਕ ਕਬੀਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਮਰਹੱਟਾ ਸਰਦਾਰ ਰਾਓ ਹੋਲਕਰ ਦਾ ਵੀ ਕਮਾਂਡਰ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਕਾਫੀ ਅਰਸੇ ਤੱਕ ਇਹ ਇੰਜ ਹੀ ਫਿਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਮਤਲਬ ਇਸ ਕੋਲ ਫੌਜ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਰਿਆਸਤ ਉਪਰ ਇਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਹੀ ਲੜਦਾ ਸੀ। ਆਖਰ ਇਸ ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ 'ਚ ਟੋਂਗ ਰਿਆਸਤ ਨੂੰ ਘੇਰ ਕੇ ਉਸ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਟੋਂਗ ਰਿਆਸਤ 1947 ਤੱਕ ਅਮਿਰ ਖਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੀ ਰਹੀ।

ਜਦੋਂ ਪਿੰਡਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਹੱਦੋਂ ਵਧ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਲਾਰਡ ਹੇਸਟਿੰਗਜ਼ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਾਈ ਗਈ। 1816 ਈ. ਤੱਕ ਉਸ ਨੇ ਪਿੰਡਾਰੀਆਂ ਤੇ ਮਰਹੱਟਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਿਆ। ਪਿੰਡਾਰੀਆਂ 'ਚੋਂ ਕਰੀਮ ਖਾਂ ਤੇ ਨਾਮਦਾਰ ਖਾਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਪਿੰਡਾਰੀ ਵਾਸਲ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਚੀਤੂ ਖਾਂ ਮੈਵਾਤੀ ਦੌੜ ਕੇ ਜੰਗਲ ਵੱਲ ਨੱਸ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। 1819 ਈ. ਨੂੰ ਜੰਗਲ 'ਚੋਂ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਧੜ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੀ ਮਿਲਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਯਕੀਨ ਹੋਇਆ।

ਜਾਨ ਮੈਲਕਮ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੋਰਖਪੁਰ ਤੇ ਭੋਪਾਲ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਲਾਟ ਕਰਕੇ ਉਥੇ ਵਸਾਇਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਲਕਮ ਨੇ ਲਾਰਡ ਹੇਸਟਿੰਗਜ਼ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪਿੰਡਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ। ਮਾਲਕਮ ਨੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਲਿਖੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ, 'ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ ਦਾ ਸੈਂਟਰਲ ਪ੍ਰੋਵਿਨਸ' ਇਸ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਕੀਤਾ। ਚੀਤੂ ਖਾਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਰਿਆ ਤੇ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ, ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ 'ਚ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਪਿੰਡਾਰੀਆਂ 'ਚ ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਹਿੰਦੂ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਵਾਂਝਾ ਸਿੱਖ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਗੱਲ ਬਣਦੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਜ਼ਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ 'ਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

(ਚਲਦਾ)

ਪਿੰਡ ਭਡਾਣੇ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਸੁਰਸਿੰਘ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫਰ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਵੇਖੋ)

ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦਾ ਪਿੰਡ 'ਸੁਰਸਿੰਘ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਨਹੀਂ। ਸੁਰਸਿੰਘ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੰਧੂਆਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸੁਰਸਿੰਘ ਵਧੇਰੇ ਕਰ ਕੇ ਢਿੱਲੋਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਹੈ। ਸੁਰਸਿੰਘ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਨਕੇ ਸਨ। ਉਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਨਕੀ ਢੇਰੀ 'ਤੇ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਭਡਾਣਾ ਹੈ ਜੋ ਸੁਰਸਿੰਘ ਤੋਂ ਦਸ ਕੁ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਪਿੰਡ ਹੈ। 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਰਸਿੰਘ ਤੇ ਭਡਾਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸਨ। ਭਡਾਣਾ ਸੰਧੂ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਸੀ। ਵਰਿਆਮ ਉਦੋਂ ਮਾਂ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਸੀ, ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਭਡਾਣੇ

ਪ੍ਰਿ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 905-799-1661

ਦੀ ਆਬੋ-ਹਵਾ ਵਿਚ ਸਾਹ ਲਏ। ਅਜੇ ਡੇਢ ਕੁ ਸਾਲ ਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਭਡਾਣਾ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤਕ ਉਹ ਮੁੜ ਭਡਾਣੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਿਆ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੁਰਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਉਚੀਆਂ ਅਟਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਭਡਾਣੇ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਗੁੰਬਦ ਤੇ ਉਚੇ ਰੁੱਖ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 2001 ਵਿਚ ਵਰਿਆਮ ਸਮੇਤ ਅਸੀਂ ਆਲਮੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਲਾਹੌਰ ਗਏ, ਤਦ ਵੀ ਉਹ ਭਡਾਣੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਸਕਿਆ।

ਨਵੰਬਰ 2017 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਟੀ.ਵੀ. ਉਤੇ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸੁਪਨਦੀਪ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਭਡਾਣੇ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਾ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਉਹ ਪਰਾਈਮ ਏਸ਼ੀਆ ਚੈਨਲ ਲਈ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਪੁਰਬ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਧਾਮ ਤੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਥਾਂਵਾਂ ਵੇਖਣ/ਕਵਰ ਕਰਨ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਵਾਹਗਾ ਬਾਰਡਰ ਲੰਘਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਜਨਾਬ ਸ਼ੌਕਤ ਅਲੀ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਵਿਖਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਜਨਾਬ ਸ਼ੌਕਤ ਅਲੀ ਸੁਪਨ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਲਿਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਡਾਣੇ ਲੈ ਗਏ। ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵੇਖ ਲਈਆਂ ਹੋਣ, ਆਪਣੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਵਰਿਆਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੋਸ ਬੁੱਕ ਪੇਜ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ, "ਅਦਾਰਾ 'ਪਰਾਈਮ ਏਸ਼ੀਆ' ਦਾ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਕਰਵਾਇਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਵੇਖਣ/ਵਿਖਾਉਣ ਦੀ ਦੁਆ!"

ਸੁਪਨ ਸੰਧੂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, "ਮੈਂ ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭਡਾਣਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲਾਹੌਰ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਵਾਹਗੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਾਇਆਨਾਜ਼ ਹਸਤੀ ਜਨਾਬ ਸ਼ੌਕਤ ਅਲੀ ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਲੈਣ ਆਏ। ਮੇਰੇ ਧੰਨਭਾਗ! ਪਰਾਈਮ ਏਸ਼ੀਆ ਟੀ.ਵੀ. ਦਾ ਬੇਹੱਦ ਧੰਨਵਾਦ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਸਬੰਧ ਬਣਾਇਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਰਹਾਂਗੇ। ਪਰਾਈਮ ਏਸ਼ੀਆ ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਕਰਾਏਗਾ। ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਏਗਾ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ।"

ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਬਾਰੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਨੇ ਜਿਹੜੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਕੇ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਸਰਹੱਦੀ ਤਾਰ ਤੋਂ ਸੌ ਕੁ ਮੀਟਰ ਸੁਰਸਿੰਘ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਪਿੱਛੇ ਤਾਰ ਅਤੇ ਤਾਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਭਡਾਣੇ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਵਰਿਆਮ ਬੋਲਦੇ, "ਮੈਂ ਜਿਥੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹਾਂ, ਇਥੇ 1947 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਆਰੇ ਨਾਲ ਚੀਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਅੱਧੇ ਧੜ ਓਧਰ ਰਹਿ ਗਏ ਤੇ ਅੱਧੇ ਏਧਰ। ਮੇਰੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਮੇਰਾ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਭਡਾਣਾ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਵਾਂ ਅਪਨਾਇਆ ਪਿੰਡ ਸੁਰਸਿੰਘ। ਮੈਂ ਡੇਢ-ਪੌਣੇ ਦੇ

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਬੇਸ਼ਕ ਬਹੁਤਾ ਖੇਡ ਲੇਖਕ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਕਥਾ ਰਸ ਕਮਾਲ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡ ਲਿਖਤਾਂ ਵੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਾਂਗ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਂਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਵੀ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪਾਠਕ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਜੀਵਨੀਨੁਮਾ ਲੇਖ ਵੀ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿਚ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਾਠਕ 'ਮਘਦਾ ਰਹੀਂ ਵੇ ਸੂਰਜਾ ਕੰਮੀਆਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ' ਵਰਗਾ ਇਨਕਲਾਬੀ ਗੀਤ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਇਰ ਮਰਹੂਮ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ, ਨਾਟਕਕਾਰ (ਨਾਟਕਬਾਜ਼) ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੰਮੇ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਲੰਮਾ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਕਿਸਤਾਂ ਵਿਚ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਦੇਖੀਏ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਗੋਤੀ ਮਝੈਲ ਭਾਉ ਦਾ ਕਿੱਨਾ ਕੁ ਪੱਖ ਪੂਰਦੇ ਨੇ! ਤੀਜੀ ਕਿਸਤ ਹਾਜਰ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸਾਲ ਦਾ ਸਾਂ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਟੇ ਗਏ। ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਕਮਾਦਾਂ ਵਿਚ ਲੁਕ ਕੇ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾਈਆਂ। ਹੁੰਸ ਵਿਚ ਮੈਂ ਰੋਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਬਾਬੇ ਨੇ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਕੁਤੀਏ ਇਹਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਕੱਪੜਾ ਦੇ ਕੇ ਇਹਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਨੂੰ ਮਰਵਾਏਗਾ! ਉਦੋਂ ਜਿਸ ਬੱਚੇ ਦੀ ਜੇ ਜ਼ਬਾਨ ਮੂੰਹ 'ਚ ਕੱਪੜਾ ਤੁੰਨ ਕੇ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਪਿੱਛੋਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਹੱਦਾਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬੋਲਦੀ ਤੇ ਲਿਖਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।"

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਸਣੇ ਕਈ 'ਸੰਧੂ' ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਸਿਰਕੱਢਵੇਂ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਤੇ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਐਵਾਰਡਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨੇ ਗਏ। ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਜਦੋਂ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਬਣ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਇਆ ਤਾਂ ਭੂਸ਼ਨ ਧਿਆਨਪੁਰੀ ਨੇ ਭੂਸ਼ਨੀ-ਬੰਦ ਲਿਖਿਆ ਸੀ:

ਲਿਖਿਆ ਖਤ ਸਮਸ਼ੇਰ, ਵਰਿਆਮ ਤਾਈਂ, ਅਸੀਂ ਸਦਾ ਹੀ ਰਹੇ ਸਰਦਾਰ ਸੰਧੂ। ਸਾਡਾ ਸੰਤ ਸੰਧੂ, ਸਾਡਾ ਪਾਸ ਸੰਧੂ, ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਵਾਲਾ ਕਾਦਰ ਯਾਰ ਸੰਧੂ। ਸਾਡੀ ਕਲਗੀ 'ਚ ਨਵਾਂ ਏ ਖੰਭ ਲੱਗਾ, ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਦਾ ਏਥੇ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸੰਧੂ। ਸੰਧੂ ਨਹੀਂ ਸੁਹਾਗੇ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੁੰਦਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਆਇਆ ਅਖਬਾਰ/ਸਵਾਰ ਸੰਧੂ! ਪੁਸਤਕ 'ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ' ਵਿਚ

ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸਿੰਘ ਦੁਲੇਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਧੂ ਬਰਾਤਾਂ ਮਗਰੋਂ ਸੰਧੂ ਗਿਣਤੀ ਪੱਖੋਂ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਦੂਜਾ ਵੱਡਾ ਗੋਤ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਥਾਨ ਲਾਹੌਰ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਹਨ...। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਿੱਖ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਸਰਦਾਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਖਾਨਦਾਨ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸਨ। ਸੰਧੂ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਖਿਲਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਯੁਧਿਆ ਦੇ ਰਾਜੇ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਰਾਹੀਂ ਸੂਰਜਬੰਸੀ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀ ਰਘੂਬੰਸੀ ਕੁਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਬੰਸ ਵਿਚੋਂ ਹੀ 'ਸੰਧੂ ਰਾਉ' ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਯੋਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਰ ਲੈਫਲ ਗ੍ਰਿਫਥਨ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿਚ ਸੰਧੂ ਉਤਰ ਪੱਛਮੀ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਏ ਹਨ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜਦ ਕਾਲ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੱਟ ਹਰੇ ਚਾਰੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਵੀਂ ਥਾਂ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਕੇ. ਸੀ. ਯਾਦਵ ਅਨੁਸਾਰ ਬਹੁਤੀਆਂ ਜੱਟ ਜਾਤੀਆਂ 11ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਮਹਿਮੂਦ ਗਜ਼ਨਵੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਸੰਧੂ ਵੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਏ ਸਨ। ਐਚ. ਕੇ. ਰੋਜ਼ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਸੰਧੂਆਂ ਦੀਆਂ 84 ਛੋਟੀਆਂ ਮੂੰਹੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਆਲਕੋਟ ਦੇ 1883-84 ਗਜ਼ਟ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਧੂਆਂ ਦੀਆਂ ਕੇਵਲ ਪੰਜ ਹੀ ਮੁੱਖ ਮੂੰਹੀਆਂ ਸਨ। ਸੰਧੂ ਬਾਬਾ ਕਾਲਾ ਮੈਹਿਰ ਦੀ ਪੁਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੰਧੂ ਬੰਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਵਡੇਰਾ ਹੈ। ਸੰਧੂ ਖਾਨਦਾਨ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਮੱਠ 'ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਦੇ ਹਨ। ਸੰਧੂਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਬਾ ਕਾਲਾ ਮੈਹਿਰ ਗਜ਼ਨੀ ਤੋਂ ਆਏ ਤੇ ਫੇਰ ਸਿੰਧ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਆਦਿ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਸਮੇਤ ਵਸ ਗਏ। ਇਕ ਹੋਰ ਰਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਕਾਲਾ ਮੈਹਿਰ ਪਹਿਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਮਾਝੇ ਵਿਚ ਸਿਰਹਾਲੀ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਸੰਧੂਆਂ ਦੇ ਸਿਰਹਾਲੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 22 ਪਿੰਡ ਹਨ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਸੰਧੂਆਂ ਦਾ ਬਾਹੀਆ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਧੂਆਂ ਦੇ 17 ਪਿੰਡ

ਭਕਨੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹਨ। ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸੰਧੂਆਂ ਦੇ 12 ਪਿੰਡ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜਾ ਜੰਗ ਤੇ ਜੋਧੂ ਆਦਿ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪਿੰਡ ਹਨ। ਲਾਹੌਰੀਏ ਸੰਧੂ ਹੁਣ ਵੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਨ। ਇਹ ਲੜਾਕੂ ਤੇ ਝਗੜਾਲੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਹੁਣ ਮਲਵਈ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰਲ-ਮਿਲ ਗਏ ਹਨ..."

ਦੁਲੇਹ ਅੱਗੇ ਲਿਖਦੇ, "ਸੰਧੂ ਵਿਆਹ ਜਾਂ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਜਨਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਬਾਬੇ ਕਾਲੇ ਮੈਹਿਰ ਦੀ ਸਮਾਧ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਾਰਾ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਸੰਧੂਆਂ ਦੇ ਮਿਰਾਸੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਧੂਆਂ ਦੇ ਇਕ ਮਿਰਾਸੀ ਨੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸੰਧੂਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਕਾਲੇ ਮੈਹਿਰ ਅਤੇ ਭੱਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ। ਭੱਟੀਆਂ ਨੇ ਕਾਲੇ ਮੈਹਿਰ ਦੇ ਰਸੋਈਏ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਕਾਲੇ ਮੈਹਿਰ ਨੂੰ ਖਾਣੇ ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਕਾਲਾ ਮੈਹਿਰ ਖਾਣਾ ਖਾ ਕੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਭੱਟੀਆਂ ਨੇ ਕਾਲੇ ਮੈਹਿਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ ਇੱਕ ਮਿਰਾਸੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਾਲਾ ਮੈਹਿਰ ਅਜੇ ਜਾਗ ਰਿਹਾ, ਪੂਰਾ ਸੁੱਤਾ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੁੱਤੇ ਪਿਆਂ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਅੱਧ-ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਥੋਂ ਹੀ ਦੰਦ ਕਥਾ ਚੱਲੀ ਕਿ ਸੰਧੂਆਂ ਦੀਆਂ ਸੁੱਤਿਆਂ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ! ਜਦੋਂ ਕਾਲੇ ਮੈਹਿਰ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਤਾਂ ਭੱਟੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਜ਼ਖਮੀ ਸਿਰ ਨਾਲ ਵੀ ਭੱਟੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਲੜਦਾ ਰਿਹਾ। ਕਾਲੇ ਮੈਹਿਰ ਨੇ ਮਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਆਪਣੀ ਬੰਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮੱਠ 'ਤੇ ਜੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਚੜ੍ਹੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਵੱਢ ਦਿਓ। ਲਲਾਰੀ ਦੇ ਨੀਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰੋ। ਮੇਰੀ ਪੂਜਾ ਦਾ ਸਾਰਾ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਮਿਰਾਸੀ ਨੂੰ ਹੀ ਦਿਓ।"

ਵਰਿਆਮ ਹੋਰੀ ਪੰਜ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਸਨ। ਤਿੰਨ ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਦੋ ਭਰਾ। ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ 2014 ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਵਰਿਆਮ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁੜੀਆਂ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਬੱਚਾ ਆਪਣੇ ਪੇਕੇ ਪਿੰਡ ਜੰਮਦੀਆਂ ਸਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਅਜਨਾਲਾ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਚਵਿੰਡਾ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਵਰਿਆਮ 5 ਦਸੰਬਰ 1945 ਨੂੰ ਬੁੱਧਵਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਉਹਦੇ ਨਾਨਕੇ ਔਲਖ ਜੱਟ ਹਨ। ਉਹਦੇ ਨਾਨੇ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੈਣ ਮੰਗਲ ਕੌਰ ਪਿੰਡ ਭਡਾਣੇ ਵਿਚ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਭਰਾ ਸਨ-ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ। ਛੋਟਾ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਛੜਾ-ਛਾਟ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਮਾਲ-ਭੰਗਰ ਸਾਂਭਦਾ ਰਿਹਾ। ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਨੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵਰਿਆਮ ਦਾ ਦਾਦਾ ਬਣਨਾ ਸੀ, ਲਾਹੌਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡ ਸੁਰਸਿੰਘ ਵਿਚ ਪਾਲਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਧੀ ਧੰਨ ਕੌਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹਿਆ ਗਿਆ।

ਪਾਲਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਿਤਾ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਘੋੜੇ ਪਾਲਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕੀਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਸ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਹੁਨਰ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਨੂ ਘੋੜੇ ਰਾਹੀਂ ਗਰਭਿਤ ਹੋਈ ਘੋੜੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਮਨਚਾਹੇ ਰੰਗ ਦਾ ਵਢੇਰਾ/ਵਢੇਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਘੋੜੇ ਦਾ ਵੀਰਜ ਕੈਂਹ ਦੇ ਛੰਨੇ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰੰਗ ਮਿਲਾ ਕੇ ਨਤੇ ਦੇ ਖੋਲ ਵਿਚ

ਪਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨਤੇ ਨੂੰ ਘੋੜੀ ਦੀ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਤੱਕ ਪੁਚਾ ਕੇ ਪਿੱਛੋਂ ਫੁਕ ਮਾਰਦਾ। ਵੀਰਜ ਘੋੜੀ ਦੇ ਗਰਭ ਅੰਦਰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਪੁਰਾਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣੀ ਦੰਦ-ਕਥਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਧੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕੀ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਹੋਵੇਗੀ ਉਹ ਨਿਸਚੈ ਹੀ ਕੋਈ ਵਿਗਿਆਨਕ-ਵਿਧੀ। ਉਂਜ ਅਨਪੜ੍ਹ ਕਿਸਾਨ ਕੋਲ ਇਸ ਹੁਨਰ ਦਾ ਹੋਣਾ ਉਸ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਭਰੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਸੁਣ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਡੀ. ਸੀ. ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਹਿਲਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਸੱਦਿਆ। ਅਹਿਲਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਉਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 'ਸਾਹਬ-ਬਹਾਦਰ' ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਘੋੜੀ ਤੋਂ ਕਾਲੇ-ਚਿੱਟੇ ਡੱਬਾਂ ਵਾਲਾ ਬੱਚਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰੰਗਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਡੱਬੀ ਵਿਚ ਪਾਈਆਂ ਅਤੇ ਡੱਬੀ ਖੱਦਰ ਦੇ ਲੰਮੇ ਕੁਤਤੇ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਵੱਡੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਪਾ ਲਈ। ਨਾਲ ਲੈ ਲਿਆ ਨਤਾ। ਸਾਨੂ ਘੋੜਾ ਤਾਂ ਉਹ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਡੀ. ਸੀ. ਦੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ,

"ਵੈਲ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ! ਅਪਨਾ ਗੋਤਾ ਸਾਬ ਲਾਇਆ ਹੈ?"

"ਜੀ ਘੋੜਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਬੋਝੇ ਵਿਚ ਹੈ।" ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੇਬ ਵਿਚ ਪਈ ਡੱਬੀ ਉਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਮੁੱਛਾਂ ਵਿਚ ਹੱਸਿਆ।

"ਬੋਝੇ ਵਿਚ?" ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ ਡੀ. ਸੀ. ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

ਨਾਲ ਗਏ ਬੰਦੇ ਨੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਡੀ. ਸੀ. ਮੁਸਕਰਾ ਪਿਆ।

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜਦੋਂ ਡੀ. ਸੀ. ਦੀ ਘੋੜੀ ਨੇ ਬੱਚਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਆਪਣਾ ਮਨਚਾਹਿਆ ਰੰਗ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਧੰਨ-ਧੰਨ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਬਾਰ ਵਿਚ ਜਮੀਨਾਂ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਉਸ ਡੀ. ਸੀ. ਨੇ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਭੇਜੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਵਸਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਬਾਰ ਵਿਚ ਜਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹਵਾ ਕੇ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਛੱਡੀ ਤੇ ਡਿਓਤ੍ਰੀ 'ਚ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, "ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਮੀਨ ਫੂਕੀ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕਣੀ, ਮੈਂ ਜਮੀਨ ਦਾ ਕੀ ਕਰਨਾ?"

ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਖਣ-ਵੇਖਣ 'ਤੇ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਪਾਲਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪਿਓ ਤੋਂ ਚੋਰੀ, ਪੁੱਛ-ਪੁਛਾ ਕੇ, 'ਸਾਹਬ-ਬਹਾਦਰ' ਨੂੰ ਦੌਰੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਗਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਆਪਣੇ ਪਿਓ ਵੱਲੋਂ ਜਾ ਮਿਲਿਆ। ਕਾਫੀ ਪਛਤ ਕੇ ਪੁੱਜਣ 'ਤੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਮੁਰੱਬੇ ਜਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੇ ਆਪ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਸਾਹਬ ਕੋਲ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿੰਨੀ ਜਮੀਨ ਦੇ ਦੇਣੀ ਸੀ।

ਪਿੰਡ ਸੁਰਸਿੰਘ ਦਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਹਸਰਤ ਨਾਲ ਦੱਸਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, "ਉਦੋਂ ਸੁਰਸਿੰਘ 'ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਸੁਰਸਿੰਘ' ਵੱਜਦਾ ਸੀ। ਡਿਓਤ੍ਰੀ ਵਿਚ ਰੋਣਕ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਹਰ ਵੇਲੇ ਪੰਜ-ਸੱਤ ਮੰਜੇ ਡੱਠੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਡਿਓਤ੍ਰੀ ਦਾ ਗਾਡੀ-ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਹਰ ਆਏ-ਗਏ ਬੰਦੇ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਰਾਹੀਂ-ਪਾਪੀ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਸਾਸਰੀ ਕਾਲ ਆਖਦੇ। ਲੱਸੀ-ਪਾਣੀ ਪੀਂਦੇ, ਅਰਾਮ ਕਰਦੇ, ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਰਾਤ-ਬਰਾਤੇ ਸਰਦਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਠਾਹਰ ਹੁੰਦਾ। ਏਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਕੋਠੜੀਆਂ 'ਚ ਚਾਰ ਸਾਨੂ ਘੋੜੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਦਰਸ਼ਨੀ ਤੋਂ ਦਰਸ਼ਨੀ। ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਦਾਣਾ ਤੇ ਪੱਠਾ-ਦੱਬਾ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਮਾਲਸ਼ ਤੇ ਖਰਖਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੰਦੇ ਰੱਖੇ ਹੁੰਦੇ..."

**ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਕੋਹੇਨੂਰ
ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ**

3

"ਘੋੜਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸਰਦਾਰ" ਦੇ ਇਸੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿਆਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਰਿਆਮ ਦਾ ਦਾਦਾ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਪਾਲਾ ਸਿੰਘ ਉਹਦਾ ਸਹੁਰਾ ਸੀ। ਦੋ ਸਾਲੇ ਸਨ-ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗਰੀਬ ਸਿੰਘ। ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਲੇ ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਕੋਈ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਧੰਨ ਕੌਰ ਦੰਪਤੀ ਦੇ ਘਰ ਪਲੇਠੀ ਦੀ ਧੀ ਗੁਰਮੇਜੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਚਾਰ ਕੁ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਧੰਨ ਕੌਰ ਨੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਹੀ ਕੋਈ ਕਸਰ ਹੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਛੇ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਈ। ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਮਾਂ-ਮਹਿੰਦਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਵਾਸਤੇ 'ਕੱਲਾ' ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਉਂਜ ਵੀ ਉਹਦੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਘਰ ਟਿਕ ਕੇ ਬਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹ ਮਾਰ-ਖੋਰਾ ਅਤੇ ਲੜਾਕਾ ਬੰਦਾ ਸੀ। ਬੁੱਢੇ ਵਾਰੇ ਉਹ ਬੜੇ ਸਹਿਜ-ਭਾਅ ਦੱਸਦਾ, "ਸਾਡੀ ਫਲਾਣਿਆਂ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਸੀ। ਦੋ ਵਾਰ ਅਸਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੱਟਾਂ ਲਾਈਆਂ। ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਗਲੀ ਦੇ ਮੋੜ 'ਤੇ, ਉਹ ਪੰਦਰਾਂ-ਵੀਹ ਬੰਦੇ ਖੜੋਤੇ ਸਨ, ਡਾਂਗਾਂ ਲੈ ਕੇ। ਉਦੋਂ ਡਾਂਗਾਂ ਦੀਆਂ ਹੀ ਲੜਾਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਮੈਂ 'ਕੱਲਾ' ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਓਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸਾਂ। ਅੱਗੇ ਬੰਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ ਗਲੀ 'ਚ ਭੱਜਣ ਲਈ ਮੁੜਿਆ। ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਬੰਦੇ ਖਲੋਤੇ ਸਨ। ਮੌਤ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ। ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਇੱਕ ਆਵਾ ਬਲਦਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਇੱਟਾਂ ਪਕਾਉਣ ਵਾਸਤੇ। ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ! ਹੁਣ ਤਾਂ ਇੱਧਰ ਹੀ ਭੱਜਣਾ ਪਉ। ਲਓ ਜੀ, ਮੈਂ ਬਲਦੇ ਆਏ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਭੱਜ ਕੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ! ਤੇ ਭੱਜਣ 'ਚ ਤਾਂ ਮੈਂ ਘੋੜੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਡਾਹ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਦੇਂਦਾ।"

ਇੰਜ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਣਾ, "ਇੱਕ ਵਾਰ ਭੋਲੇ ਭਾਅ ਹੀ ਮੇਥੋਂ ਬੰਦਾ ਮਰ ਗਿਆ। ਗੱਲ ਇਓਂ ਹੋਈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਢਾਣੀ ਨਾਲ ਤਰਨਤਾਰਨ ਮੱਸਿਆ ਵੇਖਣ ਚੱਲਿਆ ਸਾਂ। ਕੋਈ ਜਾਣੂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਮਿਲ ਪਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲੀ ਪੈ ਗਿਆ। ਢਾਣੀ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਗਈ। ਜਾਣੂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਕੇ, ਢਾਣੀ ਨਾਲ ਰਲਣ ਵਾਸਤੇ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। 'ਸੋਹਲਾਂ' ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਨਿਆਈਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਜੱਟ ਨੇ ਕਣਕ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਸਾਂ। ਆਪਣੀ ਤਿੱਲੇ ਵਾਲੀ ਜੁੱਤੀ ਡਾਂਗ ਦੇ ਸੰਮ ਉਤੇ ਅੜਾ ਕੇ ਡਾਂਗ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਜੁੱਤੀ ਵੱਲ ਵੇਖ ਉਹ ਜੱਟ ਮਖੌਲ ਨਾਲ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, 'ਕਿੱਡਾ ਅਹਿਮਕ ਜੱਟ ਐ ਓਏ! ਜੁੱਤੀ ਸਿਰ ਉਤੇ ਉਚੀ ਚੁੱਕੀ ਹੋਈ ਸੂ।' ਮੈਨੂੰ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਕੁਝ ਗਈ, 'ਤੇਰੇ ਢਿੱਡ ਪੀੜ ਹੁੰਦੀ ਆ, ਓਏ!'

'ਢਿੱਡ ਪੀੜ ਮੇਰੇ ਕਿਓਂ ਹੋਊ ਸਹੁਰਿਆ! ਪਰ ਸਿਰ ਪੱਗ ਵਾਸਤੇ ਹੁੰਦਾ, ਜੁੱਤੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ।' ਆਪਣੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੁੱਤਾ ਵੀ ਸ਼ੇਰ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਛੇ ਫੁੱਟਾਂ ਹੱਟਾ-ਕੱਟਾ ਗੱਭਰੂ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਤੇ ਆਪਣੀ ਜਮੀਨ ਵਿਚ ਖਲੋਤਾ ਹੋਇਆ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਉਹਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਲੜ ਗਈ ਸੀ। ਜੁੱਤੀ ਲਾਹ ਕੇ ਮੈਂ ਬੱਲੇ ਸੁੱਟੀ ਅਤੇ ਸਵਾਰੀ ਕਰਕੇ ਡਾਂਗ ਮਾਰੀ ਉਹਦੀ ਪੁੜਪੁੜੀ ਵਿਚ। ਡਾਂਗ ਟਿਕਾਣੇ ਵੱਜ ਗਈ। ਉਹ 'ਸਰਦਾਰ ਜੀ' ਫੁੜਕ ਕੇ ਔਹ ਜਾ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਜਾ ਵੜਿਆ ਭੱਜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਢਾਣੀ 'ਚ। ਪਿੱਛੋਂ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਭੱਜ ਕੇ ਚੀਨ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਥੋਂ ਤਿੰਨੀ ਸਾਲੀਂ ਪੁਲਿਸ ਫੜ੍ਹ ਲਿਆਈ। ਮੌਕੇ ਦਾ ਗਵਾਹ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਬਰੀ ਹੋ ਗਿਆ।"

ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਰਿਆਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਭਡਾਣੇ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਪਿੰਡ ਨੌਸ਼ਹਿਰੇ-ਵਾਲੇ ਦੇ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਪਈ ਉਹਨੇ ਭਡਾਣੇ ਵਾਲੇ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣਿਆ? ਉਹਨੇ ਹੁੱਭ ਕੇ ਦੱਸਿਆ, "ਕੀ ਰੀਸਾਂ ਓਸ ਜੱਟ ਦੀਆਂ! ਉਸ ਜਵਾਨ ਨਾਲ ਦਾ ਸੋਟਾ ਕਿਸੇ ਕੀ ਮਾਰਨਾ ਹੋਇਆ! ਅਗਲੇ ਦਾ ਸੋਟਾ ਝੱਲ ਕੇ ਮੁੜ ਵਾਰ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਸਿੱਖਦਾ। ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚਾਰ ਤਾਂ ਭਤੀਏ ਸੀ, ਉਹਦੇ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਪਿਛੇ ਕੰਧ ਬਣ ਕੇ ਖਲੋਣ ਵਾਲੇ। ਚਾਰੇ ਕੜੀ ਵਰਗੇ ਜਵਾਨ, ਤਿੰਨ ਭਰਾ ਉਹ ਆਪ।”

ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਲਿਖਦੇ, “ਅੱਜ ਤੱਕ ਲੱਖ ਦਬਾਉਣ ਉਤੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕਦੇ ਕਦੇ ਮੇਰਾ ਜਟਕਾ ਰੰਘੜਤਾ ਜਾਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਵਾਧਾ, ਧੱਕਾ ਜਾਂ ਟੇਢਾ ਮਖੌਲ ਮੈਨੂੰ ਧੁਖਣ ਅਤੇ ਬਲਣ ਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਜੇ ਮੈਂ ਤੇਜ਼-ਤਰਾਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਨਕਸਲਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਆ ਗਿਆ ਸਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਹੋਰ ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੇਰੇ ਦਾਦੇ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਮਿਲਿਆ ਖਾਤਕੂਪਣ ਵੀ ਮੇਰੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਕੇ ਮੇਰੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਜ਼ਰੂਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।”

ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਧੰਨ ਕੌਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਹਦੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਆਣ ਪਈ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਡਾਢਾ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਲੇ ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਪਤਨੀ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਵਾਨ ਧੰਨ ਕੌਰ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਬੱਚਾ ਆਪਣੀ ਗੋਦ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, “ਵੀਰਾ ਚੰਦਾ ਸਿਆ! ਅੱਜ ਤੋਂ ਗੋਜੇ ਤੇ ਦੀਦਾਰ ਸਾਡੇ ਹੋਏ।”

ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਦਾ ਪਿੰਡ ਪਠਾਣ ਕੇ, ਭਡਾਣੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਵੀ ਭਡਾਣੇ ਵਾਂਗ ‘ਸੰਧੂਆਂ’ ਦਾ ਪਿੰਡ ਹੀ ਸੀ। ਗੋਤ ਵੱਲੋਂ ਸੰਧੂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭਰਾ ਹੀ ਸਮਝਦੀ ਤੇ ਆਖਦੀ ਸੀ। ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਜੀਅ, ਦੋਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ-ਗੁਰਮੇਜ਼ ਕੌਰ ਤੇ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੁਰਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਆਏ। ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤਰ ਸਮਝ ਕੇ ਬੜੀ ਰੀਝ ਤੇ ਮੁਹੱਬਤ ਨਾਲ ਪਾਲਿਆ। ਮੋਹ-ਵੱਸ ਉਹਦੇ ਦੁੱਧ ਉਤਰ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਉਹਦਾ ਦੁੱਧ ਪੀ ਕੇ ਹੀ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ। ਉਹੋ ਹੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਸੀ। ਉਹੋ ਹੀ ਵਰਿਆਮ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਦਾਦੀ ਬਣੀ।

ਵਰਿਆਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਵੈਜੀਵਨੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ, “ਹੁਣ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸ਼ਰਮ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਸਕੀ ਦਾਦੀ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨਹੀਂ, ਧੰਨ ਕੌਰ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਮਨ ਕਦੀ ਵੀ ਇਹ ਮੰਨਣ ਜਾਂ ਦੱਸਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਮੇਰੀ ਅਸਲ ਦਾਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਮਤਾ ਵਿਚ ਧੁਰ ਡੂੰਘਾਣਾ ਵਿਚ ਭਿੰਨੀ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਸੱਚੀ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਔਰਤ ਸੀ ਜਿਸ ਕੋਲੋਂ ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਵੱਧ ਪਿਆਰ ਮਿਲਿਆ। ਮੇਰੇ ਪਿਓ ਦੀ ਜਾਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਹੋਣੀ ਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਇਆ, ਹੱਥੀ ਖਿਡਾਇਆ ਅਤੇ ਜਵਾਨ ਕੀਤਾ।”

ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸੁਰਸਿੰਘ ਦੇ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਸੱਤ ਜਮਾਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਓਧਰ ਉਹਦੇ ਪਿਓ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਹੋਰ ਵਖਤ ਆਣ ਪਿਆ। ਉਹਦੀ ਭੈਣ ਚੰਦੇ ਭਰ ਜਵਾਨ ਉਮਰੇ ਵਿਧਵਾ ਹੋ ਗਈ। ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਉਹਦੇ ਬਾਲ-ਬੱਚੇ। ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਖੜਕੇ-ਦੜਕੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗਵਾਹ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਭੈਣ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪਾਲਣ ਲਈ ਬਾਰ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਉਥੇ ਬਾਰ ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਵੀ ਕੁਝ ਜਮੀਨ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਹੇਠ ਕਰ ਲਈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਤੇ ਭੈਣ ਦੀ ਜਮੀਨ ਸੰਭਾਲਦਾ। ਭਡਾਣੇ ਵਾਲੀ ਜਮੀਨ ਉਹਦੇ ਭਤੀਜੇ ਵਾਹੁੰਦੇ।

ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਰੰਗ ਵੇਖੋ ਕਿ ਇੱਕ ‘ਭਰਾ’ ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਮਰ ਚੁਕੀ ਭੈਣ ਦੇ ਬੱਚੇ ਪਾਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਇੱਕ ‘ਭਰਾ’ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਜੀਂਦੀ ਵਿਧਵਾ ਭੈਣ ਦੇ ਬੱਚੇ ਪਾਲਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣ ਜਾ ਲੱਗਾ ਸੀ।

ਚੰਦੇ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੱਡੇ ਹੋਏ। ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਕੀਤੇ। ਨੂੰਹਾਂ ਘਰ ਆ ਗਈਆਂ। ਭੈਣ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਸਣ-ਰੱਸਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਹਦੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹੁਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤਾਂ ਅਜੇ ਉਹਦੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਸੁਰਸਿੰਘ ਜਾ ਕੇ ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਜਾਣਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀ ਵਿਆਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਲੇ ਨੇ, ਉਵੇਂ ਵਿਆਹ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਕਰਨਗੇ। ਪਰ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਮੁੰਡਾ ਆਪ ਵਿਆਹੇ, ਘਰ ਵਿਚ ਨੂੰਹ ਆਏਗੀ, ਬੱਚੇ ਹੋਣਗੇ। ਉਹਦਾ ਉਜੜਿਆ ਘਰ ਵੱਸ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਏਧਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਲੇਜੇ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਸਮਝ ਕੇ ਪਾਲਿਆ ਤੇ ਵੱਡਾ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਕਲੇਜੇ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟਣਾ ਕਿਵੇਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ?

“ਤੂੰ ਵੀ ਏਥੇ ਹੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆ ਰਹਾ।” ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇੰਜ ਦੋਹਾਂ ਪਿਰਾਂ ਦੀ ਪੁੱਤ ਵਿਆਹੁਣ ਅਤੇ ਘਰ ਵੱਸਦਾ ਵੇਖਣ ਦੀ ਰੀਝ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ‘ਟੈਅ’ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਵੇਂ ਪੁੱਗ ਸਕਦੀ ਸੀ? ਉਹ ਕੂਟਿਆ, “ਤੂੰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇਠਰ ਬੰਦਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਮੈਂ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾਂ।”

ਆਖਰ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਹੀ ਨਿਬੇੜਾ ਕੀਤਾ, “ਦੀਦਾਰ ਦੇ ਮਾਮਾ! ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਉ ਚੰਦਾ ਸੁੰਹ ਦੇ ਨਿਆਣੇ ਈ ਨੇ। ਜਿਵੇਂ ਉਹਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦੇ, ਕਰਨ ਦੇਹ। ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਪਰਾਈ ਅਮਾਨਤ ਸਾਂਭਣ ਜੋਗੇ ਸਾਂ। ਆਪਣਾ ਕਾਹਦਾ ਮਾਣ!” ਹਉਕਾ ਲੈ ਕੇ ਉਹਨੇ ਦਿਲ ‘ਤੇ ਪੱਥਰ

ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਪਿਛੇ ਰਤਨ ਕੌਰ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਹਰਨਾਮ, ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਬਡਾ, ਕਪੂਰ, ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਬੈਠੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਮ ਕੌਰ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ

ਰੱਖ ਲਿਆ।

ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਦੋਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਡਾਣੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਧੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰੋਂ, ਮੰਗਲ ਕੌਰ ਚਵਿੰਡੇ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਭਤੀਜੀ ਜਿੰਦੇ ਦਾ ਸਾਕ ਆਪਣੇ ਦਿਓਰ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਲਈ ਲੈ ਆਈ। ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਵਿਆਹਿਆ ਗਿਆ। ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਗੁਰਮੇਜ਼ ਕੌਰ ਤੇ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਆਹਾਂ ‘ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਸਮਝ ਕੇ ਖਰਚ ਕੀਤਾ। ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਪਲੇਠੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸਾਡਾ ਵਰਿਆਮ ਜੰਮਿਆ।

ਵਰਿਆਮ ਅਜੇ ਡੇਢ ਪੌਣੇ ਦੇ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਐਨ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਤੱਕ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਖਬਰ ਮਿਲੀ ਕਿ ਧਾਤਵੀ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਅਤੇ ਸਾੜਨ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਟਿਕੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਭਡਾਣਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਅਚਨਚੇਤ ਹਨੇਰਾ ਉਤਰਦਿਆਂ ਹੀ ਵੱਸਦੇ-ਰੱਸਦੇ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਤੁਰਨਾ ਪੈ ਗਿਆ।

ਵਰਿਆਮ ਦੀ ਬੀਬੀ ਵਰਿਆਮ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਰਦੀ, “ਤੇਰੇ ਜੰਮਣ ‘ਤੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਚਵਿੰਡੇ ਰਹੀ। ਭਡਾਣੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਨਵਾਂ ਮਕਾਨ ਬਣਵਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਾਂਝੇ ਟੱਬਰ ‘ਚੋਂ ਹਿੰਸੇ ਆਉਂਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮਕਾਨ ਤਾਂ ਏਨੇ ਸਾਲਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਰਹਿਣ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ। ਦੋ ਨਵੇਂ ਪੱਕੇ ਕੋਠੇ, ਅੱਗੇ ਸੁਫਾ ਤੇ ਰਸੋਈ ਬਣਵਾਈ। ਡੰਗਰਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਕੱਚਾ ਕੋਠਾ ਤੇ ਪੱਕਾ ਬਰਾਂਡਾ ਬਣਵਾਇਆ। ਬਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਟੋਕਾ ਲਵਾਇਆ। ਉਦੋਂ ਮਸ਼ੀਨੀ ਟੋਕਾ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਬਾਰ ਵਾਲੀ ਜਮੀਨ ਵਿਚ ਕਣਕ ਬੀਜ ਕੇ ਅਸੀਂ ਫੱਗਣ ਵਿਚ ਭਡਾਣੇ ਆ ਗਏ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਬੜੇ ਖੁਸ਼ ਕਿ ਵਰਿਆਮ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘਰ ਵੱਸਿਆ ਸੀ! ਅਜੇ ਪੰਜ-ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਰਹੇ ਹੋਵਾਂਗੇ ਕਿ ਭਾਦਰੋਂ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਕੀ ਵਡਾਲੀ ਤੋਂ ਉਜੜ ਕੇ

ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਾਡੇ ਗੁਆਂਢ ਆ ਵੱਸੇ ਸਨ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਦਲੇਰ ਸੁਭਾਅ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ, ‘ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ, ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਵਡਾਲੀ ਤੋਂ ਜਾ ਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਸਮਾਨ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹਾਂ!’ ਪਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡ-ਛੁਡਾ ਕੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਪੈ ਗਿਆ! ਉਂਜ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਅਮਨ-ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਰੇਡੀਓ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਤਾਂ ਸਨ ਕਿ ਭਡਾਣਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਵੱਸਦੇ ਘਰ ਛੱਡਣ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ। ਭਡਾਣੇ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਸਵੇਰੇ ਈ ਸੁਰਸਿੰਘ ਵਾਲੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਲੈਣ ਗਏ ਤਾਂ ਬਾਪੂ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝਿੜਕ ਕੇ ਪਏ, ‘ਪੰਝੀਆਂ ਵਰਿਆਮ ਬਾਅਦ ਮੇਰਾ ਘਰ ਵੱਸਿਆ। ਤੂੰ ਫੇਰ ਉਜਾੜਨ ਆਇਐ!’ ਪਰ ਤਕਾਲੀਂ ਰੋਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਲੀਗ ਵਾਲੇ ਹੱਲਾ ਕਰਨ ਆ ਪਏ ਨੇ। ਲੋਕ ਪਿੰਡੋਂ ਨਿਕਲ ਤੁਰੇ। ਮਿਲਟਰੀ ਨੇ ਵਾਪਸ

ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜਣਾ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਬਡਾ ਵਾਢੂ ਉਠ ਸੀ ਉਹ। ਹੋਇਆ ਵੀ ਇੰਜ ਹੀ। ਆਂਹਦੇ ਨੇ ਮਹੀਨਾ ਭਰ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਨਾ ਢੁੱਕਣ ਦਿੱਤਾ।”

ਉਜੜਨ ਦੀ ਵਾਰਤਾ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ਬੀਬੀ ਆਪਣੇ ਦਾਜ ਤੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗਦੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਨਣਾ ਉਹਦੀ ਕਿਸਮਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਟੱਬਰ, ਉਹਦੀ ਧੀ ਗੁਰਮੇਜ਼ ਕੌਰ ਦੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਟੱਬਰ, ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਦੇ ਪੇਖਿਆਂ ਦਾ ਟੱਬਰ, ਪੰਜਾਹ-ਸੱਠ ਜੀਅ ਹੋਣਗੇ ਨਿੱਕੇ-ਵੱਡੇ ਰਲਾ ਕੇ, ਜਿਹੜੇ ਸੁਰਸਿੰਘ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਵਿਚ ਆ ਟਿਕੇ। ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਵਾਂਗ ਹੀ ਘਰ ਦੇ ਬੂਹੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਭ ਜਿੱਥੇ-ਜਿੱਥੇ ਪੈਰ ਅੜਿਆ, ਤੁਰਦੇ ਗਏ ਪਰ ਸੁਰਸਿੰਘੀਆਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ-ਦਿਲੀ ਤੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਫਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਈ ਜਮੀਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੱਚੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਨੇੜੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਤੰਗਰਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਬਾਕੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਤੰਗਰਾਲੀਆਂ ਜਾ ਵੱਸਿਆ। ਵਰਿਆਮ ਉਦੋਂ ਮਾਂ ਦੇ ਕੁੱਛੜ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਮਾਲ ਡੰਗਰ ਤਾਂ ਪਿੱਛੇ ਭਡਾਣੇ ਛੱਡ ਆਏ ਸਨ। ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਤੇ ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਮਿਲਣ ਆਏ ਤਾਂ ਸੱਜਰ-ਸੂਈ ਮੱਝ ਮੁੱਲ ਲੈ ਕੇ ਦੇ ਗਏ ਤਾਂ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ‘ਚ ਦੁੱਧ ਦੀ ਤਿੱਪ ਜਾ ਸਕੇ।

ਵਰਿਆਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਸੁਰਤ-ਸੰਭਾਲ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਤੰਗਰਾਲੀਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਉਸ ਨੇ ਤੁਰਨਾ ਸਿੱਖਿਆ। ਉਥੇ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਸੁਰਜੀਤੋਂ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ। ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਆਖਿਆ, “ਵੀਰਾ! ਇਹ ਤੇਰੇ ਹੀ ਨਿਆਣੇ ਸਹੀ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਵੀ ਕੁਝ ਲੱਗਦੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਹਾਲੇ ਵੇਖ ਕੇ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਜਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਤੂੰ ਦੀਦਾਰ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਘੱਲ ਦੇਹ। ਜਦੋਂ ਤੈਨੂੰ ਕਿਤੇ ਪੱਕੀ ਜਮੀਨ ਮਿਲ ਗਈ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਲੈ ਜਾਣੀ।”

ਇੰਜ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਬਾਲ-ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਸੁਰਸਿੰਘ ਪਰਤ ਪਿਆ। ਪਿੱਛੋਂ ਕੱਚੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਵਾਲੀ ਜਮੀਨ ਵੀ ਖੁੱਸ ਗਈ ਅਤੇ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸੁਰਸਿੰਘ ਹੀ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਲੇਮ ਤੇ ਜਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜਲੰਧਰ ਫੇਰ ‘ਤੇ ਫੇਰੇ ਮਾਰਦਾ। ਉਹ ਸੁਰਸਿੰਘ ਤੋਂ ਸਦਾ ਤੁਰ ਕੇ ਹੀ ਜਾਂਦਾ। ਰਾਤ ਦੇ ਤੀਜੇ ਪਹਿਰ ਪਰਾਉਂਦੇ ਤੇ ਅੱਥ ਦਾ ਆਚਾਰ ਪਰਨੇ ਦੇ ਲੜ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਜਲੰਧਰ ਨੂੰ ਪੈਦਲ ਨਿਕਲ ਤੁਰਦਾ ਤੇ ਤੀਜੇ ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਖੱਜਲ-ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਬਾਅਦ ਘਰ ਪਰਤਦਾ। ਜਲੰਧਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੱਥ-ਪੱਲਾ ਨਾ ਫੜਾਉਂਦਾ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਉਹ ਮਹਿਕਮਾ ਮਾਲ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਚਾਕੂ ਕੱਢ ਕੇ ਹੀ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਖਰ ਲੰਮੇ ਯਤਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਵਾਂਗ ਅਬੋਹਰ ਨੇੜੇ ‘ਚਰਾਗ ਢਾਣੀ’ ਨਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜਮੀਨ ਅਲਾਟ ਹੋਈ। ਜਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਓਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਓਥੇ ਹੀ ਉਹਦੇ ਭਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਮੀਨ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਪਰਿਵਾਰ ਸੁਰਸਿੰਘ ਹੀ ਟਿਕਿਆ ਰਿਹਾ।

ਵਰਿਆਮ ਦੱਸਦੇ: 1951 ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਪਿਓ ਮੈਨੂੰ ਸਕੂਲ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲੈ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਤੇਤ ਚਾਦਰਾ ਬੱਝਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ‘ਰਫਿਊਜੀ’ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। ਮਾਸਟਰ ਮੁਲਖ ਰਾਜ ਮੇਰੇ ਪਿਓ ਦਾ ਵੀ ਉਸਤਾਦ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਘਬਰਾਇਆ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਡਰਦਾ ਕਿੱਓਂ ਏਂ? ਤੇਰਾ ਪਿਓ ਵੀ ਏਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਪਤਾਂ ‘ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਆਹ ਵੇਖ ਸਭ ਤੇਰੇ ਜਿੰਡੇ ਮੁੰਡੇ। ਔਹ ਵੇਖ ਖੁਸ਼ੀਏ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਤੇਰੇ ਜਿੰਡਾ।” ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਵੱਸਦੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਖੁਸ਼ੀ ਰਾਮ ਦੇ ਲੜਕੇ ਕੋਲ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਵੀ ਉਹਦੇ ਵਾਂਗ ਜਮਾਤਾਂ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗਾ। ਅਠਵੀਂ ‘ਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸਾਂ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪੱਕੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਵਾਲੀ ਜਮੀਨ ‘ਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਮਾਨ ਲੈ ਜਾਣ ਲਈ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਟਰੱਕ ਵੀ ਕਿਰਾਏ ‘ਤੇ ਕਰ ਲਿਆਇਆ। ਬਾਪੂ ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਾਦੀ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨੇੜਲੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਰਸੂਖ ਵਾਲੇ ਬੰਦਿਆਂ ਕੋਲ ਸਾਨੂੰ ਅਬੋਹਰ ਜਾਣੇ ਰੋਕਣ ਦਾ ਤਰਲਾ ਲਿਆ। ਵਿਚਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸੁਰਸਿੰਘ ਵਿਚਲੀ ਸਾਰੀ ਜਮੀਨ-

ਜਾਇਦਾਦ ਤਾਂ ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਸੀ ਤੇ ਉਹਨੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਉਤੇ ਉਹਦੇ ਭਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਹੱਕ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਏਥੇ ਹੀ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਕਿੱਥੋਂ ਖੁਆਵੇਗਾ? ਉਂਜ ਵੀ ਜਮੀਨ ਦੀ ਸਾਰੀ ਖੱਟੀ ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਘਰ-ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਹਰ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਵੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਅਤੇ ਮਾਣ ਦੀ ਘਾਟ ਦੁਖੀ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਲੱਖ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ‘ਤੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਿਓ ਵਰਗਾ ਮਾਣ ਆਪਣੇ ਪਿਓ ਵਰਗੇ ਮਾਮੇ ‘ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਤਾਂ ਉਹ ਮਾਂ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਕੋਲ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮੰਗ ਰੱਖਦਾ ਤੇ ਉਹੋ ਹੀ ਅੱਗੇ ਬਾਪੂ ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੱਸਦੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਕੰਡਾ ਰੜਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਅਸਲੀ ਪੁੱਤ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖਬਰ ਕਿਵੇਂ ਦਾ ਮੋਹ-ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਆਦਰ-ਮਾਣ ਦਿੰਦਾ! ਮਾਮਾ-ਭਣੇਵਾਂ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵੱਲੋਂ ਬਣਦਾ ਮੋਹ-ਪਿਆਰ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀ ਕਿਤੇ ਖਾਲੀਪਨ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਦੀ-ਕਦੀ ਮਾਮੇ-ਭਣੇਵੇਂ ਵਿਚ ਮਨ-ਮੁਟਾਵ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਾ-ਭਣੇਵਾਂ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਸੱਚੇ ਸਨ। ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ‘ਪਿਓ-ਪੁੱਤ’ ਦਾ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ‘ਅੱਥ’ ਦੀ ਥਾਂ ‘ਅੱਥਕਤੀ’ ਵਾਂਗ ਲੱਗਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਸੱਚਾਈ ਉਤੇ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਆਦਰਸ਼ ਦਾ ਪੋਚਾ ਫੇਰੀਏ ‘ਪਿਓ’ ਤੇ ‘ਮਾਮੇ’ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਰੜਕਦੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਗੁੰਝਲ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦਇਆ ‘ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਇਹ ‘ਦਇਆ’ ਉਸ ਦੇ ਸਵੈਮਾਣ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਨਿੱਕੇ ਮੋਟੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਖਰਚੇ ਲਈ ਮਾਮੇ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਅੱਡਣੇ ਗਵਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹ ਹੁਣ ਕੋਈ ਛੋਟਾ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿ ਗਿਆ! ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਏਥੇ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਘਾਟਾ ਸੀ? ਉਸ ਨੇ ਕਿਹੜਾ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਲੁਕਾਇਆ ਸੀ? ਉਹ ਜਟਕੀ ਜਿਹੀ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤ ਬਣਾ ਕੇ ਪਾਲਿਆ ਤੇ ਕੋਲ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਵਾਰਿਸ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ? ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੁਤਬੰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ। ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁਤਬੰਨਾ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹਦੇ ਮਾਮਾ-ਮਾਮੀ ਇਹ ਸੋਚਣ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉਤੇ ਲਾਲਚੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਅੰਦਰਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਜਮੀਨ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਰੱਖੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਜੇ ਸਾਰੀ ਜਮੀਨ ਸਾਡੇ ਨਾਂ ਲਵਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਕੀ ਪਤਾ ਲੋੜ ਪੈਣ ‘ਤੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕਰੀਏ ਵੀ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰੀਏ? ਉਹਦੀ ਇਹ ਸ਼ੰਕਾ ਵੀ ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਨਿਰਮੂਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਪਰ ‘ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਜਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਸਾਡੀ ਹੋਵੇਗੀ’ ਇਹ ਗੱਲ ਏਨੀ ਸਿੱਧੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਦੇ ਤਰਲਿਆਂ ਕਰਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਨੇਹੀਆਂ ਦਾ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਅਤੇ ਬਾਪੂ ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਦੇ ਕੁ ਦਿਨ ਚੱਲਿਆ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਅੱਗਾਂ-ਸਾਕਾਂ ਤੇ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ‘ਤੇ ਉਸ ਨੇ ‘ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ’ ਆਪਣੀ ਜਮੀਨ ਵਿਚੋਂ ਅੱਠ ਕੁ ਕਿੱਲੋ ਜਮੀਨ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਂ ਲਗਵਾ ਦਿੱਤੀ।

ਪਿਤਾ ਨੇ ਅਬੋਹਰ ਜਾਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਤਰਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਂਜ ਵੀ ਉਹ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਪਿੰਡ ਸੁਰਸਿੰਘ ਪਲਿਆ, ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਏਥੇ ਹੀ ਵੱਸਦਾ ਰਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੂੜ੍ਹੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਦਾ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਮਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸੋ ਇੰਜ ਬਣਿਆ ਸੰਧੂਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭਡਾਣੇ ਦਾ ਲਾਡਲਾ ਬਾਲ ਵਰਿਆਮ, ਢਿੱਲੋਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸੁਰਸਿੰਘ ਦਾ ਲੇਖਕ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ।

(ਚਲਦਾ)

ਸ਼ੌਰਟ ਕੱਟ
ਵਾਇਆ
ਲੌਂਗ ਰੂਟ

23

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਬਲ
ਫੋਨ: 34602835897

ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹੋ...

ਟ੍ਰੈਵਲ ਏਜੰਟ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਬੁਤਾਲਾ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਬਲ ਦਾ ਸਫਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਕਟਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੀਪਾਂ ਦਾ ਸਫਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਲੱਗਿਆ, ਕੁਝ ਅਣਹੋਇਆ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਕ ਏਜੰਟ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਹਰ ਥਾਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ! ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਤੇ ਮਾਰੂ, ਸਹਾਰਾ ਮਾਰੂਥਲ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਲੰਘਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ... ਫਿਰ ਉਹ ਕਦੇ ਮੋਰੱਕੋ ਦੇ ਉਜਾੜਾਂ ਅਤੇ ਕਦੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਰੁਲਣ ਜੋਗੇ ਰਹਿ ਗਏ!... ਹੁਣ ਪੜ੍ਹੋ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ...

ਤੀਜੀ ਸ਼ਾਮ ਖਾਨ ਦਾ ਫੋਨ ਆਉਣ ਦੇ 10-15 ਮਿੰਟਾਂ 'ਚ ਅਫਰਾ-ਤਫਰੀ ਮਚ ਗਈ। ਖਬਰ ਸੀ ਕਿ ਪਰਸੋਂ ਨੂੰ 6 ਜਣਿਆਂ ਦੀ ਡੋਂਕੀ ਲੱਗੇਗੀ। ਸਭ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਰਸੂਖ ਨਾਲ ਆਫਰੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਮੋਹਰੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨ ਰਹੇ ਸਨ।

ਖਾਨ ਦਾ ਫੋਨ ਦੁਬਾਰਾ ਆਇਆ। ਸੀਤੇ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਤਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ, ਕੁਝ ਖਾਸ ਏਜੰਟਾਂ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਖਾਨ ਦੇ ਵਹੀ-ਖਾਤਿਆਂ 'ਚ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਦੋ ਛੋਟੇ-ਪਤਲੇ ਸਰੀਰਾਂ ਵਾਲੇ, ਰਣਜੀਤ ਤੇ ਕਾਲਾ, ਟੈਕਸੀ ਦੀ ਗੇਮ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੇ ਹੋਰ ਡੋਂਕੀ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਛੇ ਜਣੇ ਸਨ- ਪਨੂੰ, ਅਸਫਾਕ, ਤਾਹਿਰ, ਸ਼ੀਰਾਜ਼, ਦਵਿੰਦਰ ਤੇ ਜੰਟਾ। ਮੈਂ ਫਿਰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਸਾਂ। ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਏਜੰਟ ਦੀ ਨਾਕਾਫੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਅਫਸੋਸ ਹੋਇਆ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਬਾਕੀ ਸਭ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ ਅਹਿਮ ਏਜੰਟ ਟੀਟੂ ਦੇ ਕਲਾਇੰਟ ਸਨ। ਪਿੱਛੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਕੰਧਾਂ ਨਾਲ ਢੋਹ ਲਾਈ ਗਹਿਰੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ ਰਹੇ। ਫਿਰ ਇਹ ਵੀ ਹੌਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਹਿ ਈ ਕਿੰਨੇ ਜਾਣਗੇ! ਬਸ਼ਰਤੇ ਪਿੱਛਿਓਂ ਹੋਰ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਹੇੜ੍ਹ ਨਾ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ।

ਅੱਠਾਂ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਰੌਣਕ ਲਰਜ਼ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਨੱਟ ਕੀਤਾ, ਹੁਣ ਉਹ ਬੇਵਜ਼ੂਰ ਤੇ ਬੇਵਕਤ ਹੱਸ ਪੈਂਦੇ ਸੀ, ਬਿਲਾ ਵਜ਼ੂਰ ਹਾਸਾ-ਨੱਠਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਾਨੂੰ ਹੱਸਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਗੁੱਸਾ ਚੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਚਾਰ ਜਣੇ ਫਾਡੀ, ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਦੂਰ ਚਮਕਦੇ ਸਿਬਤਾ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਬੜੀ ਹਸਰਤ ਨਾਲ ਨਿਹਾਰਦੇ; ਕਦੇ ਆਕਾਸ਼ ਦੀ ਕਾਲੀ ਚਾਦਰ 'ਚ ਟੰਗੇ ਟਾਂਵੇਂ-ਟਾਂਵੇਂ ਤਾਰਿਆਂ 'ਚ ਕੁਝ ਬੇਮਾਨੀ ਜਿਹਾ ਤਲਾਸ਼ਦੇ, ਸੌਣ ਦੀ ਅਸਫਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਕਰਵਟਾਂ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ।

ਆਖਰਕਾਰ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਪਿੱਛੋਂ ਖਾਨ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ। ਕਾਲੇ ਤੇ ਰਣਜੀਤ ਵਿਚੋਂ ਟੈਕਸੀ ਦੀ ਗੇਮ ਲਈ ਇਕ ਜਣਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਪਹਾੜੀ ਖਾਈ ਵਾਲਾ ਰਸਤਾ ਹਨੇਰਾ ਸੀ, ਖਤਰਨਾਕ ਸੀ; ਸੋ ਇਕ ਨਾਲੋਂ ਦੋ ਭਲੇ, ਤੇ ਦੋ ਨਾਲੋਂ ਤਿੰਨ। ਰਣਜੀਤ, ਕਾਲਾ, ਹੈਪੀ ਮੇਰੇ ਵਾਲਾ ਫੋਨ, ਟਾਰਚ ਤੇ ਸੋਟੇ ਲੈ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੇ ਸਥਾਨ ਵੱਲ ਕੂਚ ਕਰ ਗਏ।

ਬਾਕੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਨੀਂਦ ਕਿਥੇ ਸੀ! ਦੂਰ ਤਕ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਹਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਗੂੰਜ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਡੇਢ ਕੁ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਰਣਜੀਤ ਤੇ ਹੈਪੀ ਮੁੜ ਆਏ। ਟੈਕਸੀ ਵਾਲਾ ਡੋਂਕਰ, ਕਾਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਭ ਨੇ ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਤਸੱਲੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਚਲੇ ਸਿਬਤਾ ਦੇ ਅਭੇਦ ਬਣੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਕਿਤਿਓਂ ਤਾਂ ਸੰਨ੍ਹ ਲੱਗੇਗੀ! ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦੇ

ਸਾਰ ਖਬਰ ਆ ਗਈ, ਕਾਲਾ ਸਿਬਤਾ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸਭ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਉਮਤ ਪਈ।

ਦਿਨ ਗੁਜ਼ਰਿਆ, ਅਗਲੀ ਰਾਤ ਰਣਜੀਤ ਤੇ ਹੈਪੀ ਤੁਰ ਪਏ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੈਰੀਂ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਐਨ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਡੋਂਕੀ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਰਾਤ ਅਤੇ ਅਗਲਾ ਦਿਨ ਬੋਝਲ ਤੇ ਸੁਸਤ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਰੇ।

ਤੀਜੀ ਰਾਤ ਡੋਂਕਰ ਗਿਣੇ-ਗਿਣਾਏ ਛੇ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰ ਗਏ ਸਨ। ਪਿੱਛੇ ਪੰਜ ਜਣੇ ਉਮੀਦ ਅਤੇ ਮਲਾਲ ਵਿਚਕਾਰ ਫਸੇ ਇਹ ਹੌਸਲਾ ਕਰ ਕੇ ਸੌਂ ਗਏ ਕਿ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਕ-ਦੋ ਝਟਕਿਆਂ ਦੀ ਹੀ ਮਾਰ ਸੀ! ਇਕ-ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਨੇ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਲੱਗ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਰਾਤ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਭਾਜਤ ਜਿਹੀ ਪੈ ਗਈ। ਉੱਘਲਾਂਦੇ ਹੋਏ ਸਤਹਾਂਦ ਮਾਰਦੇ ਫਟੇ ਕੰਬਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੂੰਹ ਕੱਢ ਕੇ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਘੁਰਦੇ ਉਠ ਬੈਠੇ। ਚਾਰ ਸਾਥੇ ਅੰਦਰ ਆਣ ਵੜੇ ਤੇ ਉਚੀ ਰੋਅਬਦਾਰ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਦਬਕੇ ਮਾਰਨ ਲੱਗੇ। ਅਸੀਂ ਘਬਰਾਏ ਹੋਏ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤੀਕ ਕੰਬ ਗਏ, ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਰ ਗਏ। ਇਕ-ਦੋਹ ਦੀਆਂ ਤਾਂ ਰੋਣ ਵਰਗੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਵੀ ਨਿਕਲ ਗਈਆਂ। ਅਸੀਂ ਫਟਾਫਟ ਆਪਣੇ ਡੋਂਕਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਗਿਣਾਉਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿਤੇ ਸਾਨੂੰ ਲਾਵਾਰਿਸ ਸਮਝ ਕੇ ਲੁੱਟ-ਮਾਰ ਹੀ ਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣ।

ਸਾਡੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹਾਲਾਤ ਇੰਨੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸਨ ਕਿ ਇੰਦਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਭਾਰੇ, ਸਦਮੇ ਭਰੇ ਡਰਾਉਣੇ ਪਲਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਿਲ ਫੇਲ੍ਹ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਖੁੱਜਿਆਂ 'ਚ ਲੱਗੇ ਬਰ-ਬਰ ਕੰਬਦੇ, ਅਰਬੀ ਦੇ ਗਿਣੇ-ਚੁਣੇ ਲਫਜ਼ਾਂ 'ਚ ਮਿੰਨਤਾਂ-ਤਰਲੇ ਜਿਹੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੀਆਂ ਗੁਸੈਲ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਹਾਸੇ 'ਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਹੈਰਾਨ-ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਮਾਹੌਲ ਮੋਮਬੱਤੀ ਦੀ ਲੋਅ ਨਾਲ ਚਮਕ ਉਠਿਆ। ਸਾਡੇ ਸਾਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰੋਂ ਵਾਪਸ ਮੁੜੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਪਨੂੰ, ਦਵਿੰਦਰ, ਤਾਹਿਰ ਤੇ ਸ਼ੀਰਾਜ਼ ਸਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੇਲ ਬਣਾਈ, ਬੁਰਾ-ਭਲਾ ਕਿਹਾ, ਫਿਰ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਵਾਛਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ: “ਅਸੀਂ ਦੋ ਕਾਰਾਂ ਤੇ ਦੋ-ਦੋ ਡੋਂਕਰਾਂ ਸਮੇਤ ਸਿਬਤਾ ਵੱਲ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਹੜੀ ਡੋਂਕੀ ਲੱਗਣੀ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਅਚਨਚੇਤ, ਅਣਕਿਆਸੇ ਲੱਗੇ ਪੁਲਿਸ ਨਾਕੇ 'ਤੇ ਅਗਲੀ ਕਾਰ ਰੋਕ ਲਈ ਗਈ, ਪਿਛਲੀ ਕਾਰ ਪਿੱਛੇ ਹੀ ਰੁਕ ਗਈ ਸੀ। ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਹੋਏ। ਡਰਾਇਵਰ ਡੋਂਕਰ ਨੇ ਕੋਈ ਸ਼ਿਨਾਖ਼ਤੀ ਕਾਰਡ (ਬੇਬੱਲ! ਨਕਲੀ ਹੋਵੇਗਾ) ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਫੜਾਇਆ। ਇਕ ਜਣਾ ਸਾਥੋਂ ਪੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਅਰਬੀ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਸੀ, ਬੋਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਅਰਬੀ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ, ਕਿਸ ਭਾਅ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਗਤਬਤ ਭਾਪਦੇ ਦੋ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਕਾਰ ਵਲ ਵਧੇ। ਬਸ, ਹੋਰ ਸੋਚਣ ਦਾ ਵਕਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਡਰਾਇਵਰ ਨੇ ਤੇਜ਼ ਝਟਕੇ ਨਾਲ, ਫਿਲਮੀ ਸਟਾਇਲ ਵਿਚ ਕਾਰ ਖਤਰਨਾਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਘੁਮਾਈ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਦੁੜਾ ਲਈ। ਪਿਛਲੀ ਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਢਿੱਲ ਨਾ ਦਿਖਾਈ। ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਪਿੱਛਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਨੇਰੀ ਵਾਂਗ ਕਾਰਾਂ ਸਤਕਾਂ-ਗਲੀਆਂ ਅੰਦਰ ਵੜ ਗਈਆਂ।

ਸਭ ਦੇ ਸਾਹ ਸੂਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਬਚੀਏ ਭਾਵੇਂ ਨਾ, ਪਰ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚਦੇ ਲੱਗਦੇ। ਆਖਰ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਉਤਾਰ ਕੇ ਕਾਰਾਂ ਹਨੇਰੇ 'ਚ ਲੋਪ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਜਿਸ ਦਾ ਜਿਧਰ ਮੂੰਹ ਸੀ, ਦੌੜ ਪਿਆ। ਅਸੀਂ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਪਹਾੜੀ ਵੱਲ ਦੌੜਦੇ ਆਖਰ ਇਥੇ ਆਣ ਪਹੁੰਚੇ। ਅਸਫਾਕ ਤੇ ਜੰਟਾ ਪਿੱਛੇ ਕਿਧਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੇ ਉਤਰੇ ਸਨ।”

ਸਵਾਲਾਂ-ਜਵਾਬਾਂ ਦਾ ਦੌਰ ਮੱਧਮ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਦੋਨੋਂ ਜਣੇ ਵੀ ਡਿਗਦੇ-ਢਹਿੰਦੇ ਆਣ ਪਹੁੰਚੇ; ਭਾਵ, ਸਿਰਫ ਇਕ ਰਾਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਬਚੀ ਰਾਤ ਫਿਰ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ 'ਚ ਹੀ ਲੰਘੀ।

ਅਗਲੇ ਰੋਜ਼ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਫੋਨ ਆਇਆ ਕਿ ਛੇ ਜਣੇ ਡੋਂਕੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ। ਅਸਫਾਕ ਨੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਤੌਬਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਟੈਕਸੀ ਦੀ ਡੋਂਕੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਘਟੋ-ਘਟ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਆਪਸੀ ਸਲੂਕ ਦੀ ਵਜ਼ੂਰ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਮੇਰੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੂੰ ਚਲੇ ਜਾ, ਡੋਂਕਰਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਹਿ ਦੇਵਾਂਗਾ।” “ਅੰਨ੍ਹਾ ਕੀ ਮੰਗੇ?”... “ਅੱਖਾਂ!” ਮੈਂ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਉਛਲ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰੀਆ

ਹਾਦਸਿਆਂ ਦਾ ਦੌਰ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਬਲ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸਪੇਨ ਵੱਸਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਥੇ ਪੁੱਜਣ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਕਹਾਣੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੋਥੀ ‘ਸ਼ੌਰਟ ਕੱਟ ਵਾਇਆ ਲੌਂਗ ਰੂਟ’ ਰਾਹੀਂ ਸੁਣਾਈ ਹੈ, ਉਹ ਲੂੰ-ਕੰਡੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਦੇਸ ਤੋਂ ਪਰਦੇਸ ਪੁੱਜਣ ਦੀ ਇਸ ਮਾਰਮਿਕ ਕਹਾਣੀ ਦੀ 23ਵੀਂ ਕਿਸ਼ਤ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਅਦਾ ਕੀਤਾ; ਪਰ ਉਥੇ ਹੋਰ ਅੰਨ੍ਹੇ ਵੀ ਸਨ। ਪਨੂੰ ਤੇ ਜੰਟਾ ਆਪਣੇ ਸੰਗੀ ਸਤਨਾਮ ਮੋਟੇ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਾਨ ਨਾਲ ਵੀ ਜੋੜ-ਤੋੜ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਅਸਫਾਕ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਫੋਨ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਸੀਤੇ ਨੇ ਛੇਵੇਂ ਕੈਡੀਡੇਟ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।

ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦ ਅਸੀਂ ਤੁਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਸਤਨਾਮ ਮੋਟੇ ਨੇ ਖਿਝ-ਸੜ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਮਿਹਣਾ ਮਾਰਿਆ, “ਫੋਨ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣਾ ਨੰਬਰ ਪੁਆ ਲਿਆ ਏ...” ਮੈਨੂੰ ਖੁਤਕ ਗਈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹਾਅ ਨਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਸ ਵਕਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਪਿੱਛਾ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਕਤ ਕਿਸ ਕੋਲ ਸੀ? ਮੰਜ਼ਿਲ ਖੋਟੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਤਤਪਰਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਖਰੀ ਮਰਹਲੇ ਵੱਲ ਕੂਚ ਕਰ ਗਏ।

ਡੋਂਕਰਾਂ ਪਿੱਛੇ ਤੇਜ਼ ਕਦਮੀਂ ਪਹਾੜੀ ਉਤਰਦੇ ਗਏ। ਫਿਰ ਗਲੀ-ਗਲੀ ਤੁਰਦੇ ਹੋਰ ਪਹਾੜੀ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗੇ। ਮੋਤਾਂ 'ਤੇ ਟਾਂਵੇਂ-ਟਾਂਵੇਂ ਖੜ੍ਹੇ ਲੋਕ ਨਿਰਲੇਪ ਭਾਵ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਚਿਹਰੇ ਘੋਬ ਰਹੇ ਸਨ, ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੋ ਕੁ ਹੋਰ ਡੋਂਕਰ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਰਲ ਗਏ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਸਾਹੋ-ਸਾਹ ਹੋਏ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਦੌੜਦੇ ਰਹੇ।

ਫਿਰ ਪਹਾੜੀਆਂ ਉਤਰਨ-ਚੜ੍ਹਨ ਦਾ ਅਤਿ ਕਠਿਨ ਸਿਲਸਿਲਾ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਪਹਾੜੀਆਂ ਵੀ ਬਿਲਕੁਲ ਸਿੱਧੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਤਿਲਕ ਕੇ ਡਿੱਗਦਾ ਤਾਂ ਮਰਨੋਂ ਭਾਵੇਂ ਬਚ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਲੱਤਾਂ-ਬਾਂਹਾਂ ਤੁਤਾ ਕੇ ਕਿਤੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬੰਧੀ ਪਏ

ਲੁਕਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਡੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕਿਸੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮੌਕੇ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਸਨ। ਫਿਰ ਦੋ ਡੋਂਕਰ ਆ ਕੇ ਸਾਥੋਂ ਫਲੂਸ (ਪੈਸੇ) ਮੰਗਣ ਲੱਗੇ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਖਾਲੀ ਜੇਬਾਂ ਉਲਟਾ ਕੇ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿਖਾਏ।

ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੁਣ ਤਕ ਹਰ ਖਰਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਰਫ ਸੌ ਦਰੂਮ ਦਾ ਇਕ ਨੋਟ ਤੇ ਕੁਝ ਸਿੱਕੇ ਹੀ ਬਚੇ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਡੋਂਕਰ ਡੱਬਾ ਚੁੱਕੀ ਆਏ ਤੇ ਵਿਚੋਂ ਮੋਟੀ ਚਾਦਰ ਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਖਿਲਾਰ ਕੇ ਹੱਥ ਵਾਲੇ ਪੰਪ ਨਾਲ ਹਵਾ ਭਰਨ ਲੱਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਹਰ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿਖ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਹੋਣਾ ਸੀ?... ਸਾਡੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਡੋਂਕੀ ਲੱਗਣੀ ਸੀ!

ਪੰਜ-ਸੱਤ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਹਵਾ ਨਾਲ ਭਰੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਸਾਹਮਣੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਜੋ ਬਾਹਰੀ ਗੋਲਾਈ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀ ਡੇਢ ਕੁ ਮੀਟਰ ਲੰਮੀ ਤੇ ਮੀਟਰ ਕੁ ਭਰ ਚੌੜੀ ਸੀ। ਡੋਂਕਰ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਲੈ ਤੁਰੇ। ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਕੰਨਾਂ ਤਕ ਸਮੁੰਦਰੀ ਛੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਗੂੰਜਾਂ ਪਹੁੰਚਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਸਾਨੂੰ ਕੰਧ ਓਹਲੇ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪਨੂੰ ਦੀ ਕੰਬਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, “ਲੱਗਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਐ।” ਬਾਕੀਆਂ ਦੀ ਚੁੱਪ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਮਥਨ ਦਿੰਦੀ ਜਾਪੀ। ਕੰਧ ਉਪਰੋਂ ਸਿਰ ਚੁੱਕੇ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਸੜਕ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਾਰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਮੁੰਦਰ ਜਿਵੇਂ ਪੂਰੇ ਜੋਸ਼ 'ਚ ਕਿਸੇ ਅਤਿ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮਦਹੋਸ਼ ਹਾਥੀ ਵਾਂਗ ਝੂਮ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਮੀਦ ਦੇ ਉਲਟ ਸਮੁੰਦਰ ਅਸ਼ਾਂਤ ਸੀ, ਠਾਠਾ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੂੰਹਜ਼ੋਰ ਲਹਿਰਾਂ ਚੁਣੌਤੀ

ਪੰਜ-ਸੱਤ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਹਵਾ ਨਾਲ ਭਰੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਸਾਹਮਣੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗੀ। ਡੋਂਕਰ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਲੈ ਤੁਰੇ। ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਕੰਨਾਂ ਤਕ ਸਮੁੰਦਰੀ ਛੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਗੂੰਜਾਂ ਪਹੁੰਚਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਸਨ।... ਪਨੂੰ ਦੀ ਕੰਬਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, “ਲੱਗਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਐ।” ਬਾਕੀਆਂ ਦੀ ਚੁੱਪ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਮਥਨ ਦਿੰਦੀ ਜਾਪੀ। ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਮੁੰਦਰ ਕਿਸੇ ਅਤਿ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮਦਹੋਸ਼ ਹਾਥੀ ਵਾਂਗ ਝੂਮ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਮੀਦ ਦੇ ਉਲਟ ਸਮੁੰਦਰ ਅਸ਼ਾਂਤ ਸੀ, ਠਾਠਾ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੂੰਹਜ਼ੋਰ ਲਹਿਰਾਂ ਚੁਣੌਤੀ ਵਾਂਗ ਬੜ੍ਹਕਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ ਲੱਗ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਹਾਲਾਤ ਯਕੀਨਨ, ਅਣਸੁਖਾਵੇਂ ਸਨ।

ਰਹਿਣਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਫੇ ਹੋਏ, ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਵੱਖੀਆਂ 'ਤੇ ਹੱਥ ਦੱਬੀ, ਲੰਮੇ ਔਖੇ ਸਾਹ ਖਿੱਚਦੇ, ਮਣ-ਮਣ ਭਾਰੇ ਲੱਗਦੇ ਪੈਰ ਘੜੀਸਦੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਰਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਡੋਂਕਰ ਦੱਬੀਆਂ-ਘੁੰਟੀਆਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦੇ, ਸਾਨੂੰ ਧੱਕੇ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ ਦੁੜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਹਨੇਰੇ 'ਚ ਘਾਹ-ਝਾੜੀਆਂ ਫੜ-ਫੜ ਕੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੋਠਾਂ ਉਤਰ ਰਹੇ ਸਾਂ।

ਹੁਣ ਪਨੂੰ ਹੋਰੀ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਜੇ ਸਤਨਾਮ ਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਭਾਰੇ ਸਰੀਰ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸਫਰ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ। ਡੋਂਕਰਾਂ ਨੇ ਸੜਕ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਦੀ ਥਾਂ ਅੱਜ ਇਹ ਔਖਾ, ਪਰ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਰਸਤਾ ਚੁਣਿਆ ਸੀ। ਲੁਕਦੇ-ਛਿਪਦੇ ਗਲੀਆਂ, ਸੜਕਾਂ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਅਖੀਰ ਇਕ ਉਜਾੜ ਥਾਂ ਪਹੁੰਚੇ ਜਿਥੇ ਦੂਰ ਤਕ ਕੂੜੇ ਦੇ ਢੇਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਲੁਕ ਕੇ ਬੈਠਣ ਦਾ ਕਹਿ ਕੇ ਡੋਂਕਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਨੀਗਰੇ ਵੀ

ਵਾਂਗ ਬੜ੍ਹਕਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ ਲੱਗ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਹਾਲਾਤ ਯਕੀਨਨ, ਅਣਸੁਖਾਵੇਂ ਸਨ।

ਪਹਿਲਾਂ ਪਨੂੰ ਦੇ ਹੀ ਭੈਅ ਨਾਲ ਥਰਥਰਾਉਂਦੇ ਬੋਲ ਨਿਕਲੇ: “ਓ ਮੁੜ ਚਲੀਏ! ਛੱਲਾਂ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਦੇਖੋ, ਆਪਾਂ ਡੁੱਬ ਜਾਣਾ...” ਇਕ-ਔਖ ਹੋਰ ਦੱਬਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਇਤਫਾਕ ਜਾਹਿਰ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਮੈਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, “ਘਬਰਾਓ ਨਾ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ; ਆਪਾਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵਾਂਗੇ।” ਇਕ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤੈਰਨਾ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ; ਦੂਜੇ, ਜਹੰਨਮ ਜਿਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਇੰਨੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਹੱਥੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਇੰਨੇ ਹਾਹਾਕਾਰੀ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਡੋਂਕੀ ਤਾਂ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ ਮੇਰੀ। ਮੈਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੋਖਮ ਲੈਣ ਨੂੰ ਰਾਜ਼ੀ ਸੀ।

ਇਕ ਡੋਂਕਰ ਨੇ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਚੁੱਕੀ ਤੇ ਸੜਕ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਕਾਫੀ ਨੀਵੀਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਰੇਤ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਖੁਦ ਵੀ ਪੁਲ ਰੂਪੀ ਸੜਕ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸਿਓਂ ਹੋਠਾਂ ਉਤਰ

ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਡੋਂਕਰਾਂ ਨੇ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਭਾਪ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਆਉਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਪਨੂੰ ਹੁਣ ਲੱਗਭਗ ਰੇ ਹੀ ਪਿਆ ਸੀ, “ਓਏ ਰੱਬ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਈ, ਆਪਾਂ ਮਰ ਜਾਣਾ, ਓਏ ਮੀਕਿਆ! ਨਾ ਜਾਈਏ, ਪਿਛਾਂਹ ਮੁੜ ਚਲੀਏ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਡੋਂਕੀ ਲਾ ਲਾਂਗੇ...” ਪਰ ਮੈਂ ਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸੜਕ ਵੱਲ ਕਦਮ ਵਧਾ ਦਿੱਤੇ।

ਸੜਕ ਸਮੁੰਦਰ ਤਲ ਤੋਂ ਪੱਚੀ-ਤੀਹ ਫੁੱਟ ਉੱਚੀ ਸੀ। ਸਭ ਜਣੇ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਇਕ ਪਾਸਿਓਂ ਢਲਾਣ ਤੋਂ ਸਮੁੰਦਰ ਵੱਲ ਉਤਰਦੇ ਗਏ। ਪਾਣੀ ਦਾ ਸ਼ੋਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਛੱਲਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸਾਨੂੰ ਨਿਗਲਣ ਲਈ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਧਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਸਾਂ, ਉਹ ਵੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੂਰੇ ਜਲਾਲ ਵਿਚ ਸੀ!... ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ੱਕੀ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹਵਾ ਵਾਲੀ ਖਿਡੌਣਾ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਸਾਨੂੰ ਕਿਤੇ ਲੈ ਜਾ ਸਕੇਗੀ! ਪਰ ਮੇਰਾ ਉਤਾਵਲਾ ਮਨ ਇਹੋ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ: “ਬੱਸ! ਮੋਰੱਕੋ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣਾ ਏ।”

ਪੁਲ ਥੱਲੇ ਪਨੂੰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਭ ਨੇ ਜੁੱਤੀਆਂ ਲਾਹ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਕ ਡੋਂਕਰ ਤੈਰਾਕੀ ਵਾਲਾ ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪੈਰੀਂ ਸਪੈਸ਼ਲ ਦੋ ਕੁ ਫੁੱਟ ਲੰਮੇ ਚੱਪੂ-ਨੂਮਾ ਬੂਟ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਡੋਂਕਰ ਨੇ ਕਿਸ਼ਤੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪਾਣੀ ਉਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ। ਦੋ ਡੋਂਕਰ ਪੁਲ ਉਪਰ ਖੜ੍ਹੇ ਇਧਰ ਹੀ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੁਲ ਅਤੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਖੰਭਿਆਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਕਾਫੀ ਦੂਰ ਤਕ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਛੱਲਾਂ ਉਤੇ ਪੱਤੇ ਵਾਂਗ ਡੋਲਦੀ ਮਾਸੂਮ ਜਿਹੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਸਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਕਿਤੇ ਲੈ ਜਾਵੇਗੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਦਾ ਵਕਤ ਗੁਜ਼ਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਹੁਣ ਬੇਮਾਅਨੀ ਸੀ। ਪਨੂੰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਵਿਚਾਰਗੀ ਤੇ ਦੀਨਤਾ ਭਰਿਆ ਆਖਰੀ ਤਰਲਾ ਮਾਰਿਆ, ਪਰ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਅਣਸੁਣੀ ਕਰ ਕੇ ਪਾਣੀ 'ਚ ਉਤਰ ਗਏ।

ਮੈਂ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਿਆਂ ਅੰਨ੍ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਸੌ ਦਰੂਮ ਦਾ ਨੋਟ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕੀਤਾ: “ਹੋ ਜਲ ਦੇਵਤਾ! ਹੇ ਖਵਾਜਾ! ਸਾਡੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੀ।” ਦੋਹਾਂ ਡੋਂਕਰਾਂ ਨੇ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਫਿਸਲਦੀ-ਪਲਟਦੀ ਜਾਂਦੀ ਬਹੁਤ ਹਲਕੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਸੰਭਾਲ ਕੇ, ਸਾਨੂੰ ਫੜ-ਫੜ ਕੇ ਵਿਚ ਬਿਠਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੰਟਾ, ਤਾਹਿਰ, ਸ਼ੀਰਾਜ਼, ਪਨੂੰ ਤੇ ਮੈਂ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ, ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਫਸ-ਧਸ ਕੇ ਬਹਿ ਸਕੇ। ਛੇਵੇਂ ਜਣੇ, ਦਵਿੰਦਰ ਲਈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਉਬਲ-ਪੁਬਲ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸ਼ਤੀ 'ਚ ਥੋੜ੍ਹਾ-ਬਹੁਤ ਪਾਣੀ ਵੀ ਭਰ ਗਿਆ। ਕਿਸ਼ਤੀ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਗੋਲ ਹਿੱਸੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਬਾਹਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਵਕਤ ਸਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੁੰਨ ਸਨ।

ਸੀਤੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਤੈਰਾਕ ਡੋਂਕਰ ਨੇ ਡੋਲਦੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਨੂੰ ਧੱਕ ਕੇ ਉਥੇ ਤਕ ਲਿਜਾ ਖੜ੍ਹਿਆ, ਜਿਥੇ ਤਕ ਉਹ ਛਾਤੀ ਤਾਈਂ ਪਾਣੀ 'ਚ ਡੁੱਬੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਫਿਰ ਸੀਤੇ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਬਾਕੀ ਦਾ ਕੰਮ (ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦਾ ਕੰਮ) ਤੈਰਾਕ ਡੋਂਕਰ ਦਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸੁੰਨ ਹੋਏ, ਖੌਫ ਨਾਲ ਟੱਢੇ ਨੇਤਰਾਂ ਨਾਲ ਕਦੇ ਉਛਲਦੀਆਂ ਛੱਲਾਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਾਂ ਤੇ ਕਦੇ ਡੋਂਕਰ ਵੱਲ।

ਡੋਂਕਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਿੱਠ ਕਿਸ਼ਤੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਟਿਕਾ ਕੇ, ਬਾਂਹਾਂ ਪਿਛਲਖੁਰੀ ਫੈਲਾਅ ਕੇ ਕਿਸ਼ਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਜਕੜ ਲਿਆ। ਫਿਰ ਹਰ ਸੰਭਵ ਤਰੀਕੇ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਚੱਪੂ ਵਰਗੇ ਬੂਟ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ, ਉਪਰ-ਥੱਲੇ ਚਲਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਕਿਸ਼ਤੀ ਬਹੁਤ ਮੱਧਮ ਗਤੀ ਨਾਲ ਅਗਾਂਹ ਵਧੀ। ਪਿੱਛੇ ਪੁਲ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਡੋਂਕਰ ਅਤੇ ਪੁਲ ਥੱਲੇ ਖੜ੍ਹਾ ਦਵਿੰਦਰ ਸਾਡੇ ਵਲ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਤੈਰਾਕ ਡੋਂਕਰ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ, ਪੰਜ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਧੱਕ ਕੇ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਕਿਸ਼ਤੀ ਕੰਢੇ ਤੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਪੱਚੀ-ਤੀਹ ਮੀਟਰ ਦੂਰ ਆ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਡੋਂਕਰ ਦੀ ਬਸ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਸ਼ਤੀ ਛੱਡ ਕੇ ਵਾਪਸ ਕੰਢੇ ਵੱਲ ਤੈਰਦਾ ਚਲੇ ਗਿਆ। ਸਾਡੇ ਘਬਰਾਇਆਂ ਦੇ ਡੋਰ-ਡੋਰ ਉੱਡ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਮੂੰਹ ਅੱਡੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇਖਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਜਦਾ ਹੁੰਦੇ ਗਏ। ਪਨੂੰ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦਾ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਕਿਸ਼ਤੀ ਭਾਰ ਨਾਲ ਦੋਹਰੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾਪੀ, ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਵੀ ਭਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਹਿਸ਼ਤ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਭੇ 'ਤੇ)

ਬੱਚਾ, ਇਕ ਗੋਡਲ ਅਹਿਸਾਸ। ਗੁੰਨੀ ਹੋਈ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਖਿਡੌਣਾ। ਸਿਰਜਣਹਾਰੇ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਕਲਾ-ਬਿਰਤੀ ਸਦਕਾ ਸਾਕਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਸਰੂਪ। ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਅਤੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰੇ ਦੀ ਘਾਲਣਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ।

ਬੱਚਾ, ਫੁੱਟ ਰਹੀ ਕਰੂੰਬਲ, ਜਿਸ ਨੇ ਲਗਰ ਬਣਨਾ, ਡਾਲ ਬਣਨਾ, ਫੁੱਲ ਅਤੇ ਫਲਾਂ ਦੀ ਰਾਂਗਲੀ ਰੁੱਤ ਦਾ ਨਾਮਕਰਨ ਕਰਨਾ, ਚੋਂਗਿਰਦੇ ਨੂੰ ਨੰਡਤੀਆਂ ਛਾਂਵਾਂ ਵੰਡਦਿਆਂ ਤੱਤੀਆਂ ਲੁਆਂ ਅਤੇ ਤਿੱਖਤ ਦੁਪਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚਾਉਣਾ। ਕਿਸੇ ਲਈ ਆਲ੍ਹਣਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਲਈ ਓਹਲਾ ਵੀ ਬਣਨਾ।

ਬੱਚਾ, ਫੁੱਲ ਦੀ ਪਨੀਰੀ। ਇਹਤਿਆਜ਼ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਹਰ ਦਮ ਜਰੂਰਤ। ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਗੋਡੀ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਸਾਧਨਾ। ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਮਾਲੀ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਵਾਤ। ਸੋਚਵਾਨ ਮਾਲੀ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹੇ ਬੱਚੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਰੋਸ਼ਨ ਚਿਰਾਗ਼। ਆਪਣਾ ਲਾਡਲਾ ਜਦ ਰੰਗ ਅਤੇ ਮਹਿਕ ਦਾ ਵਣਜ ਕਰਦਾ ਏ ਤਾਂ ਕਿਹੜੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਜਿਉਣਾ ਸਾਰਥਿਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ?

ਬੱਚੇ, ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਪਤਾਅ। ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਨਾਮਕਰਣ ਜੋ ਸੂਝ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਅਸੂਝ ਵੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਉਚੇਰੀ ਦੁਮੇਲ ਨੂੰ ਉਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਤਮੀਜ਼ ਅਤੇ ਤਾਮੀਲ ਨਾਲ ਪਰਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਏ।

ਬੱਚੇ, ਘਰ ਦਾ ਸੁੱਚਾ ਹਰਫ਼। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਰਫ਼ਾਂ ਨੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਸੁੱਚਮ ਭਰਪੂਰ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣਾ, ਇਹ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪਨਪ ਰਹੀ ਸੋਚ ਅਤੇ

ਗੁੰਮ ਹੈ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਹਾਸੀ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਾਦ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਾਠਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸ਼ੈਲੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਮੌਲਦੀ ਬਰਕਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ, “ਬੱਚੇ, ਘਰ ਦਾ ਸੁੱਚਾ ਹਰਫ਼। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਰਫ਼ਾਂ ਨੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਸੁੱਚਮ ਭਰਪੂਰ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣਾ, ਇਹ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪਨਪ ਰਹੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਰਹੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਬੰਧ। ਬੱਚਾ, ਘਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਨੂੰ ਹਿੱਲਣ ਵੀ ਲਾ ਸਕਦਾ ਏ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਦੀਵੀ ਪਕਿਆਈ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਏ।...ਬੱਚੇ ਘਰ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਨਿਰਮੋਲ ਵਸਤ ਏ ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਉਹੀ ਲਾ ਸਕਦੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਉਹ ਬੱਚੇ ਦੀਆਂ ਕਿਲਕਾਰੀਆਂ, ਨਿਰਫਲ ਹਾਸੇ, ਮਾਸੂਮ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਤੋਤਲੇ ਬੋਲਾਂ ਦਾ ਹੋਰਵਾ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਇਸ ਜਹਾਨ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।” ਉਹ ਤਾੜਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, “ਜਦ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਬਚਪਨਾ ਗੁਆਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਏ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਵੀ ਸਾਥੋਂ ਦੂਰ ਜਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਬੱਚੇ ਇੰਨੀ ਦੂਰ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਤਣਾ ਮੁਹਾਲ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਫਿਰ ਇਹ ਬੱਚੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਜੁਰਮ ਦੇ ਜੰਜਾਲ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਉਲਝ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਹੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਬਣਦਾ ਏ।” ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਵਾਸਤਾ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ, “ਵਾਸਤਾ ਈ! ਆਪਣੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਰੋਈਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹ-ਅਸਵਾਰ ਬਣਾਓ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੋੜੋ ਅਤੇ ਮਾਨਵੀ ਰਹਿਤਲ ਦਾ ਮਸਤਕ ਚਿਰਾਗ਼ ਬਣਾਓ।” -ਸੰਪਾਦਕ

ਮਾਪਿਆਂ ਕੋਲ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਮਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਜਦ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ-ਬਿੰਦੂ ਬਣਦੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਕ ਸਿਸਕਣੀ ਘਰ ਦੀ ਹਿੱਕ ਵਿਚ ਧਰੀ ਜਾਂਦੀ

ਭਾਵੇਂ ਘੱਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕਦੇ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਬੱਚਾ ਮਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਪੀਂਦਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਭੁੱਖ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਿਆਉਂਦੀ, ਬੱਚੇ ਲਈ ਨਿੱਕੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਤੇ ਹੁੰਗਾਰਾ ਬਣਦੀ ਸੀ। ਇਕ ਸਕੂਨ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਜਨਮਦਾਤੀ ਰਾਹੀਂ ਮਨਭਾਉਂਦੀ ਖੁਰਾਕ ਮਿਲ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਇਕ ਵਿਸਮਾਦ ਬੱਚੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ‘ਤੇ ਫੈਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮਾਂ-ਬੱਚੇ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚਲੀ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਤੇ ਪਕਿਆਈ ਰੱਬ ਦਾ ਇਕ ਰੂਪ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬੱਚਾ ਅਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਕੋਲੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੇ ਗਵਾਚ ਗਏ ਉਹ ਦਿਨ? ਕਿੱਧਰ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਈ? ਕੌਣ ਚੁਰਾ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਿਆਰੀਆਂ ਤੇ ਮਾਸੂਮ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ?

ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਸਕੂਲ ਜਾ ਰਹੇ ਬੱਚੇ ਬੱਸਾਂ ਅਤੇ ਰਿਕਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁਰਗੀਆਂ ਵਾਂਗ ਤਾੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਵੰਨੀ ਦੇਖੋ, ਜਿਵੇਂ ਛਟਪਟਾ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਧੋਲਿਆ ਬਚਪਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚ ਨੂੰ ਰੌਂਧ ਰਿਹਾ ਏ। ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਮਾਸੂਮ ਚਿਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਏ ਮੁਸਕਰਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਪੈ ਗਿਆ ਏ ਰੋਣਾ। ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਚਿਤਚਿਤਾਪਣ ਅਤੇ ਜਿੰਦ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਅਸੰਤੁਲਤ ਵਿਕਾਸ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਬਣ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸੰਕੇਤਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਏ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਵੀ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਉਚ-ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮਾਣਮੱਤੇ ਮੈਂਬਰ ਹੁੰਦੇ, ਉਚੇ ਰੁਤਬਿਆਂ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੁਤਬਿਆਂ, ਕਾਰਾਂ, ਕੋਨੀਆਂ, ਪਲਾਟਾਂ ਅਤੇ ਧਨ ਦੇ ਅੰਬਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਣਦੇ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਚ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਤਾਂ ਨੌਕਰ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਅਤੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਯੋਗ ਹਨ।

ਜਰਾ ਸੋਚ ਕੇ ਦੱਸਣਾ! ਕਿੰਨੀਆਂ ਮਾਂਵਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ

ਸੰਵਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ? ਕਿੰਨੀਆਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਨਾਲ ਲੇਟ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਰੀਆਂ ਸੁਣਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਕੌਣ ਨੇ ਜੋ ਪਰੀ-ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਸੰਗ ਨੀਂਦਰ ਦੇ ਆਗੇਸ਼ ਵਿਚ ਲਿਟਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਮਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੱਚਾ ਭੁੱਖਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਰੋਟੀ ਖਾ ਲਈ ਏ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਇਹ ਜਾਣਦੀਆਂ ਨੇ ਜਾਂ ਜਾਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕੀ ਕੀਤਾ ਏ? ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਨੋ-ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਨੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਮਾਨਸਿਕ, ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕੀ ਕੀ ਜਰੂਰਤਾਂ ਹਨ?

ਜਦ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਬਚਪਨਾ ਗੁਆਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਏ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਵੀ ਸਾਥੋਂ ਦੂਰ ਜਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਬੱਚੇ ਇੰਨੀ ਦੂਰ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਤਣਾ ਮੁਹਾਲ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਫਿਰ ਇਹ ਬੱਚੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਜੁਰਮ ਦੇ ਜੰਜਾਲ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਉਲਝ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਹੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਬਣਦਾ ਏ। ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਏ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਨੂੰ। ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ‘ਤੇ ਸਥਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਮਹਿਲ ਮੁਨਾਰੇ। ਮਾਣ-ਮੱਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਸਲੀਬ, ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਏ ਅਖੀਰ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਲਈ ਉਤੀਕਦੀਆਂ ਕਬਰਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਮਕਬਰਾ ਤਾਮੀਰ।

ਵਾਸਤਾ ਈ! ਆਪਣੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਰੋਈਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹ-ਅਸਵਾਰ ਬਣਾਓ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੋੜੋ ਅਤੇ ਮਾਨਵੀ ਰਹਿਤਲ ਦਾ ਮਸਤਕ ਚਿਰਾਗ਼ ਬਣਾਓ।

ਬੱਚੇ ਹੀ ਸਾਡਾ ਵਰਤਮਾਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੇ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਮਯਾਬੀਆਂ ਸਾਡੀ ਅਮਾਨਤ। ਸਿਰਫ਼ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਦਿਓ ਕਿਉਂਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਬਿਤਾਇਆ ਸਮਾਂ, ਬੱਚੇ ਲਈ ਖਰਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਧਨ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਅਤੇ ਸਾਰਥਿਕ ਹੁੰਦਾ ਏ।

ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਵੱਸਦਾ ਏ ਸੰਸਾਰ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਗਦੇ ਨੇ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਬਚਪਨੀ-ਹੁਲਾਰ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਏ ਵਿਕਾਸ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗ

ਕਦੇ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਬੱਚਾ ਮਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਪੀਂਦਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਭੁੱਖ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਿਆਉਂਦੀ, ਬੱਚੇ ਲਈ ਨਿੱਕੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਤੇ ਹੁੰਗਾਰਾ ਬਣਦੀ ਸੀ। ਇਕ ਸਕੂਨ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਜਨਮਦਾਤੀ ਰਾਹੀਂ ਮਨਭਾਉਂਦੀ ਖੁਰਾਕ ਮਿਲ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਇਕ ਵਿਸਮਾਦ ਬੱਚੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ‘ਤੇ ਫੈਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮਾਂ-ਬੱਚੇ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚਲੀ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਤੇ ਪਕਿਆਈ ਰੱਬ ਦਾ ਇਕ ਰੂਪ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬੱਚਾ ਅਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਕੋਲੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੇ ਗਵਾਚ ਗਏ ਉਹ ਦਿਨ? ਕਿੱਧਰ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਈ ਏ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਹਾਸੀ? ਕੌਣ ਚੁਰਾ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਿਆਰੀਆਂ ਤੇ ਮਾਸੂਮ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ?

ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਰਹੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਬੰਧ। ਬੱਚਾ, ਘਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਨੂੰ ਹਿੱਲਣ ਵੀ ਲਾ ਸਕਦਾ ਏ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਦੀਵੀ ਪਕਿਆਈ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਏ।

ਬੱਚੇ ਘਰ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਨਿਰਮੋਲ ਵਸਤ ਏ ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਉਹੀ ਲਾ ਸਕਦੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਉਹ ਬੱਚੇ ਦੀਆਂ ਕਿਲਕਾਰੀਆਂ, ਨਿਰਫਲ ਹਾਸੇ, ਮਾਸੂਮ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਤੋਤਲੇ ਬੋਲਾਂ ਦਾ ਹੋਰਵਾ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਇਸ ਜਹਾਨ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ, ਜੋ ਉਹ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਯਾਦ ਰੱਖੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦਿਓ। ਉਸ ਦੀ ਕੱਚੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਕੂੜ-ਕਬਾੜ ਭਰ ਦਿਓ। ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਟਾਫ ਸੋਚਣੀ ਨੂੰ ਗੰਧਲਾ ਕਰ ਦਿਓ। ਘਰ ਵਿਚ ਵੱਸਦੀ ਸੁੱਖ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸਹਿਚਾਰ ਸਦਾ ਲਈ ਕਾਫੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਸਮੇਂ ਦੀ ਕੋਹੀ ਮਾਰ ਵਗੀ ਏ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਅਨਮੋਲ ਵਸਤ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਣਗੋਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਏ। ਜੀਵਨ ਦੀ ਦੌੜ-ਭੱਜ ਇੰਨੀ ਏ ਕਿ

ਏ, ਇਕ ਵਿਲਕਣੀ ਇਸ ਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹੁੰਦੀ ਏ ਅਤੇ ਇਕ ਹਉਕਾ ਕੰਧਾਂ ‘ਤੇ ਉਕਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਬੱਚਾ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਿੱਖਦਾ ਏ। ਰੋਣਾ, ਹੱਸਣਾ, ਭੁੱਖ ਲੱਗਣੀ, ਰਿੜ੍ਹਨਾ, ਤੁਰਨਾ, ਬੋਲਣਾ, ਸਮਝਣਾ, ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ, ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ, ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਸੰਕਲਪ, ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਨਾਮਕਰਨ, ਹੱਥ ਲਿਖਤ, ਅੱਖਰ ਸੋਝੀ ਅਤੇ ਗਿਆਨ, ਆਤਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਉਤੇਜਨਾ, ਸਹਿਜ, ਕੋਮਲਤਾ, ਮਾਸੂਮੀਅਤ, ਸੱਚ ਜਾਂ ਕੂੜ ਆਦਿ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਦਾ ਏ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸਮਝ ਤਾਂ ਇਸ ਉਮਰੇ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਘਰ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਚੇਤ ਮਨ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਮੁਢਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੇ ਹੀ ਵਿਗਸਣਾ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇਵੇਗੇ, ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬੱਚਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਨੌਕਰਾਣੀ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਪਲ ਰਹੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨੌਕਰਾਣੀ ਵਾਲੇ ਸੰਸਕਾਰ ਜਰੂਰ ਮਿਲਣਗੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਨੁਪਾਤ

ਹਾਦਸਿਆਂ ਦਾ ਦੌਰ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਰਲੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਗੂੰਜੀਆਂ, “ਹੁਣ ਭੁੱਬ ਜਾਣਾ... ਮਰ ਜਾਣਾ... ਹੁਣ ਕੀ ਹੋਊ... ਹੁਣ ਕੀ ਕਰੀਏ...!”

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਕੁਝ ਸੋਚਦਾ ਸਮਝਦਾ ਜਾਂ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦਾ, ਤਾਹਿਰ ਨੇ ਬੇਵਕੂਫੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਛਾਲ ਕੱਢ ਮਾਰੀ। ਉਸ ਦੇ ਇੰਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ, ਕਿਸ਼ਤੀ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਗੜਿਆ ਤੇ ਪਲਟਾ ਖਾ ਗਈ। ਅਸੀਂ ਚਾਰੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਪਾਣੀ ‘ਚ ਗੋਤੇ ਖਾਣ ਲੱਗੇ।

ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਮਾਰ ਕੇ ਉਪਰ ਆਇਆ ਤੇ ਕਿਨਾਰੇ ਵੱਲ ਤੈਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ਸ਼ੀਰਾਜ਼ ਤੇ ਬੋੜਾ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਤਾਹਿਰ ਤੈਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੁਲ ‘ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਡੌਂਕਰ ਖਿਲਰਦੇ ਦਿਖੇ, ਦਵਿੰਦਰ ਦੌੜ ਕੇ ਸਤਕ ਵੱਲ ਚੜ੍ਹਦਾ ਨਜ਼ਰੀ ਪਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਛਿਓਂ

ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣੀਆਂ, “ਬਚਾਓ!... ਬਚਾਓ... ਮੀਕਿਆ!” ਪਨੂੰ ਬੋੜਾ ਪਰ੍ਹੇ ਗੋਤੇ ਖਾਂਦਾ ਰੋਲਾ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਜੰਟਾ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦਾ ਡੋਬੇ ਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੋਚਣ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਕਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਮੁੜ ਕੇ ਜੰਟੇ ਵੱਲ ਗਿਆ ਤੇ ਜੰਟੇ ਦੀ ਬਾਂਹ ਖਿੱਚ ਕੇ, ਬਾਹਰ ਵਲ ਝਟਕੇ ਦੇ ਕੇ ਧੱਕਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਮੇਰੇ ਜਿਹਨ ‘ਚ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਖੱਧਲੇ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਘਬਰਾਹਟ ‘ਚ ਚਿੰਬੜ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਗੋਤੇ ਖੁਆ ਦੇਣੇ ਸੀ। ਚਾਰ-ਪੰਜ ਝਟਕੇ ਮਾਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਵਲ ਖਦੇੜ ਕੇ ਫਿਰ ਪਿਛਿਓਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਧੱਕਾ ਦੇ ਕੇ ਮੈਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪਨੂੰ ਵਲ ਵਧਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਗੋਤੇ ਆ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਮੂੰਹੋਂ ‘ਹੱਪ-ਹੱਪ’ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਕੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਖਿਚਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਪਿਛਿਓਂ ਧੱਕੇ ਦੇ-ਦੇ ਕੇ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਲਿਜਾਣਾ

ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਹ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਸੀ, ਹੱਥ-ਪੈਰ ਬਕਾਵਟ ਨਾਲ ਟੁੱਟ ਕੇ ਚੂਰ ਹੁੰਦੇ ਗਏ। ਤਾਹਿਰ ਤੇ ਸ਼ੀਰਾਜ਼ ਰੋਤ ‘ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਇਧਰ ਹੀ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਜੰਟਾ ਵੀ ਹੁਣ ਛਾਤੀ ਤਕ ਆਉਂਦੇ ਪਾਣੀ ‘ਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਅਤੇ ਪਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਘੁਲਦੇ, ਡੁਬਦੇ-ਤਰਦੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕਿਨਾਰੇ ਵਲ ਵਧਦੇ ਗਏ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਤਲ ‘ਤੇ ਕਿਧਰੇ ਪੈਰ ਟਿਕਾਣੇ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਗੋਤਾ ਆ ਗਿਆ। ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਤਲ ਅਜੇ ਦੂਰ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਤਾਂਹ ਆ ਕੇ, ਮੈਂ ਹਫਦੇ-ਟੁਟਦੇ ਸਾਹ ਜੋੜ ਕੇ ਪਨੂੰ ਨੂੰ ਪਿਛਿਓਂ ਦੇ ਕੇ ਧੱਕੇ ਮਾਰ ਕੇ ਬਾਹਰ ਵਲ ਵਧਿਆ। ਪੈਰ ਜਦੋਂ ਹੇਠਾਂ ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਏ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਸਾਹ ‘ਚ ਸਾਹ ਆਇਆ। ਪਨੂੰ ਮੈਥੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੰਮਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਆਪੇ ਆ ਜਾਣਾ ਸੀ! ਮੈਂ ਗੁਸੈਲ ਲਹਿਰਾਂ ਚੀਰਦਾ, ਨੁਚੜਦਾ, ਕੰਬਦਾ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਾ ਗਿਆ। ਪਿੱਛੇ ਪਨੂੰ ਵੀ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ‘ਤੇ ਸੀ।

ਦੁਖਦਾਈ, ਜਾਨਲੇਵਾ ਹਾਦਸਾ ਹੋਣੋਂ ਟਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇ ਕਿਸ਼ਤੀ ਪੰਦਰਾਂ-ਵੀਹ ਮੀਟਰ ਹੋਰ

ਅਗਾਂਹ ਜਾ ਕੇ ਪਲਟਦੀ ਤਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਵਾਪਸ ਮੁੜਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ। ਸੁਕਰ ਸੀ, ਕਰੋਧੀ ਸਮੁੰਦਰ ਨੇ ਨੇੜਿਓਂ ਹੀ ਪਰਤਾ ਦਿੱਤਾ।

ਜੰਟਾ ਸਕਤੇ ਹੀ ਹਾਲਤ ‘ਚ ਗੁੰਮਸੁੰਮ ਜਿਹਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕੰਬ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਸ਼ਾਇਦ ਨੰਢ ਨਾਲ, ਸ਼ਾਇਦ ਖੌਫ ਜਾਂ ਸਦਮੇ ਨਾਲ! ਪਨੂੰ ਰੋਤ ‘ਤੇ ਡਹਿ ਪਿਆ, ਪੰਜ-ਸੱਤ ਲੰਮੇ ਸਾਹ ਲੈ ਕੇ ਖੰਘਦਾ, ਮੂੰਹ ਤੇ ਨਾਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢਦਾ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਬੈਠਾ ਸਾਹ ਨਾਲ ਸਾਹ ਰਲਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਪਨੂੰ ਤੇ ਤਾਹਿਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਗਲ ਲੱਗ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਪਨੂੰ ਤੇ ਜੰਟੇ ਨੇ ਮੌਤ ਦਾ ਜਲਵਾ ਨੇੜਿਓਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਪਨੂੰ ਨੇ ਬੁਸਕਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਗਲ ਲਾ ਲਿਆ: “ਮੀਕਿਆ! ਅੱਜ ਤੂੰ ਬਚਾ ਲਿਆ, ਤੇਰਾ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ, ਤੇਰਾ ਅਹਿਸਾਨ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਲਾਹ ਸਕਦੇ...!” ਜੰਟੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਰਤ ਆਈ, “ਬੜੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਭਰਾ ਤੇਰੀ, ਸਾਨੂੰ ਮਰਨੋਂ ਬਚਾ ਲਿਆ।” ਮੈਂ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਹੀ ਨਿਕਲਿਆ, “ਉਸ ਮਾਲਿਕ ਨੇ ਬਚਾ ਲਿਆ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜੇ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਡੁਬਦੇ

ਤਾਂ ਮੈਥੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ।”

ਅੱਗੇ ਕਿਤੇ ਨਾ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਦੁਖ ਇਸ ਤਸੱਲੀ ‘ਚ ਗੁੰਮ ਗਿਆ ਕਿ ਜਾਨਾਂ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਸਨ। ਦਰਅਸਲ, ਪਨੂੰ ਦਾ ਡਰ ਵਾਜਬ ਸੀ। ਖਿਡੌਣਾ ਜਿਹੀ ਨਾਜ਼ੁਕ ਕਿਸ਼ਤੀ ਦੇਖ ਕੇ ਹੀ ਸਮਝ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਖੇਲ ਖੇਡਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਸ ਸਾਰੇ ਰੌਲੇ-ਰੱਪੇ ਦੌਰਾਨ ਮੈਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਇਆ, ਤਾਹਿਰ ਤੇ ਸ਼ੀਰਾਜ਼ ਨੇ ਹਾਦਸੇ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਵਾਧੂ ਮਦਦ ਖਾਤਰ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ।

ਫਿਰ ਖਿਆਲ ਉਠਿਆ ਡੌਂਕਰਾਂ ਜਾਂ ਖਾਨ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ‘ਚ ਧੱਕਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਫਾਇਦਾ? ਪਤਾ ਨਹੀਂ! ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸਭ ਕੁਝ ਸਾਜਿਸ਼ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸੀ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਡੌਂਕਰਾਂ ਦੇ ਅਸੀਮ ਲੋਭ ਨੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਹਿਸੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਣਗਿਣਤ ਉਲਝੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਦਿਮਾਗ ‘ਚੋਂ ਝਟਕਦਾ ਮੈਂ ਬਾਕੀਆਂ ਨਾਲ ਸਤਕ ਵਲ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗਾ। ਸਤਕ ‘ਤੇ ਦਵਿੰਦਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(ਚਲਦਾ)

ਸੈਂਕੜੇ ਸਦਾਬਹਾਰ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਰਚੈਤਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਕਾਰੀ ਵਿਚ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਮਹਿਰਾਜ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਉਹ ਸਤਿਕਾਰਤ ਨਾਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਵਿਰਸੇ ਅਤੇ ਠੇਠ ਅਰਥਭਰਪੂਰ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਦਰਾਂ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰਦੇ ਗੀਤ ਲਿਖ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗਾਇਕੀ 'ਚ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਗੀਤ ਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਸਿੱਧਾ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚ ਉਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਸੁਖਸੀਮਤ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ-ਸਾਦਾ, ਦੇਸੀ ਜਿਹਾ ਪੇਂਡੂ ਬੰਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਜੋ ਕੋਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਜੜ੍ਹੇ, ਉਹ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦਾ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਲਿਖਿਆ ਗੀਤ ਵੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਪਸੰਦ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਪੇਂਡੂ ਮਲਵਈ ਬੋਲੀਆਂ-ਅਖਾਣਾਂ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਖਜਾਨਾ ਆਇਆ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਰੱਜ ਕੇ ਵਰਤਿਆ।

ਸੁਰਜੀਤ ਜੱਸਲ
ਫੋਨ: 91-98146-07737

ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਅਨਪੜ੍ਹ ਸੀ ਪਰ ਲੇਖਣੀ ਪੱਖੋਂ ਉਹ ਸਭ ਗੁਣੀ-ਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮੂਹਰੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਟੌਰ੍ਹੇ ਵਾਲੀ ਪੱਗ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ 'ਜਿਉਣੇ ਮੌਤ' ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਹੋਵੇ ਪਰ ਉਹ ਇੱਕ ਫੱਕਰ ਬੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮਜ਼ਾਹੀਆ ਤੇ ਰੁਮਾਂਟਿਕ ਗੀਤ ਲਿਖੇ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਨੋਕ-ਝੋਕ ਵੀ ਲਿਖੀ ਤੇ ਲੋਕ ਗਾਥਾਵਾਂ ਵੀ ਲਿਖੀਆਂ। ਉਸ ਦੇ ਕਰੀਬ 70 ਗੀਤ ਵੱਖ ਵੱਖ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਏ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1941 ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਤਾ ਸ਼ਾਮ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਪਿੰਡ ਨੇਈਆ ਵਾਲਾ (ਨੇੜੇ ਕਸੂਰ ਸ਼ਹਿਰ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ) 'ਚ ਜਨਮਿਆ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਭਰਾ ਤੇ ਤਿੰਨ ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਭਰਾ ਸੀ। ਵੰਡ ਪਿਛੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਪਨਾਹਗੀਰ ਬਣ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਆਏ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮਲੋਟ-ਮੁਕਤਸਰ ਰੋਡ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਮਹਿਰਾਜ ਵਾਲਾ ਵਿਖੇ ਜਮੀਨ ਅਲਾਟ ਹੋਈ। ਉਦੋਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਡਰਾਮੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਗੀਤ ਲਿਖ ਕੇ ਡਰਾਮੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਵੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਯਾਰਾਂ-ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹਾਂ 'ਤੇ ਸਿਹਰੇ ਲਿਖ ਕੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹੇ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਧਿਆਨ ਗੀਤਕਾਰੀ ਵੱਲ ਹੀ ਸੀ।

ਮੁਕਤਸਰ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਇੱਕ ਗਾਇਕ ਸਾਬਰ ਹੁਸੈਨ ਸਾਬਰ ਨੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗੀਤ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਗਾਏ। ਸਾਬਰ ਹੁਸੈਨ ਤੁਰਦਾ-ਫਿਰਦਾ ਖਾਨਦਾਨੀ ਮਰਾਸੀ ਗਾਇਕ ਸੀ। ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੇਖਣੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਉਸਤਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ, ਤੇ ਅਕਸਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਧਾਰਮਿਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਬੋਲਦਾ। ਸੂਰੂ ਸੂਰੂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਨੋਕ-ਝੋਕ ਵਾਲੇ ਮਜ਼ਾਹੀਆ ਗੀਤ ਲਿਖੇ। ਗੀਤ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੀ ਲਿਖ ਦਿੰਦਾ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ 'ਨਸਵਾਰ' ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਬੁਲਾਇਆ ਤੇ ਕੋਈ ਗੀਤ ਲਿਖਣ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਚਾਹ ਪੀਏ-ਪੀਏ ਹੀ ਗੀਤ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ, ਨਾ ਮੈਂ ਮੰਗਦੀ ਸੁਰਖੀ ਪਾਉਡਰ, ਨਾ ਮੈਂ ਮੰਗਦੀ ਹਾਰ। ਹਾਣੀਆ ਮੈਂ ਮੰਗਦੀ, ਮੈਂ ਮੰਗਦੀ ਇੱਕ ਚੁੰਡੀ ਨਸਵਾਰ। ਕੰਪਨੀ ਵਾਲੇ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਮਹਿਰਾਜ ਵਾਲਾ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕੇ. ਦੀਪ ਤੇ ਜਗਮੋਹਨ ਕੌਰ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਦ ਨੇੜਤਾ ਬਣੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਗੀਤ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਹ ਗੀਤ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜੰਮੂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਜਿਆ, ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਚੰਨਾ ਧੁੱਪੇ ਗੋਤੇ ਮਾਰਦੀ ਦਾ, ਜਾਂਦਾ ਸੁੱਕਦਾ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਖੂਨ ਹਾਣੀਆ ਵੇ ਖੇਤੋਂ ਘਰ ਨੂੰ ਲਵਾ ਦੇ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਹਾਣੀਆ। ਇਸ ਗੀਤ ਪਿਛੋਂ ਕੇ. ਦੀਪ ਨੇ ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਨਾਲ ਵੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਦੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਗੀਤ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਏ। ਦੋ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤ ਵੀ ਕੇ. ਦੀਪ ਨੇ ਗਾਏ। ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣੇ ਕੇ. ਦੀਪ ਦੇ ਘਰੇ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਹੋਰਨਾਂ ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਤੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋਇਆ। ਫਿਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲਿਖੇ 'ਰੱਬ ਕਰਕੇ ਮਰੇ ਨੀ ਜੇਠ ਸੱਪ ਲੜ ਕੇ' ਅਤੇ 'ਮੈਂ ਫਿਰਦਾ ਵਿਕਣ ਨੂੰ, ਮੈਨੂੰ ਲੈ ਲੈ ਮੁੱਲ ਕੁਤੇ' ਗੀਤ ਵੀ ਕੇ. ਦੀਪ ਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਏ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਚੱਲੇ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਨਾਮੀ ਗਾਇਕ ਜੋਤੀ ਕਰਮਜੀਤ ਧੂਰੀ ਤੇ ਸਵਰਨ ਲੜਾ ਨੇ ਢਿੱਲੋਂ ਦਾ ਦੋਗਾਣਾ 'ਰਾਹੇ ਰਾਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲਿਓ, ਹੁਲਾਰੇ ਖਾਣ ਵਾਲਿਓ, ਦੱਸਿਓ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ' ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰਚਰਨ ਪੋਹਲੀ-ਪ੍ਰੇਮਿਲਾ ਪੰਮੀ, ਜਸਵੰਤ ਸੰਦੀਲਾ-ਪਰਮਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਕਰਤਾਰ ਰਮਲਾ ਆਦਿ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਕਈ ਗੀਤ

(ਔਰਤ) ਰੋਜ਼ ਆਖਦੀ ਜੱਟਾ ਵੇ, ਕਰਾ ਦੇਹ ਮੈਨੂੰ ਵਾਲੀਆਂ। (ਮਰਦ) ਸਹਿਜ ਪਕੇ ਸੇ ਮਿੱਠਾ ਨੀ, ਤੂੰ ਕਰ ਨਾ ਬਿੱਲੇ ਕਾਹਲੀਆਂ। ਜਦਕਿ ਨਕਲੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੁਝ ਨਾ ਲਿਖ ਸਕਿਆ।

ਸੁਰਜੀਤ ਚਮਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਮਲੋਟ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡ ਝੋਰਤਾਂ ਅਖਾੜਾ ਲਾਉਣ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਢਿੱਲੋਂ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਕਾਪੀ ਮਾਣਕ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਣੀ ਚਾਹੀ ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਭੱਜ ਕੇ ਪਿਆ, 'ਜਣਾ-ਖਣਾ ਈ ਕਾਪੀ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦਾ।' ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮਾਣਕਾ, ਪਹਿਲਾਂ ਗੀਤ ਤਾਂ ਵੇਖ ਲੈ, ਆਹ ਗੱਲ ਫੇਰ ਆਖੀ।' ਜਦ ਮਾਣਕ ਨੇ ਗੀਤ ਵੇਖੇ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਕਾਪੀ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਜਾਹ। ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕਾਪੀ ਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਫੇਰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਮਾਣਕ ਖੁਦ ਪਿੰਡ ਮਹਿਰਾਜ ਵਾਲਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਖੇਤ ਆਇਆ। ਮਾਣਕ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਲਿਖਤ 'ਗੋਲੀ ਮਾਰੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬਨਾਉਣੀ ਯਾਰ ਦੇ' ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਈ।

ਗਾਇਕ ਪ੍ਰੀਤਮ ਬਰਾੜ ਢਿੱਲੋਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਹੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਉਹ ਗਾਇਕੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਲਈ ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਅਕਸਰ ਢਿੱਲੋਂ ਕੋਲ ਗੀਤ ਲੈਣ ਆਉਂਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੂੰ ਕਈ ਗੀਤ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਣਕ ਦਾ ਚੇਲਾ ਬਣਾਇਆ।

ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਣ ਲਈ ਦੇਵ ਬਰੀਕੇ ਦਾ ਸੂਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਬ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦ ਦੇਵ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਸੁਰਿੰਦਰ ਢਿੱਲੋਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ 'ਜਿਉਣਾ ਮੌਤ' ਅਤੇ 'ਭਗਤ ਸਿੰਘ' ਦਾ ਓਪੇਰਾ ਹਿੱਟ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮਾਣਕ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਦੇਵ ਉਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਉਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਲਈ 'ਦੋ ਗੱਭਰੂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ' ਦਾ ਮੈਟਰ ਲਿਖਣਾ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਸੀ। ਮਾਣਕ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਖੜ੍ਹੇ ਪੈਰ ਓਪੇਰਾ ਲਿਖਣ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਇੱਕ ਸਾਢੇ ਜਿਹੇ ਸਟੁਡੀਓ 'ਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰ ਕੈਸਿਟ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਮਾਣਕ ਲਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੋ ਵੀ ਗੀਤ ਲਿਖੇ, ਉਸ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਬਣੇ। ਕਈ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਹ ਮਾਣਕ ਦੇ 'ਖਾਸ ਗੀਤਕਾਰਾਂ' ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਪਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। 'ਦੋ ਗੱਭਰੂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ' (ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਓਪੇਰੇ) ਵਿਚ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸਾਂਡਰਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਗੀਤਕਾਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ, ਪੰਜ ਵਜੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਕਚਹਿਰੀਆਂ, ਕਸੂਤਾ ਜੱਭ ਪੈ ਗਿਆ। ਐਸ. ਪੀ. ਦਾ ਕਾਲ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਭੱਜ ਕੇ, ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਦੇ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਕਾਲਾ ਸੂਟ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਜਾਇਆ ਹੈਟ ਸੀ, ਫਿੱਟ ਫਿੱਟ ਮੋੜ 'ਤਾ, ਮਾਰਨਾ ਸੀ ਜ਼ਾਲਮ ਸਕਾਡਾ ਐਸ. ਪੀ., ਸਾਂਡਰਸ ਰੋੜ੍ਹ 'ਤਾ। ਢਿੱਲੋਂ ਦੀ ਸਿਫਤ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਗੀਤ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਦੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਖਦਾ। ਗੀਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਹ ਬਹੁਤ ਮਾਹਿਰ ਸੀ। ਇੱਕ ਹੀ ਅੰਤਰੇ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰ ਦਿੰਦਾ, ਖਾਤਾ ਨੱਕੀ ਕਰਕੇ ਲਾਹੌਰ ਵੜੇ ਸੀ, ਪਤਾ ਨੂੰ ਕਿਥੋਂ ਲੰਘ ਗੇ। ਮਰੂਜ਼ ਵਾਲੇ ਮੋੜਾਂ 'ਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਖੜ੍ਹੇ, ਉਹ ਬਰ ਬਰ ਕੰਬ ਗੇ। ਇੱਕ ਢਿੱਲੋਂ ਢਾਣੀ 'ਚ ਲੰਮਾ ਜਿਹਾ ਸਿੱਖ ਸੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਭਾਂਡਾ ਫੋੜ 'ਤਾ। ਮਾਰਨਾ ਸੀ ਜ਼ਾਲਮ ਸਕਾਡਾ ਐਸ. ਪੀ., ਓ ਸਾਂਡਰਸ ਰੋੜ੍ਹ 'ਤਾ। ਜਿਸ ਨੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ 'ਸਦਾ ਸੂਰਮੇ ਸਮਝਣ ਧੀ ਤੇ ਭੈਣ ਬੇਗਾਨੀ ਨੂੰ'

ਇਹ ਤਸਵੀਰ 1983 ਦੀ ਹੈ-ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਇੱਕ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ 'ਤੇ ਸਿਹਰਾ ਬੋਲਦਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤਮ ਬਰਾੜ ਜਿਸ ਨੇ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਨਾਲ ਕਈ ਸਾਲ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਗਾਇਆ। ਪ੍ਰੀਤਮ ਬਰਾੜ ਅੱਜ ਕੱਲ ਸਿਆਟਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਗਾਏ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਏ। ਕਰਤਾਰ ਰਮਲੇ ਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਵਾਲਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇੱਕ ਦੋਗਾਣਾ ਬਹੁਤ ਚੱਲਿਆ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਨਿਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਹ ਇਸ ਭਣਵੀਏ ਦੇ, ਬੂਥੇ 'ਤੇ ਬਹੁਕਰ ਮਾਰੀ ਕਿਉਂ? ਜਦ ਕੇ. ਦੀਪ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਗੀਤ "ਹਰੀਆਂ ਕਣਕਾਂ ਹਰੀਆਂ ਪੈਲੀਆਂ, ਵਿਚ ਸਰੋਂ ਦਾ ਫੁੱਲ ਕੁਤੇ; ਮੈਂ ਫਿਰਦਾ ਵਿਕਣ ਨੂੰ, ਮੈਨੂੰ ਲੈ ਲੈ ਮੁੱਲ ਕੁਤੇ" ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਇੱਕ ਗਾਇਕ ਇਸ ਗੀਤ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੱਸ ਕੇ ਰਾਇਲਟੀ ਲੈਣ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿਚ ਫਿਰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਗਿਰਦ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਮਕ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਐਚ. ਐਮ. ਵੀ. ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵੀ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਉਥੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜ਼ਹੀਰ ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਗੀਤਕਾਰਾਂ 'ਚੋਂ ਅਸਲ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰਵਾਲੀ ਦੀਆਂ ਫਰਮਾਇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਲਾਰਿਆਂ ਵਾਲੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਗੀਤ ਲਿਖਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਾਂ ਝੱਟ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ,

ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ, ਸਮਝੋ ਉਸ ਨੇ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਸੁਣਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਦੋ ਨਾਮੀ ਡਾਕੂਆਂ ਵਲੋਂ ਬੀੜ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਰ ਭੁੰਨਣ, ਇੱਕ ਅਬਲਾ ਨੂੰ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਭਰਾ ਬਣ ਕੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣ ਤੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਛੱਕ ਪੂਰਨ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਦੀ ਲੰਬੀ ਲੋਕ ਗਾਥਾ ਦਾ 'ਕਲਾ' 'ਕੱਲਾ' ਸ਼ਬਦ ਉਸ ਖੂਬ ਪਰੋਇਆ ਹੈ। ਗੀਤ ਸੂਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਕ੍ਰਮੇਂਟਰੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਉਤਸੁਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇੱਕ ਇੱਕ ਸੀਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਾਣੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦੀ ਹੈ, ਗਿਆਰਾਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ

ਬੋਬੇ ਤੇ ਲੜ ਪਏ ਜੇਠ (ਜਸਵੰਤ ਸੰਦੀਲਾ-ਪਰਮਿੰਦਰ ਸੰਧੂ)
-ਦੱਸੋ ਭਲਾ ਕੀ ਬੀੜਦੀ,
ਏਨ੍ਹਾਂ ਧੀਆਂ ਬੇਜੁਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ (ਪ੍ਰੀਤਮ ਬਰਾੜ)

ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਈ ਸਾਗਿਰਦਾਂ 'ਚੋਂ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਮਕ, ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਜੰਟਾ (ਮਹਿਰਾਜ ਵਾਲਾ) ਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਬਰਾੜ ਨਾਲ ਬੜੀ ਨੇੜਤਾ ਸੀ। ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਮਕ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਲਿਖਾਰੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਦਿਲੀ ਪਿਆਰ

ਆਪਣੇ ਸਾਗਿਰਦ ਸੁਰਜੀਤ ਚਮਕ ਨਾਲ ਚਾਹ ਪੀ ਰਿਹਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ (ਸੱਜੇ)

ਮਸਾਂ ਢਿੱਡ ਭਰਦਾ ਬੈਤਲ ਦਾ
ਫੈਰ ਬਰੀ ਨਟ ਬਰੀ 86 ਨੰਬਰ ਰੈਫਲ ਦਾ।
ਬੰਦੇ ਨਹੀਂ ਜੋ ਤੱਕਣ,
ਛੇਤਨ ਇੰਜਨ ਬੇਗਾਨੀ ਨੂੰ।
ਸਦਾ ਸੂਰਮੇ ਸਮਝਣ
ਧੀ ਤੇ ਭੈਣ ਬੇਗਾਨੀ ਨੂੰ।
ਨਿਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਵਧੀਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿੱਧੇ-ਸਾਧੇ ਜੱਟ ਦੇ ਘਰ ਜਦ ਚਤੁਰ ਜਨਾਨੀ ਦਾ ਵਸੋਬਾ ਆ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਹ ਫੱਕਰ ਬੰਦਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਸਰਪੰਚ' ਫਿਲਮ ਦੇ 'ਨਹੀਓਂ ਭੁੱਲਣਾ ਵਿਛੋੜਾ' ਮੈਨੂੰ ਤੇਰਾ, ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਭੁੱਲ ਜਾਣਗੇ' ਗਾਉਂਦੇ ਸਰਾਬੀ ਯੋਗੇਸ਼ ਛਾਬੜਾ ਵਰਗੀ ਹੋ ਗਈ। ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਸਰਪੰਚ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੇ ਬਹੁਤ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਪਰ ਸਭ ਬੇਕਾਰ ਰਹੇ।

ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਗੀਤ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਉਪੇਰੇ 'ਡਾਕੂ ਹਰਫੂਲ ਸਿੰਘ', 'ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ' ਤੇ 'ਦੋ ਗੱਭਰੂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ' ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤ ਲਿਖੇ ਪਰ ਰਿਕਾਰਡ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੋਏ। ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਜਲਾਲਾਬਾਦੀ ਨੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਵਾਰਾਂ 'ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਆ', 'ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ' ਅਤੇ 'ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸਿਫਤ' ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਈਆਂ। ਕੁਝ ਨਾਮੀ ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਗੀਤਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਦੀ ਮੋਹਰ ਵੀ ਲਾਈ। ਉਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਚਰਚਿਤ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਮੁਖੜੇ ਹਨ:

-ਸਦਾ ਸੂਰਮੇ ਸਮਝਣ
ਧੀ ਤੇ ਭੈਣ ਬੇਗਾਨੀ ਨੂੰ
-ਗੋਲੀ ਮਾਰੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ
ਬਨਾਉਣੀ ਯਾਰ ਦੇ
-ਪੰਜ ਵਜੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਕਚਹਿਰੀਆਂ
ਕਸੂਤਾ ਜੱਭ ਪੈ ਗਿਆ
-ਜਵਾਨੀ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੁੱਟਣ ਨੂੰ ਕਾਹਲੀ,
ਹਾਏ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ
-ਮੁੰਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਹੋਲੇ,
ਨੀ ਐਵੇਂ ਹਉਕਾ ਖਿੱਚ ਜਾਣਗੇ
-ਫੱਤੂ ਯਾਰ (ਸਾਰੇ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ)
-ਹਰੀਆਂ ਕਣਕਾਂ ਹਰੀਆਂ ਪੈਲੀਆਂ
-ਖੇਤੋਂ ਘਰ ਨੂੰ ਲਵਾ ਦੇ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਹਾਣੀਆ
(ਕੇ. ਦੀਪ-ਜਗਮੋਹਨ)
-ਰੱਬ ਕਰਕੇ ਮਰੇ ਨੀ ਜੇਠ ਸੱਪ ਲੜ ਕੇ
(ਕੇ. ਦੀਪ-ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ)
-ਮੈਂ ਮੁਫਤੀ ਵੇਖੀ ਪਿਕਚਰ,

ਸੀ। ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਨਾਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬਿਜਲੀ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਸਾਂ, ਉਹ ਅਕਸਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਦਫਤਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।"

ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਜੰਟਾ ਵੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਉਦੋਂ ਗਾਉਣ ਅਤੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਸੀ। ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲਿਖੇ ਗੀਤ ਉਹ ਗਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਗਰੀਬੀ ਕਰਕੇ ਉਭਰ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਜੰਟਾ ਮੁਤਾਬਕ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪੈਰਾਂ ਭਾਰ ਬਹਿ ਕੇ ਜਮੀਨ 'ਤੇ ਕਾਪੀ ਰੱਖ ਕੇ ਲਿਖਦਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਘਟਨਾ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਗੀਤ ਲਿਖ ਦਿੰਦਾ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੀ ਇੱਕ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਲੈਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਾਣੀਏ ਦੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਨੰਗੇ ਮੂੰਹ ਬੈਠੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਘੁੰਝ ਕੱਢਣਾ ਭੁੱਲ ਗਈ। ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੀਤ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ,

ਮੁੰਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਹੋਲੇ ਨੀ,
ਐਵੇਂ ਹਉਕਾ ਖਿੱਚ ਜਾਣਗੇ।
ਤੈਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਦੁਪਹਿਰੇ ਡਾਕੇ ਮਾਰਨੇ
ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਸਿੱਖ ਜਾਣਗੇ।

ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਵਿਆਹ ਸਾਦੀਆਂ ਮੌਕੇ ਸਿਹਰੇ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਾਹਰ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਸਿਹਰਾ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਪੱਖੋਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦਾ, ਹਰ ਵਾਰੀ ਉਹ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਲਿਖਦਾ। ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਐਨੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ, ਜਿੰਨੀ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਤਸਵੀਰ ਵੀ ਨਾ ਸੰਭਾਲ ਹੋਈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਵਿਆਹ ਦੀ ਐਲਬਮ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁਤਬੰਨਾ ਪੁੱਤ ਬਣਾਇਆ ਜੋ ਅੱਜ ਕੱਲ ਫੌਜ ਵਿਚ ਹੈ। ਦੋ ਭਤੀਜੇ ਪਿੰਡ ਖੇਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਵਾਨੀ ਉਮਰੇ ਹੱਡੀਂ ਰਚੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਮਹਿਜ 45 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਵੱਸ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਕਤੂਬਰ 1986 ਵਿਚ ਗੀਤਕਾਰੀ ਦਾ ਕੀਮਤੀ ਹੀਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੇ ਮੁਕਟ ਵਿਚੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਕਾਰੀ ਵਿਚ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਦੇ ਗੀਤ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ ਵੱਜਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੀਤਕਾਰ ਦੀ ਕਲਮ 'ਤੇ ਸਦਾ ਮਾਣ ਰਹੇਗਾ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ ਚਮਕਾਇਆ।

ਇਸ ਲੇਖ ਲੜੀ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੰਦ-ਯੂਰਪੀ ਪਿਛੇਕਤ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੇ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਸਜਾਤੀ ਸ਼ਬਦ ਦਰਸਾ ਕੇ ਗੱਲ ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਇਸ ਤਰਤੀਬ ਨੂੰ ਉਲਟੇ ਦਾਅ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ। ਅਮਰੀਕੀ ਮਹਾਂਦੀਪ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਪੱਖੋਂ ਅੱਧੇ ਕੁ ਅਮਰੀਕੀ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਵੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹੀ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਚੁਫੇਰੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਸਮੂਲਕ ਸਾਂਝ ਦਰਸਾਉਣੀ ਹੋਰ ਵੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਗੱਲ ਦਰਅਸਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ Bed ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਢੁਕਵਾਂ ਅਨੁਵਾਦ ਬਿਸਤਰਾ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਮੰਜਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਬਿਸਤਰੇ ਸਮੇਤ ਮੰਜਾ ਜਾਂ ਵਿਛਿਆ ਮੰਜਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਬਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ‘ਫਲਾਣੀ ਥਾਂ ਖੁਲ੍ਹੇਗਾ 200 ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਵਾਲਾ ਹਸਪਤਾਲ’। ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ ਇਥੇ ‘200 ਮੰਜਿਆਂ ਵਾਲਾ ਹਸਪਤਾਲ’ ਵਧੇਰੇ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੈਡ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਜਨਮ ਕੁੰਡਲੀ ਫਰੋਲਣੀ ਪਵੇਗੀ।

ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਬੈਡ ਅਤੇ ਮੈਟਰੈਸ ਦੀ ਕਾਢ ਉਤਰ ਪੱਥਰ ਕਾਲ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਬੈਡ ਅਰਥਾਤ ਮੰਜੇ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਉਚੀ ਥਾਂ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਕਿ ਲੰਮੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਮਿੱਟੀ ਘੱਟੋ ਅਤੇ ਕੀਤੇ ਮਕੋੜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਹੋ ਸਕੇ। ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲੇ ਮੈਟਰੈਸ ਜਾਂ ਵਿਛਾਉਣਾ ਘਾਹ ਫੂਸ ਤੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ ਮੰਜਾ ਮਚਾਣ ਜਾਂ ਮੰਚ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ—ਮੰਚ ਵਿਚ ਉਚਾ ਉਠਣ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਪਰ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਬਾਤ ਮੰਜੇ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਬੈਡ ਦੀ ਪਾਉਣ ਲੱਗੇ ਹਾਂ। ਪ੍ਰਾਕ-ਜਰਮਨ ਵਿਚ ਬੈਡ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਰੂਪ ਸੀ, Badjam ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸੀ, ਧਰਤੀ ਪੁੱਟ ਕੇ ਬਣਾਈ ਸੌਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਟੋਆ ਪੁੱਟ ਕੇ ਸੌਣੇ ਸਨ—ਸ਼ਾਇਦ ਮਿੱਟੀ ਘੱਟੋ, ਕੀਤੇ ਮਕੋੜਿਆਂ ਅਤੇ ਤੀਬਰ ਮੌਸਮ ਦੀ ਕਰੋਪੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ।

Badjam ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਹੋਰ ਜਰਮੈਨਿਕ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਪੁਰਾਣੀ ਫਰੀਜ਼ੀਅਨ, ਪੁਰਾਣੀ ਸੈਕਸਨ, ਮੱਧਕਾਲੀ ਡੱਚ, ਪੁਰਾਣੀ ਨੌਰਸ, ਗੋਥਿਕ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੀ ਜਰਮਨ ਵਿਚ ਬੋਡੋ-ਬਰੁਡੇ ਭੇਦ ਨਾਲ ਮੰਜੇ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੈਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਅਰਥ ਹਨ—ਮੰਜਾ ਅਤੇ ਕਿਆਰੀ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵੱਟਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰੀ ਖੇਤ ਜਾਂ ਬਾਗ ਆਦਿ ਦੀ ਕਿਆਰੀ ਵੀ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁੱਟੀ ਹੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਹੀ ਹੈ, ਜਾਣੇ ਇਸ ਵਿਚ ਬੀਜਾਂ ਜਾਂ ਪੌਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਭਾਵ ਤੋਂ ਸਮੁੰਦਰ, ਨਦੀ, ਝੀਲ

ਬੈਡ ਦਾ ਭੇਡ

ਆਦਿ ਦੇ ਬੱਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਬੈਡ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਨਵਰ ਬੱਲੇ ਹੀ ਸੌਂਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਜਾਨੀਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪੁੱਟ ਕੇ ਜਾਂ ਖੋਦ ਕੇ ਵੀ ਸੌਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੈਡ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਅਰਥ ਅੰਤਰ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੰਦਰ ਆਦਿ ਦਾ ਬੱਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਿਕਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹੈ। ਮੰਚ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਵੀ ਟਿਕਾਉਣ ਦੇ ਭਾਵ ਹੀ ਹਨ।

ਭਾਰੋਪੀ ਮੂਲ Bheid ਵਿਚ ਖੋਭਣ, ਚੋਭਣ, ਪੁੱਟਣ, ਖੋਦਣ, ਦੁਫਾਤ ਕਰਨ, ਪਾਤਨ ਦੇ ਭਾਵ

ਹਨ। ਇਸੇ ਤੋਂ ਲਾਤੀਨੀ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ Fossa ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ—ਖਾਈ, ਟੋਆ। ਸਰੀਰ-ਰਚਨਾ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ Fossa ਹੱਡੀ ਆਦਿ ਵਿਚਲੇ ਡੂੰਘੇ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ‘ਭ’ ਧੁਨੀ ‘ਫ’ ਵਿਚ ਬਦਲੀ ਹੈ। ਮੰਜੇ ਦੇ ਅਰਥ ਵਾਲਾ ਬੈਡ ਸ਼ਬਦ ਇਸੇ ਭਾਰੋਪੀ ਮੂਲ ਤੋਂ ਹਾਸਿਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਵਿਚ ਬੈਡ ਇਕ ਪੁੱਟੀ ਹੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਇਕ ਪੁਰਾਣੀ ਕੈਲਟਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਬਰੈਟਨ ਵਿਚ ‘ਬੇਜ਼’ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ—ਕਬਰ, ਜਿਥੇ ਮਨੁੱਖ ਸਦੀਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੌਂਦਾ ਹੈ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬਿਟ (Bit) ਬਹੁਅਰਥਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅਤੇ ਮਧਯੁਗੀ ਅਰਥ ਹੈ, ਟੁਕੜਾ। ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਪਾੜ ਕੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਜ਼ਰਾ, ਬਿੰਦ ਦਾ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, I fell asleep a bit ਅਰਥਾਤ ਮੈਂ ਬਿੰਦ ਕੁ ਸੁੱਤਾ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਤੋਂ ਨਿੱਕੀ ਇਕਾਈ ਨੂੰ ਬਿਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ Bite ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਵੱਢਣਾ।

ਨਾਂਵ ਵਜੋਂ ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਅਰਥ ਬੁਰਕੀ ਜਾਂ ਗਰਾਹੀ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਮੂੰਹ ਰਾਹੀਂ ਵੱਢੀ ਹੋਈ ਮਾਤਰਾ ਹੀ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਸਵਾਦੀ ਚੀਜ਼ ਖਾਂਦਿਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਅਸੀਂ ਆਮ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ‘ਇਕ ਬਾਈਟ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਦੇ ਦੇਹ’। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਭੋਰਾ ਵੀ ਹੈ। ਮੱਛੀ ਫੜਨ ਵਾਲੀ ਕੁੰਡੀ ਨੂੰ ਲਾਏ ਤਾਮੇ ਜਾਂ ਭਿੰਤੀ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਬੇਟ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਤਾਲਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਆਏ ਸ਼ਬਦ ਪੀਜ਼ਾ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਅਰਥ ਵੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਟੁਕੜਾ, ਬੁਰਕੀ,

ਛੋਕ, ਮੋਰੀ, ਟੋਏ, ਟੋਟੇ, ਟੁਕੜੇ, ਫੁੱਟਣ, ਜੱਚੇ, ਖੰਡ ਆਦਿ ਦੇ ਭਾਵ ਸਮਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਹੁਣ ਆਈਏ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵੱਲ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਭਾਰੋਪੀ ਮੂਲ Bheid ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਧਾਤੂ ‘ਭਿਦ’ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਛੋਕ, ਤੋੜ, ਪਾੜ, ਦਰਾੜ ਆਦਿ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਭੇਦ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅਰਥ ਤਾਂ ਛੋਕ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਅਰਥ ਹਨ—ਕਿਸਮ, ਪ੍ਰਕਾਰ। ਜਦ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਛੇਕਿਆ ਜਾਂ ਤੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਟੁਕੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਖਰੇਵੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਵਿਚ ਭਿੰਨਤਾ, ਕਿਸਮ, ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭਾਵ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਰਾਗ ਦੇ ਕਈ ਭੇਦ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਅਰਥ ਫਰਕ, ਅੰਤਰ ਵੀ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਦਿਉ, ਦਰਾੜ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਫਰਕ ਦਾ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਤਭੇਦ ਜਾਂ ਭੇਦਭਾਵ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਹੋਰ ਨਿਖਰਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਭੇਤ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਭੇਦ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਭੇਦ ਹੈ। ਪਰ ਅਰਥ ਥੋੜ੍ਹੇ ਵੱਖਰੇ ਵੀ ਹੋ ਗਏ। ਭੇਤ ਗੁੱਝੀ ਗੱਲ, ਗੋਝ, ਓਹਲਾ, ਰਾਜ਼ ਹੈ, ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਲੁਕਾਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਫਰਕ ਤੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ‘ਮਾਰਗ ਪਾਏ ਉਦਿਆਨ ਮਹਿ ਗੁਰਿ ਦਸੇ ਭੇਤ’। ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਭੇਤ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ ਭੇਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਈ ਵਾਰੀ ਘਰ ਦੀ ਲੰਕਾ ਢਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਭੇਦ ਤੋਂ ਵਿਗੜ ਕੇ ਭੇਉ ਬਣਿਆ, ‘ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਜੋ ਜਾਨੈ ਭੇਉ’। ਭੇਤ ਪਾਉਣਾ, ਭੇਤ ਲੈਣਾ, ਭੇਤ ਦੇਣਾ ਕੁਝ ਮੁਹਾਵਰੇ ਹਨ।

ਜਿਸ ਦਾ ਭੇਦ ਨਾ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਉਹ ‘ਅਭੇਦ’ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਹੋਰ ਮਤਲਬ ਹੈ ਜੋ ਕਾਸੇ ਹੋਰ ਵਿਚ ਇਕਮਿੱਕ ਹੋ ਗਿਆ, ਸਮਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਹੈਸੀਅਤ ਮਾਲੂਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ‘ਜਹ ਅਛਲ ਅਛੇਦ ਅਭੇਦ ਸਮਾਇਆ’। (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ)। ਭੇਦ ਤੋਂ ਭੇਉ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਭੇਦ ਤੋਂ ਵੀ ਅਭੇਦ ਬਣ ਗਿਆ, ‘ਸਤਿਗੁਰ ਤੁਨੈ ਪਾਈਐ ਪੂਰਨ ਅਲਖ ਅਭੇਦ’। (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ)

ਅਸੀਂ ਭੇਦ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਕਿਸਮ, ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਦਿ ਜਾਣਿਆ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਭਿੰਨ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਅਰਥ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਵੀ ਭਿਦ ਹੀ ਹੈ। ਭਿੰਨ ਦਾ ਅਸਲ ਭਾਵ ਹੈ—ਟੁੱਟਿਆ, ਜੁਦਾ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵੱਖਰਾ, ਜੁਦਾ, ਅਲੱਗ, ਹੋਰ ਦਾ ਅਰਥ ਦੇਣ ਲਗਦਾ ਹੈ, ‘ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਮਾਇਆ ਤੇ ਭਿੰਨ’, ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹਨ। ‘ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ’

ਸ਼ਬਦ
ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-259-9353

ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਵਾਂਗ) ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਦੁਰਕਤੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ। ਗਣਿਤ ਵਿਚ ਭਿੰਨ ਉਹ ਅੰਕ ਹੈ ਜੋ ਸਮੱਗਰ ਨਹੀਂ ਜਿਵੇਂ 1/2, .5 ਆਦਿ। ਭਿੰਨ ਭੇਦ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਭਰਾ ਲਗਦੇ ਸ਼ਬਦ ਸਮਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਭਿੰਨ ਤੋਂ ਵਿਭਿੰਨ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ, ਮੁਖਤਲਿਫ ਆਦਿ ਹੈ।

ਗ. ਸ. ਰਿਆਲ ਅਨੁਸਾਰ ਭਿੰਨੀ ਭਿੰਨੀ ਵਾਸ਼ਨਾ, ਰਸਭਿੰਨਾ ਆਦਿ ਵਿਚਲਾ ਭਿੰਨੀ/ਭਿੰਨਾ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਇਥੇ ਥਾਂ ਸਿਰ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੁਝ ਟੇਵੀ ਜਿਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਬਣਦਾ ਹੈ—ਭਿੰਨਿਆ ਹੋਇਆ, ਗਿੱਲਾ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਰਸਭਿੰਨਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਰਸ ਨਾਲ ਭਿੱਜਣਾ। ਭਿੱਜਣਾ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮੂਲ ਅਰਥ ਫੁੱਟਣਾ, ਪਾਟਣਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਦਾਹੜੀ ਜਾਂ ਮੁੱਛਾਂ ਫੁੱਟਣਾ (ਮਸ ਭਿੱਜਣਾ=ਮੁੱਛਾਂ ਫੁੱਟਣਾ)। ਸੋ ਫੁੱਟਣਾ, ਪਾਟਣਾ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਭਿੱਜਣਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵੱਲ ਵਧਦੇ ਹਾਂ। ਹਾਥੀ ਦੇ ਮਦ ਚੋਣ ਨੂੰ ਵੀ ਭੀਗਨਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ‘ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਭਿੱਜਿਆ’ ਦਾ ਮਤਲਬ ‘ਪਸੀਨਾ ਫੁੱਟਿਆ’ ਜਿਸ ਨੇ ਸਰੀਰ ਗਿੱਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕੰਧ ਦੇ ਅਰਥ ਵਾਲਾ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਭੀਤ ਜਾਂ ਭੀਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਬਾਲੂ ਕੀ ਭੀਤ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਰੂਪ ਭਿਤ ਵੀ ਹੈ,

ਹਸਦੀ ਹਸਦੀ ਖੋਹਲ ਦੇਵੇਂ ਭਿੱਤ ਨੀ,
ਨਾਲ ਸਵਾਗਤ ਦਿਲ ਰਾਹੀ ਦਾ ਜਿੱਤ ਨੀ।
ਮਾਖਿਉਂ ਭਿੱਜਾ ਬੋਲ ਕੋਈ ਚਾ ਬੋਲ ਨੀ,
ਘੜਾ ਸ਼ਹਿਦ ਦਾ ਚੁੱਕੀ ਬਹਿ ਜਾ ਕੋਲ ਨੀ।
(ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ)

ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਨੂੰ ਭਿਤ ਮੇਲਣਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਰੇਤਲੀ ਪਹਾੜੀ ਨੂੰ ਭੀਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ‘ਬਾਰੂਭੀਤ ਬਨਾਈ ਰਚਿ ਪਚਿ’ ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਅਰਥ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਜਾਂ ਕਿਵਾੜ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ‘ਨਵੰਤ ਦੁਆਰੇ ਭੀਤ ਰਹਿਤ ਬਾਇ ਰੂਪ ਅਸਬੰਧਨ’। (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ)। ਇਹ ਸਾਰੇ ਰੁਪਾਂਤਰ ਭਿਦ ਧਾਤੂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਹੈ, ਭਿਤਿ। ਕੋਈ ਕੰਧ ਜਾਂ ਦੀਵਾਰ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਵੋ ਜੁਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤੋੜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਭਾਵ ਭਿਦ ਧਾਤੂ ਵਿਚ ਹਨ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਹੋਏ ਮਿਲਟਰੀ ਲਿਟਰੇਚਰ ਫੈਸਟੀਵਲ ਵਿਚ 1965 ਦੀ ਜੰਗ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਰਿਪੇਖ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਿਵੇਕਲੇ ਸਾਹਿਤ ਉਤਸਵ ਨੂੰ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਵੀ. ਐਸ. ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਤੇ ਜਨਰਲ ਜੇ. ਐਸ. ਚੀਮਾ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਦੋਵੇਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਜਰਨੈਲ ਹਨ। ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜੰਗ ਦੇ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਦੋ ਬਣੇ। ਇੱਕ, ਪਹਿਲੀ ਦਸੰਬਰ 1964 ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 356 ਨੂੰ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਉਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ, 1965 ਵਿਚ ਜਨਰਲ ਅਯੂਬ ਖਾਨ ਵੱਲੋਂ ਪੱਖਪਾਤੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਾਈਆਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਦੀ ਭੈਣ ਫਾਤਿਮਾ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਬੇਚੈਨੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਦੱਸੀ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਰਹੀ ਕਿ ਜਨਰਲ ਅਯੂਬ ਖਾਨ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਿੱਖ ਨੇ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਫਾਰਸੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਇਹ ਮੰਤਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸੈਨਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵਜੋਂ ਕਮਾਂਡ ਸੰਭਾਲਣ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਸੀ। ਜੰਗ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿਚ 1964 ਵਿਚ ਹੋਈ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਅਚਾਨਕ ਮੌਤ ਵੀ ਬਣੀ ਤੇ 1963 ਵਿਚ ਹਜ਼ਰਤ ਬਲ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚੋਂ ਚੋਰੀ ਹੋਈਆਂ ਪਵਿੱਤਰ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਵੀ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਖਾਸ ਕਰਕੇ

1965 ਦੀ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜੰਗ

ਉਭਾਰੀ ਕਿ 1965 ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੇ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਹੱਕਾ-ਬੱਕਾ ਤੇ ਦੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜੇ ਛੱਬ ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਗਰੈਂਡ ਸਲੈਮ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ ਤਾਂ ਖੇਮਕਰਨ ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਸਰਹੱਦ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਰੇ ਤੱਕ ਖਦੇੜਨਾ ਵੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਕਿਵੇਂ ਉਸ ਪਾਰ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਖਾਲੀ ਕਰਕੇ ਦੌੜੇ ਸਨ, ਇਸ ਦਾ ਦਾਸ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਮਾਸੂਮ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰੁਲ ਰਹੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੇ ਕਾਪੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀਆਂ, ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭੱਜ ਕੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਲੈਂਦੇ ਚੁਹੇ ਵੀ ਤੱਕੇ ਸਨ। ਉਂਜ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਏਨੇ ਸੂਰਬੀਰ ਹਨ ਤਾਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਰਹਿਣ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਤਰਬੱਲੀ ਮਚਾ ਦੇਣਾ।

ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੀ ਘੜੀ: ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੱਬੇ ਸਾਲ ਦੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਤਿਆਗਣ ਵਾਲੀ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਪਣਾ 71ਵਾਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾਇਆ। ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਲਈ ਇਹ ਵੱਡੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੀ ਘੜੀ ਹੈ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਰਾਜ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਅਤੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ

ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਵਡੇਰੇ ਲੀਡਰ ਤਾਂ ‘ਮੈਂ ਹੀ ਮੈਂ’ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨਗੇ।

ਜਾਵੇਦ-ਸ਼ਬਾਨਾ ਦੋਸਤੀ: ਉਰਦੂ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਜਸ਼ਨ-ਏ-ਰੇਖਤਾ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਹ ਜਸ਼ਨ ਵੈਲਨਟਾਈਨ ਦਿਵਸ ਉਤੇ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਜਾਵੇਦ ਅਖਤਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਜ਼ਮ

ਸ਼ਬਾਨਾ ਆਜ਼ਮੀ

‘ਸ਼ਬਾਨਾ’ ਪੜ੍ਹੀ, ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਸਾਬਣ ਦੀ ਉਸਤਤ ਵਿਚ। ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੋਟਾ ਪਾਤਰ ਸ਼ਬਾਨਾ ਆਜ਼ਮੀ ਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜੀਵਨ ਦੀ ਤੇੜੀਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਜਾਵੇਦ ਤੋਂ ਇਸ ਮੌਕੇ ਟਿੱਪਣੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਉਤਰ ਸੀ, ‘‘ਮੇਰੀ ਔਰ ਸ਼ਬਾਨਾ ਕੀ ਦੋਸਤੀ ਇਤਨੀ ਗਹਿਰੀ ਹੈ,

ਇਤਨੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਦੀ ਭੀ ਉਸ ਕਾ ਕੁੱਛ ਨਹੀਂ ਬਿਗੜ ਸਕੀ।’’ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਮੰਗੇ ਜਾਣ ਉਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘‘ਮੀਆਂ, ਬੀਵੀ ਬੜੀ ਖਤਰਨਾਕ ਟਰਮ ਹੈ। ਯੇਹ ਅਪਨੇ ਸਾਥ ਬੜਾ ਵਜ਼ਨ ਲੇ ਕੇ ਆਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਮੇਂ ਮੀਆਂ ਅਕਸਰ ਯੇਹ ਗਲਤੀ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਉਨ ਕੋ ਲਗਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਕਾ ਧੁਰਾ ਵੁਹ ਹੈ ਔਰ ਬੀਵੀ ਕਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਨ ਕੋ ਚਾਹੇਂ ਤਰਫ ਘੂਮ ਕੇ ਉਨ ਕਾ ਖਿਆਲ ਰਖੇ।’’

ਜਾਵੇਦ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸ਼ਬਾਨਾ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ‘‘ਕੀ ਘਰ ਵੀ ਜਾਵੇਦ ਓਨੇ ਹੀ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਹਨ, ਜਿੰਨੇ ਬਾਹਰੀ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਵਿਚ?’’ ਸ਼ਬਾਨਾ ਦਾ ਉਤਰ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਸੀ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਜਾਵੇਦ ਬੋਲੇ, ‘‘ਦੇਖੋ ਭਾਈ! ਜੇ ਲੋਗ ਸਰਕਸ ਮੇਂ ਕਰਤਵ ਕਰਤੇ ਹੈਂ, ਵੁਹ ਘਰ ਮੇਂ ਉਲਟੇ ਬੋੜੀ ਲਟਕੇ ਰਹਿਤੇ ਹੈ।’’

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਲਗਾਹ (ਵੈਟਲੈਂਡ): ਭਾਖਤਾ ਨੰਗਲ ਵਿਚ ਰੂਸ, ਚੀਨ, ਮੰਗੋਲੀਆ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਬਰਮਾ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਜਪਾਨ, ਸਾਇਬੇਰੀਆ ਆਦਿ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਪੈਂਡਾ ਤੈਅ ਕਰ ਕੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਛੀ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੈਲਾਨੀ ਤੇ ਪੰਛੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਵੀ। ਦੁਨੀਆਂ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੰਛੀ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਝੀਲਾਂ

ਨਿੱਕ
ਸੁੱਕ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

Sandhugulzar@yahoo.com

ਵਿਚ ਬਰਫਾਂ ਜੰਮਣ ਕਾਰਨ ਇਥੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਇਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਪਰਤ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਵਰੀ 2017 ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰੀਬ 9600 ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਿੱਠਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਨਾਰਕਰਟ ਲੈਬ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਰੋਗ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਨਵਰੀ 2018 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿੰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਸੁਖਨਾ ਝੀਲ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੰਗਲ ਦੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣਿਆਂ ਦਾ ਪਾਸਕੂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਅੰਤਿਕਾ: ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਨਾ ਬਿਹਬਲ ਹੋ ਮੇਰੇ ਅਸਮਾਨ
ਮੈਂ ਬੱਸ ਉਡਣ ਵਾਲੀ ਹਾਂ
ਕਿ ਤੇਰੀ ਹੀ ਮੁਹੱਬਤ ਵਿਚ
ਪਰਾਂ ਨੂੰ ਰੰਗਦੀ ਹਾਂ ਮੈਂ।

ਨੱਥ ਕਿਵੇਂ ਬਣੀ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਮਨਪਸੰਦ ਗਹਿਣਾ...

ਨੱਥ ਨੱਥ ਦਾ ਜ਼ੇਵਰ (ਗਹਿਣਾ) ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਔਰਤਾਂ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਆਮ ਹੀ ਸ਼ਾਦੀ-ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਜ਼ੇਵਰ ਦੀ ਲੰਮੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਜ਼ੇਵਰ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਨਾਲ ਕੋਈ ਤਾਅਲੁਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨੱਥ ਬਾਰੇ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਇਕ ਅਫਸਰ ਅਤੇ ਆਲਮ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਐਡਵਰਡ ਮੋਰ ਨੇ 1790 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, 'ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨੱਥ ਵਿਚ ਕੜਾ, ਛੱਲਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜ਼ੇਵਰ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਨੱਥ ਆਖਦੇ

ਮੁਹੰਮਦ ਅਜ਼ਹਰ ਵਿਰਕ
ਲਿਪੀਅੰਤਰ: ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਹਨ। ਇਸ ਨੱਥ 'ਤੇ ਕਾਫੀ, ਢੇਰ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਖਰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਰੋਅਬ ਤੇ ਚੌਧਰ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥ ਦੀ ਨੱਥ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਸੁਹਾਗ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਵਹੁਟੀਆਂ ਦੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਢ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਕਲਾਸੀਕਲ ਅਦਬ ਵਿਚ ਇਸ ਗਹਿਣੇ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਵੈਦਿਕ ਲਿਖਤਾਂ ਵੀ ਨੱਥ ਬਾਰੇ ਅਸਲੋਂ ਚੁਪ ਹਨ। ਨੱਥ, ਨੱਥਣੀ, ਨੱਥਿਆ, ਨੱਥਾ, ਨੱਥ ਦੋਗ ਤੇ ਨੱਥਣੀਆਂ ਵਰਗੇ ਸਾਰੇ ਨਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਲਫਜ਼ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਬਦ ਨੱਥ ਤੋਂ ਨਿਕਲੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਨੱਥ ਦੀ ਵੱਸੀ।

ਰਮਾਇਣ ਦੀ ਸੀਤਾ ਅਤੇ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੀ ਦਰੋਪਤੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਨੱਥ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ। ਕਦੀਮ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਔਰਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਉਂਦੀਆਂ। ਭਰਤ ਮੁਨੀ ਨੇ ਨਾਟਕ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦਾ ਲੰਮਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਨੱਥ ਦੇ ਇਸ ਗਹਿਣੇ ਦਾ ਨਹੀਂ।

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਕੋਸ਼ 8ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਅਮਰਕੋਸ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗਹਿਣੇ ਗਿਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਨੱਥ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ। ਵਾਦੀ-ਏ-ਸਿੰਧ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਟੈਕਸਲਾ, ਹਸਤਨਾਪੁਰ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਤੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਵੀ ਵਾਲੀਆਂ, ਗੁਲੂਬੰਦ, ਕੜੇ, ਕੰਗਣ, ਚੂੜੀਆਂ, ਮੁੰਦਰੀਆਂ, ਹਾਰ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਗਹਿਣੇ ਲੱਭੇ ਪਰ ਨੱਥ ਨਹੀਂ। ਬਰਹੁਤ, ਰਾਂਚੀ, ਬੋਧ ਗਯਾ, ਅਮਰਾਵਤੀ ਤੇ ਨਾਗਾਰਜੁਨ ਕੁੰਡ ਦੀਆਂ

ਨੱਥ ਦਾ ਗਹਿਣਾ 'ਨੱਥ' ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਅਹਿਮ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਇਸ ਗਹਿਣੇ ਦਾ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਮਿਸਰ ਤੱਕ ਜਾ ਪੁੱਜਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਵਿਚ ਆਮਦ ਨਾਲ ਇਹ ਗਹਿਣਾ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਇਆ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰ ਮੁਹੰਮਦ ਅਜ਼ਹਰ ਵਿਰਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਨੱਥ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਫਰੋਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਬੇਹੱਦ ਦਿਲਚਸਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਪਹਿਲੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਭ ਗਹਿਣੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ ਪਰ ਨੱਥ ਗਾਇਬ ਹੈ।

ਇਥੋਂ ਇਹੋ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਾਉਂਦੀਆਂ। ਇਸ ਗਹਿਣੇ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਉਦੋਂ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ 711 ਹਿਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਅਰਬ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਪਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਦੇਖਾ-ਦੇਖੀ ਇਹ ਗਹਿਣਾ ਏਨਾ ਆਮ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਹਰ ਜ਼ਨਾਨੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੋਹਰਤ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਤੁਸੀਂ ਇਥੋਂ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਦੇਵੀਆਂ ਦੇ ਚਿੱਤਰਾਂ ਤੇ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਗਹਿਣਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਵੇਲਾ ਲੰਘਿਆ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਨੱਥ ਪਾਉਣੀ ਘੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਹਿੰਦੂ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚ ਨੱਥ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਆਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅਹਿਦਨਾਮੇ (ਓਲਡ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ) ਵਿਚ ਨੱਥ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ। ਦੱਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਨੱਥ ਯਹੂਦੀਆਂ ਲਈ ਬੜੀ ਓਪਰੀ ਸ਼ੈਲੀ ਸੀ।

ਬਰਾਵਨ ਜੋ ਮਿਸਰ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਕੌਮ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ, ਨੇ ਨੱਥ ਦਾ ਗਹਿਣਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਨੱਥ ਦਾ ਛੱਲਾ ਮਿਸਰ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ ਬਹੁਤ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਨੱਥ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਦਾ ਤਾਅਲੁਕ ਮਿਸਰ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਕੌਮ ਬਰਾਵਨ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਿਚ ਨੱਥ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਬਲਹਨਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਕਰਮਾ ਨਾਮ ਦੇਵ ਚਰਿਤਰ 1080 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਲੱਭਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ, ਮੁਕਤਾ ਤੇ ਮੱਛੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਆਇਆ ਹੈ। 11ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਲਛਮਣ ਵਿਸ਼ਨੋਕਾਰ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਾਇਰੀ ਸਰਧਾ ਤਲਾਕਾ ਵਿਚ ਨਸ਼ ਅੰਗੂਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੰਧਰਾ ਦੀ ਇਕ ਔਰਤ ਦੇ ਹੁਸਨ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਉਹ ਸਾਹ ਲੈਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਨੱਥ ਨਾਲ ਜੁੜੇ

ਹੋਏ ਮੋਤੀ ਹਿੱਲਦੇ ਸਨ। ਤਿਰੂਵਨੰਤਪੁਰਮ ਅਤੇ ਤਰੋਮਬਾਰੀ ਦੇ ਮੰਦਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਊਰਲ ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਟੋਲੀ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਈ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੱਥ ਵਿਚ ਖੂਬ ਹੀਰੇ ਜੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਤਸਵੀਰਾਂ 14ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀਆਂ ਹਨ।

ਦੇ ਸਦੀਆਂ ਬਾਅਦ, ਮਤਲਬ 16ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਟਰਾਵਨਕੋਰ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨੱਥਾਂ ਪਾਈਆਂ ਦਿਖਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛਾਂਹ ਵੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 17ਵੀਂ ਸਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਔਰਤ ਤੇ ਦੇਵੀ ਦੇ ਨੱਥ ਪਾਈ ਆਮ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਨੱਥ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਾਂ ਈਜਾਦ ਹੋਏ। ਮਸਲਨ: ਨਾਸਾ, ਮਖਤੀਕਾ, ਨਾਸਾ ਗਰਾਮਕਤੀਫਲ, ਨਾਸ ਮਨੀ, ਸਨਾਸਾ ਫਸਾਨਾ ਆਦਿ। ਆਇਨ-ਏ-ਅਕਬਰੀ ਵਿਚ ਵੀ ਨੱਥ ਦੇ ਚਾਰ ਜ਼ੇਵਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਲੱਭਦੀ

ਹੈ। ਬਸ਼ਰ, ਨੱਥ, ਫੂਲ ਤੇ ਬਲਾਕ।

ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੱਥ ਇਕ ਇੰਚ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਤਿੰਨ ਇੰਚ ਤੱਕ ਗੋਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਨੱਥਾਂ ਸਾਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਕੁਝ ਵਿਚ ਮੋਤੀ ਲੱਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੋਤੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਇਕ ਤੋਂ ਸੱਤ ਤੱਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਕਬੀਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸੱਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੂਬਾ ਸਿੰਧ ਵਿਚ ਨੱਥ ਬੜੇ ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਖਾਸ ਕਰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਤਾਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਹੀ ਨੱਥ ਪਾਈ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਨੱਥ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਸਾਰੇ ਨਮੂਨੇ ਨੱਥ ਦੀ ਵਿਗਤੀ ਹੋਈ ਸ਼ਕਲ ਦੇ ਹੀ ਹਨ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਮੌਕੇ ਨੱਥ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗਿਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ ਸੂਬਾ ਅਸਾਮ ਵਿਚ ਨੱਥ 17ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਆਈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ। ਅੱਜ ਅਸਾਮ ਦੀਆਂ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ ਨੱਥ ਬੜੇ ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾਕ ਫੂਲ ਜਾਂ ਨਾਕ ਚੰਦਾ ਆਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸਾਮੀ ਨੱਥ ਵਿਚ ਮੋਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਹ ਅਸਲੋਂ ਸਾਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਨੱਥ ਬਾਰੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਅਕੀਦੇ ਪੜ੍ਹਨ-ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਔਲੀਆ ਦੇ ਮਜ਼ਾਰਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਕੁਝ ਖਾਸ ਮੰਨਤਾਂ ਮੰਨ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬਾਲਾਂ ਤੇ ਬਾਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਲੜਾਈ ਝਗੜੇ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਬੜ੍ਹਕ ਆਮ ਹੀ ਸੁਣੀ ਹੋਈ ਹੈ: ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾ ਦਿਆਂਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਕਹਾਣੀ ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਜਦ ਕੋਈ ਅੱਥਰਾ ਜਾਨਵਰ ਮੱਝ, ਢੱਗ ਜਾਂ ਉਠ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨੱਥ ਮਾਰ ਕੇ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਨੱਥ ਵੱਜੀ ਵੇਖ ਅਗਲੇ ਸਮਝ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਡੰਗਰ ਜ਼ਰੂਰ

ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਂਜ ਵੀ ਅਸੀਂ ਆਮ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਨੱਥਾਂ ਵੱਜੀਆਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਤੇ ਖੂਨੀ ਜਾਨਵਰ ਚਿੱਛ ਹੈ। ਚਿੱਛ ਨੱਥ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਦੇ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ। ਏਡਾ ਖਤਰਨਾਕ ਜਾਨਵਰ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਨੱਥ ਨੇ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਨੱਥਾਂ ਪਾਈਆਂ ਦੇਖੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਂ ਇਕ ਅਜੀਬ ਜਾਨਵਰ ਨੂੰ ਬੜੇ ਵੱਖਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਨੱਥ ਪਾਈ ਦੇਖੀ। ਮੈਂ ਇਕ ਦਿਨ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਇਕ ਜੋਗੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ। ਉਸ ਕੋਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੱਪ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਸੱਪ ਦਿਖਾਏ, ਪਰ ਇਕ ਸੱਪ ਅਜਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਨੱਥ ਮਾਰ ਕੇ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਪਿਛਲੇ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਨੱਥ ਭਾਰਤੀ ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਵਿਚ ਬੜੇ ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਮੌਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਹਾਗਣ ਨੱਥ ਬਿਨਾਂ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ। ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਔਰਤਾਂ ਨੱਥ ਪਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਅਨੰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨੱਥ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਨੱਥ ਬੜੀ ਚੌੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ ਛੋਟੀ ਨੱਥ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੱਥ ਨਾਲ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚੇਨ ਪਾ ਕੇ ਕੰਨ ਨਾਲ ਲਪੇਟ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਗਹਿਣੇ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਾਰੇ ਗਹਿਣੇ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਵੀ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਂਜ, ਸਮੇਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਮੁਕਾਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਥਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਹਰ ਬੰਦਾ ਆਪਣੀ ਹੈਸੀਅਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦਾ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸੱਜ-ਵਿਆਹੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਹੁਰੇ ਚੰਗੇ ਤੇ ਚੰਧੇ ਜ਼ੇਵਰ ਪਾਉਣ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੇਕਿਆਂ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਣ ਕਿ ਸਹੁਰਿਆਂ ਨੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ੇਵਰ ਪਾਏ ਹਨ। ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਨੱਥ ਉਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇੱਜਤ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ!

ਪੰਜਾਬੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਜਿਥੇ ਸੱਗੀ ਨਾਲ ਗੁੜ੍ਹੀ ਪ੍ਰੀਤ ਹੈ, ਉਥੇ ਛੋਟੇ ਗਹਿਣੇ ਪਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨੱਥ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਵਿਚ ਲੌਗ, ਤੀਲੀ ਤੇ ਕੋਕਾ ਆਦਿ ਨਿੱਕੇ ਗਹਿਣੇ ਹਨ। ਕੰਨ ਵਿੰਨ੍ਹਣ ਵਾਂਗ ਨੱਥ 'ਚ ਗਹਿਣੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਨੱਥ ਵਿੰਨ੍ਹਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਵਿਚ ਨੱਥ,

ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਸਰਹਿੰਦ

ਕੰਨ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਨਿਆਰੇ ਤੋਂ ਵਿੰਨ੍ਹਾਏ ਜਾਂਦੇ, ਪਰ ਕਈ ਮਾਹਰ ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਵਿੰਨ੍ਹ ਲੈਂਦੀਆਂ। ਸੁਨਿਆਰਾ ਤਾਂ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਇਕ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਤਿੱਖੀ ਪਤਲੀ ਜਿਹੀ ਤਾਰ ਨਾਲ ਨੱਥ ਵਿੰਨ੍ਹਦਾ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨੱਥ ਦੇ ਬਾਹਰ ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ ਨਾਲ ਮਰੌਤੀ ਦੇ ਕੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। ਇਸ ਤਾਰ ਨੂੰ 'ਮੁਰਕੀ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ। ਜਦੋਂ ਨੱਥ ਵਿਚ ਛੋਕ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਮੁਰਕੀ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਬਾਂਸ ਦੀ ਸੂਹਣੀ (ਝਾੜੂ) ਦੀ ਤੀਲੂ ਦਾ ਤਿੱਖਾ ਸਿਰਾ ਤੋੜ ਕੇ ਨੱਥ ਵਿਚਲੇ ਛੋਕ ਵਿਚ ਪਾ ਲੈਂਦੀਆਂ। ਨਿੱਮ ਦਾ ਪਤਲਾ ਜਿਹਾ ਡੱਕਾ ਵੀ ਨੱਥ ਵਿਚ ਪਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਉਸ ਨਾਲ ਨੱਥ ਦਾ ਛੋਕ ਪੱਕਾ ਦੁਖਦਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਡੱਕੇ ਤੀਲੂ ਨੱਥ ਦਾ ਛੋਕ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ। ਕੁਆਰੀਆਂ ਨੱਥ ਦਾ ਛੋਕ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੇ ਡਰੋਂ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਮੋਖ, ਰੇਖ ਜਾਂ ਤੀਲੂ ਵੀ ਨੱਥ ਵਿਚ ਪਾ ਲੈਂਦੀਆਂ।

ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਸਮਾਜ 'ਚ ਕੁਆਰੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਗਹਿਣਾ ਗੱਟਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਾਉਂਦੀਆਂ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੱਥ ਕੰਨ ਇਸ ਲਈ ਵਿੰਨ੍ਹਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਕਿ ਵੱਡੀ ਉਮਰੇ ਨੱਥ ਕੰਨ ਦੀ ਪੇਪਤੀ ਸਖਤ ਤੇ ਮੋਟੀ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਔਖੀ ਵਿੰਨ੍ਹੀ ਜਾਊ ਤੇ

ਉਹਦੇ ਪੱਕ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਰਹੁ। ਪੰਜਾਬਣਾਂ ਬਹੁਤਾ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਨੱਥ ਵਿੰਨ੍ਹਾਉਂਦੀਆਂ। ਕਈ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਖੱਬੇ ਸੱਜੇ-ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਵੀ ਨੱਥ ਵਿੰਨ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ।

ਗਹਿਣੇ ਔਰਤ ਦੇ ਸੁਹਾਗਣ ਹੋਣ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵੀ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਪਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ ਚੂੜੀਆਂ ਤੋੜ ਦੇਣ ਵਾਂਗੂੰ ਨੱਥ ਵਿਚੋਂ ਕੋਕਾ ਜਾਂ ਤੀਲੂ ਆਦਿ ਵੀ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਭਾਵੇਂ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਅਰਥ ਰਿਵਾਜਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਕਾਰਿਆ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ, ਪਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਨੱਥ ਤੇ ਲੌਗ ਜਿਥੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੇ ਨੱਥ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣੇ, ਉਥੇ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਵੀ ਬਣ ਗਏ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ: -ਐਥੇ ਮੇਰੀ ਨੱਥ ਡਿੱਗ ਪਈ, ਨਿਉਂ ਕੇ ਫੜੀ ਜੁਆਨਾ। -ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਆਉਂਦਾ ਮੇਰੀ ਚਾਲ ਵੇਹਦਾ ਆਈਂ ਚੀਰੇ ਵਾਲਿਆਂ ਵੇਖਦਾ ਆਈਂ ਵੇ ਮੇਰਾ ਲੌਗ ਗੁਆਚਾ...

ਲੌਗ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕੀਤਾ ਲੋਕ ਕਾਵਿ ਦੀ ਇਕ ਤੁਕੀ ਬੋਲੀ 'ਤੇਰੇ ਲੌਗ ਦਾ ਪਿਆ ਲਿਸ਼ਕਾਰਾ, ਹਾਲੀਆਂ ਨੇ ਹਲ ਡੱਕ ਲਏ' ਨੇ, ਪਰ ਹੁਣ ਨਾ ਕੋਈ ਪੰਜਾਬੀ ਬਲਦਾਂ ਦੀ ਜੋਗ ਨਾਲ ਹਲ ਵਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਲੌਗ ਵਾਲੀ ਹਾਲੀਆਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਲੌਗ ਵਾਲੀ ਖੇਤਾਂ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਲੌਗ ਦੇ ਲਿਸ਼ਕਾਰੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਮਰਹੂਮ ਕਵੀ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ

ਨਿਰਮਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਬੀਤੇ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:

ਹੁਣ ਤਾਂ ਅਤੀਏ ਟਰੈਕਟਰ ਦੇ ਪਹੀਏ ਖੱਲੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਲੌਗ ਦਾ ਲਿਸ਼ਕਾਰਾ ਤੇ ਤਿੜ-ਤਿੜ ਕਰਕੇ ਟੁੱਟਦੀਆਂ ਨੇ ਮੋਟਰਾਂ 'ਤੇ ਵੰਗਾਂ ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਘੜੇ ਦੇ ਪਿੱਲੇ ਹੋਣ ਦਾ ਭਲਾ ਤੈਂ ਕਾਹਨੂੰ ਡੁੱਬਣਾ ਸੀ?

ਲੌਗ ਤੇ ਕੋਕਾ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇ ਸਾਢੇ ਗਹਿਣੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਪਹਿਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੌਗ ਨੱਥ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੀਲੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਬਾਰੀਕ ਡੰਡੀ ਉਤੇ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਡੋਡੀ ਵਾਲੀ ਜਾਂ ਉਪਰੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਮੋਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਡੰਡੀ ਵਿਚ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਵਾਸਲ ਨੁਮਾ ਪੇਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੀਲੀ ਨੱਥ ਦੇ ਛੋਕ 'ਚੋਂ ਉਪਰੋਂ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਅੰਦਰ ਵੱਲ ਪੇਚ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੱਥ ਦੇ ਬਾਹਰ ਬਹੁਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੀ ਬਸ, ਨੱਥ ਦਾ ਛੋਕ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੌਗ, ਨੱਥ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਅਸਲੀ ਲੌਗ ਵਾਂਗੂੰ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਫੁੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲੌਗ ਵਿਚ ਨਗ ਮੋਤੀ ਵੀ ਜੜਾ ਲਏ ਜਾਂਦੇ। ਲੌਗ ਦੀ ਮਹਿਮਾ 'ਚ ਗੀਤ ਰਚੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਦਿਖਾਵੇ ਲਈ ਬਿਗਾਨਾ ਗਹਿਣਾ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਨਿੰਦਿਆ ਵੀ ਗਿਆ ਹੈ:

ਨੱਥ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਪੱਟ ਲਈ, ਪਾ ਕੇ ਲੌਗ ਬੇਗਾਨਾ। ਕੋਕੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਲੌਗ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਘੱਟ

ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੰਸ ਰਾਜ ਹੰਸ ਹੋਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ:

ਨੱਥ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਕਾ ਦਿਆਂਗੇ, ਇਕ ਸੋਨੇ ਦਾ ਕੋਕਾ ਦਿਆਂਗੇ...

ਨੱਥ ਤੇ ਮੱਛਲੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਆਮ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਾਉਂਦੀਆਂ। ਇਹ ਵੱਡੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨੂੰਹਾਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੀ। ਨੱਥਲੀ, ਨੱਥ ਦਾ ਛੋਟਾ ਰੂਪ ਹੈ। ਨੱਥਲੀ ਇਕ ਨਿੱਕੀ ਵਾਲੀ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦੀ ਜੋ ਕੋਕੇ ਆਦਿ ਦੇ ਥਾਂ ਪਾ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨੱਥ ਦਾ ਆਕਾਰ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪਾਈ ਤਾਂ ਨੱਥਲੀ ਵਾਂਗ ਜਾਂਦੀ, ਪਰ ਇਹ ਵੱਡੀ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਜਾਂ ਮੋਤੀ ਵਗੈਰਾ ਲੱਗੇ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਇਹ ਨੱਥ 'ਤੇ ਝੂਲਦੀ ਬਹੁਤ ਦਿਲਕਸ਼ ਜਾਪਦੀ। ਨੱਥ ਨਾਲ ਮੋਤੀਆਂ ਜਾਂ ਸੋਨੇ ਦੀ ਲੜੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਜੋ ਗੁੱਕ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਕੰਨ ਕੋਲ ਉਪਰ ਕਰਕੇ ਵਾਲਾਂ ਵਿਚ ਟੰਗ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਨੱਥ ਨੂੰ ਸੁਹਾਗਾ ਦੇਣ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਜੋ ਨੱਥ ਦੇ ਬੋਝ ਨਾਲ ਨੱਥ ਨਾ ਦੁਖੇ। ਨੱਥ, ਵਿਆਹ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਪਾਉਂਦੀ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗਹਿਣਾ ਵੀ ਘੱਟ ਦਿੱਸਦਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਸੋਨੇ ਦੀ ਨੱਥ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਕਈ ਕੁੜੀਆਂ ਬਣਾਉਣੀ ਨੱਥ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਣਜੋੜ ਵਰ ਵਾਲੀ ਮੁਟਿਆਰ ਤਾਂ ਨੱਥ ਨੂੰ ਦੇਖ-ਦੇਖ ਝੂਰਦੀ ਹੈ:

ਸੱਸ ਮੇਰੀ ਨੇ ਨੱਥ ਘੜਾਈ, ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਪਾ ਕੁਤੇ ਮਾਹੀ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਲੂਣ ਘੋਟਣਾ,

ਪਾਵਾਂ ਕੀਹਦੇ ਚਾਅ ਕੁਤੇ।

ਨੱਥ ਮੱਛਲੀ ਭਾਵੇਂ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਗਹਿਣੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਕਈ ਥਾਈਂ ਇਕੱਠਾ ਨੱਥ ਮੱਛਲੀ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੱਛਲੀ ਸ਼ਬਦ 'ਮੋਝਲੀ' ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੋਝਲੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਗਹਿਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਨੱਥ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਨੱਥ ਦੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਸਖਤ ਪੇਪਤੀ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਛੋਕ ਕਰਕੇ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨੱਥ ਦੀ ਨਕੋਲੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਨੱਥ ਦੀ ਨਕੋਲੀ ਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੀ, ਪਰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੱਛਲੀ ਪਾਈ ਹੁੰਦੀ, ਉਸ ਮੁਟਿਆਰ ਦਾ ਰੂਪ ਦੂਣ ਸਵਾਇਆ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਮੱਛਲੀ ਵੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਗੋਲ 'ਵਾਲੀ' ਵਰਗੀ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਦੇ ਬੋਰ ਜਾਂ ਬਾਰੀਕ-ਬਾਰੀਕ ਪੱਤੇ ਲੱਗੇ ਹੁੰਦੇ। ਨਕੋਲੀ ਵਿਚ ਪਾਈ ਮੱਛਲੀ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੀ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੂੰਹਦੀ। ਇਹ ਖੂਬਸੂਰਤ ਗਹਿਣਾ ਘੜਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਨੱਥੀ ਮਜ਼ਾਕ 'ਚ ਕਹਿੰਦੀ:

ਸੁਨਿਆਰੇ ਦਿਆ ਮੁੰਡਿਆ ਵੇ, ਮੇਰੀ ਮੱਛਲੀ ਘੜ ਦੇ ਉਤੇ ਪਾ ਦੇ ਮੋਰਨੀਆਂ, ਵੇ ਮੈਂ ਸੱਸ ਮੁਕਲਾਵੇ ਤੋਰਨੀ ਆਂ। ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਮੁਟਿਆਰ ਦੀ ਮੱਛਲੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਸੁਣਨਾ ਪੈਂਦਾ: ਸੁਣ ਨੀਂ ਕੁੜੀਏ ਮੱਛਲੀ ਵਾਲੀਏ, ਮੱਛਲੀ ਨਾ ਚਮਕਾਈਏ ਹੱਟੀ ਭੱਟੀ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ, ਚਰਚਾ ਨਾ ਕਰਵਾਈਏ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ, ਫੁੱਲ ਵਰਗੀ ਰੱਖ ਜਾਈਏ।

ਸ਼ਤਰੰਜ ਕੇ ਖਿਲਾੜੀ

1977 ਵਿਚ ਬਣੀ ਫਿਲਮ 'ਸ਼ਤਰੰਜ ਕੇ ਖਿਲਾੜੀ' (ਡਾਇਰੈਕਟਰ: ਸਤਿਆਜੀਤ ਰੇਅ) ਮੁਨਸ਼ੀ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਦੀ ਇਸੇ ਨਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਵਲੋਂ ਅਵਧ ਦੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਅਵਧ ਦੇ ਨਵਾਬ/ਜਗੀਰਦਾਰ ਸ਼ਤਰੰਜ ਖੇਡਣ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਸਤ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਖਾਂਦੇ/ਪੀਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਤਰੰਜ ਖੇਡਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਹ ਖੇਡ ਨਹੀਂ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਘੜ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਅਗਲੀ ਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਅਵਧ ਦਾ ਸੁਲਤਾਨ ਨਵਾਬ ਵਾਜਿਦ ਅਲੀ ਖਾਨ ਆਪਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਕਤ ਪੰਜ ਵੇਲੇ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ, ਆਪਣੀਆਂ 400 ਰਖੇਲਾਂ ਦੇ ਸਾਥ ਵਿਚ ਆਨੰਦ ਮਾਨਣ, ਪਤੰਗ ਉਡਾਉਣ ਅਤੇ ਸ਼ਿਅਰੇ ਸ਼ਾਇਰੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਭਾਗ ਚਲਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ। ਅਵਧ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਤਾਨ ਵਿਰੁਧ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਵੀ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਕੁੱਕੜਾਂ ਅਤੇ ਭੇਡਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਦਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਆਨੰਦ ਮੰਗਲ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਕੰਪਨੀ ਬਹਾਦਰ (ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ) ਅਵਧ ਨੂੰ ਹੱਤਮ ਕਰ ਦੇ ਮਨਸੂਬੇ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਅਵਧ ਰਾਜ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਅਹਿਦਨਾਮੇ ਵਿਚ ਮੋਰੀਆਂ ਲੱਭ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਅਹਿਦਨਾਮੇ ਤੋਂ ਮੁਕਰਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਅਵਧ ਨੂੰ "ਚੈਰੀ" ਵਾਂਗ ਤੋੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਜਦੋਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਅਵਧ ਦੇ ਸੁਲਤਾਨ, ਅਵਧ ਦੇ ਨਵਾਬਾਂ/ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਉੱਤੇ ਯਕੀਨ

ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਫਵਾਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਸੁਲਤਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਗਰਦਾਨਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਤਰੰਜ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਮਸਤ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਨਵਾਬ ਦੂਸਰੇ ਨਵਾਬ ਨੂੰ ਬੜੀ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਨਾਲ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ— "ਇਹ ਲੋਕ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਕਿਉਂ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਹਨ?"

ਅਖੀਰ 7 ਫਰਵਰੀ 1856 ਨੂੰ ਕੰਪਨੀ ਬਹਾਦਰ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਗੋਲੀ ਚਲਾਇਆਂ ਅਵਧ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਸਿਰਫ 13-14 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਸਵਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਵਧ 'ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਗੋਲੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲੀ।

ਇਹ ਫਿਲਮ ਬੇਸ਼ੱਕ, ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਵਧ ਦੇ ਨਵਾਬਾਂ ਅਤੇ ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਵਧ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਇਸ ਲਈ ਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਵਧ ਦਾ ਸੁਲਤਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਵਾਬ/ਜਗੀਰਦਾਰ ਆਪਣੇ ਜੁਗਲ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਮਗਨ ਸਨ ਅਤੇ ਲੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ; ਪਰ ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਅਜੋਕੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਆਖਿਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਹੀ ਤਾਂ ਸੀ।

ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਅਵਧ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਕੋਈ ਵੀ ਢੰਗ ਵਰਤਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਅਹਿਦਨਾਮਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਕੀਤੇ ਅਹਿਦਨਾਮੇ ਉਸ ਦੇ ਮਕਸਦ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਨਵੇਂ ਅਹਿਦਨਾਮੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਅਹਿਦਨਾਮਿਆਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਸਹੀ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਅਵਧ ਦੇ ਸੁਲਤਾਨ ਉਪਰ ਪਰਜਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਅਣਗੋਲਿਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਆਮ ਪਰਜਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਉਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਨਹੀਂ।

ਅਜੋਕੀਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਵੀ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਵਰਤਾਓ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ੇਅਰਹੋਲਡਰਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਈ ਅਹਿਦਨਾਮੇ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਅਹਿਦਨਾਮੇ ਤੋੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਆਪਣੇ ਸ਼ੇਅਰਹੋਲਡਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਮੰਤਵਾਂ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣ ਲਈ ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਹ "ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ" ਵਰਗੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤ ਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਬਾਰੇ ਖਬਰਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ 'ਅਫਵਾਹਾਂ ਉਡਾਉਣ' ਵਾਲੇ 'ਰਾਜ ਧਰੋਹੀ' ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸੁਭਚਿਤਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

—ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ

ਬਦਲਵੇਂ ਬੁਰਜ ਦੀ ਉਸਾਰੀ

ਹਕੀਕਤ ਦੇ ਆਰ-ਪਾਰ ਝਾਕਦੀਆਂ ਦੇ ਲਘੂ ਫਿਲਮਾਂ

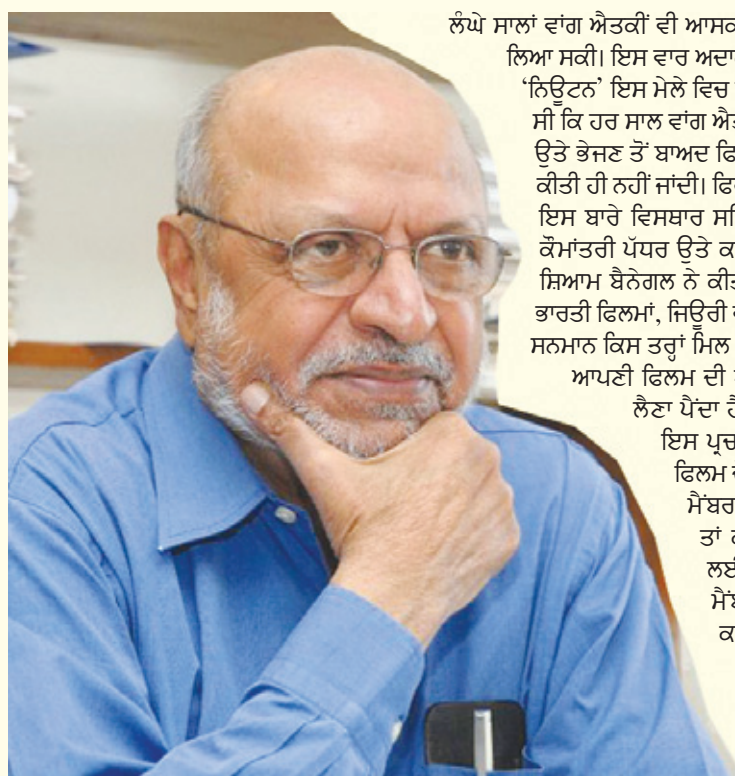
ਉਪਰ: ਫਿਲਮ 'ਜੂਸ' ਅਤੇ 'ਕਾਊਂਟਰਫੀਟ ਕੁਨਕੂ' ਦੇ ਪੋਸਟਰ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਨੀਰਜ ਗੋਵਨ ਅਤੇ ਰੀਮਾ ਸੇਨਗੁਪਤਾ।

ਫਿਲਮ 'ਕਾਊਂਟਰਫੀਟ ਕੁਨਕੂ' ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਨੌਜਵਾਨ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਰੀਮਾ ਸੇਨਗੁਪਤਾ ਨੇ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਉੱਤੇ ਵਰਤਾਈ ਜਾਂਦੀ ਘਰੇਲੂ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅਜਿਹੀ ਔਰਤ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਉਮਰ 30ਵਿਆਂ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਉਹ ਖੁਦ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਘਰ ਚਲਾਉਣ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦਾ ਹੱਥ ਵਟਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੱਕਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀਆਂ ਗਾਲ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕੁੱਟਮਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਰੀਮਾ ਸੇਨਗੁਪਤਾ ਨੇ ਔਰਤ ਦੀ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਾਰਮਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਸੁਨੇਹਾ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਵਧੀਕੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਹੋਣੀ ਹੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਨਿਰਮਾਤਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਰੀਮਾ ਸੇਨਗੁਪਤਾ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਜੁਗਲਬੰਦੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਰੀਮਾ ਆਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜੁਗਲ ਮਾਂ-ਧੀ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਔਰਤ ਦਾ ਦਰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਖੰਭ ਤੌਲਦੀਆਂ ਹਨ।

—ਆਮਨਾ ਕੌਰ

ਆਸਕਰ ਇਨਾਮ ਤੇ ਭਾਰਤ

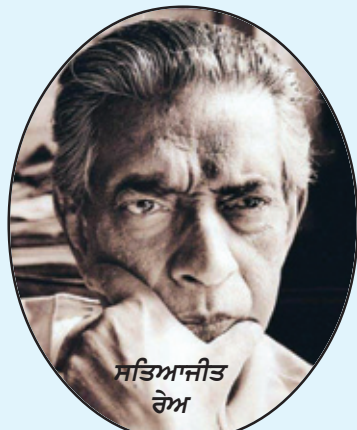
ਲੰਬੇ ਸਾਲਾਂ ਵਾਂਗ ਐਤਕੀਂ ਵੀ ਆਸਕਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਫਿਲਮ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਅਦਾਕਾਰ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਰਾਓ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ 'ਨਿਊਟਨ' ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਂਜ਼ ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਖਬਰ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਸਾਲ ਵਾਂਗ ਐਤਕੀਂ ਵੀ ਖਾਨਾਪੂਰਤੀ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਮੇਲੇ ਉੱਤੇ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਲਮ ਦੀ ਜੋ ਪ੍ਰੇਰਵੀ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਕਦੀ ਕੀਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਫਿਰ ਉਥੋਂ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਖਬਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਖੁਲਾਸਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਕਈ ਇਨਾਮ-ਸਨਮਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਸ਼ਿਆਮ ਬੈਨੇਗਲ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਸਕਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮਾਂ, ਜਿਊਰੀ ਵੱਲੋਂ ਦੇਖੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਫਿਰ ਕੋਈ ਇਨਾਮ-ਸਨਮਾਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਸਕਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ ਦੀ ਪੇਂਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬਾਕਇਦਾ ਏਜੰਟਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਮਿਥ ਕੇ ਫਿਲਮ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਜਿਊਰੀ ਮੈਂਬਰ ਸਬੰਧਤ ਫਿਲਮ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਿਊਰੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਕੋਲ ਪੁੱਜਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਤਨੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਿਲਮ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਜਿਊਰੀ ਮੈਂਬਰ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਜਿਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵਧੇਰੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਊਰੀ ਮੈਂਬਰ ਉਹੀ ਫਿਲਮ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਬਹੁਤ ਪਿਛੇ ਹੈ। ਇਹ ਹਰ ਸਾਲ ਆਸਕਰ ਭੇਜਣ ਲਈ ਬੱਸ ਇਕ ਫਿਲਮ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਾਰੇ ਸਰਗਰਮੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।

—ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ

ਮੁਨਸ਼ੀ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ

ਸਤਿਆਜੀਤ ਰੇਅ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ ਵਿਚਿ ਬਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਾਰੇ॥

ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਪਹਿਲਾ ਬੇ ਏਰੀਆ ਖਾਲਸਾ ਦਰਬਾਰ

25 ਦਸੰਬਰ 2017, ਸੋਮਵਾਰ ਸਵੇਰੇ 7 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਸਵੇਰੇ 7 ਤੋਂ 9:30 ਤੱਕ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ
ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ
9:30 ਤੋਂ 10:10 ਵਜੇ ਤੱਕ ਕਥਾ ਵਿਆਖਿਆ
ਭਾਈ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ
10:10 ਤੋਂ 10:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਅਰਦਾਸ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ
10:30 ਤੋਂ 11:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ
ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਤਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ
11:30 ਤੋਂ 12:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ
ਭਾਈ ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਜਵੱਦੀ ਕਲਾਂ ਵਲੋਂ
ਦੁਪਹਿਰ 12:30 ਤੋਂ 1:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸਨਮਾਨ ਸਮਾਰੋਹ
1:30 ਤੋਂ 2:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ
ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ
2:30 ਤੋਂ 3:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ
ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਵਲੋਂ
3:30 ਤੋਂ 4:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ
ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਵਲੋਂ
ਸ਼ਾਮ 4:30 ਤੋਂ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਅਰਦਾਸ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ

ਇਕ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸਿਰਜਿਆ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਚਿੱਤਰ

Bhai Inderjit Singh Khalsa
Hazoori Ragi Sri Darbar Sahib

Bhai Niranjana Singh
Jawaddi Kalan Wale

Bhai Harcharan Singh Khalsa
Hazoori Ragi Sri Darbar Sahib

Bhai Tajvinder Singh
Hazoori Ragi Sri Darbar Sahib

Bhai Sarabjit Singh Ladi
Hazoori Ragi Sri Darbar Sahib

ਜਾਰੀ ਕਰਤਾ: ਸੈਨ ਹੋਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ

3636 Gurdwara Ave, San Jose CA 95148

Ph: 408-274-9373, website: www.sanjosegurdwara.org